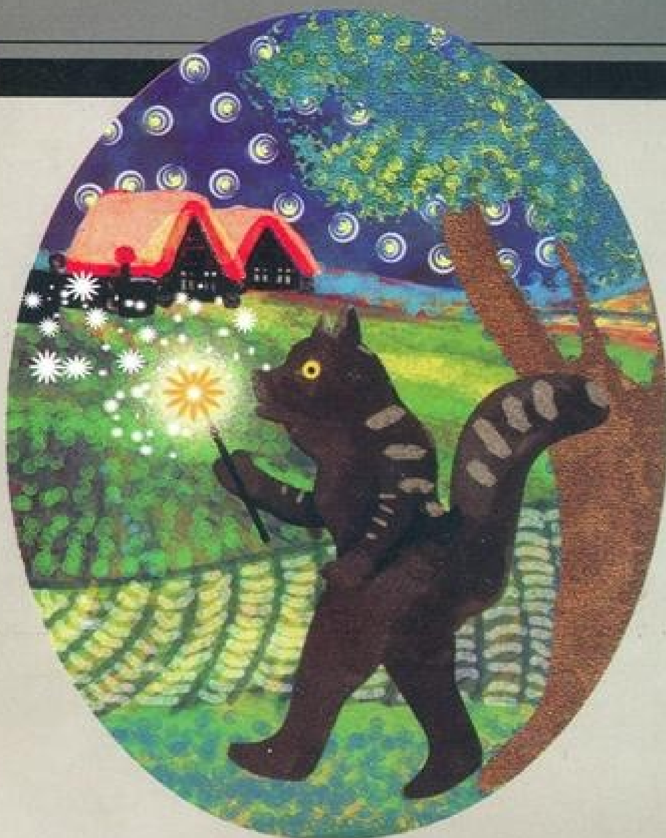
Arkadi & Boris Strugaţki

Lunea începe sâmbăta



FICŢIUNE FĂRĂ FRONTIERE

Arkadi & Boris Strugaţki

Lunea începe sâmbăta

Traducere de Valerian Stoicescu

Prefaţă de Iulian Ciocan

Faţa science-fiction a literaturii de calitate

O prejudecată răspândită nu doar printre literaţi este aceea că literatura *science-fiction/fantasy* ar fi de calitate proastă deoarece e alcătuită în întregime din fantasme şi frivolităţi. Chiar şi unii reprezentanţi ai postmodernismului, cu care SF-ul are multe similitudini, sunt de aceeaşi părere. E o prejudecată greu de combătut din mai multe considerente. În primul rând, mulţi dintre cei care nu agreează SF-ul n-au catadicsit încă să citească textele autorilor cu adevărat importanţi ai literaturii *science-fiction* şi nu e sigur că o vor face vreodată. Alţii pur şi simplu vor să marginalizeze SF-ul. Reproşul că *SF*-ul/*fantasy* e literatura fantasmelor şi frivolităţilor e ridicol, de vreme ce literatura este prin definiţie domeniul ficţiunii. Unii literaţi mai condescendenţi „observă” că SF-ul este o literatură care scrutează viitorul, interesându-se de posibilităţile gândirii ştiinţifice şi tehnice. Or, aşa stând lucrurile, SF-ul nu e „rupt” de realitate, mai ales dacă ne gândim că unele „fantasmagorii” ale lui Jules Verne – televizoarele, aeronavele pentru zborurile extraterestre şi submarinele – au devenit de mult palpabile. În cel mai bun caz, cei care tratează cu suspiciune SF-ul spun că acesta e utopia timpului nostru. Ei se fac a uita însă că *homo utopicus* apare acolo unde *homo sociologicus* eşuează ca model şi că, prin urmare, SF-ul este preocupat şi de socio-politic. Romanul SF al lui Isaac Asimov *Caverne de oţel*, la fel ca şi romanele realiste din secolul al XIX-lea, este centrat pe ideea că acţiunile individului sunt determinate de mediul social. În sfârşit, există într-adevăr o sumedenie de texte SF şi *fantasy* de calitate îndoielnică, a căror menire este doar să distreze sau să înspăimânte cititorii. Acest imens ocean de subliteratură SF/*fantasy* alimentează în cea mai mare măsură neîncrederea în posibilităţile pe care le oferă genul.

Ei bine, este fireşte o aberaţie să susţii că tot SF-ul e subliteratură. Ca orice alt gen literar, şi SF-ul are scriitori de certă valoare şi scriitori de duzină, iar literatura de calitate are şi o faţă *science-fiction*.

Printre scriitorii valoroşi care reprezintă SF-ul, printre cei care revoluţionează şi deşablonizează genul se numără şi fraţii Arkadi (1925-1991) şi Boris (născut în 1933) Strugaţki.

Textele fraţilor Strugaţki sunt de obicei nişte naraţiuni „etajate”, au un pronunţat substrat social/filozofic/psihologic cu elemente de grotesc. Una din temele lor preferate este rolul individului şi căile de dezvoltare a civilizaţiei în societăţile „zdruncinate” de cataclisme. Fantasticul nu e o „fugă” de realitate, ci o modalitate de a reflecta realitatea, de a accentua viciile sau calităţile oamenilor, de a accede la esenţialul din om. Prozatorul american Kurt Vonnegut mărturisea următoarele: „Romanul meu *Utopia-14* a fost clasat la genul SF, deşi eu scrisesem doar despre lucrurile pe care le-am văzut în orăşelul meu”. Tot aşa şi romanul fantasy *Lunea începe sâmbăta* al fraţilor Strugaţki este o incursiune în societatea sovietică a anilor ‘60, în ciuda „invaziei” protagoniştilor basmelor ruse, oamenilor artificiali şi extratereştrilor. Căci la fraţii Strugaţki deformările (umanului) prin SF au drept scop redescoperirea lucrurilor/oamenilor din preajma noastră, reîmprospătarea sensibilităţii noastre faţă de valorile existente. Omul artificial nesăţios din *Lunea începe sâmbăta* n-a fost creat doar de dragul amuzamentului. Literatura SF/*fantasy* oferă „un spaţiu de manevră” mai vast celor înclinaţi să filozofeze şi să mediteze asupra eului profund al omului, lărgind cadrul terestru preferat de literatura tradiţională.

Trebuie spus că, deşi şi-au scris cea mai mare parte a textelor în perioada hruşciovist-brejnevistă, fraţii Strugaţki n-au fost nişte promotori ai ideologiei comuniste şi ai realismului socialist. Mai mult decât atât, SF-ul/*fantasy* a fost pentru ei nu doar o posibilitate de a se îndepărta de canonul literar sovietic, ci şi un mijloc de a demasca sistemul totalitar. Nu este întâmplător faptul că revista care a publicat în 1968 nuvela *Melcul pe pantă* a fost imediat retrasă din vânzare. Nuvela a fost tipărită samizdat, apoi republicată în Occident. La începutul anilor ‘70 nişte cenzori vigilenţi au ordonat ca textele celor doi fraţi să nu mai fie publicate. Fraţii Strugaţki erau deja nişte autori renumiţi, cărţile lor fuseseră traduse în mai multe limbi, iar criticul canadian Darko Suvin îi numise „deschizători de drumuri în SF-ul sovietic”. În ciuda obstacolelor create de cenzori, două

reviste – *Avrora* şi *Znanie-sila* – au continuat să le publice textele, înfruntând pericolele. Popularitatea tandemului scriitoricesc şi samizdatul lui din ce în ce mai prolific i-au împiedicat pe cenzori să-i elimine cu desăvârşire pe cei doi autori din literatură. Au fost însă ani grei, ani în care fraţilor Strugaţki nu le-a fost uşor să se întreţină (au tradus cărţi şi au lucrat nu doar la masa de scris). În romanul *Nu-i uşor să fii zeu* (1965) autorii arată adevărata faţă a stalinismului. Nişte mesageri ai viitorului comunist fericit se pomenesc în Evul Mediu sângeros, într-o societate în care ocupaţia preferată a călugărilor e vânătoarea de sclavi, iar justiţia se exercită chiar la marginea drumului, unde în caz de necesitate orice creangă poate înlocui spânzurătoarea. Dar dincolo de faţada regatului medieval se întrezăreşte imperiul stalinist. Numele ministrului responsabil de torturarea oamenilor e Reba. Autorii îl numiseră Rebia, dar redactorii i-au sfătuit să renunţe la o literă pentru ca aluzia la Beria să nu fie evidentă. Ca şi George Orwell în *1984*, fraţii Strugaţki descriu în acest roman un sistem social hitlerist-stalinist, dar căruia, spre deosebire de autorul englez, ei îi adaugă osatura totalitarismului medieval. Un sistem social care persecută intelectualii – amănunt deloc întâmplător, pentru că autorii au început să scrie romanul revoltaţi de declaraţia lui Hruşciov la expoziţia moderniştilor. Nu trebuie să ne mire, prin urmare, faptul că mai mulţi critici sovietici i-au făcut cu ou şi cu oţet. Cineva chiar a presupus că sunt „agenţi ai sionismului mondial”. De menţionat că politicul nu este singurul „palier” al acestui roman.

Mai toate personajele fraţilor Strugaţki sunt puse în situaţia să aleagă. Miza etică absentează în multe romane SF, dar pentru cei doi autori ea este fundamentală. Dacă îţi propui să spui ceva esenţial despre om, nu doar să povesteşti nişte întâmplări neobişnuite, aspectul moral nu poate fi neglijat. În nuvela *Picnic la marginea drumului* (1972) – prin adaptarea căreia Andrei Tarkovski a realizat celebrul film *Călăuza* – eroul alege între fericirea personală (bogăţie, sănătatea propriului copil) şi fericirea întregii omeniri. E un univers în care se scot la mezat dreptatea şi omenia, în care scapă cine poate. În nuvela *Scarabeul din muşuroi* găsim o altă dilemă morală: există vreun scop care să justifice omorul? Cum cei doi autori nu impun o

anumită soluţie, o dată cu personajele trebuie să aleagă şi cititorii. Crezul fraţilor Strugaţki este că „scriitorul e o persoană a cărei menire e nu de a da răspunsuri, ci de a pune lumii întrebări” (Roland Barthes).

O altă temă preferată de cei doi exploratori ai imaginarului este omul faţă cu natura muribundă. Cei doi fraţi au abordat acest subiect când cetăţenii fostei Uniuni Sovietice nici nu auziseră de sintagma „catastrofă ecologică”.

Revenind la *Lunea începe sâmbăta*, trebuie spus că e un roman despre anii ‘60 şi despre romanticii cunoaşterii din acea perioadă, când cercetarea ştiinţifică era în vogă, iar temelia societăţii o constituiau „oamenii pentru care munca e un deliciu, un izvor de bucurie” şi pentru care, prin urmare, lunea începe sâmbăta. Totuşi, în pofida sloganului demagogic „de la fiecare după capacităţi, fiecăruia după muncă”, oamenii nu-şi pot asigura mijloacele necesare traiului (angajaţii Institutului locuiesc în cămin şi au un salariu mizer de 120 de ruble). De aceea, cei care râvnesc să lucreze trebuie şi ei să aleagă între „munca pentru toţi”, ale cărei rezultate aparţin poporului, şi „munca pentru sine”.

În 1984, în ajunul perestroikăi, chingile cenzurii au slăbit şi editura-mamut Sovetski pisatel a publicat în sfârşit un volum al fraţilor Strugaţki. În 1989 cărţile lor atinseseră un tiraj de un milion de exemplare. Astăzi Arkadi şi Boris Strugaţki sunt cunoscuţi în toată lumea. Numai în SUA le-au fost publicate 18 cărţi.

Iulian CIOCAN

„Dar cel mai ciudat, cel mai de neînţeles este cum de autorii pot alege asemenea subiecte, sincer vorbind, asta-i absolut de neînchipuit, într-adevăr... Nu, nu înţeleg deloc.”

Prima istorie

Agitaţie în jurul divanului

Capitolul 1

PROFESORUL: Copii, scrieţi propoziţia: „Peştele stătea în copac”.
ELEVUL: Da’ peştii pot sta în copac?
PROFESORUL: Păi… Ăsta era un peşte dement.

Glumă şcolărească

Mă apropiam de locul destinaţiei. Împrejur, strâns lipită de drum, pădurea înverzită lăsa rareori loc poienilor năpădite de buruieni galbene. Soarele ar fi trebuit de mult să apună, dar încă mai atârna jos, la linia orizontului, chinuindu-se să dispară în întregime. Maşina gonea pe drumul îngust, acoperit cu pietriş mărunt, trosnitor. Nu mai ocoleam pietrele mari şi, de fiecare dată când le izbeam, în portbagaj zăngăneau şi huruiau canistrele goale.

Din partea dreaptă, doi tipi ieşiră din pădure şi se opriră la marginea drumului, uitându-se în direcţia mea. Unul dintre ei ridică mâna. Am încetinit şi i-am studiat cu atenţie. După cum i-am văzut, păreau a fi vânători, tineri, poate un pic mai vârstnici decât mine. Mi-au plăcut feţele lor şi atunci am oprit. Cel care ridicase mâna îşi strecură în maşină nasul coroiat şi bronzat, apoi întrebă, zâmbind:

— Nu ne luaţi şi pe noi până la Soloveţ?

Cel de-al doilea, cu barbă roşcată, fără mustaţă, zâmbi şi el, uitându-se pe după umărul primului. În mod sigur, erau oameni plăcuţi.

— Hai, urcaţi, le-am spus. Unul în faţă, celălalt în spate. Am acolo nişte vechituri, nu e loc pentru amândoi.

— Binefăcătorule! se bucură coroiatul, luându-şi arma de pe umăr şi aşezându-se alături de mine.

Bărbosul, uitându-se nesigur la portiera din spate, spuse:

— Dacă-mi permiteţi, aş putea un pic aici să...

M-am lăsat pe spate şi l-am ajutat să degajeze locul ocupat de sacul de dormit şi de cortul făcut sul. Se aşeză atent, punându-şi arma între genunchi.

— Închideţi uşa mai bine, i-am spus.

Totul se desfăşură aşa cum se întâmplă de obicei. Maşina se puse în mişcare. Coroiatul se întoarse spre locul din spate şi spuse înviorat că este mult mai plăcut să mergi cu automobilul decât să o iei pe jos. Bărbosul aprobă nedesluşit şi tot trântea portiera. „Strângeţi-vă balonzaidul, l-am sfătuit, uitându-mă la el prin oglinda retrovizoare. S-a prins în uşă”. După câteva minute totul se aranjă. Am întrebat: „Cât să mai fie până la Soloveţ, vreo zece kilometri?”. „Da, răspunse coroiatul. Poate chiar un pic mai mult. Drumul, ce-i drept, nu este prea bun, e pentru autocamioane”. „Drumul e acceptabil, am protestat, deşi am fost asigurat că, în general, nu am să pot trece pe aici”. „Pe drumul ăsta poţi trece chiar şi toamna”. „A, pe aici, mersi, dar să vezi de la Korobeţ cum e, ceva de groază”. „Anul ăsta vara a fost secetoasă, s-a uscat totul”. „Se spune că a plouat la Zatoni”, remarcă din spate bărbosul. „Cine spune?” întrebă coroiatul. „Merlin”. Nu ştiu de ce, au izbucnit în râs. Mi-am scos ţigările, mi-am aprins una şi le-am oferit şi lor. „Fabrica Clara Zetkin, spuse coroiatul, cercetând pachetul de ţigări. Sunteţi din Leningrad?” „Da”. „Excursionist?” „Excursionist. Sunteţi localnici?” „Mda, băştinaşi”, răspunse coroiatul. „Eu sunt din Murmansk”, ne comunică bărbosul. „Probabil că, pentru Leningrad, ce mi-e Soloveţ, ce mi-e Murmansk, totuna: Nordul”, spuse coroiatul. „Ei, nu, de ce”, am protestat politicos. „Vă opriţi în Soloveţ?” mă întrebă coroiatul. „Bineînţeles. Chiar într-acolo mergeam.” „Aveţi rude sau cunoscuţi?” „Nu. Pur şi simplu aştept nişte amici. S-au hotărât s-o ia de-a lungul râului, iar Soloveţul este punctul nostru de întâlnire.”

Am zărit în faţă o aluviune mare de pietre, am frânat şi am spus: „Ţineţi-vă bine”. Maşina se scutură şi făcu un salt.

Coroiatul se lovi cu nasul de ţeava puştii. Motorul mugi sălbatic şi în podea ricoşară pietre. „Biata maşină”, se plânse coroiatul. „Păi, ce era să fac...” m-am justificat eu. „Nu oricine ar fi pornit cu maşina personală pe un astfel de drum”. „Eu aş fi pornit”, am spus. Aluviunea se termină.,Ah, deci nu-i maşina dumneavoastră”, ghici coroiatul. „Păi, de unde să am eu maşină!? Este închiriată.” „Înţeleg”, spuse coroiatul, după cum mi s-a părut, cam decepţionat. M-am simţit jignit. „Şi ce motive aş avea să-mi cumpăr maşină? Ca să călătoresc pe asfalt? Acolo unde este asfalt, nu-i nimic interesant, iar unde este ceva interesant, nu-i asfalt”. „Da, fireşte”, aprobă politicos coroiatul. „După mine, este o prostie să-ţi faci idol din maşină”, am declarat. „Da’ chiar, ce prostie, mă susţinu coroiatul. Dar nu toţi gândesc aşa.” Am discutat apoi despre maşini şi am căzut cu toţii de acord că, dacă ar fi să cumperi ceva, atunci numai GAZ-69 putea intra în discuţie, dar, din păcate, modelul nu era de vânzare. Apoi coroiatul mă întrebă: „Şi unde lucraţi?” I-am răspuns. „Formidabil! exclamă coroiatul. Programator! Tocmai că ne-ar trebui şi nouă unul! Ştiţi ce, abandonaţi Institutul dumneavoastră şi veniţi la noi!” „Şi ce aveţi?” „Ce avem?” întrebă coroiatul, întorcându-se. „Un Aldan-3”, răspunse bărbosul. „Valoroasă maşină, am spus. Şi lucrează bine?” „Da, cum să vă spun...” „E limpede”, am zis. „La drept vorbind, încă nu am reglat-o, se justifică bărbosul. Mai rămâneţi pe la noi, o reglaţi...” „Iar transferul vi-l aranjăm noi în doi timpi şi trei mişcări”, adăugă coroiatul. „Şi cu ce vă ocupaţi?” am întrebat. „Ca şi întreaga ştiinţă, spuse coroiatul. Pentru fericirea omenească.” „înţeleg. Ceva cu cosmosul?” „Şi cu cosmosul”, admise coroiatul. „Omul nu fuge de colac, ci de ciomag”, am spus. „Fostă capitală şi salariu barosan”, murmură bărbosul, dar am reuşit să-l aud. „Ei, nici chiar aşa, am zis. Nu trebuie să mă judecaţi după bani.” „A, nu, glumeam şi eu”, se scuză bărbosul. „Aşa mai glumeşte el, se băgă şi coroiatul. Nu veţi găsi nicăieri ceva mai interesant decât la noi.” „Credeţi asta?” „Fiţi convins.” „Dar eu nu sunt”. Coroiatul zâmbi în bătaie de joc: „O să mai vorbim noi despre asta, spuse acesta. Rămâneţi mult în Soloveţ?” „Cel mult două zile.” „Atunci mai vorbim în a doua zi.” Bărbosul interveni şi el: „Eu, personal, văd aici mâna destinului – mergem prin pădure şi întâlnim un programator. Am impresia că

sunteţi predestinat.” „Chiar atât de mult aveţi nevoie de un programator?” „Ne arde buza, nu alta.” „Păi, să vorbesc cu băieţii. Ştiu eu câţiva nemulţumiţi.” „N-avem nevoie de orice programator, spuse coroiatul. Programatorii sunt un popor deficitar, capricios, iar nouă ne trebuie un programator serios.” „Mda, asta e ceva mai complicat”, am recunoscut. Coroiatul începu să îşi îndoaie degetele:, Avem nevoie de un programator: unu – integru, doi – voluntar, trei – să accepte să locuiască într-un cămin...” „Patru, reluă bărbosul, pentru o sută douăzeci de ruble.” „Nu cumva să aibă şi aripioare? Sau poate cu nimb în jurul capului? Păi, din ăştia sunt unul la o mie!” „Chiar de ăla şi avem nevoie”, spuse coroiatul. „Şi dacă sunt numai nouă sute în total?” „Ne mulţumim şi cu nouă zecimi”.

Pădurea se rări, am traversat podul şi ne-am năpustit printre câmpurile de cartofi. „E ora nouă, anunţă coroiatul. Unde vă pregătiţi să înnoptaţi?” „În maşină. Până la ce oră sunt deschise magazinele aici?”,A, deja s-au închis”, răspunse coroiatul. „Se poate şi la cămin, propuse bărbosul. La mine în cameră este un pat liber.” „De cămin nici nu te poţi apropia”, spuse gânditor coroiatul „Mda, probabil că da”, zâmbi misterios bărbosul. „Maşina o puteţi lăsa lângă postul de miliţie”, mă sfătui coroiatul. „Asta deja nu mai are nici o importanţă, interveni bărbosul. Vorbesc prostii, iar tu te iei după mine. Cum o să intre în cămin?” „Da, da, fir-ar să fie, se necăji coroiatul. Ca să vezi, nu munceşti o zi şi-ai şi uitat de chestiile astea.” „Ce-ar fi să-l teleportăm?” „Hei-hei, protestă coroiatul. Doar nu-i divan. Nu eşti Cristobal Junta, iar eu nici atât...”

— Dar nu vă faceţi probleme, am încercat eu să-i împac. Înnoptez în maşină, doar nu-i prima dată.

Pe neaşteptate am simţit o dorinţă nebună să dorm în cearşafuri. Era deja a patra noapte pe care o petreceam în sacul de dormit.

— Ia stai, sări coroiatul. Ho-ho-ho! Colipiga!

— Corecţi exclamă bărbosul. La Golfuleţ cu el!

— Ce Dumnezeu, înnoptez în maşină.

— O să înnoptaţi într-o casă, spuse coroiatul, într-o lenjerie oarecum curată. Trebuie cumva să vă mulţumim.

— Doar n-o să vă dăm 50 de copeici, spuse bărbosul.

Am intrat în oraş. De-a lungul drumului se întindeau garduri

străvechi şi trainice, construcţii solide din bârne gigantice, înnegrite, cu ferestrele înguste, cu ancadramente sculptate şi cocoşi de lemn pe acoperişuri. Se mai nimereau şi construcţii mizerabile din chirpici, cu uşi metalice, a căror înfăţişare îmi scoase din memorie un cuvânt pe jumătate cunoscut: „coşmelii”. Strada dreaptă şi largă se numea Calea Păcii. Înainte, nu departe de centrul oraşului, se zăreau scuarurile largi din faţa caselor cu un etaj, construite din prefabricate uşoare.

— Următoarea stradă la dreapta, spuse coroiatul.

Am semnalizat, am încetinit şi am făcut la dreapta. Drumul era complet năpădit de iarbă, totuşi în faţa unei portiţe oarecare stătea proptit un Zaporojeţ nou-nouţ. Numerele caselor atârnau deasupra porţilor, iar cifrele erau abia vizibile pe tăbliţele de fier ruginite. Strada se numea elegant: „Str. Golfuleţului”. Nu era prea largă, strecurându-se sugrumată printre gardurile masive şi vechi, ridicate, după toate aparenţele, încă din acele vremuri când pe aici mai rătăceau piraţii suedezi şi norvegieni.

— Stop, spuse coroiatul. Am frânat şi din nou se lovi cu nasul de ţeava armei. Deci aşa, spuse el, frecându-şi nasul. Mai staţi un pic până aranjez totul.

— Zău, nu merită! am încercat pentru ultima oară.

— Să n-aud o vorbă. Volodea, ţine-l în cătare. Coroiatul ieşi din maşină şi, aplecându-se, se strecură prin portiţa joasă. Casa nu se zărea dincolo de gardul înalt, cenuşiu. Poarta era cu adevărat fenomenală, ca a unei remize de locomotive, iar balamalele de fier ruginite cântăreau fiecare cel puţin un pud. Am citit cu surprindere firmele. Erau trei. În stânga porţii, având o strălucire austeră, se zărea o firmă impunătoare din sticlă groasă, albastră, cu litere argintii:

CANCI

colibă pe picioare de găină

MONUMENT ISTORIC

În dreapta, în partea superioară a porţii atârna o tăbliţă

ruginită: „Str. Golfuleţului nr. 13, N.K. Gorinîci”[1], iar sub ea fusese expusă o bucată de furnir scrisă alandala cu cerneală:

MOTANUL NU LUCREAZĂ

ADMINISTRAŢIA

— Care MOTAN? am întrebat. Ministerul Organizării Tehnicii de Apărare Naţională?

Bărbosul chicoti.

— Important este să nu vă neliniştiţi. Este cam ciudat aici la noi, dar totul va fi în regulă.

Am coborât din maşină şi am început să şterg parbrizul. Brusc, ceva începu să-mi joace deasupra capului. M-am uitat împrejur. Deasupra porţii se făcea cât mai comod un gigantic motan cenuşiu-închis, pestriţ, de când sunt n-am mai văzut aşa ceva. Lenevea sătul, uitându-se nepăsător la mine cu ochii lui galbeni. „Pss-pss-pss”, m-am pomenit chemându-l din reflex. Motanul căscă politicos şi distant, arătându-şi colţii, scoase din gâtlej un sunet răguşit, apoi se întoarse şi începu să privească în curtea interioară. De acolo, de dincolo de gard, se auzi vocea coroiatului:

— Vasili, dragul meu, îngăduie-ne să te deranjăm.

Zăvorul începu să scrâşnească. Motanul se ridică şi dispăru fără zgomot în curte. Poarta se clinti greu, scoţând trosnete şi gemete îngrozitoare, şi canatul stâng al porţii se deschise încet. Se ivi faţa coroiatului, congestionată de efort.

— Binefăcătorule! strigă la mine. Intraţi!

M-am întors în maşină şi am intrat încet în curte. În fundul curţii spaţioase se găsea o casă din bârne solide. Acoperişul era complet ascuns de coroana stufoasă a unui stejar imens, scund, lat, extrem de compact. Între poartă şi casă se întindea un drumuleţ pardosit cu lespezi de piatră, ce ocolea stejarul. În dreapta drumuleţului fusese o grădină de legume, iar în stânga, în mijlocul unei pajişti, răsărea o fântână din bârne, cu roată şi scripete, înnegrită de vreme şi năpădită de muşchi.

Am tras maşina într-o parte, am oprit motorul şi am ieşit. Volodea bărbosul coborî şi el şi, sprijinindu-şi arma de portieră,

[1] Zmeul Gorinîci (din basmele ruseşti), similar Zmeului Zmeilor (n. tr.).

începu să îşi aranjeze rucsacul.

— Iată-vă şi acasă, spuse Volodea.

Coroiatul închise poarta într-un vacarm de trosnete şi scârţâituri, iar eu, simţindu-mă deja destul de penibil, mă uitam de jur împrejur, neştiind ce să fac.

— Dar iat-o şi pe stăpână! strigă bărbosul. Sănătoasă-sănătoasă, luminăţia voastră, mătuşă Naina Kievna[2]?

Stăpâna avea probabil peste o sută de ani. Se îndreptă încetişor spre noi, sprijinindu-se într-un toiag noduros şi târându-şi picioarele în nişte pâslari cu galoşi. Avea faţa pământie, iar din reţeaua compactă de zbârcituri plonja nasul, încovoiat şi ascuţit ca un iatagan, dintre ochii palizi şi stinşi, acoperiţi parcă de cataractă.

— Bună ziua, bună ziua, nepoate, pronunţă cu un glas neaşteptat de răsunător, de bas. Deci ăsta va fi noul programator? Bună ziua, tăicuţule, bine ai venit!...

Am făcut o plecăciune, înţelegând că trebuie să-mi ţin gura. Capul babei era acoperit cu un şal din lână neagră, înnodat sub bărbie, iar deasupra şalului purta o basma nostimă, din capron, cu simbolul multicolor al Atomului şi cu inscripţia „Expoziţia Internaţională – Bruxelles” în diferite limbi. Pe bărbie şi sub nas îi răsăreau fire de păr cărunte, rare. Băbuţa mai purta o vestă vătuită, fără mâneci, şi o rochie din postav negru.

— Deci aşa, Naina Kievna, spuse coroiatul, în timp ce mergea şi-şi ştergea palmele de rugină. Trebuie să-l instalăm pe noul nostru colaborator, pentru două nopţi. Daţi-mi voie să vi-l prezint... Hm-m-hm.

— Nu-i nevoie, spuse bătrâna, uitându-se fix la mine. Văd şi singură. Privalov Alexandr Ivanovici, 1938, masculin, rus, membru UTC, nu, nu, nu a participat, nu a fost, nu are, şi vei avea frumosule cale lungă şi interes în casa statului, dar să-ţi fie teamă, odorule, de un om roşcat şi rău şi ia hai aureşte-mi palma, nestematule...

— Hm, făcu tare coroiatul şi baba amuţi. Se aşternu o tăcere penibilă.

— Puteţi să-mi spuneţi simplu, Saşa... am stors din mine fraza pregătită din timp.

— Şi unde să-l instalez? se interesă baba.

---

[2] În folclorul rus, Naina înseamnă vrăjitoare, ursitoare (n. tr.).

— În magazie, fireşte, spuse uşor iritat coroiatul.

— Şi cine îşi asumă răspunderea?

— Naina Kievna... scoase coroiatul un urlet de tragedian provincial, o prinse de braţ pe bătrânică şi o târî spre casă. Se auzea cum se ceartă: „Doar am vorbit!...” „...Şi dacă şterpeleşte ceva?...” „Mai încet! Doar e programator, pricepi? Utecist! Savant!...” „Şi dacă ţâţâie?...”

M-am întors jenat spre Volodea. Acesta chicotea.

— E cam penibil, am spus.

— Nu vă îngrijoraţi, totul va fi în regulă...

A vrut să mai spună ceva, dar tocmai atunci baba începu să urle sălbatic:

— Dar divanul, divanul!...

Am tresărit şi am spus:

— Ştiţi ce, mai bine plec, nu?

— Nici vorbă, spuse hotărât Volodea. Totul se va aranja. Baba are pur şi simplu nevoie de un ciubuc, iar eu cu Roman n-avem bani gheaţă.

— Plătesc eu, am spus. Acum doream foarte mult să plec: nu mai suportam aceste aşa-numite conflicte cotidiene.

Volodea clătină din cap.

— Nu ţine figura! Uite-l că deja vine. Acum totul este în regulă.

Coroiatul Roman se îndreptă spre noi, mă luă de mână şi spuse:

— Ei, totul s-a aranjat. Să mergem.

— Ştiţi ce, e cam neplăcut, am ezitat eu. La urma urmei, doar nu-i obligată...

Dar deja ne îndreptam spre casă.

— Ba-i obligată, ba-i obligată, insistă Roman.

Ocolind stejarul, ne-am îndreptat spre intrarea din spate.

Roman împinse uşa capitonată cu dermatină. Ne-am pomenit într-un vestibul încăpător şi curat, dar slab luminat. Bătrânica ne aştepta cu mâinile încrucişate pe burtă şi buzele strânse. Văzându-ne, spuse răzbunătoare, cu vocea ei de bas:

— Iar chitanţa, chiar acum!... Deci, aşa şi pe dincolo: am primit cum s-ar zice cutare şi cutare de la respectivul, care a predat cele mai sus menţionate subsemnatului...

Roman mârâi încetişor şi intrarăm în camera ce îmi fusese

repartizată. Era o încăpere răcoroasă, cu un singur geam, acoperit de o perdeluţă din stambă. Roman spuse cu o voce încordată:

— Aranjaţi-vă şi simţiţi-vă ca acasă.

Bătrâna, geloasă, se interesă imediat din vestibul:

— Da' n-o să ţâţâie când îşi va suge măselele?

Roman urlă fără a se întoarce:

— Nu va ţâţâi! V-am mai spus – n-are măsele.

— Atunci haideţi să scriem chitanţa...

Roman ridică sprâncenele, dădu ochii peste cap, rânji şi clătină din cap, dar ieşi. M-am uitat în jur. În cameră nu era multă mobilă. Lângă fereastră era o masă masivă, acoperită cu o faţă de masă veche, cenuşie, cu ciucuri, iar în faţa mesei un taburet şchiop. Lângă peretele din bârne se găsea un divan spaţios, iar pe celălalt perete, acoperit cu bucăţi diferite de tapet, se zărea un cuier cu multe vechituri (pufoaice, şube roase, căciuli cu urechi, şepci rupte). În interiorul camerei impresiona uriaşa sobă rusească, proaspăt văruită şi strălucitor de curată, iar vizavi, într-un colţ, atârna o oglindă mare şi tulbure, cu o ramă decolorată. Podeaua, curăţată şi răzuită, era acoperită cu preşuri vărgate.

Dincolo de perete bombăneau două glasuri: bătrâna, cu vocea ei de bas, unitonală, şi Roman, a cărui voce urca şi cobora. „Faţă de masă, număr de inventar 245...” „Mai lipseşte să scrieţi fiecare scândură din duşumea!...” „Masa...” „Da' soba n-o notaţi?...” „E nevoie de ordine... Divanul...”

M-am dus la fereastră şi am îndepărtat puţin perdeaua. Dincolo de fereastră se vedea stejarul şi nimic altceva. Am început să mă uit la el. Părea un arbore extrem de bătrân. Avea coaja cenuşie şi parcă moartă, iar rădăcinile lui monstruoase, ieşite din pământ, erau acoperite de licheni albi şi roşii. „Să treceţi şi stejarul”, spuse dincolo de perete Roman. Pe pervaz zăcea o carte stufoasă şi pătată cu grăsime. Am răsfoit-o absent câtva timp, m-am îndepărtat de fereastră şi m-am aşezat pe divan. Şi brusc mi s-a făcut somn. M-am gândit că astăzi condusesem maşina timp de paisprezece ore, că nu merita atâta grabă, că mă doare spinarea, că în cap mi se învălmăşesc toate, că la urma urmei nici nu îmi mai pasă de baba asta plictisitoare, de s-ar termina totul mai repede, să mă pot culca şi adormi...

— Deci aşa, spuse Roman, ivindu-se în prag. Am încheiat şi formalităţile. Îşi scutură mâna, ţinându-şi degetele răsfirate, mânjite cu cerneală. – Degeţelele noastre au obosit: noi întruna am scris, întruna am scris... Culcaţi-vă. Acum noi plecăm, iar dumneavoastră culcaţi-vă liniştit. Ce faceţi mâine?

— O să aştept, am răspuns fără vlagă.

— Unde?

— Aici... Şi lângă poştă.

— Probabil că nu plecaţi mâine, nu-i aşa?

— Mâine... puţin probabil... Mai degrabă poimâine.

— Atunci ne mai vedem. Dragostea noastră se va împlini. Îmi zâmbi, îşi scutură mâna şi ieşi. M-am gândit nepăsător că ar fi trebuit să îl conduc, să-mi iau rămas-bun de la Volodea, dar m-am culcat. Bătrâna intră iute în cameră. M-am ridicat şi bătrâna se uită o vreme ţintă la mine.

— Mă tem, tăicuţule, că ai să ţâţâi din măsele, spuse neliniştită.

— N-am să ţâţâi, am protestat istovit. Am să mă culc.

— N-ai decât să te culci şi să dormi... Plăteşti doar bănişorii şi poţi să dormi.

Am băgat mâna după portofel în buzunarul din spate.

— Cât mă costă?

Bătrâna îşi ridică privirile spre tavan.

— Punem o rublă pentru locuinţă... Juma’ de rublă pentru rufăria de pat, a mea personală, nu a statului. Pentru două nopţi face trei ruble... Iar cât te lasă inima, adică pentru deranj, asta deja nu mai ştiu...

I-am întins o hârtie de cinci.

— Deocamdată mă lasă o rublă, am spus. Iar pe urmă mai vedem.

Bătrâna înşfacă vioaie banii şi se îndepărtă, bombănind ceva despre rest. A lipsit destul de mult, deja intenţionam să renunţ şi la rest, şi la rufărie, când se întoarse şi aşeză pe masă un pumn de monede murdare.

— Uite-ţi şi restul, tăicuţule, spuse ea. Exact o rublişoară, poţi să nu-i mai socoteşti.

— Nu-i mai număr, am spus. Cum rămâne cu rufăria?

— Acum aştern. Du-te-n curte, plimbă-te, iar eu îţi voi aşterne patul.

Am ieşit şi mi-am scos o ţigară din mers. În sfârşit, soarele apuse şi începu noaptea albă. Undeva lătrau câinii. M-am aşezat pe o băncuţă înrădăcinată în pământ, sub stejar, am fumat şi am început să mă uit la cerul palid, neînstelat. Motanul apăru de undeva, fără zgomot, se uită la mine cu ochii lui fosforescenţi, apoi se căţără iute în stejar şi dispăru în frunzişul întunecat. Imediat am şi uitat de el şi am tresărit când de undeva deasupra mea se auzi un foşnet. În cap îmi căzură murdării. „Ptiu, lua-te-ar...”, am înjurat cu voce tare şi am început să mă scutur. Dorinţa de a dormi era neobişnuit de puternică. Bătrâna ieşi din casă, nu mă observă şi o luă agale spre fântână. Am înţeles că patul era gata şi m-am întors în cameră.

Baba, răutăcioasă, îmi aşternuse pe podea. Nu, pentru nimic în lume, m-am gândit, am încuiat uşa cu zăvorul, am mutat aşternutul pe divan şi am început să mă dezbrac. Prin fereastră răzbătea o lumină sumbră, iar motanul se foia zgomotos în stejar. Mi-am scuturat capul, aruncând murdăriile din păr. Era o mizerie ciudată, neobişnuită: solzi mari şi uscaţi de peşte. Cam tare culcuşul, m-am gândit, şi m-am prăbuşit pe pernă, adormind imediat.

Capitolul 2

„…Casa părăsită devenise vizuina vulpilor şi bursucilor şi de aceea aici pot să apară vârcolaci şi stafii stranii.”

A. Weda

M-am trezit pe la miezul nopţii pentru că se vorbea în cameră. Doi tipi vorbeau în şoaptă, abia auzit. Vocile erau foarte asemănătoare, una fiind însă puţin înăbuşită şi răguşită, cealaltă trădând o nervozitate extremă.

— Nu horcăi, şopti nervosul. Eşti în stare să nu mai horcăi?

— Sunt, răspunse înăbuşitul şi tuşi.

— Mai încet! şuieră nervosul.

— Sunt răguşit, explică înăbuşitul. Tuşea de dimineaţă a fumătorului. Tuşi iarăşi.

— Pleacă de-aici, explodă nervosul.

— Da’ oricum doarme...

— Cine-o fi? De unde a mai apărut şi ăsta?

— De unde vrei să ştiu?

— Ce păcat... Pur şi simplu avem un ghinion fantastic.

Iar nu dorm vecinii, m-am gândit, buimac de somn. Îmi închipuiam că sunt acasă. Acolo am printre vecini doi fraţi fizicieni, care adoră să lucreze în timpul nopţii. La orele două, în puterea nopţii, li se termină ţigările şi atunci se strecoară la mine în cameră şi încep să cotrobăie, să se izbească de mobilă şi să înjure.

Am înşfăcat perna şi am azvârlit-o în gol. Ceva se prăbuşi cu zgomot şi se aşternu liniştea.

— Daţi-mi perna înapoi, am spus, şi ieşiţi afară. Ţigările sunt pe masă.

M-am trezit definitiv la sunetul propriei voci. M-am ridicat în capul oaselor. Câinii lătrau a jale, iar dincolo de perete baba sforăia îngrozitor. Mi-am amintit, în sfârşit, unde mă aflu. În cameră nu era nimeni. În lumina crepusculară am văzut perna mea pe podea şi catrafusele căzute din cuier. Baba o să-mi smulgă capul, m-am gândit şi am sărit în picioare. Podeaua era

rece şi am păşit pe preşuri. Baba încetă să mai sforăie. Am încremenit. Scândurile începură să pârâie, ceva trosni şi foşni pe la colţuri. Baba şuieră asurzitor şi se porni iarăşi să horcăie. Am ridicat perna şi am aruncat-o pe divan. Catrafusele puţeau a câine. Cuierul se desprinsese din piroane şi atârna într-o parte. L-am îndreptat şi am început să strâng boarfele. Abia am agăţat ultima pufoaică pe cârlig, că imediat cuierul se prăbuşi iarăşi, hârşâind tapetul şi atârnând iar într-un singur piron. Baba încetă să mai sforăie, iar pe mine mă năpădi o transpiraţie rece. Un cocoş se porni să cânte undeva prin apropiere. La ciorbă cu tine, m-am gândit cu duşmănie. Bătrâna începu să se răsucească dincolo de perete, făcând să trosnească arcurile patului. Am aşteptat cu sufletul la gură, rămânând într-un singur picior. În curte cineva spuse încetişor. „A venit vremea să ne culcăm, astăzi şi aşa am stat destul împreună”. Vocea era a unei tinere. „Eh, dacă-i vorba să dormim, atunci hai să ne culcăm”, răspunse alt glas. Se auzi un căscat prelung. „Nu-i aşa că astăzi nu ai să mai plescăieşti?” „Mi se pare cam frig. Hai să facem nani.” Se aşternu liniştea. Pe neaşteptate, baba începu să mârâie şi să hârâie şi atunci m-am întors precaut la divan. Dimineaţă mă voi trezi mai devreme şi le voi pune eu în ordine...

M-am întors pe partea dreaptă, am tras pătura peste ureche, am închis ochii şi brusc am înţeles că nu îmi este somn deloc şi că vreau să mănânc. Aoleu, îmi trecu prin cap. Trebuie luate măsuri de urgenţă. Şi le-am luat.

Să considerăm, de exemplu, sistemul de două ecuaţii integrale de tipul ecuaţiilor statisticii stelare; ambele funcţii necunoscute sunt sub integrală. Fireşte, poţi să le rezolvi doar numeric, să zicem, pe BESM... îmi amintesc de BESM-ul nostru. Panoul de comandă gălbui. Jenea aşează pe el pachetul învelit în ziare şi îl desface încet. „Tu ce ai?” „Cu salam şi caşcaval...”. Salam de vară, semiafumat, în rotocoale. „Vai de capul tău, ar trebui să te însori! Eu am chifteluţe cu usturoi, făcute acasă. Şi un castravecior murat.” Ba nu, doi castraveciori... Patru chiftele şi, ca să fie socoteala rotundă, patru castraveciori beton, şi ei muraţi. Şi patru felii zdravene de pâine cu unt...

Am aruncat pătura şi m-am aşezat. O mai fi rămas ceva în maşină? Nu, tot ce era pe acolo de mâncat s-a dus. A mai rămas o carte de bucate pentru mama lui Valka, care locuieşte la

Lejnev. Cum scria acolo?... Sos picant. Jumătate cană cu oţet, două cepe... şi piper. Se pune la preparatele din carne. Îmi amintesc perfect: peste un biftec micuţ. „Ce ticăloşie, m-am gândit, de fapt nu doar peste un biftec, ci peste un biftec micu-u-uţ.” Am sărit în picioare şi am fugit la fereastră. În aerul nopţii mirosea pregnant a biftec micu-u-uţ. De undeva, din adâncurile subconştientului, ieşi la suprafaţă: „îl serveau cu feluri obişnuite de mâncare, specifice unei cârciumi, cum ar fi: ciorbă cu zeamă de varză, creier cu mazăre, castravete murat (am înghiţit în sec) şi veşnicele prăjituri dulci din foietaj...” „Ar fi mai bine să fac abstracţie de asta”, m-am gândit şi am luat cartea de pe pervaz. Era *Dimineaţa posomorâtă* de Alexei Tolstoi. Am deschis la nimereală. „Mahno, rupând cuţitul de sardine, scoase din buzunar cuţitul de sidef cu cincizeci de lame şi, continuând să-l mânuiască, deschise cutiile metalice cu ananas (nasol moment, mi-am zis), cu pateu franţuzesc, cu homari, de la care începu să miroasă straşnic în toată camera.” Am aşezat cu grijă cartea şi m-am trântit pe taburetul de lângă masă. În cameră se răspândi brusc o mireasmă pregnantă, apetisantă: mirosea, probabil, a homari. Am căzut pe gânduri: de ce până acum nu am gustat niciodată homari? Sau, să zicem, stridii. La Dickens toată lumea mănâncă stridii, rotindu-şi bricegele, tăindu-şi felii zdravene de pâine şi ungându-le cu unt... Am început să netezesc nervos faţa de masă. Pe ea se zăreau pete necurăţate. Aici s-a mâncat mult şi bine. S-au halit homari şi creier cu mazăre. S-au înfulecat biftecuri micuţe, în sos picant. S-au halit totodată şi biftecuri gigantice, precum şi potrivite ca mărime. Comesenii au răsuflat din grea, plesnind de sătui, ţâţâind mulţumiţi, în timp ce-şi sugeau măselele...

N-am avut după ce să răsuflu greu şi atunci am început să ţâţâi...

Poate că, de înfometat ce eram, am făcut-o prea tare, pentru că dincolo bătrâna făcu patul să scârţâie, începu să bombăne înfuriată, zdrăngăni ceva şi veni de-a dreptul la mine în cameră. Purta o cămaşă cenuşie, lungă, iar în mână ducea o farfurie, ce răspândi în cameră o autentică şi nu fantastică aromă de mâncare. Bătrâna zâmbi. Puse farfuria chiar lângă mine şi şopti dulce, cu vocea ei de bas:

— Hai, tăicuţule, gustă... Alexandr Ivanovici. Gustă ce ne-a

dat Dumnezeu, ce ne-a trimis prin mine...

— Se poate... vai, se poate, Naina Kievna, mormăiam, de ce v-aţi deranjat atâta?

Dar în mână deja îmi apăruse, cine ştie de unde, o furculiţă cu mâner din os şi atunci am început să mănânc, în timp ce baba stătea alături, aprobând mereu din cap şi repetând:

— Mănâncă, tăicuţule, mănâncă sănătos...

Am mâncat tot. Cartofi fierbinţi cu unt topit.

— Naina Kievna, am spus surescitat, m-aţi salvat de la moartea prin înfometare.

— Ai mâncat? întrebă Naina Kievna, oarecum neprietenoasă.

— A fost excelent. Mii de mulţumiri! Nici nu vă daţi seama...

— Ce să nu-mi dau seama?... mă întrerupse iritată. Am întrebat dac-ai mâncat. Şi cu asta, dă-ncoa' farfuria... Am spus, dă-mi farfuria!

— Pof... Poftiţi, am îngăimat.

— „Poftiţi, poftiţi"... Să vă tot îndop numai pentru mulţumiri...

— Pot să vă plătesc... am îndrăznit, simţind cum mă enervez.

— „Să vă plătesc, să vă plătesc"... Se îndreptă spre uşă. Şi dacă nu se plăteşte nimic pentru asta? Şi de ce m-ai minţit?

— Cum adică, să vă mint?

— Uite aşa, să minţi! Singur ai spus că n-ai să ţâţâi... Tăcu şi dispăru după uşă.

„Ce-o fi cu ea? m-am gândit. Ce babă aiurită... Poate a observat cuierul?" Se auzea cum scârţâiau arcurile, cum se foia în pat şi bombănea nemulţumită. Pe urmă începu să cânte încetişor, pe un motiv barbar: „Şi săturându-mă cu carnea lui Făt-Frumos, mă rostogolesc, mă tolănesc..." Prin geam pătrunse răcoarea nopţii. M-am înfiorat, m-am ridicat cu gând să mă duc la divan şi brusc m-a fulgerat gândul că încuiasem uşa înainte de culcare. M-am îndreptat dezorientat spre uşă şi am ridicat mâna să verific zăvorul, dar de-abia degetele mele au atins fierul rece, că totul prinse a pluti în faţa ochilor. M-am pomenit lungit în pat, cu nasul vârât în pernă, pipăind peretele rece din bârne.

Am stat o vreme înmărmurit, până când am realizat că undeva alături sforăie bătrâna şi că în cameră se vorbeşte. Cineva expunea cu jumătate de glas, pe un ton profesoral:

— Elefantul este cea mai mare vietate dintre toate vieţuitoarele de pe pământ. Are pe botul lui o bucată mare de

carne, care se numeşte trompă, deoarece este goală şi întinsă ca o ţeavă. El o lungeşte şi o îndoaie în toate felurile şi o întrebuinţează în loc de mână...

Înfrigurat de curiozitate, m-am întors cu atenţie pe partea dreaptă. Ca şi mai înainte, camera era pustie. Glasul continuă şi mai impunător:

— Vinul utilizat cu moderaţie este foarte bun pentru stomac, dar când este băut în cantităţi mari, atunci se produc vapori, înjosind omul până la gradul de vită negânditoare. Aţi văzut deseori beţivi şi vă mai amintiţi repulsia îndreptăţită pe care aţi avut-o faţă de ei...

M-am sculat dintr-o săritură şi m-am aşezat pe divan. Glasul amuţi. Mi se păruse că se vorbeşte de undeva de după pereţi. În cameră totul rămăsese ca mai înainte, chiar şi cuierul, spre surprinderea mea, atârna la locul lui. Şi, spre uimirea mea, mi se făcu iarăşi foame.

— Tinctură de *antimonium ex vitro*, proclamă dintr-o dată glasul. Am tresărit. *Magisterium antimon, salae*-ul îngerilor. *Bafili oleum de vitro antimonium alexiterium antimonialae!* Se auzi clar un chicotit. – Iată totuşi ce delir! spuse glasul şi continuă cu urletele: – în curând aceşti ochi, încă nedeschişi, nu vor mai zări soarele, totuşi nu-i lăsa să se închidă fără binecuvântata împărtăşanie a iertării şi fericirii mele... Acesta este *Spiritul sau Ideile Etice ale Gloriosului Jung, extrase din cugetările lui nocturne*. Se vinde la Sankt-Petersburg şi la Riga, în dugheana cu cărţi a lui Sveşnikov, pentru două ruble, cartonată. Cineva plânse în sughiţuri. Tot un delir, spuse glasul şi rosti expresiv.

Ranguri, frumuseţi, averi
În astă viaţă doar plăceri
Se spulberă, topesc, dispar
O, putregai şi strâmbă fericire!
Inima-i roasă-adânc de pătimire
Iar gloria e doar o amintire...

Acum am înţeles de unde vorbeau. Vocea răsuna din colţ, acolo unde atârna oglinda cea tulbure.

— Iar acum, spuse glasul, mai departe. „Totul este unicul Eu, sunt Eul, universalul Eu. Contopirea cu neştiinţa provine din

eclipsarea luminii, Eul dispare cu dezvoltarea spiritului...”

— Iar delirul ăsta de unde mai este? am întrebat. Nu aşteptam nici un răspuns. Eram convins că încă dorm.

— Maximă din *Upanişade*, răspunse glasul, complet pregătit.

— Dar ce-i aceea *Upanişade*? Nu mai eram convins că dorm.

— Habar n-am, spuse glasul.

M-am sculat şi m-am apropiat în vârful picioarelor de oglindă. Nu mi-am văzut imaginea reflectată. În sticla tulbure se reflectau podeaua, un colţ din cuptor şi în general multe alte lucruri. Dar eu nu eram acolo.

— Ce s-a întâmplat? întrebă glasul. Sunt ceva întrebări?

— Cine vorbeşte? am întrebat, uitându-mă după oglindă. Acolo era mult praf şi păianjeni morţi. Atunci mi-am aşezat arătătorul pe ochiul stâng. Asta era o regulă veche pentru diagnosticarea halucinaţiei, regulă pe care am citit-o în fascinanta carte a lui V.V. Bitner *Să crezi sau să nu crezi*?. Era de ajuns să apeşi cu degetul pe globul ocular, că toate lucrurile reale, spre deosebire de halucinaţii, se dublau. Oglinda se dublă şi în ea apăru imaginea mea, o fizionomie somnoroasă şi îngrijorată. Pe la picioare sufla curentul. Chircindu-mi degetele de la picioare, m-am dus la fereastră şi m-am uitat afară.

Dincolo de geam nu era nimeni, nu era nici măcar stejarul. M-am frecat la ochi şi m-am uitat din nou. Am văzut limpede, drept în faţa mea, fântâna din bârne, cu roată şi scripete şi acoperită de muşchi, poarta şi maşina mea alături. „Totuşi dorm”, m-am gândit liniştit. Privirea îmi căzu pe pervaz, pe cartea făcută ferfeniţă. În visul trecut fusese al treilea volum din *Calvarul*, iar acum citeam pe copertă: *P.I. Karpov*. *Opera nebunilor şi influenţa ei asupra procesului ştiinţei, artei şi tehnicii*. Cu toate că dinţii îmi clănţăneau de frig, am răsfoit cartea şi m-am uitat la planşele colorate. Apoi am citit Versul nr. 2:

Din a lumii ‘naltă boltă
O vrabie-ntunecată
Înfiorată, izolată,
Spre pământ planează-ndată,
Zboară la a nopţii dată
De raza lunii luminată

Şi deloc descurajată
Vede tot ce se arată.
Trufaşă, crudă şi turbată,
O fantasmă plutitoare
Cu priviri strălucitoare.

Podeaua se balansa brusc sub picioarele mele. Răsună un scrâşnet pătrunzător şi prelung, apoi vuietul crescu, întocmai ca mugetul surd al unui cutremur îndepărtat: „Co-o… co-o… co-o…” Coliba începu să oscileze precum o barcă pe valuri. Dincolo de fereastră curtea se urni într-o parte, iar de sub geam ieşi şi îşi înfipse ghearele în pământ un gigantic picior de găină, care trase prin iarbă brazde adânci, apoi dispăru. Podeaua se înclină fulgerător, am simţit cum mă prăbuşesc, m-am prins cu mâinile de ceva moale, lovindu-mă totodată la cap şi la o coastă, şi am căzut de pe divan. Stăteam pe preşuri, încleştat de perna pe care apucasem să o agăţ. Camera era complet luminată. Cineva expectora temeinic la fereastră.

— Ei, bine, aşa… spuse o voce bărbătească bine timbrată. Într-un oarecare regat, într-un oarecare stat, a fost odată ca niciodată un ţar, cu numele de… ăăă… păi, de fapt n-are nici o importanţă. Să spunem… ăăă… Poluekt… Avea trei feciori de crai. Primul… ăăă… al treilea era neîndoielnic un nătărău, dar primul?…

M-am furişat până la fereastră, aplecându-mă ca un soldat sub bombardament, şi m-am uitat. Stejarul se găsea la locul lui. Cu spatele la el, stătea ridicat, într-o profundă meditaţie, motanul Vasili, doar pe labele posterioare. Strângea între dinţi o floare de nufăr. Motanul se uită la picioare şi scoase un sunet prelung „Aăăă…” Apoi îşi scutură capul, îşi puse labele anterioare la spate şi, cocoşându-se uşor, precum docentul Dubino-Kniajiţki[3] la cursuri, plecă de lângă stejar cu paşi domoli.

— Bine… spuse printre dinţi motanul. Au fost odată ţarul cu ţarina. Ţarul cu ţarina avură un fiu… ăăă… nătărău, bineînţeles…

Motanul scuipă înciudat floarea şi îşi frecă fruntea, schimonosindu-se.

— Ce situaţie disperată, continuă el. Totuşi îmi amintesc câte ceva! „Ha-ha-ha! Am cu ce să mă înfrupt: calul la prânz şi

[3] Cap-pătrat-de-cneaz (n. tr.).

voinicul la cină…” De unde ar putea să fie asta? Iar Făt-Frumos, înţelegeţi şi singuri, prostul de el, răspunse: „Hei, tu, lighioană spurcată, n-ai s-o prinzi pe lebăda cea dalbă, d-apoi s-o mai şi mănânci!” După aia, normal – săgeata călită, jos cu toate cele trei capete, Făt-Frumos scoate cele trei inimi şi le duce, idiotul, acasă, mamei... Ce cadou drăguţ! Motanul izbucni într-un hohot sarcastic, după care suspină. Mai există pe lume şi o astfel de boală, scleroza, se pronunţă el.

Suspină încă o dată, se întoarse către stejar şi cântă: „Mac-mac-mac, copilaşii mei! Mac-mac-mac, porumbeii mei! Eu… ăăă… v-am adăpat cu lacrimi… mai bine zis… hrănit…” Suspină pentru a treia oară şi o vreme se plimbă în tăcere. Ajungând în dreptul stejarului, ţipă brusc, nemuzical: „Şi nu apucam nici măcar o bucăţică dulce!…”

În labele lui apăru pe neaşteptate o guzlă imensă; n-am observat de unde a luat-o. O lovi disperat cu laba şi, agăţându-se cu ghearele de strune, urlă şi mai puternic, de parcă s-ar fi străduit să acopere muzica:

Das im tannwaldfinster ist
Das macht das holts
Das... ăăă... mein schatz.. sau katz?...

Tăcu şi se plimbă o vreme, lovind strunele în tăcere. Apoi, încetişor, cântă şovăitor:

Vai, fost-am în astă ogradă
Da’ eu vă spun că nu-i de şagă:
Chiar aşa
Se sapă macul.

Se apropie de stejar, sprijini guzla de el şi se scărpină la ureche cu piciorul din spate.

— Muncă, muncă şi iar muncă, spuse motanul. Doar muncă!

Îşi duse mâinile la spate şi plecă în stânga stejarului, mormăind:

— Mi-a sosit vestea, o, slăvite ţar, că în măreţul oraş Bagdad a fost odată ca niciodată un croitor cu numele de… Se opri în patru labe, îşi încovoie spinarea şi şuieră cu răutate. Uite, stau

foarte prost în special cu aceste nume! Abu... Aii... un ibn al nu ştiu cui... În fine, să spunem Poluekt. Poluekt ibn... ăăă... Poluektovici... Oricum nu-mi amintesc ce-a fost cu croitorul ăla. Ia mai dă-l naibii, să începem cu altceva.

M-am aşezat cu burta pe pervaz şi, instalându-mă comod, m-am uitat cum bietul Vasili dădea târcoale stejarului, când în dreapta, când în stânga, mormăind, tuşind, urlând, mugind, lăsându-se în patru labe de atâta încordare, într-un cuvânt, chinuindu-se nespus. Spectrul cunoştinţelor sale era măreţ. Nu ştia nici măcar o poveste sau un cântec mai mult de jumătate, dar în schimb acestea erau ruseşti, ucrainene, occidentalo-slave, nemţeşti, englezeşti, poate chiar poveşti japoneze, chinezeşti şi africane, legende, parabole, balade, cântece, romanţe, strigături şi refrene. Scleroza îl făcea să turbeze, determinându-l să se arunce de câteva ori asupra stejarului şi să rupă cu ghearele coaja trunchiului, şuiera şi scuipa, în timp ce ochii îi ardeau diavoleşte, iar coada pufoasă, groasă ca un par, se îndrepta uneori spre zenit, alteori tresărea convulsiv, biciuind aerul într-o parte şi-n alta. Singurul cântec pe care îl duse la bun sfârşit a fost *Scăişor-pufuşor*, iar singura povestioară pe care o termină a fost *Casa pe care a construit-o Jack*, în traducerea lui Marşak, chiar şi pe aceasta cu unele prescurtări. Treptat, probabil din cauza oboselii, vorbirea lui dobândi un accent pisicesc tot mai pronunţat. „Iar pe câmp, pe câmp – cânta el –, singur merge pluguşorul, iar... ăău... iar... măăuu... iar în urma ăstui pluguşor însuşi... mi-a-u-a-u!... însuşi Dumnezeu păşeşte... sau hoinăreşte?...” Motanul era complet epuizat, stătea pe coadă şi o vreme rămase aşa, cu capul plecat. Apoi mieună încetişor, melancolic, luă guzla la subsuoară şi merse şontâc-şontâc în trei picioare, prin iarba înrourată.

Am coborât de pe pervaz şi am scăpat cartea pe jos. Îmi amintesc clar că ultima dată fusese *Opera nebunilor* şi eram ferm convins că pe podea căzuse tocmai această carte. Am ridicat însă şi am aşezat pe pervaz *Descoperirea crimelor* de A. Svensson şi O. Wendel. Am răsfoit-o, uitându-mă stupid la ea, parcurgând câteva paragrafe la nimereală, şi brusc am avut impresia că în stejar atârnă un spânzurat. Mi-am ridicat privirile cu teamă. De ramura cea mai joasă a stejarului atârna o coadă de rechin argintiu-verzuie şi umedă. Coada se legăna greoi în

bătaia vântuleţului de dimineaţă.

M-am smucit şi m-am lovit la ceafă de ceva tare. Telefonul suna strident. M-am uitat împrejur. Stăteam de-a curmezişul divanului, pătura cu care fusesem învelit alunecase pe podea, iar în geam bătea printre ramurile stejarului soarele dimineţii.

Capitolul 3

„Mi-a trecut prin cap că o discuţie cu diavolul sau cu un vrăjitor poate fi înlocuită cu mult succes de aplicarea corectă a principiilor ştiinţei.”

H.G. Wells

Suna telefonul. M-am frecat la ochi, m-am uitat pe fereastră (stejarul era tot acolo), m-am uitat la cuier (cuierul se afla şi el la locul lui). Suna telefonul. În camera babei era linişte. Atunci am sărit pe podea, am deschis uşa (zăvorul era la locul lui) şi am intrat în hol. Suna telefonul. Stătea pe o poliţă, deasupra unui ciubăr mare. Telefonul era foarte modem, din plastic alb, văzusem din astea numai în filme şi în cabinetul directorului nostru. Am ridicat receptorul.

— Alo...

— Cine e? întrebă strident o voce de femeie.

— Cu cine doriţi?

— Nu e Colipiga?

— Cine?

— Doar v-am întrebat, nu e coliba pe picioare de găină? Cu cine vorbesc?

— Da, am spus. E coliba. Cu cine doriţi?

— O, drace, exclamă vocea de femeie. Primiţi o telefonogramă.

— Spuneţi.

— Notaţi.

— O secundă, am spus. Să iau un creion şi hârtie.

— O, drace, exclamă vocea de femeie. Am adus blocnotesul şi un pix-creion.

— Vă ascult.

— Telefonograma numărul două sute şase, rosti femeia. Cetăţencei Gorinîci Naina Kievna...

— Nu atât de repede... Kievna... Mai departe?

— „Prin prezenta... sunteţi invitată... să veniţi astăzi... douăzeci şi şapte iulie... anul curent... la miezul nopţii... la

congresul republican anual…” Aţi scris?

— Am scris.

— „Prima reuniune… are loc… pe Muntele Pleşuv, îmbrăcăminte de gală. Folosirea transportului mecanizat… pe cont propriu. Semnătura… Şeful cancelariei… Ce… Em… Vii.”

— Cine?

— Vii! Ce Em Vii.

— Nu înţeleg.

— Vii[4]! Cronos Monadovici[5]. Ce, nu-l ştiţi pe şeful cancelariei?

— Nu-l cunosc, am spus. Spuneţi-mi pe litere.

— Ei, drăcovenie! Bine, pe litere. Verwolf – Incub – Ibicus… Aţi scris?

— Aşa se pare. A ieşit: Vii.

— Cine?

— Vii!

— Ce, aveţi polipi? Nu înţeleg!

— Vladimir! Ivan! Ivan!

— Aşa. Repetaţi telefonograma. Am repetat-o.

— Corect. V-a transmis-o Onucikina. Cine a primit-o?

— Privalov.

— Salutări, Privalov! Slujeşti de mult?

— Câinii slujesc, am protestat. Eu muncesc.

— Ei bine, atunci munceşte. Ne întâlnim la congres.

Se auzi tonul. Am aşezat receptorul şi m-am înapoiat în cameră. Dimineaţa era răcoroasă; mi-am făcut în grabă înviorarea şi m-am îmbrăcat. Întâmplarea mi s-a părut extrem de interesantă. Telefonograma se asocia curios în conştiinţa mea cu evenimentele nocturne, deşi nu înţelegeam prea bine cum anume. Unele idei îmi veniseră totuşi, iar imaginaţia îmi era deja stârnită.

Tot ceea ce mi se întâmplase, evenimentele la care fusesem

---

[4] Vii - „Există o făptură extraordinară din imaginaţia populară. Sunt astfel denumiţi conducătorii pitici ai gnomilor, ale căror pleoape cad peste ochi, atingând chiar pământul” (nota lui N.V. Gogol la propria lui povestire, *Vii*) (n. tr.).

[5] Monadă - termen ce desemnează la diverşi filozofi unităţi simple, materiale sau spirituale, din care ar fi alcătuită lumea; la Leibniz, monadele sunt substanţe spirituale individuale (n. tr.).

martor nu îmi era cu desăvârşire necunoscute, mai citisem undeva despre întâmplări asemănătoare, iar acum îmi aminteam că purtarea oamenilor implicaţi în situaţii similare mi se păruse întotdeauna neobişnuită, enervant de ridicolă. În locul unei depline exploatări a perspectivelor atrăgătoare, deschise lor de o întâmplare fericită, ei se speriau, străduindu-se să se întoarcă în obişnuit. Un nu ştiu care erou îşi implora chiar cititorii să se ţină cât mai departe de vălul ce desparte lumea noastră de misterios, speriindu-i cu mutilări spirituale şi fizice. Încă nu ştiam cum vor decurge evenimentele, dar eram deja pregătit să mă arunc în ele cu entuziasm.

Am continuat să cuget, rătăcind prin cameră în căutarea unui bol sau a unei căni. Aceşti oameni sperioşi, mă gândeam, seamănă cu acei câţiva savanţi-experimentatori foarte perseverenţi, foarte muncitori, lipsiţi însă cu desăvârşire de imaginaţie şi de aceea foarte rezervaţi. Când obţin un rezultat mai ciudat, ei se îndepărtează de el, explicând la repezeală că experimentul a fost imprecis şi refuză practic noutatea, pentru că se încleştează prea tare de tot ce este vechi şi confortabil, aflat în limitele teoriilor autoritare... Mă gândisem deja la unele experienţe cu cartea-cameleon (stătea ca de obicei pe pervaz, iar acum era *Ultimul proscris* a lui Oldridge), cu oglinda vorbitoare şi cu ţâţâiturile. Aveam de pus câteva întrebări şi motanului Vasili, chiar şi sirena din stejar prezenta un anume interes, deşi uneori mi se părea că îmi apăruse doar în vis. Nu am nimic contra sirenelor, dar nu îmi dau seama cum se pot căţăra în copaci... deşi, pe de altă parte, solzii?...

Am găsit cănuţa în ciubăr, sub telefon, dar în ciubăr nu era apă şi atunci m-am îndreptat spre fântână. Soarele deja se ridicase. De undeva răzbătea vuietul maşinilor, răsunau fluierăturile unui miliţian, iar din înaltul cerului se auzea puternicul vâjâit al unui elicopter. M-am apropiat de fântână şi, descoperind mulţumit că pe lanţ se găsea o găleată din fier, deşi cam stâlcită, am început să învârt roata. Găleata, izbindu-se de pereţi, cobori în adâncuri. Răsună un pleoscăit, lanţul se încordă. Am învârtit roata şi m-am uitat la Moskviciul meu. Maşina avea o înfăţişare ostenită şi prăfuită, iar parbrizul era pătat de musculiţele ce se zdrobiseră de el. „Trebuie să umplu radiatorul cu apă, m-am gândit. Şi în general...”

Găleata mi se păru foarte grea. Când am pus-o pe ghizduri, din apă răsări un cap mare de ştiucă, verde şi parcă acoperit cu muşchi. Am sărit într-o parte.

— Iar mă târâi la piaţă? protestă ştiuca. Am tăcut stupefiat. Dă-mi pace, hapsâno! Da' cât se mai poate aşşşa? Abia m-am liniştit, am vrut şi eu să mă odihnesc, să aţipesc un pic, când – iar mă trajjji! Doar nu mai sunt tânără şi oricum sunt mai în vârstă decât tine... nici cu branhiile nu mai stau aşşşa de bine...

Era foarte straniu să te uiţi cum vorbea. Întocmai ca o ştiucă de la teatrul de păpuşi, îşi închidea şi îşi deschidea larg botul dinţat într-o neconcordanţă supărătoare cu sunetele scoase. Ultima frază o rosti strângând convulsiv din fălci.

— Şi aerul îmi dăunează, continuă ştiuca. Şi uite c-o să crăp, ce-o să mai faci atunci? Şi totul din cauza zgârceniei tale, babă proastă... Tot strângi şi de ce strângi... nici tu nu ştii... Ai văzut ce ţeapă ai luat la ultima reformă, ăă? Vezi! Da' cu ecaterinele? Ai lipit cufere întregi! Iar kerenkii... cu kerenkii! Făceai focul în sobă cu ei...

— Vedeţi... am îngăimat, venindu-mi niţel în fire.

— Aoleu, cine e? se sperie ştiuca.

— Eu... Sunt aici din întâmplare... Intenţionam să mă spăl puţin.

— Să te speli! Şi eu care credeam că e din nou baba. Nu mai văd: sunt tare bătrână. Dar chiar şi coeficientul de refracţie în aer se zice că este cu totul altul. Am pierdut ochelarii pentru atmosferă, făcuţi pe comandă. Nu-i mai găsesc... Dar tu ce hram porţi?

— Turist... am spus concis.

— Aha, turist... Şi eu care credeam că e din nou baba. Şi ce nu-mi face! Mă prinde, mă târăşşşte până la piaţă şi acolo mă vinde, chipurile, pentru ciorbă. Ce-mi mai rămâne de Scut? Fireşte, să vorbesc cu cumpărătorul: că aşşşa şi pe dincolo, să-mi dea drumul la copilaşii mei micuţi – de parcă aşşş mai avea vreun copil – cei care mai trăiesc deja nu mai sunt copilaşi, ci bunicuţi. Dă-mi drumul, îi spun, iar eu îţi voi sluji. Zi doar: „Din a ştiucii vrere, pentru-a mea plăcere”. Şi îmi dau drumul. Unii de frică, alţii din bunătate, iar câţiva chiar din lăcomie... Şi uite aşşşa, înoţi în râu, înoţi – e rece, reumatism, te strecori înapoi în fântână, iar bătrâna, hop şi ea, din nou cu găleata... Ştiuca se

cufundă în apă, gâlgâi sub ea şi ieşi iarăşi afară. – Ei, ce-ai de gând să-mi ceri, oşşştene? Numai roagă-mă ceva mai simplu, că alţii îmi cer nu ştiu ce televizoare, tranzistoare... Unul chiar înnebunise de-a binelea: „Îndeplineşte-mi planul anual la cherestea”. Nu mai sunt la vârsta să tai lemne...

— Aha, am exclamat. Deci înseamnă că totuşi s-ar putea un televizor?

— Nu, mărturisi ştiuca. Nu pot un televizor. Şi nici asta... combină cu pickup. Asta iarăşi nu pot. Nu cred în aşşşa ceva. Cere-mi ceva mai simplu. Cizme, să zicem, de şşşapte poşte sau căciuliţe fermecate... Ei?

Speranţa de a mă sustrage astăzi de la ungerea Moskviciului se stinse.

— Dar nu trebuie să vă neliniştiţi, am spus. În general, nu-mi trebuie nimic. Imediat vă dau drumul.

— Ce bine, se linişti ştiuca. Iubesc asemenea oameni. Nu demult, tot aşşşa... Mă cumpărase unul de la piaţă şi îi promisesem o fată de împărat. Înot în râu şi, recunosc, nici nu mă uitam în jur de ruşine. Nimeresc într-o plasă de oarbă ce eram. Mă trajje cineva afară. Off, mă gândesc, iar va trebui să mint. Dar el ce crezi că-mi face? Mă înhaţă de-a curmezişul gurii, aşşşa că nu mi-o mai pot deschide. Eh, mă gândesc, ăsta-i sfârşitul, acum mă pune la fiert. El nu. Îmi prinde înotătoarea cu ceva şi mă aruncă înapoi în râu. Uite! Ştiuca îşi scoase înotătoarea din găleată şi o arătă prinsă la bază cu o clemă metalică. Am citit pe clemă: Aruncat acest exemplar în râul Solova. Anul 1854. Expediaţi la A.I.S., SPt[6]”. Nu-i spune babornitei, mă avertiză ştiuca. Mi-o rupe cu tot cu înotătoare. E lacomă, zgârcita.

„Ce să-i cer?” mă gândeam cu înfrigurare.

— Cum faceţi minunile dumneavoastră?

— Care, ce fel de minuni?

— Păi... îndeplinirea dorinţelor...

— Ah, astea? Cum le fac?... Am învăţat din fragedă copilărie şi iată că acum le fac. De unde să ştiu eu cum le fac... Peştişşşorul de Aur uite că o făcea încă şi mai bine, dar oricum a murit. Nu poţi fugi de destin.

Mi se păru că ştiuca suspină.

[6] Academia Imperială de Ştiinţe, Sankt Petersburg (n. tr.).

— De bătrâneţe? am întrebat.

— Aiurea, de bătrâneţe! Era tânăr, viguros... Au aruncat în el, oştene, cu o bombă antisubmarină. Şi l-au întors cu burta-n sus; s-a scufundat cu el chiar şi o corabie submarină ce se nimerise pe alături. El s-ar fi răscumpărat, săracul, dar nu l-au mai întrebat nimic, l-au zărit şi hop cu bomba... Iată cum se întâmplă. Ştiuca amuţi. Atunci, cum facem? Îmi dai drumul sau ce? E zăpuşşşeală, va fi furtună...

— Bineînţeles, bineînţeles, am spus, tresărind. Cum doriţi, să vă arunc sau să vă cobor cu găleata?...

— Aruncă-mă, oştene, aruncă-mă.

Am băgat atent mâna în găleată şi am scos ştiuca – avea vreo opt kilograme. Ştiuca mormăi: „Şi dacă vrei o faţă de masă fermecată sau covorul zburător, atunci eu voi fi pe-aici... nu-ţi rămân datoare”. „La revedere”, am spus şi mi-am desfăcut mâinile. Se auzi un plescăit răsunător.

Am stat un timp uitându-mă la palma mea murdară de verdeaţă. Mă încerca o oarecare senzaţie stranie. Uneori, ca o rafală de vânt, îmi trecea prin minte că stau în cameră pe divan, dar era de-ajuns să clatin capul şi din nou mă găseam lângă fântână. Apoi această senzaţie dispăru. M-am spălat cu această apă formidabilă, ca gheaţa, am umplut radiatorul şi m-am bărbierit. Bătrâna tot nu se arăta. Voiam să mănânc şi chiar ar fi trebuit să merg în oraş, la poştă, unde poate că băieţii mă aşteptau deja. Am încuiat maşina şi am ieşit pe poartă.

Mergeam agale pe strada Golfuleţului, cu mâinile înfundate în buzunarele scurtei cenuşii, redegiste, uitându-mă la vârful picioarelor. Monedele bătrânei zornăiau în buzunarul din spate al blugilor mei preferaţi, brăzdaţi de fermoare. Meditam. Broşurile subţirele ale colecţiei „Ştiinţa” m-au deprins cu gândul că animalele nu sunt înzestrate cu darul vorbirii.

Poveştile din copilărie mă convingeau de contrariu. Bineînţeles, eram de acord cu broşurelele, deoarece nu văzusem niciodată animale vorbitoare. Nici măcar papagalii. Văzusem odată un papagal care reuşea să scoată răgete de tigru, dar nu ştia să vorbească. Şi acum, iată – ştiuca, motanul Vasili şi chiar oglinda. De altfel, obiectele neînsufleţite tocmai că vorbesc foarte des. Şi, fiindcă veni vorba, probabil că această idee nu i-ar fi trecut niciodată prin minte strămoşului meu. Din punctul lui

de vedere, motanul vorbitor era un lucru mult mai puţin fantastic decât cutia de lemn lustruită care horcăie, urlă, cântă şi vorbeşte în nenumărate limbi. Cu motanul este la fel, mai mult sau mai puţin de înţeles. Dar cum vorbeşte ştiuca? Ştiuca nu are plămâni. Asta e clar. Totuşi, ea trebuie să aibă o băşică înotătoare, a cărei funcţie, din câte ştiu, nu este încă pe deplin clară ihtiologilor. Cunoştinţa mea, ihtiologul Jenka Skoromahov, consideră chiar că această funcţie este total necunoscută, iar atunci când mă străduiesc să îi argumentez cu dovezi luate din broşurile colecţiei „Ştiinţa”, Jenka mârâie şi scuipă. Îşi ~ pierde complet darul vorbirii omeneşti... Am impresia că încă nu cunoaştem decât foarte puţin despre posibilităţile animalelor. S-a descoperit nu demult că peştii şi vietăţile mării comunică sub apă prin semnale acustice. Sunt studii foarte interesante şi despre delfini. Sau să pomenim şi de maimuţa Rafael. Am văzut-o cu ochii mei. Este adevărat, nu ştia să vorbească, în schimb avea reflexul format: lumina verde – banană, lumina roşie – şoc electric. Şi totul a fost bine atâta timp cât nu au cuplat concomitent lumina roşie şi cea verde. Atunci maimuţa Rafael s-a comportat ca şi Jenka, de exemplu. S-a simţit groaznic de jignită. S-a repezit la ferestruica în spatele căreia stătea experimentatorul şi a început să scuipe în acel gemuleţ, ţipând strident şi zbierând. De fapt există şi o anecdotă. Discută între ele două maimuţe: „Ştii ce este acela reflexul condiţionat? Este atunci când sună soneria şi toate aceste cvasimaimuţe în halate albe aleargă la noi cu banane şi bomboane”. Fireşte, toate astea sunt extrem de complicate. Terminologia nu este elaborată. Te simţi complet stors de puteri când în aceste condiţii te căzneşti să găseşti răspunsuri în legătură cu psihicul şi posibilele potenţiale ale animalelor. Pe de altă parte însă, când ţi se dă, să zicem, acelaşi sistem de ecuaţii integrale, de tipul statisticii stelare, cu funcţiile necunoscute sub integrală, nici atunci dispoziţia nu este mai bună. Şi, de aceea, esenţialul este să gândeşti. Cum a zis Pascal: „Să învăţăm să gândim bine – iată principiul fundamental al moralei”.

Am ieşit pe Calea Păcii. M-am oprit, atras de o privelişte neobişnuită. Pe pavaj mergea un om ce ţinea în mâini steguleţe de copii. În urma lui, la vreo zece paşi, mugind din cauza sforţării, se târa încetişor un uriaş MAZ alb, cu o enormă

remorcă fumegândă, cu aspect de cisternă argintie. Pe cisternă era scris „Inflamabil”, în dreapta şi în stânga ei rulând la fel de încet jeepurile roşii ale pompierilor, înţesate cu stingătoare de incendiu, dispuse ca nişte ţepi de arici. Din când în când în mugetul continuu al motoarelor se intercala un zgomot nou ce-ţi îngheţa sângele în vine, şi atunci prin chepengul cisternei scăpau limbi gălbui de foc. Feţele pompierilor, sub căştile îndesate peste ochi, erau aspre şi bărbăteşti, în jurul alaiului alergau o puzderie de copilandri. Zbierau asurzitor: „Tinini-tinini, cu balaurul veni!” Trecătorii mai vârstnici se lipeau cu teamă de garduri. Pe feţele lor era întipărită dorinţa limpede de a-şi feri hainele de o posibilă avarie.

— Îl duc, bietul de el, se auzi lângă urechea mea binecunoscuta voce scârţâitoare de bas.

M-am întors. În spatele meu stătea mâhnită Naina Kievna, ţinând un coş plin cu pachete albastre de zahăr tos.

— Îl duc, repetă ea. În fiecare vineri îl cară...

— Unde? am întrebat.

— La poligon, tăicuţule. Mereu experimentează... Nu au ce să mai facă.

— Dar pe cine duc, Naina Kievna?

— Cum adică pe cine? Ce, nu vezi şi singur?...

Se întoarse şi plecă, dar am ajuns-o din urmă.

— Naina Kievna, aţi primit o telefonograma.

— Asta de la cine-o mai fi?

— De la C.M. Vii.

— Şi-n legătură cu ce?

— Aveţi nu ştiu ce întâlnire astăzi, am spus, uitându-mă fix la ea. Pe Muntele Pleşuv. Îmbrăcămintea – de gală!

Bătrâna se bucură vizibil.

— Adevărat? O, ce bine!... Şi unde-i telefonograma?

— În antreu, pe telefon.

— Nu pomenea nimic de cotizaţie? întrebă ea, coborând vocea.

— În ce sens?

— Păi, chipurile, că ar trebui achitată o datorie de o mie şapte sute... Bătrâna tăcu.

— Nu, am spus. Nu a pomenit nimic despre asta.

— Atunci este foarte bine. Dar cu transportul cum rămâne?

Îmi dă maşină sau ce?

— Lăsaţi-mă să vă car eu coşul, i-am propus.

Bătrâna se dădu înapoi.

— De ce? întrebă suspicioasă. Ia lasă-te de-astea, că nu-mi plac... Auzi la el, coşul!... Tânăr-tânăr, da' uite că încă de mic...

„Ce nu-mi plac băbătâile”, m-am gândit.

— Şi atunci cum rămâne cu transportul? întrebă ea.

— Pe cont propriu, am spus cu răutate.

— Ah, zgârciţii! gemu bătrâna. Mătura mi-au luat-o de la muzeu, piua nu mi-au reparat-o, ne jupoaie cu cotizaţiile pentru cinci rublişoare de asignaţie, iar la Muntele Pleşuv vino pe cont propriu! Nota de plată nu este chiar atât de mică, tăicuţule, iar până vine taxiul...

Mormăind şi tuşind, îmi întoarse spatele şi plecă în altă direcţie. Mi-am frecat mâinile şi mi-am văzut şi eu de drum. Presupunerea mea se adeverea. Nodul evenimentelor uimitoare se strângea din ce în ce mai tare. Şi mi-e ruşine să recunosc, dar acum asta mi se părea mult mai interesant chiar decât modelarea matematică a arcului reflectorizant.

Calea Păcii era deja pustie. La o intersecţie îţi atrăgea privirile o ceată de copii – jucau probabil ţurca. Văzându-mă, au abandonat jocul şi au început să se apropie. Presimţind ceva rău, i-am evitat în grabă şi m-am îndreptat spre centru. În spatele meu auzeam exclamaţii entuziasmate, înăbuşite: „Hippiotul!” Am mărit pasul. „Hippiotul!” izbucniră dintr-o dată câteva glasuri. Am început să fug. În spatele meu, doar urlete: „Hippiotul! Cocostârcul! Podoaba lu' tăticu'!...” Trecătorii se uitară la mine compătimitor. În aceste situaţii cel mai bun lucru e să te „topeşti” pe undeva. M-am ascuns în cel mai apropiat magazin, o alimentară. Am mers de-a lungul tejghelei, convingându-mă că există zahăr, că sortimentele de salam şi bomboane nu sunt prea bogate, în schimb sortimentele de preparate din peşte depăşesc toate aşteptările. Aşa o cegă şi aşa un somon!... Am băut un sifon şi m-am uitat pe stradă. Copiii dispăruseră. Atunci am ieşit din magazin şi am pornit mai departe. Curând dispărură „coşmeliile” şi colibele-redute din bârne, apărând în schimb casele contemporane cu două etaje şi cu scuaruri deschise. În scuaruri se hârjoneau puştanii, femei în vârstă croşetau îmbrăcăminte călduroasă, iar vârstnicii jucau domino, izbind

piesele de masă.

În centrul oraşului se găsea o piaţă largă, înconjurată de clădiri cu unul sau două etaje. Piaţa era asfaltată, având în mijloc un rond înverzit. Deasupra ierbii se ridica un panou mare şi roşu, purtând inscripţia „Panou de onoare”, şi câteva panouri mai mici, cu scheme şi diagrame. Am dat de poştă chiar aici, în piaţă. Stabilisem cu băieţii ca primul sosit în oraş să lase la post-restant o notă cu coordonatele sale. Nu era urmă de bileţel şi atunci am lăsat o scrisoare în care am comunicat adresa mea şi am explicat cum se ajunge la coliba pe picioare de găină. Apoi m-am hotărât să prânzesc.

Ocolind piaţa, am descoperit: un cinematograf unde rula Kozara; o librărie închisă pentru inventar; primăria, în faţa căreia stăteau câteva jeepuri serios prăfuite; un hotel, „Marea geroasă”, ca de obicei fără locuri libere; două chioşcuri cu sifon şi îngheţată; magazinul nr. 2 (mărfuri de larg consum) şi magazinul nr. 18 (produse de uz casnic); cantina nr. 11, ce se deschidea la ora douăsprezece, şi bufetul nr. 3, închis fără explicaţii. Apoi am descoperit secţia de miliţie orăşenească, unde am discutat, în apropierea uşii deschise, cu un miliţian foarte tânăr, un sergent, care îmi explică unde sunt staţia de benzină şi drumul spre Lejnev.

— Dar unde-i maşina dumneavoastră? se interesă miliţianul, privind cu atenţie piaţa.

— La nişte cunoştinţe, am răspuns.

— Aha, la nişte cunoştinţe, spuse expresiv miliţianul.

Probabil că deja mă luase în colimator. Mi-am luat rămas-bun, plin de sfială.

Lângă impresionanta clădire cu două etaje a UICAPS[7] din DCF[8], am găsit, în sfârşit, o ceainărie curăţică, având nr. 16/27. În ceainărie era plăcut, nu se găsea prea multă lume, iar oamenii, într-adevăr, sorbeau numai ceai şi discutau despre lucruri absolut normale: că aproape de Korobţa, în fine, se prăbuşise poduleţul, iar acum se traversa direct prin vad; că postul de miliţie, cel aflat la cincisprezece kilometri, fusese desfiinţat de mai bine de o săptămână, că „scânteia este ca o fiară, poate să omoare şi un ditamai elefantul, dar când ai nevoie

[7] Uniunile Industriei de Consum şi Aprovizionare cu Peşte Sărat (n. tr.).

[8] Direcţia Centrală a Flotei (n. tr.).

de ea nu te ajută nici pe dracu'...” Mirosea a benzină şi a peşte prăjit. Oamenii care nu erau absorbiţi în discuţii se uitau fix la jeanşii mei şi m-am bucurat că aveam pe spatele pantalonilor o pată profesională – alaltăieri mă aşezasem zdravăn pe pompiţa de ulei.

Mi-am luat o farfurie plină cu peşte prăjit, trei căni cu ceai şi trei sandvişuri cu batog, plătind cu grămăjoara de monede a bătrânei („cerşetor la biserică...” mormăi casieriţa). M-am instalat într-un colţ mai retras şi am început să mănânc, ascultând cu plăcere glasurile răguşite, de fumători înrăiţi. Era plăcut să-i priveşti cât erau de bronzaţi, de independenţi, de vânjoşi şi versaţi, cum mâncau cu poftă, cum fumau şi discutau. Foloseau până la ultima clipă răgazul dinaintea lungilor ore de zdruncinături pe drumuri plictisitoare, în atmosfera încinsă a cabinei, în soare şi praf. Dacă nu aş fi fost programator, în mod sigur m-aş fi făcut şofer, şi zău că n-aş fi lucrat pe o prăpădită de maşinuţă şi nici chiar pe un autobuz, ci pe cogeamite camionul, astfel încât să ajungi la cabină doar suindu-te pe scară, iar roata s-o schimbi cu ajutorul unei mici macarale.

La măsuţa învecinată stăteau doi tineri ce nu aduceau a şoferi, şi de aceea, la început, nu mi-au atras atenţia. De altfel, nici ei nu m-au băgat în seamă. Dar când am terminat de băut a doua cană cu ceai, la urechi îmi ajunse cuvântul „divan”. Apoi unul dintre ei spuse: „...Dar atunci nu-i clar de ce există de fapt această Colipigă...” şi am început să ascult. Din păcate, nu vorbeau tare, ba încă mai stăteam şi cu spatele la ei, aşa că se auzea slab. Dar glasurile mi se părură cunoscute: „...nici un fel de teze... doar divanul...”, „...unui asemenea pletos?...”, „...divan... gradul şaisprezece...”, „...cu teleportare doar de categoria paisprezece...”, „...uşor de modelat teleportatorul...”, „...nu contează cine a chicotit!...”, „...o să-i dăruiesc un brici...”, „...nu putem fără divan...”. La un moment dat, unul din ei tuşi într-un mod atât de familiar, încât imediat mi-am amintit de noaptea trecută şi atunci m-am întors. Prea târziu. Spre ieşire se îndreptau doi tineri robuşti, cu umeri largi şi cefe de sportivi. I-am mai văzut o vreme pe fereastră cum au traversat piaţa, ocolind părculeţul, apoi au dispărut după panourile cu diagrame. Mi-am băut ceaiul, am mâncat sandvişurile şi am plecat. „Ca să vezi, îi frământă divanul, mă gândeam. Nu-i preocupă sirena.

Nu-i interesează motanul vorbitor. În schimb, poftim, nu pot fără divan...” Am încercat să îmi amintesc cum fusese atunci cu divanul, dar nu am descoperit nimic interesant. Un divan ca orice divan. Unul grozav. Comod. Atâta doar că pe el visai ciudăţenii reale.

Ar fi fost bine să mă întorc îndată acasă şi să mă ocup mai îndeaproape de toate aceste treburi „divanistice”. Să experimentez cu cartea-cameleon, să vorbesc pe şleau cu motanul Vasili şi să arunc o privire prin casă, poate mai găseam ceva interesant în coliba pe picioare de găină. Dar acasă mă aştepta Moskviciul şi treburile care se cereau făcute, cum ar fi ÎC şi ÎT. ÎC-ul îl mai poţi accepta, că doar e vorba despre îngrijirea Cotidiană: tot felul de lucruri, cum ar fi scuturarea covoraşului şi spălarea caroseriei cu un jet puternic de apă, care spălare, eventual, putea fi înlocuită cu o alta mai rudimentară, folosind o stropitoare sau o găleată. Dar ÎT-ul... Omul curat se gândeşte cu groază la ÎT în zilele de arşiţă. Pentru că ÎT-ul nu este nimic altceva decât întreţinerea Tehnică, iar aceasta presupune să stai culcat sub maşină, ţinând în mână o pompiţă cu ulei, şi să transferi treptat conţinutul pompiţei atât în lagărele de ungere, cât şi pe fizionomia ta. Sub automobil este cald şi zăpuşeală, iar podeaua lui, acoperită cu straturi groase de murdărie uscată... Într-un cuvânt, nu prea voiam acasă.

Capitolul 4

„Cine şi-a permis această glumă drăcească? Puneţi mâna pe el şi daţi-i masca jos, să ştim pe cine spânzurăm dimineaţa de metereze!”

E.A. Poe

Am cumpărat *Pravda* de alaltăieri, am băut un sifon şi m-am instalat pe o bancă, în părculeţ, la umbra panoului de onoare. Era ora unsprezece. M-am uitat cu atenţie în ziar. Pentru asta mi-au fost suficiente şapte minute. Atunci am citit şi articolul despre hidroponică, foiletonul despre delapidatorii din Kansk şi o scrisoare amplă a unor muncitori dintr-o uzină chimică, scrisoare ce era adresată redacţiei. Asta mi-a mai luat una peste alta douăzeci şi două de minute. Ce-ar fi să mă duc la film, mă fulgeră un gând. Dar mai văzusem *Kozara*, o dată la cinematograf, altădată la televizor. Atunci m-am hotărât să beau apă, am îndoit ziarul şi m-am ridicat. Dintre toate monedele bătrânei îmi mai rămăsese în buzunar doar o monedă de cinci copeici. Voi trage o beţie, mi-am zis, şi am băut un sirop, iar cu restul de o copeică am cumpărat de la chioşcul învecinat o cutie de chibrituri. Hotărât lucru, altceva nu mai aveam de făcut în centrul oraşului. Şi-am plecat încotro am văzut cu ochii, pe strada îngustă dintre magazinul nr. 2 şi cantina nr. 11.

Nu prea erau trecători pe stradă. M-a depăşit un camion enorm, prăfuit, cu o remorcă huruitoare. Şoferul se uita obosit la caldarâm, ţinându-şi afară pe geam cotul şi capul. Strada cobora şi cotea brusc la dreapta, iar lângă cotitură, alături de trotuar, răsărea din pământ ţeava din fontă a unui tun străvechi. Gura ţevii era umplută cu pământ şi mucuri de ţigară. Puţin mai departe, strada se termina în râpa râului. M-am aşezat la buza râpei şi m-am delectat cu peisajul, apoi am trecut pe trotuarul celălalt şi am făcut cale întoarsă.

Interesant, unde o fi dispărut camionul? m-am întrebat subit. În râpă nu cobora nici un drum. Am început să mă uit la porţi şi brusc am descoperit o casă nu prea mare, dar foarte ciudată,

îngrămădită între două „coşmelii” din chirpici. Ferestrele de la parter aveau grilaje din fier, mânjite cu cretă până la jumătate. În general, casa nu avea uşi deloc. Am observat asta de prima dată, pentru că firma, ce se pune de obicei lângă poartă sau lângă intrare, atârna chiar între două ferestre. Pe firmă stătea scris: „A.S.[9] URSS. CANCI”. M-am dus până în mijlocul străzii: mda, un etaj cu zece ferestre şi nici măcar o uşă. Iar în stânga şi în dreapta, lipite de casă, stau „coşmeliile”. „CANCI, m-am gândit. Centrul de Analiză a... NCI? Ce-o însemna? Necesar de Contrapondere înarmată? Nelegiuitele Corporaţii Intercontinentale? Coliba pe picioare de găină, m-am gândit, este chiar muzeul acestui CANCI. Pesemne că tovarăşii mei de drum sunt tot de aici. Şi cei de la ceainărie, tot aşa...” De pe acoperişul clădirii se ridică un stol de corbi, care se roti deasupra străzii, croncănind. M-am întors şi am pornit înapoi, spre piaţă.

Suntem cu toţii nişte materialişti naivi, reflectam eu. Şi toţi suntem raţionali. Vrem ca totul să aibă imediat o explicaţie raţională, adică să fie redus la un mănunchi de fapte cunoscute. Şi nici unul dintre noi nu dă doi bani pe dialectică. Nimănui nu-i trece prin cap că între faptele cunoscute şi un eveniment nou se poate aşterne o mare de necunoscut, şi atunci explicăm noul fenomen ca fiind supranatural şi, prin urmare, imposibil. Iată, de exemplu, cam cum ar fi primit maestrul Montesquieu înştiinţarea despre învierea unui mort, la patruzeci şi cinci de minute după oprirea inimii. Ar fi primit-o, poate, cu duşmănie. Cum se spune, ar fi înfierat această veste. Ar fi calificat asta drept obscurantism şi fanatism religios, dacă, în general, nu ar fi ignorat cu totul astfel de comunicări. Iar dacă totul s-ar fi petrecut sub ochii lui, atunci s-ar fi găsit într-o situaţie neobişnuit de dificilă. Cum sunt eu acum, atâta doar că sunt mai familiarizat. Ar fi fost nevoit sau să considere această înviere o înşelătorie, sau să tăgăduiască propriile senzaţii, sau să renunţe la materialism. Cel mai probabil ar fi luat învierea drept o înşelătorie. Amintirea acestei scamatorii dibace i-ar fi zgândărit însă mintea până la sfârşitul vieţii, aşa cum te jenează un fir de praf în ochi... Dar noi suntem copiii altui secol. Am văzut: şi un cap viu de câine, cusut pe spinarea unui alt câine viu; şi rinichi

[9] Academia de Ştiinţe (n. tr.).

artificiali de dimensiunea unui dulap; şi o mână moartă, de fier, dirijată de nervi vii; şi oameni care pot remarca nonşalanţi: „Asta a fost deja după ce am murit prima dată...”. Da, Montesquieu nu prea ar fi avut multe şanse să rămână materialist în timpurile noastre. Iar noi uite că rămânem şi nu-i nici un bai! Este adevărat, uneori devine dificil, atunci când un vânt întâmplător ne aduce brusc, de peste oceane necunoscute, petale ciudate din nemărginite continente neştiute. Asta se întâmplă destul de des când găseşti nu ceea ce cauţi. De pildă, în curând vor apărea în muzeele noastre zoologice făpturi uimitoare, primele vietăţi de pe Marte sau Venus. Da, bineînţeles, ne vom uita la ele şi ne vom plesni peste şolduri, că doar aşteptăm de multă vreme aceste vietăţi, noi suntem perfect pregătiţi pentru apariţia lor. Am fi însă tare afectaţi şi decepţionaţi dacă aceste vietăţi n-ar fi sau n-ar părea asemănătoare cu pisicile şi câinii noştri. De regulă, ştiinţa în care credem (şi deseori orbeşte) ne-a pregătit mai din timp şi mai de demult cu minunile viitoare, iar noi nu vom suferi un şoc psihologic decât atunci când ne vom confrunta cu neprevăzutul – o gaură în a patra dimensiune, radiocomunicaţiile biologice, planeta vie sau, să zicem, coliba pe picioare de găină... Într-adevăr, coroiatul Roman avea dreptate; aici, la ei, este foarte, foarte interesant.

Am intrat în piaţă şi m-am oprit în faţa chioşcului cu sifon. Îmi amintesc exact că nu mai aveam mărunţiş, ştiam că va trebui să schimb o bancnotă şi deja îmi pregătisem un zâmbet slugarnic, pentru că, e bine ştiut, vânzătorii de sifon nu suportă să schimbe bancnote, când, deodată, am descoperit în buzunarul blugilor o monedă de cinci copeici. M-am mirat şi m-am bucurat, dar cel mai mult m-am bucurat. Am băut un sirop, am primit o copeică udă drept rest şi am vorbit cu vânzătoarea despre vreme. Apoi m-am îndreptat hotărât spre casă, gata să termin cât mai repede ÎC-ul şi IT-ul, ca apoi să mă ocup de explicaţiile raţional-dialectice. Am strecurat copeica în buzunar şi m-am oprit, descoperind în acelaşi buzunar încă o monedă de cinci copeici. Am scos-o şi m-am uitat atent. Moneda era uşor umedă, iar pe ea era scris „5 copeici 1961”, iar cifra „6” era însemnată cu o uşoară scobitură. Poate că nici măcar atunci n-aş fi dat atenţie acestei întâmplări nesemnificative, dacă brusc n-ar fi

apărut aceeaşi senzaţie, deja cunoscută, că stau concomitent şi pe Calea Păcii, şi lungit pe divan, uitându-mă stupid la cuier. Şi, tot la fel ca mai înainte, senzaţia a dispărut când am scuturat din cap.

Un timp am mers agale, aruncând şi prinzând moneda cu un aer absent (cădea întotdeauna pe „pajură”). Încercam să mă concentrez. Apoi am văzut alimentara unde mă refugiasem dimineaţa şi am apucat-o într-acolo. Ţinând moneda între două degete, m-am îndreptat direct spre tejgheaua unde se vindeau sucuri şi ape minerale şi am băut în scârbă un sifon. Pe urmă, strângând restul în pumn, m-am dat de o parte şi mi-am verificat buzunarul.

Nu am resimţit nici un şoc psihologic. Mai curând m-aş fi mirat dacă moneda nu ar fi apărut în buzunar. Dar ea era acolo – umedă, din 1961, cu o scobitură în cifra „6”. Am fost îmbrâncit şi întrebat dacă nu cumva am adormit. Se pare că mă aflam în rând la casă. Am răspuns că nu am adormit şi am făcut un bon pentru trei cutii de chibrituri. Stând la coadă pentru chibrituri, am observat că moneda se reîntorsese în buzunar. Eram complet liniştit. Am primit cele trei cutii, am ieşit din magazin, m-am înapoiat în piaţă şi am început să experimentez.

Experimentul îmi luă aproape un ceas. În această oră am ocolit piaţa de zece ori, umflându-mă cu sifon, căptuşindu-mă cu cutii de chibrituri şi ziare şi făcând cunoştinţă cu toţi vânzătorii şi vânzătoarele. Am ajuns la un şir de concluzii interesante. Moneda se întorcea dacă plăteai cu ea. Dacă pur şi simplu o aruncai, o scăpai pe jos sau o pierdeai, ea rămânea acolo unde cădea. Moneda se întorcea doar în momentul în care restul din mâna vânzătorului trecea în mâna cumpărătorului. Dacă în acest timp ţineai mâna într-un buzunar, moneda apărea în altul. Nu apărea niciodată în buzunarul închis cu fermoar. Dacă ţineai mâinile în buzunare şi primeai restul cu cotul, atunci moneda putea apărea oriunde pe corp (în cazul meu a apărut în pantof). Nu puteai să observi dispariţia monedei din farfurioara cu mărunţiş de pe tejghea: se pierdea printre celelalte şi în farfurioară nu se producea nici o mişcare atunci când trecea în buzunar.

Şi astfel am luat cunoştinţă cu aşa-numita monedă nepreschimbabilă în procesul funcţionării ei. Însăşi stabilitatea ei nu prea mă interesa. Înainte de toate, imaginaţia mea era

zguduită de posibilitatea mişcării corpurilor materiale în afara spaţiului fizic. Îmi era foarte clar că misterioasa trecere a monedei de la vânzător la cumpărător nu reprezintă nimic altceva decât un caz particular al faimosului hipertransport, la fel de bine cunoscut iubitorilor de *science-fiction* şi sub denumirea de hipertrecere, salt repagular, fenomenul Tarantoga[10]... Perspectivele deschise erau uimitoare...

Nu aveam la mine nici un instrument de măsură. Ar fi fost arhisuficient un termometru obişnuit, de laborator, minimal, dar nu îl aveam nici măcar pe ăla. Eram silit să mă limitez doar la observaţii vizuale subiective. Am început ultimul meu tur în jurul pieţei, punându-mi următoarea problemă: „Să pun moneda lângă farfurioara pentru mărunţiş şi, în măsura posibilităţilor, să împiedic vânzătorul s-o amestece cu restul banilor până la primirea restului, să studiez vizual procesul de mişcare al monedei în spaţiu, încercând simultan să obţin măcar o determinare calitativă a schimbării temperaturii aerului în apropierea traiectoriei probabile de trecere”. Experimentul a fost întrerupt chiar la început.

Când m-am apropiat de vânzătoarea Manea, lângă casă mă aştepta deja acelaşi miliţian tinerel, cu grad de sergent, pe care-l mai văzusem.

— Aşa, spuse el cu un glas profesional.

M-am uitat la el cu umilinţă, presimţind că nu-i a bună.

— Actele, vă rog, cetăţene, spuse miliţianul, salutându-mă cu mâna la chipiu şi uitându-se undeva alături de mine.

— Dar ce s-a întâmplat? am întrebat, scoţându-mi buletinul.

— Vă rog, şi moneda, spuse miliţianul în timp ce primea buletinul. Fără să spun un cuvânt, i-am dat moneda. Manea se uita la mine, mânioasă. Miliţianul cercetă moneda şi, făcând mulţumit „aha!”, deschise buletinul. Îl studie, aşa cum numai un bibliofil cercetează un incunabul extraordinar. Stăteam într-o aşteptare chinuitoare. În jur se strânsese încet-încet mulţimea. Se pronunţau deja diferite păreri pe socoteala mea.

— Ar trebui să mergem, spuse în sfârşit miliţianul.

Am plecat. În timp ce treceam prin mulţime, am auzit deja câteva variante ale biografiei mele „încărcate” şi se formula un întreg şir de cauze ce ar fi putut deschide o anchetă penală chiar

10 Tarantoga - celebrul profesor din romanele lui Stanislaw Lem (n. tr.).

sub ochii tuturor.

La secţie, sergentul înmână locotenentului de serviciu moneda şi buletinul. Locotenentul se uită la monedă şi îmi oferi un loc. M-am aşezat. Locotenentul spuse nepăsător: „Predaţi-mi mărunţişul” şi se adânci şi el în studierea buletinului. Mi-am scos monedele din buzunar. „Numără, Kovaliov”, spuse locotenentul şi, lăsând de o parte buletinul, începu să se uite în ochii mei.

— Aţi cumpărat multe? întrebă.

— Multe, am răspuns.

— Predaţi-mi totul, spuse locotenentul.

Am întins pe masa din faţa lui patru numere ale cotidianului *Pravda*, ediţia de alaltăieri, trei numere ale ziarului local *Pescarul*, două numere ale *Revistei literare*, opt cutii de chibrituri, şase caramele „Cheiţa de aur” şi o perie pentru curăţat primusul, luată la preţ redus.

— Apa nu am cum să v-o dau, am precizat sec. Cinci siropuri şi patru sifoane.

Începeam să înţeleg despre ce e vorba şi ideea că voi fi nevoit să mă dezvinovăţesc deveni extrem de neplăcută şi apăsătoare.

— Şaptezeci şi patru de copeici, tovarăşe locotenent, raportă tânărul Kovaliov.

Locotenentul contemplă gânditor vraful de ziare şi mormanul de cutii de chibrituri.

— V-aţi distrat sau ce? mă întrebă.

— Sau ce, am răspuns posomorât

— Imprudent, spuse locotenentul. Sunteţi imprudent, cetăţene. Povestiţi-mi.

Am povestit. La sfârşitul povestirii l-am rugat convingător pe locotenent să nu considere fapta mea ca pe o încercare de a strânge bani pentru un Zaporojeţ[11]. Urechile îmi ardeau. Locotenentul zâmbi.

— Şi de ce să nu o consider? se interesă el. Au fost cazuri când s-au strâns bani serioşi.

Am ridicat din umeri.

— Vă asigur că nu putea să îmi treacă prin cap un asemenea gând... Adică ce spun eu nu putea... chiar nu mi-a trecut!...

Locotenentul tăcu mult timp. Tânărul Kovaliov îmi luă

[11] Autoturism de mic litraj (n. tr.).

buletinul şi se apucă iarăşi să-l răsfoiască.

— Totuşi cât este de straniu să admiţi... am spus dezorientat. Ce prostie!... Să strângi câte o copeică... Am ridicat iarăşi din umeri... Păi atunci mai bine stau la uşa bisericii...

— Noi combatem cerşitul, spuse grav locotenentul.

— Fireşte, este normal... Atâta doar că nu înţeleg ce legătură are asta cu mine, şi... Mi-am dat seama că începusem să dau foarte mult din umeri şi mi-am impus ca de acum încolo să n-o mai fac.

Locotenentul tăcu iar, exasperant de mult, uitându-se la monedă.

— Trebuie să întocmim un proces-verbal, spuse într-un sfârşit.

Am ridicat din umeri.

— Vă rog, desigur... deşi... Nu ştiam ce vreau să spun, de fapt, cu acest „deşi”.

Locotenentul se uită un timp la mine, aşteptând continuarea. Acum însă mă gândeam în ce articol al codului penal se înscrie fapta mea, şi atunci locotenentul trase spre el o foaie de hârtie şi începu să scrie.

Tânărul Kovaliov se întoarse la postul său. Locotenentul scria cu un toc scârţâitor şi înmuia peniţa în călimară, cu lovituri dese. M-am aşezat, uitându-mă tâmp la pancartele atârnate pe pereţi, şi m-am gândit cu indolenţă că, în locul meu, Lomonosov, de pildă, ar fi înşfăcat buletinul şi-ar fi sărit pe fereastră. Şi care-i esenţialul, până la urmă? mă gândeam. Esenţialul este ca omul să nu se considere el însuşi vinovat în acest sens nu eram vinovat. Dar se pare că vinovăţia este nu numai obiectivă, ci şi subiectivă. Iar faptele rămân fapte: toate aceste monede, însumând şaptezeci şi patru de copeici, au apărut, din punct de vedere juridic, ca urmare a unui furt realizat prin procedee tehnice reprezentate de moneda nepreschimbabilă.

— Citiţi şi semnaţi, spuse locotenentul.

Am citit. Din procesul-verbal reieşea că eu, subsemnatul Privalov A.I., intrasem, prin mijloace necunoscute mie, în posesia modelului funcţional al monedei nepreschimbabile, STAS 718-62, şi abuzasem de ea; că eu, subsemnatul Privalov A. I., susţin că acţiunile au fost săvârşite pentru un experiment ştiinţific, fără nici un fel de intenţii oneroase, că sunt gata să

despăgubesc statul pentru daunele pricinuite, în valoare de o rublă şi cincizeci şi cinci de copeici; că eu, în sfârşit, în conformitate cu decizia primăriei oraşului Soloveţ, din 22 martie 1959, am predat locotenentului de serviciu Sergheenko U.U. modelul existent în vigoare al monedei nepreschimbabile şi am primit în schimb cinci copeici în monede cu putere circulatorie pe teritoriul Uniunii Sovietice. Am semnat.

Locotenentul confruntă semnătura mea cu cea din buletin, mai numără o dată meticulos monedele, sună undeva în scopul de a stabili valoarea caramelelor şi a periuţei pentru primus şi scrise o chitanţă, pe care mi-o dădu împreună cu cele cinci copeici în monede cu putere circulatorie. Înapoindu-mi ziarele, chibriturile, bomboanele şi periuţa, spuse:

— Iar apa, conform propriei dumneavoastră declaraţii, aţi băut-o. În total, aveţi de plată optzeci şi una de copeici.

Le-am plătit, simţindu-mă extrem de uşurat. Locotenentul îmi înapoie buletinul, nu înainte de a-l mai răsfoi o dată cu atenţie.

— Puteţi pleca, cetăţene Privalov, spuse el. Iar pe viitor fiţi mai atent. Rămâneţi mult timp în Soloveţ?

— Mâine plec, am spus.

— Ei, atunci fiţi mai atent şi până mâine.

— Oh, îmi voi da toată silinţa, am spus, dosindu-mi buletinul. După care, dând ascultare unui imbold, am întrebat, coborându-mi vocea:

— Dar spuneţi-mi şi mie, tovarăşe locotenent, nu vi se pare cam straniu pe aici, prin Soloveţ?

Locotenentul se uita deja peste nişte hârtii.

— Sunt aici de mult, spuse absent. M-am obişnuit.

Capitolul 5

„— Dar dumneavoastră credeţi în fantome? întrebă unul dintre ascultători pe lector.

— Bineînţeles că nu, răspunse lectorul şi se topi încet în văzduh.”

Întâmplar
e adevărată

Până la căderea serii mi-am dat silinţa să fiu extrem de precaut. De la secţia de miliţie m-am îndreptat direct acasă, la Golfuleţ, şi acolo m-am strecurat imediat sub maşină. Era foarte cald. Dinspre vest se târau greoi nori negri, ameninţători. În timp ce stăteam sub maşină şi mă pătam cu ulei, bătrâna Naina Kievna deveni brusc foarte blândă şi iubitoare, venind la mine de două ori pentru a mă convinge s-o duc la Muntele Pleşuv. „Se spune, tăicuţule, că nu-i bine când maşina stă, gânguri cu voce scârţâitoare, uitându-se pe sub bara frontală de şoc. Se spune că este mult mai util să mergi cu ea. Iar eu ţi-aş fi plătit, nu te îndoi de asta...”. N-aveam chef să merg la Muntele Pleşuv. În primul rând, băieţii puteau sosi în orice clipă. În al doilea rând, bătrâna, în variantă linguşitoare, îmi era şi mai nesuferită decât atunci când era arţăgoasă. Şi-n plus, după cum a reieşit, până la Muntele Pleşuv erau nouăzeci de verste, iar când am întrebat de starea drumului baba mi-a declarat bucuroasă că nu trebuie să-mi fac griji – drumul era neted, iar în caz de ceva va împinge chiar ea maşina. („Nu te uita, tăicuţule, că-s bătrână, sunt încă în putere.”) După eşecul primului asalt, bătrâna renunţă pentru o vreme şi plecă în colibă. Atunci veni la mine sub maşină motanul Vasili. Timp de un minut îmi urmări cu atenţie mâinile, pe urmă spuse în surdină, dar clar „Nu te sfătuiesc, cetăţene... ăăă... nu te sfătuiesc. Te vor mânca”. Apoi se îndepărtă brusc, fluturându-şi uşor coada. Am vrut să fiu foarte precaut şi de aceea, când baba porni a doua oară la atac, m-am decis să termin totul dintr-un foc, pretinzându-i cincizeci de ruble. Mă lăsă în pace, uitându-se cu respect la mine.

Am terminat ÎC-ul şi ÎT-ul, m-am dus cu cea mai mare grijă până la benzinărie ca să fac plinul, am luat masa la cantina nr. 11 şi m-am supus încă o dată controlului documentelor din partea vigilentului Kovaliov. Pentru a rămâne cu conştiinţa împăcată, l-am întrebat de drumul către Muntele Pleşuv. Tânărul sergent se uită la mine cu mare neîncredere şi spuse: „Drum? Ce tot spuneţi, cetăţene? Ce drum să fie până acolo? Nu este nici un drum”. M-am întors acasă, deja pe o ploaie torenţială.

Bătrâna plecase. Motanul Vasili dispăruse. Cineva cânta în fântână pe două voci, iar asta suna cumva sinistru şi dezolant. Curând aversa se transformă într-o ploaie măruntă şi plictisitoare. Se întunecă.

M-am strecurat în camera mea şi am încercat să fac experienţe cu cartea-cameleon. Ceva se stricase totuşi în ea. Poate că făcusem ceva ce nu trebuia sau poate că timpul avea vreo influenţă asupra ei, cert este că ea, cum a fost, aşa a şi rămas: *Studii practice de sintaxă şi punctuaţie* de F.F. Kuzmin, deşi am încercat să o schimb în fel şi chip. O asemenea carte era absolut imposibil de citit, aşa că mi-am încercat norocul cu oglinda. Dar oglinda reflecta tot ce doreai şi tăcea. Atunci m-am întins pe divan şi aşa am şi rămas.

Începusem deja să moţăi din cauza plictiselii şi a ropotului ploii, când sună brusc telefonul. Am ieşit în hol şi am ridicat receptorul:

— Alo...

În receptor – linişte şi pârâituri.

— Alo, am spus şi am suflat în receptor. Apăsaţi butonul.

Nici un răspuns.

— Loviţi aparatul, am propus. În receptor linişte. Am mai suflat o dată şi, mişcând şnurul, am spus: – Sunaţi de la alt telefon.

La un moment dat se auzi cum cineva se interesează nepoliticos:

— Alexandr?

— Da.

Eram uimit.

— De ce nu răspunzi?

— Uite că răspund. Cine este?

— Petrovski te deranjează. Du-te la secţia de sărare şi spune-i

meşterului să mă sune.

— Care meşter?

— Ei, cine-i acolo astăzi?

— Nu ştiu…

— Cum adică, nu ştii? Nu este Alexandr?

— Ascultaţi, cetăţene, am spus. Ce număr aţi format?

— Şaptezeci şi doi… Este şaptezeci şi doi?…

Nu ştiam.

— Se pare că nu, am spus.

— Şi de ce spuneţi că sunteţi Alexandr?

— Păi, dacă sunt Alexandr!

— Ptiu, drace!… Nu este combinatul?

— Nu, am spus. Este muzeul.

— A-a… Atunci mă scuzaţi. Deci nu-l puteţi chema pe meşter…

Am pus receptorul în furcă. Am stat un timp, uitându-mă prin hol. În hol erau cinci uşi: la camera mea, spre curte, la camera babei, la toaletă şi o uşă placată cu fier şi ferecată cu un lacăt uriaş. Ce plictiseală, m-am gândit. Sunt singur. Iar becul ăsta chior şi prăfuit… M-am întors în camera mea, târşâindu-mi picioarele, şi m-am oprit în prag.

Divanul dispăruse.

Totul rămăsese pe loc: şi masa, şi soba, şi oglinda, şi cuierul, şi taburetul. Chiar şi cartea era pe pervaz, acolo unde o pusesem. Dar pe podea, acolo unde mai înainte fusese divanul, nu era decât un dreptunghi de murdărie şi praf. Pe urmă am văzut aşternutul, aşezat cu grijă lângă cuier.

— Parcă aici fusese un divan, am spus cu voce tare. Doar am stat întins pe el.

Ceva se schimba în casă. Camera se umplea de zgomote înăbuşite, nedesluşite. Cineva vorbea, se auzea o muzică, se desluşeau nişte râsete şi paşi târşâiţi, cineva tuşea. O umbră tulbure înnegură pentru o clipă lumina becului, iar podeaua pârâi răsunător. Pe neaşteptate începu să miroasă a farmacie şi am simţit chiar o adiere rece peste faţă. M-am retras câţiva paşi. Şi-n acelaşi timp cineva ciocăni tare şi distinct la uşa de la intrare. Zgomotele încetară instantaneu. Uitându-mă la locul unde fusese divanul, am ieşit iarăşi în hol şi am deschis uşa.

Sub ploaia măruntă stătea în faţa mea un om elegant, scund,

îmbrăcat într-un pardesiu crem, scurt şi incredibil de curat, cu gulerul ridicat. Îşi scoase pălăria şi spuse respectuos:

— Îmi cer scuze, Alexandr Ivanovici. N-aţi putea să îmi acordaţi cinci minute pentru o discuţie?

— Fireşte, am spus dezorientat. Poftiţi…

Nu îl mai văzusem niciodată până acum şi o clipă m-am întrebat dacă nu cumva avea vreo legătură cu miliţia locală. Necunoscutul păşi în hol şi încercă să intre direct în camera mea. I-am barat drumul. Nu ştiu de ce am făcut asta, probabil pentru că nu voiam să mi se pună întrebări despre praful şi murdăria de pe duşumea.

— Mă scuzaţi, am îngăimat, se poate şi aici… La mine este dezordine. Şi nici nu aveţi unde să staţi…

Necunoscutul ridică brusc capul.

— Cum adică nu am unde să stau? spuse încet. Dar divanul?

Am tăcut amândoi preţ de un minut, uitându-ne unul în ochii celuilalt.

— Hm-m… Ce este cu divanul? am întrebat, nu ştiu de ce, în şoaptă. Necunoscutul îşi plecă privirile.

— Ah, deci aşa? rosti rar. Înţeleg. Păcat. Ei, atunci iertaţi-mă… Mă salută politicos, îşi puse pălăria şi se îndreptă hotărât spre uşa de la toaletă.

— Unde vă duceţi? am ţipat. Nu pe acolo!

Fără să se întoarcă, necunoscutul mormăi: „Eh, nu contează” şi dispăru dincolo de uşă. I-am aprins maşinal lumina, am stat puţin şi am ascultat, după care am deschis brusc uşa. Nu mai era nimeni la toaletă. M-am scos încet o ţigară şi am aprins-o. Divanul, m-am gândit. Ce are a face aici divanul? Nu auzisem niciodată vreo poveste despre divane. A existat covorul zburător. A fost faţa de masă fermecată. Au fost: căciuliţa fermecată, cizmele de şapte poşte, guzla cântătoare. A existat şi o oglindă fermecată. Dar divanul fermecat nu a existat. Pe divane stai sau te lungeşti, un divan e ceva trainic, foarte obişnuit… De fapt, ce fantezie ar putea să îţi inspire un divan?…

Întorcându-mă în cameră, l-am văzut imediat pe Omuleţ. Stătea pe sobă, sub plafon, chircit într-o poziţie incomodă. Avea o faţă zbârcită, nebărbierită şi urechi păroase, sure.

— Bună seara, am spus extenuat.

Omuleţul îşi strâmbă gura largă, cu o grimasă de martir.

— Bună seara, spuse. Mă scuzaţi, vă rog, nici eu nu ştiu cum am ajuns aici... Am venit în legătură cu divanul.

— Aţi întârziat în legătură cu divanul, am spus, aşezându-mă la masă.

— Văd, remarcă liniştit Omuleţul şi se răsuci neîndemânatic. Varul începu să cadă.

Fumam, uitându-mă gânditor la el. Omuleţul se uita şovăitor în jos.

— Să vă ajut? l-am întrebat, schiţând o mişcare.

— Nu, mulţumesc, spuse posomorât Omuleţul. Mai bine o fac singur...

Murdărindu-se de var, se aranjă pe marginea sobei şi, luându-şi stângaci avânt, plonjă cu capul înainte. Îmi sări inima din loc, dar el pluti în aer şi începu să coboare încet, desfăcându-şi spasmodic picioarele şi mâinile. Nu era prea estetic, în schimb era amuzant. Ateriză în patru labe şi, ridicându-se imediat, îşi şterse cu mâna faţa transpirată.

— Am îmbătrânit rău de tot, îmi explică el cu o voce răguşită. Acum o sută de ani sau, de pildă, pe vremea lui Gonzast, mi-aş fi pierdut diploma în urma unei astfel de coborâri, fiţi sigur de asta, Alexandr Ivanovici.

— Dar ce-aţi terminat? m-am interesat, aprinzându-mi a doua ţigară.

Nu mă asculta. Continuă îndurerat, aşezându-se pe taburetul de vizavi:

— Odinioară levitam precum Zex. Iar acum, scuzaţi-mă, nu pot să scap de părul de pe urechi. Este atât de neplăcut... Dar unde nu este talent!... În jur sunt o grămadă de tentaţii: toate ridurile, ordinele şi gradele posibile, dar dacă nu este talent?! La noi mulţi devin păroşi la bătrâneţe. Asta, bineînţeles, nu îi priveşte pe corifei. Gian Giacomo, Cristobal Junta, Giuseppe Balsamo sau, să zicem, tovarăşul Kivrin Fiodor Simeonovici. Nici urmă de păr! Se uită triumfător la mine. – Nici ur-rmă! Pielea netedă, eleganţă, linie armonioasă...

— Dacă-mi îngăduiţi, l-am întrerupt. Aţi pomenit de Giuseppe Balsamo. Dar el este acelaşi cu contele Cagliostro! Iar după cum spune Tolstoi, contele era gras şi foarte neplăcut la vedere...

Omuleţul se uită la mine compătimitor şi zâmbi cu îngăduinţă.

— Pur şi simplu nu sunteţi în miezul problemei, Alexandr Ivanovici, spuse acesta. Contele Cagliostro nu este deloc aceeaşi persoană cu marele Balsamo. Este... cum să vă spun eu... Este copia lui nu prea reuşită. În tinereţe, Balsamo s-a copiat prin matriţare. Era incredibil, neobişnuit de talentat, dar ştiţi cum se fac lucrurile la tinereţe... Mai repede, mai în batjocură, una-două, merge şi aşa... Mda... Niciodată să nu spuneţi că Balsamo şi Cagliostro sunt una şi aceeaşi persoană. Puteţi deveni penibil.

M-am simţit imediat penibil.

— Da, am spus. Eu, bineînţeles, nu sunt specialist. Dar... Iertaţi-mi întrebarea indiscretă, dar ce-i cu divanul ăsta? Cine are nevoie de el?

Omuleţul tresări.

— Ce înfumurare de neiertat, spuse tare şi se ridică. Am comis o greşeală şi sunt gata să recunosc cu toată hotărârea. Când astfel de giganţi... Dar pe aici s-au mai băgat şi nişte băieţaşi neobrăzaţi... Începu să se ploconească, ducându-şi lăbuţele palide la inimă. – Îmi cer iertare, Alexandr Ivanovici, v-am deranjat atât de mult... Încă o dată îmi cer insistent iertare şi vă părăsesc imediat. Se apropie de cuptor şi se uită în sus cu teamă. Sunt bătrân, Alexandr Ivanovici, spuse, răsuflând din greu. Un bătrânel...

— Poate că v-ar fi mai comod... prin... ăăă... Aici, înaintea dumneavoastră, a venit unul şi chiar aşa a procedat.

— A, tăicuţule, păi ăsta a fost Cristobal Junta! Pentru el este un fleac să se strecoare prin canalizare, cale de zeci de leghe. Omuleţul scutură întristat mâna. Noi suntem mai simpli... A luat divanul cu el sau l-a teleportat?

— N-nu ştiu, am spus. Treaba este că şi el a întârziat.

Omuleţul îşi smulse stupefiat câteva fire de păr de pe urechea dreaptă.

— A întârziat? El? Imposibil... De altfel, putem oare comenta asta? La revedere, Alexandr Ivanovici, fiţi mărinimos şi iertaţi-mă.

Trecu prin perete cu un efort vizibil şi dispăru. Am aruncat mucul de ţigară în murdăria de pe duşumea. Halal divan! Ăsta nu mai este o pisică vorbitoare. Este ceva mult mai profund – aproape o dramă. Poate chiar o dramă de idei. Şi totuşi, poftim,

încă mai vin întârziaţi. Şi or să mai vină negreşit. M-am uitat la mizerie. Unde am văzut oare mătura?

Mătura era lângă hârdăul de sub telefon. Am început să mătur praful şi gunoiul, când ceva greu se prinse brusc de mătură şi se rostogoli în mijlocul camerei. M-am uitat. Era un cilindru lunguieţ, strălucitor, de mărimea unui deget arătător. L-am atins de câteva ori cu mătura. Cilindrul se clătină, ceva trosni sec şi în cameră începu să miroasă a ozon. Am aruncat mătura şi am ridicat cilindrul. Era neted, perfect polizat şi cald la pipăit. I-am dat un bobârnac cu unghia şi el începu iarăşi să trosnească. L-am răsucit astfel încât să-l privesc dintr-un capăt şi în aceeaşi secundă am simţit cum îmi fuge podeaua de sub picioare. Totul se răsturnă în faţa ochilor. M-am lovit zdravăn la călcâie, pe urmă la umăr şi în creştetul capului, am scăpat cilindrul şi m-am prăbuşit. Eram complet buimăcit şi nu am realizat de prima dată că zac întins în spaţiul îngust dintre sobă şi perete. Lampa se clătina deasupra capului şi, ridicându-mi privirile, am observat cu uimire pe tavan urmele zimţate ale pantofilor mei. Am ieşit din crăpătură, gemând, şi mi-am privit tălpile. Erau murdare de var.

— Totuşi, am gândit cu voce tare. Bine că nu m-am strecurat prin canalizare.

Am căutat din priviri cilindrul. Stătea într-o poziţie ce sfida toate legile echilibrului, atingând cu muchia unui capăt duşumeaua. M-am apropiat cu prudenţă şi m-am lăsat pe vine în apropierea lui. Cilindrul trosnea uşor şi oscila. M-am uitat la el mult timp, cu gâtul întins, apoi am suflat în el. Cilindrul oscilă şi mai puternic, se înclină şi dintr-o dată în spatele meu răsună un croncănit dogit şi începu să adie vântul. Pe sobă, un condor uriaş, cu gâtul golaş şi cu un clonţ curbat, lugubru, îşi strângea grijuliu aripile.

— Bună seara! l-am salutat. Eram convins că este un condor vorbitor.

Întorcându-şi capul, condorul mă privi cu un singur ochi, semănând imediat cu o găină. L-am salutat cu mâna, în semn de bun sosit. Condorul încercă să deschidă clonţul, totuşi nu vorbi. Îşi ridică aripa şi prinse a se căuta sub ea, clănţănind din plisc. Cilindrul tot se mai legăna şi trosnea. Condorul încetă să se tot purice, îşi trase capul între umeri şi închise ochii, acoperindu-i

cu o pieliţă galbenă. Încercând să nu stau cu spatele la el, am terminat curăţenia şi am aruncat gunoiul pe uşă, în întunericul ploios. Apoi m-am înapoiat în cameră.

Condorul dormea, iar în cameră mirosea a ozon. M-am uitat la ceas: era douăsprezece şi douăzeci. Am mai rămas puţin lângă cilindru, meditând asupra legii conservării energiei, de altfel şi a materiei. Puţin probabil ca astfel de condori să se întrupeze din nimic. Dacă apariţia acestui condor a avut loc aici, în Soloveţ, înseamnă că un oarecare alt condor (nu neapărat cel de faţă) a dispărut din Caucaz sau de unde or fi trăind ei. Am evaluat cu aproximaţie energia de transfer şi m-am uitat cu băgare de seamă la cilindru. Mai bine îl las în pace, m-am gândit. Mai bine îl acopăr cu ceva şi lasă-l să stea acolo. Am adus ibricul din hol şi, uitându-mă fix la cilindru, l-am acoperit cu ibricul, fără măcar să respir. După aceea m-am aşezat pe taburet, am fumat şi am rămas în aşteptare. Condorul respira zgomotos. În lumina becului, penele lui băteau spre arămiu, iar ghearele puternice i se înfipseseră în văruială. În jurul lui se răspândea încet-încet un miros de putreziciune.

— Zadarnic aţi făcut asta, Alexandr Ivanovici, spuse o voce plăcută, masculină.

— Ce anume? am întrebat, uitându-mă la oglindă.

— Mă refer la umclaidet.

Nu oglinda vorbea. Altcineva.

— Nu înţeleg despre ce vorbiţi. În cameră nu era nimeni şi mă simţeam nervos.

— Vorbeam despre umclaidet, rosti glasul. Este absolut inutil să-l acoperiţi cu un ibric metalic. Umclaidetul, sau cum îl numiţi dumneavoastră – bagheta magică —, trebuie mânuit cu o maximă atenţie.

— Tocmai de aceea l-am şi acoperit... Dar, vă rog, intraţi, tovarăşe, altfel este atât de incomod să discuţi aşa.

— Vă mulţumesc, spuse glasul.

Chiar în faţa mea se întrupă încet un om palid, spilcuit, într-un costum cenuşiu ce îi venea de minune. Înclinându-şi capul uşor într-o parte, se interesă cu o politeţe rafinată:

— Îmi daţi voie să nădăjduiesc că nu v-am deranjat prea tare?

— Nici vorbă de deranj, am spus, ridicându-mă. Vă rog, luaţi loc şi simţiţi-vă ca acasă. Preferaţi un ceai?

— Vă mulţumesc, spuse necunoscutul şi se aşeză vizavi de mine. Îşi ridică uşor cracul pantalonilor, cu un gest stilat. În privinţa ceaiului, Alexandr Ivanovici, îmi cer scuze, dar tocmai am cinat.

Se uită o vreme drept în ochii mei, zâmbind manierat. Am surâs şi eu.

— Dumneavoastră aţi venit, presupun, pentru divan? am spus. Ce păcat, divanul nu mai este. Îmi pare extrem de rău, chiar nici nu ştiu cum...

Necunoscutul pocni din palme.

— Ce fleacuri, spuse. Ce mult zgomot pentru, iertaţi-mă, o neghiobie, în care, mai mult decât atât, nimeni nu crede cu adevărat... Judecaţi şi dumneavoastră, Alexandr Ivanovici. Să semeni zâzanie, să provoci dezgustătoare urmăriri ca-n filme, să nelinişteşti oamenii datorită miticei – şi nu mă tem de aceste cuvinte – a miticei Teze Albe... Fiecare om raţional şi cumpătat se uită la divan ca la un teleportator universal, cam voluminos, dar de bună calitate şi foarte stabil în exploatare. Cu atât mai absurzi sunt bătrânii ignoranţi care pălăvrăgesc despre Teza Albă... Nu, nici nu mai vreau să vorbesc despre divan.

— După cum binevoiţi să vă fie mai agreabil, am spus, concentrând în această frază toate bunele mele maniere. Să vorbim despre altceva.

— Superstiţii... Prejudecăţi... spuse absent necunoscutul. Lenevia gândirii şi invidie, invidie, invidie păroasă... Se întrerupse. Scuzaţi-mă, Alexandr Ivanovici, dar aş îndrăzni totuşi să vă cer permisiunea să ridic acest ibric. Din păcate, fierul, în mod practic, nu este permeabil pentru hipercâmpuri, iar creşterea intensităţii hipercâmpurilor într-un volum mic...

Am ridicat mâinile.

— Pentru Dumnezeu, faceţi tot ce doriţi! Luaţi ibricul... Luaţi chiar şi acest... um... um... această baghetă magică... Aici m-am oprit, observând cu stupoare că ibricul dispăruse. Cilindrul zăcea într-o baltă de lichid asemănător mercurului colorat. Lichidul se evapora repede.

— Aşa va fi mai bine, vă asigur, spuse necunoscutul. În privinţa mărinimoasei dumneavoastră propuneri de a lua umclaidetul, eu, din păcate, nu v-o pot îndeplini. Asta este deja o problemă de morală şi etică, dacă vreţi, o chestiune de onoare...

Convenţiile sunt atât de puternice! Îmi permit să vă dau un sfat: nu vă mai atingeţi de umclaidet. Văd că v-aţi lovit... şi acest vultur... Cred că simţiţi... ăăă... un oarecare ambre?

— Da, am confirmat cu înflăcărare. Pute îngrozitor.

Ne-am uitat la vultur. Condorul dormita ghemuit.

— Arta de a mânui umclaidetul, spuse necunoscutul, este o artă complicată şi subtilă. În nici un caz nu trebuie să vă amărâţi sau să vă reproşaţi ceva. Cursul referitor la mânuirea umclaidetului ţine opt semestre şi necesită o solidă cunoaştere a alchimiei cuantice. Cum sunteţi programator, probabil că nu veţi depune o muncă îndârjită pentru a vă familiariza cu umclaidetul la nivel electronic, aşa-numitul UEU-17... Dar în privinţa umclaidetului cuantic... a hipercâmpurilor... a realizărilor prin teleportare... legea generală a lui Lomonosov-Lavoisier... Îşi desfăcu mâinile în semn de regret.

— Ce să mai continuăm cu discuţiile? am spus repede. De fapt, eu nici nu pretind! Fireşte, sunt un ignorant desăvârşit.

Atunci mi-am venit în fire şi i-am oferit o ţigară.

— Vă mulţumesc, spuse necunoscutul. Spre marele meu regret, nu obişnuiesc.

Atunci, răsfirându-mi degetele într-un gest politicos, m-am interesat, n-am întrebat, ci doar m-am interesat:

— Îmi este permis să ştiu cărui fapt îi datorez plăcerea întâlnirii noastre?

Necunoscutul îşi coborî privirile.

— Mă tem să nu par indiscret, spuse acesta, dar, ce păcat, trebuie să recunosc că mă aflu aici de foarte mult timp. Nu aş fi vrut să dau nume, dar cred că şi dumneavoastră vă este limpede, Alexandr Ivanovici, oricât de departe aţi fi de toate astea, că în jurul divanului s-a iscat o oarecare agitaţie nesănătoasă, se coace scandalul, se încinge atmosfera şi creşte încordarea. Într-o astfel de situaţie greşelile sunt inevitabile, iar întâmplările extrem de nedorite... Să nu mergem prea departe după exemple. Cineva, repet, n-aş vrea să dau nume, mai ales că este un colaborator vrednic de toată consideraţiunea, iar vorbind de stimă nu am în vedere manierele, ci marele lui talent şi abnegaţia – deci, cineva, grăbindu-se şi enervându-se, pierde pe aici umclaidetul şi obiectul respectiv devine centrul sferei evenimentelor în care este atras un om care nu are nimic de-a face

cu cele mai sus pomenite… Se înclină în direcţia mea. Iar în aceste împrejurări este absolut necesară o acţiune care să neutralizeze cumva influenţele nefaste… Se uită semnificativ la urmele de pantofi de pe tavan. Apoi îmi zâmbi. Dar nu aş vrea să par un altruist abstract. Fireşte, toate aceste evenimente mă interesează extrem de mult ca specialist şi administrator… De altfel, nu am intenţia să vă mai deranjez şi, pentru că m-aţi încredinţat că nu veţi mai experimenta de acum înainte cu umclaidetul, îmi cer îngăduinţa să îmi iau rămas-bun. Se ridică.

— Se poate?! am ţipat. Nu plecaţi! Este atât de plăcut să conversez cu dumneavoastră, am o mie de întrebări să vă pun!…

— Preţuiesc fără margini delicateţea dumneavoastră, Alexandr Ivanovici, dar sunteţi istovit, trebuie neapărat să vă odihniţi.

— Nicidecum! am protestat cu înflăcărare. Dimpotrivă!

— Alexandr Ivanovici, rosti necunoscutul, zâmbindu-mi cu blândeţe şi uitându-se fix în ochii mei. Dar sunteţi realmente obosit. Iar dumneavoastră realmente doriţi să vă odihniţi.

Am simţit deodată că realmente adorm. Ochii mi se închiseră. Nu mai voiam să vorbesc. Nu mai voiam nimic altceva. Doream nespus de mult să dorm.

— Mi-a făcut o deosebită plăcere să vă cunosc, şopti necunoscutul. Am văzut cum începe să pălească, să pălească şi să se dizolve uşor în văzduh, lăsând în urma lui un iz fin de apă de colonie scumpă. Cu chiu, cu vai am întins salteaua pe duşumea, mi-am vârât faţa în pernă şi am adormit pe loc.

Mă treziră bătăile unor aripi şi un croncănit neplăcut. În cameră domnea o stranie semiobscuritate azurie. Vulturul se foia pe sobă, cârâind odios şi lovindu-şi aripile de tavan. M-am aşezat şi m-am uitat. În mijlocul camerei plutea în văzduh un zdrahon vânjos, în pantaloni de trening şi într-un tricou marinăresc vărgat, scos pe deasupra. Plutea deasupra cilindrului şi, fără să-l atingă, îşi flutura lin labele zdravene, osoase.

— Ce se întâmplă? am întrebat.

Zdrahonul îmi aruncă o privire superficială peste umăr şi îşi văzu de treburi.

— N-aud răspunsul, am spus cu răutate. Încă mai doream nespus de mult să dorm.

— Linişte, muritorule, şuieră zdrahonul. Îşi întrerupse pasele

magice şi luă cilindrul de pe duşumea. Vocea mi se păru cunoscută.

— Hei, prietene, am spus ameninţător. Lasă chestia aia la loc şi eliberează ringul.

Zdrahonul se uită la mine, împingându-şi bărbia înainte. Am azvârlit cearşaful şi m-am ridicat.

— Hai, lasă umclaidetul! am spus cu voce tare.

Zdrahonul cobori pe podea şi, proptindu-se bine pe picioare, luă o poziţie iscoditoare. Camera deveni incomparabil mai luminoasă, deşi becul nu ardea.

— Băieţaş, spuse zdrahonul, noaptea trebuie să faci nani. Mai bine culcă-te singur!

Tânărul nu părea a fi un tolomac. De altminteri, nici eu.

— Poate vrei să ieşim în curte, am propus cu un aer preocupat, trăgându-mi chiloţii mai sus.

Deodată, cineva rosti expresiv:

— „Concentrându-ţi gândurile spre supremul Eu, eliberat de dorinţele arzătoare şi de iubirea de sine, tămăduit de frigurile sufleteşti, luptă-te, Arjuna!”[12]

Am tresărit. Tânărul tresări şi el.

— *Bhagavad-gita*[13]? spuse vocea. Cântul trei, versul treizeci.

— Asta-i oglinda, am spus maşinal.

— Ştiu şi singur, mormăi zdrahonul.

— Lasă umclaidetul! am spus hotărât.

— Ce tot zbieri, bă, ca un elefant bolnav? se răsti tânărul. E al tău, sau ce?

— Poate-o fi al tău?

— Da, e-al meu!

Pe neaşteptate mă fulgeră un gând.

— Înseamnă că divanul tot tu l-ai şterpelit?

— Ia nu-ţi mai băga nasul unde nu-ţi fierbe oala, mă ameninţă tânărul.

— Dă divanu’! am spus. Am semnat o chitanţă pentru el.

— Du-te dracu’, bă! înjură zdrahonul, uitându-se împrejur.

Şi dintr-o dată apărură în cameră încă doi indivizi: Slăbănogul şi Grăsanul, amândoi în pijamale vărgate, semănând

---

[12] Arjuna - „luminosul”, al treilea fiu al lui Păndavas, marele erou al epopeii Mahabharata (n. tr.).

[13] În mitologia hindusă - Cântările divine (n. tr.).

cumva cu nişte deţinuţi de la Sing-Sing.

— Komeev! strigă Grăsanul. Deci dumneata ai furat divanul?! Ce revoltător!

— Ia mai duceţi-vă... începu zdrahonul.

— Mitocanule! ţipă Grăsanul. Trebuie să te dăm afară! Îţi voi face un referat!

— Nu aveţi decât, spuse posomorât Komeev. Vedeţi-vă de treaba preferată.

— Cum îţi permiţi să-mi vorbeşti pe tonul ăsta? Mucosule! Impertinentule! Ai uitat aici umclaidetul! Tânărul putea fi vătămat!

— Deja am avut de suferit, m-am strecurat eu în vorbă. Divanul lipseşte, dorm ca un câine, în fiecare noapte discuţii... Vulturul ăsta împuţit...

Grăsanul se întoarse imediat spre mine.

— O încălcare inimaginabilă a disciplinei, declară acesta. Trebuie să faceţi reclamaţie... Iar dumneavoastră ar trebui să vă fie ruşine! Se întoarse iarăşi spre Komeev.

Komeev îşi îndesa posomorât umclaidetul în gură, după obraz. Slăbănogul întrebă brusc, încet şi ameninţător:

— Ai scos Teza, Korneev?

Zdrahonul zâmbi trist.

— Dar acolo nu este nici o Teză, spuse el. Ce tot îndrugaţi? Dacă nu vreţi să mai furăm divanul, daţi-ne alt teleportator...

— Aţi citit ordinul cu privire la sustragerea bunurilor din depozitele muzeelor? întrebă ameninţător Slăbănogul.

Komeev îşi îndesă mâinile în buzunare şi începu să se uite la tavan.

— Vă este cunoscută decizia Consiliului Ştiinţific? se interesă Slăbănogul.

— Îmi este cunoscut, tovarăşe Demin, că lunea începe sâmbăta, spuse morocănos Korneev.

— Încetaţi cu demagogia, spuse Slăbănogul. Înapoiaţi imediat divanul şi să nu mai îndrăzniţi să călcaţi pe aici.

— Nu înapoiez nici un divan, spuse Komeev. Cum terminăm experimentul, îl înapoiem.

Grăsanul făcu o scenă dezagreabilă. „Câtă nesimţire! urlă acesta. Ce vandalism!...” Condorul începu să cârâie tulburat. Komeev ne întoarse spatele şi fugi prin perete, fără a-şi scoate

mâinile din buzunare. Grăsanul se repezi după el, ţipând: „Nu, mai întâi înapoiaţi divanul!”. Slăbănogul mi se adresă:

— Este o neînţelegere. Vom lua măsuri să nu se mai repete.

Mă salută şi fugi şi el spre perete.

— Staţi! am ţipat. Vulturul! Luaţi şi vulturul! Împreună cu duhoarea!

Deja intrat pe jumătate în perete, Slăbănogul se întoarse şi chemă vulturul, făcându-i semn cu degetul. Condorul se desprinse zgomotos de pe sobă şi, micşorându-se, intră sub unghia degetului întins. Slăbănogul dispăru. Lumina azurie păli încetişor, se întunecă, iar ploaia începu iarăşi să bată darabana în fereastră. Am aprins lumina şi m-am uitat prin cameră. Totul era ca mai înainte, doar că pe sobă se căscau zgârieturi adânci de la ghearele condorului, iar pe tavan se zăreau, întunecate, bizare şi stupide, urmele zimţate ale bocancilor mei.

— Untul „limpede”, aflat în vacă, pronunţă cu o profundă concentrare idioată oglinda, nu contribuie la hrănirea ei, dar furnizează cele mai bune elemente nutritive, conform metodelor de prelucrare corespunzătoare.

Am stins lumina şi m-am culcat. Podeaua era tare, iar în cameră domnea frigul. Mâine o să am de-a face cu baba, m-am gândit.

Capitolul 6

„— Nu, rosti el drept răspuns la întrebarea stăruitoare din privirile mele, nu sunt preşedintele clubului, sunt o fantomă.

— O.K., dar asta nu vă dă dreptul să bântuiţi prin club.”

H. G. Wells

Dimineaţa am observat că divanul era la locul lui. Nu m-am mirat. M-am gândit doar că, într-un fel sau altul, bătrâna obţinuse ceea ce dorise: divanul stătea într-un colţ, iar eu mă găseam culcat în alt colţ. Am strâns aşternutul şi mi-am făcut gimnastica de înviorare, gândindu-mă că, probabil, există o oarecare limită a puterii de uimire. După cât se pare, depăşisem demult această limită. Ba chiar simţeam o oarecare oboseală. Am încercat să îmi închipui cam ce ar putea să mă mai surprindă acum, dar imaginaţia nu mă ajută. Asta nu mi-a plăcut deloc, pentru că nu pot să sufăr oamenii care nu sunt capabili să rămână uimiţi. Într-adevăr, eram departe de psihologia lui „iateuităcemaiminune”, situaţia mea semănând mai degrabă cu cea a Alisei în Ţara Minunilor: era ca şi cum aş fi fost într-un vis şi aş fi fost pregătit să iau orice minune drept un lucru firesc, lucru care cerea o reacţie mult mai complexă decât o simplă gură căscată şi ochi holbaţi.

Încă nu îmi terminasem gimnastica de înviorare, că în hol se şi trânti uşa, se auziră bocănitul şi târşâitul unor tocuri, cineva tuşi, ceva căzu cu un zgomot asurzitor şi un glas autoritar rosti: „Tovarăşa Gorînîci!”. Bătrâna nu răspunse şi în hol începu discuţia. „Ce uşă o fi asta?... Aha, înţeleg. Dar asta?”,Aici este intrarea în muzeu.” „Dar aici?... Ce se întâmplă aici – totul e încuiat, numai lacăte...” „Este o femeie tare gospodină, Ianus Poluektovici. Iar ăsta este telefonul.” „Dar unde e faimosul divan? În muzeu?” „Nu. Aici trebuie să fie depozitul.”

— Aici este, se auzi o voce cunoscută, morocănoasă.

Uşa de la camera mea se dădu de perete şi în prag se ivi un bătrân înalt, uscăţiv, cu o splendidă coamă albă ca neaua,

sprâncene negre şi mustaţă neagră, ochi negri şi adânci. Văzându-mă (stăteam doar în chiloţi, cu mâinile desfăcute în părţi, picioarele la lăţimea umerilor), se opri şi rosti cu un glas răsunător:

— Aşa.

Din dreapta şi stânga lui se mai zgâiau nişte mutre, ce se uitau prin cameră. Am spus: „Îmi cer scuze” şi m-am repezit la jeanşii mei. De altfel, nu mi-au dat atenţie. În cameră intrară patru inşi şi toţi se îmbulziră în jurul divanului. Pe doi dintre ei îi cunoşteam: morocănosul Korneev, nebărbierit, cu ochii înroşiţi, în acelaşi tricou neglijent, şi bronzatul Roman coroiatul, care îmi făcu cu ochiul şi îmi întoarse imediat spatele, după ce îmi adresă un semnal enigmatic din mână. Albiciosul nu îmi era cunoscut. Nu-l ştiam nici pe bărbatul corpolent, voinic, cu mişcări ample de stăpân, îmbrăcat într-un costum negru al cărui spate lucea.

— Deci ăsta este divanul? întrebă luciosul.

— Ăsta nu este un divan! protestă posomorât Korneev. Ăsta e un teleportator!

— Pentru mine este un divan, remarcă luciosul, uitându-se într-un carneţel. Divan moale, de unu şi jumătate, număr de inventar 1123. Se aplecă şi îl pipăi. Uite că este umed, Komeev, l-aţi cărat prin ploaie. Acum socotiţi şi dumneavoastră: arcurile au ruginit, căptuşeala a putrezit.

— Valoarea acestui obiect, rosti batjocoritor, după cum mi s-a părut, coroiatul Roman, nu constă câtuşi de puţin în căptuşeală şi nici chiar în arcuri, care de fapt nici nu există.

— Încetaţi cu asta, Roman Petrovici, se răsti demn luciosul. Nu mi-l mai scoateţi basma curată pe Komeev. Divanul este trecut la mine ca fiind în muzeu şi acolo trebuie să se găsească.

— Asta-i un aparat, spuse deznădăjduit Komeev. Noi lucrăm cu el...

— Nu ştiu nimic despre asta, se eschivă luciosul. Nu ştiu ce muncă se depune cu divanul.

— Iar noi uite că ştim, şopti Roman.

— Încetaţi cu asta, vă rog, spuse luciosul, întorcându-se spre el. Nu sunteţi aici la berărie, ci într-o instituţie. De fapt, ce vreţi să spuneţi cu asta?

— Vreau să spun că ăsta nu este un divan, spuse Roman. Sau, într-o formă mai accesibilă dumneavoastră, ăsta nu este tocmai

un divan, ci un aparat având înfăţişarea unui divan.

— V-am rugat să încetaţi cu aluziile, se răţoi luciosul. Cu formele mai accesibile şi altele asemenea. Haideţi să ne facem fiecare treaba! Treaba mea este să lichidez risipa şi chiar am să-i pun capăt.

— Aşa, spuse tare albiciosul. Dintr-o dată se aşternu liniştea. Am stat de vorbă cu Cristobal Josevici şi cu Fiodor Simeonovici. Ei presupun că acest divan-teleportator are numai o valoare muzeistică. La vremea lui a aparţinut regelui Rudolph al II-lea, aşa că valoarea sa istorică este incontestabilă. În afară de asta, acum doi ani, dacă nu mă înşală memoria, noi am comandat deja un teleportator de serie... Cine l-a comandat, nu vă mai amintiţi, Modest Matveevici?

— O secundă, spuse luciosul Modest Matveevici şi începu să răsfoiască în grabă carneţelul. Într-o clipă...

Teleportator dicirculator. TDC-80E, fabrica Kitejgrad[14]... La cererea tovarăşului Balsamo.

— Balsamo lucrează cu el douăzeci şi patru din douăzeci şi patru, spuse Roman.

— Şi vechitura asta de TDC, adăugă Korneev. Selectivitate la nivel molecular.

— Da, da, spuse albiciosul. Acum îmi amintesc. A existat un raport referitor la examinarea TDC-ului. Într-adevăr, curba selectivităţii nu este netedă... Iar acest... ăăă... divan?

— Lucru manual, spuse repede Roman. Ireproşabil. Constructor: Lev Ben Betzalel. Ben Betzalel l-a montat şi a continuat să-l regleze timp de trei sute de ani...

— Vedeţi! sări luciosul Modest Matveevici. Vedeţi cum trebuie să se muncească? Bătrân-bătrân, dar a făcut totul singur.

Oglinda tuşi brusc şi se pomi:

— Toţi au întinerit, stând o oră în apă şi ieşind din ea atât de frumoşi, trandafirii, tineri şi sănătoşi, puternici şi bucuroşi de viaţă, încât ai fi zis că au douăzeci de ani.

— Chiar aşa, spuse Modest Matveevici. Oglinda vorbise cu glasul albiciosului.

Albiciosul se strâmbă, înciudat.

— Nu vom rezolva acum această problemă, rosti el.

---

[14] Kitejgrad - oraş legendar, scufundat în apele mării (n. tr.).

— Da’ când? întrebă grosolan Korneev.
— Vineri, la Consiliul Ştiinţific.
— Nu putem irosi relicvele, interveni Modest Matveevici.
— Şi noi ce facem? întrebă Korneev nepoliticos.
Oglinda mormăi ameninţătoare, cu o voce sepulcrală:

Eu însumi le-am zărit cum mereu îşi saltă rochiile cernite
Urlând, desculţă Canidia mergea cu pletele-ncâlcite
Cu ea e şi Sagana, mai bătrână, dar palide amândouă.
Şi înfiorătoare la vedere. Aici porniră cu unghiile
Pământul să îl sape şi să sfâşie carnea mielului negru.

Schimonosindu-se de tot, albiciosul se îndreptă spre oglindă, îşi vârî mâna în ea până la umăr şi întrerupse ceva. Oglinda amuţi.

— Aşa, spuse albiciosul. Vom rezolva problema grupei voastre tot la Consiliu. Iar dumneata... Pe faţa lui se vedea limpede că îi uitase numele şi patronimicul lui Korneev. Dumneata să te abţii deocamdată să... ăăă... să mai vizitezi muzeul.

Cu aceste cuvinte ieşi din cameră. Pe uşă.

— V-aţi atins scopul, scrâşni printre dinţi Korneev, uitându-se la Modest Matveevici.

— Nu îngădui risipa, răspunse acesta scurt, vârându-şi carneţelul în buzunarul interior.

— Risipa, spuse Korneev. Dumneavoastră vi se fâlfâie de toate astea. Gestiunea vă nelinişteşte. Vă e lene să mai introduceţi o rubrică.

— Vă rog să încetaţi, spuse inflexibil Modest Matveevici. De altfel, vom numi o comisie şi vom vedea dacă nu cumva relicva este deteriorată...

— Număr de inventar unsprezece douăzeci şi trei, completă cu jumătate de glas Roman.

— Chiar în acest senz, spuse solemn Modest Matveevici şi, întorcându-se, mă văzu. Dar dumneavoastră ce faceţi aici? se interesă el. De ce dormiţi aici?

— Eu..., am început.

— Aţi dormit pe divan, rosti glacial Modest, sfredelindu-mă cu o privire de contrainformator. Vă este cunoscut faptul că

acesta este un aparat?...
— Nu, am spus. Deşi acum, bineînţeles, cunosc acest lucru.
— Modest Matveevici! exclamă coroiatul Roman. Acesta este noul nostru programator, Saşa Privalov!
— Şi de ce doarme aici? De ce nu este la cămin?
— Încă nu s-a încadrat, spuse Roman, strângându-mă pe după talie.
— Cu atât mai mult!
— Atunci să-l lăsăm să doarmă în stradă? întrebă răutăcios Korneev.
— Vă rog să încetaţi, spuse Modest. Există un cămin, există un hotel, iar aici este un muzeu, o instituţie a statului. Dacă toţi ar dormi în muzee... Dumneavoastră de unde sunteţi?
— Din Leningrad, am spus mohorât.
— Ei, dacă eu aş veni la Leningrad şi m-aş duce să mă culc în Ermitaj?
— Poftiţi, am spus, dând din umeri. Roman tot mă mai ţinea de după talie.
— Modest Matveevici, aveţi perfectă dreptate, este o încălcare, dar astăzi el va înnopta la mine.
— Asta este cu totul altceva. Atunci, poftiţi, spuse solemn Modest. Cercetă camera cu o privire de stăpân, văzu urmele de pe tavan şi se uită repede la picioarele mele. Din fericire, eram desculţ. Chiar în acest senz, spuse el, aranjând vechiturile pe cuier, şi ieşi.
— T-tâmpitul, explodă Komeev. Bolovanul! Se aşeză pe divan şi se apucă cu mâinile de cap. La naiba cu toţi! În noaptea asta iar îl şterpelesc...
— Stai liniştit, spuse blând Roman. Nu este nici un pericol. Pur şi simplu nu ne-a ieşit niţel pasienţa. Ai observat care Ianus era?
— Ei? spuse deznădăjduit Komeev.
— Era A-Ianus.
Korneev ridică privirile.
— Şi care-i diferenţa?
— Uriaşă, spuse Roman şi făcu cu ochiul. Şi asta pentru că S-Ianus a zburat la Moscova. Şi în special pentru problema divanului. Înţelegi asta, risipitor de valori muzeistice?
— Auzi, păi atunci m-ai salvat, spuse Komeev şi pentru prima

dată l-am văzut zâmbind.

— Asta-i treaba, Saşa, spuse Roman, apropiindu-se de mine. Avem un director ideal. Este unul dintre aceia cu două feţe. Este A-Ianus Poluektovici şi S-Ianus Poluektovici. S-Ianus este un savant remarcabil, de clasă internaţională. Cât despre A-Ianus, acesta este un administrator destul de obişnuit.

— Gemeni? am întrebat prudent.

— A, nu. Este una şi aceeaşi persoană. Doar că are două feţe.

— Clar ca bună ziua, am spus şi am început să îmi pun bocancii.

— Nu-i nimic, Saşa, în curând ai să înţelegi totul, mă încurajă Roman.

Am ridicat capul.

— Adică?

— Ne trebuie un programator, spuse apăsat Roman.

— Am neapărată nevoie de un programator, spuse Komeev, înviorându-se.

— Toată lumea are nevoie de un programator, am spus, întorcându-mă la bocanci. Şi, vă rog, fără hipnoză şi alte lucruri fermecate...

— Deja ne bănuie, spuse Roman.

Komeev încercă să spună ceva, dar dincolo de fereastră izbucniră ţipete.

— Asta nu este moneda noastră, ţipa Modest.

— Dar a cui este?

— Nu ştiu a cui este moneda asta! Nu este treaba mea! Asta este treaba dumneavoastră, tovarăşe sergent, să-i înşfăcaţi pe falsificatorii de monede!...

— Moneda a fost confiscată de la un oarecare Privalov, care locuieşte aici la dumneavoastră, la Colipigă!...

— Aha, de la Privalov? De la bun început m-am gândit că este un pungaş!

Se făcu auzit şi glasul reprobator al lui A-Ianus:

— Hei-hei, Modest Matveevici!...

— Iertaţi-mă, Ianus Poluektovici... Nu! Nu putem lăsa asta aşa! Să mergem, tovarăşe sergent!... Este în casă... Ianus Poluektovici, staţi la fereastră, să nu sară pe acolo! Vă voi dovedi! Nu pot permite să se arunce cu noroi în tovarăşa Gorinîci!...

M-au trecut fiori reci. Dar Roman, care apreciase deja situaţia, smulse din cuier o căciuliţă unsuroasă şi mi-o îndesă peste urechi.

Am dispărut.

Era un sentiment foarte straniu. Totul rămăsese pe loc, în afară de mine. Dar Roman nu-mi lăsă timp să analizez noile impresii.

— Asta-i căciuliţă fermecată, şopti el. Dă-te de-o parte şi ţine-ţi gura.

Am fugit în vârful degetelor şi m-am aşezat într-un colţ, lângă oglindă. În aceeaşi secundă în cameră dădu buzna nervosul Modest, târându-l de mânecă pe tânărul sergent Kovaliov.

— Unde-i? strigă Modest, uitându-se de jur împrejur.

— Uite-l, spuse Roman, arătând spre divan.

— Nu vă impacientaţi, stă la locul lui, adăugă Korneev.

— Vă întreb, unde-i acel... programator al vostru?

— Care programator? se miră Roman.

— Încetaţi cu asta, spuse Modest. Aici a fost un programator. Stătea în pantaloni şi era fără bocanci.

— Aha, deci la asta vă referiţi, spuse Roman. Am glumit şi noi, Modest Matveevici. Aici nu a fost nici un programator. Era pur şi simplu... Făcu o mişcare din mână şi în mijlocul camerei apăru un ins în tricou şi jeanşi. Îl vedeam din spate şi nu puteam să spun nimic despre el, dar tânărul Kovaliov clătină din cap şi spuse:

— Nu, nu-i el.

Modest dădu ocol fantomei şi mormăi:

— Tricou... pantaloni... fără bocanci... El e! Asta-i.

Fantoma dispăru.

— Ba nu, nu-i acelaşi, spuse sergentul Kovaliov. Acela era tânăr, fără barbă...

— Fără barbă? se întrebă Modest. Era complet derutat.

— Fără barbă, confirmă Kovaliov.

— Mda... făcu Modest. Cred că totuşi avea barbă...

— Aşa că vă predau avizul, spuse tânărul Kovaliov şi îi întinse lui Modest o foaie de hârtie cu aspect oficial. Iar dumneata descurcă-te şi singur cu Privalov al dumitale şi cu Gorinîci a dumitale...

— V-am mai spus că nu asta este moneda noastră! ţipă

Modest. Despre Privalov nu spun nimic. S-ar putea ca, în general, Privalov să nici nu existe ca atare... Dar tovarăşa Gorinîci este salariata noastră!...

Tânărul Kovaliov încercă să spună ceva, ducându-şi mâna la piept.

— Lucrurile trebuie imediat puse la punct! strigă Modest. Încetaţi cu asta, tovarăşe miliţian! Prezentul aviz aruncă cu noroi asupra întregului colectiv! Insist să vă convingeţi!

— Am ordin... începu Kovaliov, dar Modest, cu un strigăt: „încetaţi cu asta! Insist!”, se năpusti asupra lui şi îl târî afară din cameră.

— L-a tras în muzeu, spuse Roman. Saşa, unde eşti? Scoate căciuliţă, să mergem să ne uităm...

— N-ar fi mai bine să n-o scot? am întrebat.

— Scoate-o, scoate-o, spuse Roman. Acum eşti o fantomă. Acum nimeni nu o să mai creadă în tine, nici administraţia, nici miliţia...

Komeev spuse:

— Atunci, eu mă duc să mă culc. Saşa, vino după prânz. Să te uiţi la parcul nostru de maşini şi în general...

Mi-am scos căciuliţă.

— Încetaţi cu asta, am spus. Sunt în concediu.

— Să mergem, să mergem, spuse Roman.

În hol, Modest, agăţându-se cu o mână de sergent, descuia cu cealaltă mână lacătul imens ce atârna la uşă. „Am să vă arăt imediat moneda noastră! ţipa el. Totul este înregistrat... Totul este la locul lui.” „Dar eu n-am spus nimic, se apăra stângaci Kovaliov. V-am spus doar că s-ar putea să nu fie singura monedă...”. Modest deschise larg uşa şi intrarăm cu toţii în încăperea spaţioasă.

Era un muzeu destul de plăcut – cu standuri, diagrame, vitrine, machete şi mulaje. Mai mult decât orice, aspectul general îmi amintea de un muzeu de criminalistică: multe fotografii şi exponate greţoase. Modest îl smuci brusc pe sergent, târându-l undeva după standuri, şi acolo începură amândoi să bolborosească în contradictoriu, ca dintr-un butoi: „Uite moneda noastră...” „Dar eu n-am spus nimic...” „Tovarăşa Gorînîci...” „Dar eu am ordin!...” „Încetaţi cu asta!...”

— Satisfăţi curiozitatea, delectează-te, Saşa, spuse Roman,

făcu un gest larg şi se aşeză în fotoliul de lângă intrare.

Am păşit de-a lungul pereţilor. Nu m-a mirat nimic, deşi totul era extraordinar de interesant. „Apă vie. Eficacitate – 52%. Reziduu fix – 0,3” (o butelcuţă străveche, dreptunghiulară, cu apă, având dopul sigilat cu ceară colorată). „Schema obţinerii industriale a apei vii”. „Macheta alambicului pentru apă vie”. „Licoarea fermecată Veşkovski-Traubenbach” (un borcănel de farmacie, conţinând un unguent gălbui-veninos). „Sânge deochiat obişnuit” (fiolă sigilată, conţinând un lichid negru)... Deasupra acestui stand atârna o tăbliţă: „Mijloace chimice active. Sec. XII-XVUI”. Aici se mai găseau multe alte sticluţe, borcănele, retorte, fiole, eprubete, modele funcţionale sau nefuncţionale de instalaţii pentru sublimări, distilări şi condensări, dar am mers mai departe.

„Paloşul lui Făt-Frumos” (o spadă foarte ruginită, cu două mânere, cu tăişul ondulat, ţintuită cu un lanţ de un piron metalic; vitrina era sigilată cu meticulozitate). „Caninul drept (lucrător) al contelui Dracula Depestedunăre” (nu sunt Cuvier[15], dar, judecând după acest dinte, contele Dracula Depestedunăre a fost un om foarte ciudat şi neplăcut la vedere). „Urmă obişnuită şi urmă extrasă.[16] Turnări în ghips.” (După opinia mea, urmele nu se deosebeau una de cealaltă, dar unul dintre mulaje era crăpat). „Piuă pe suprafaţa de decolare, sec. IX”[17] (o construcţie masivă, cenuşie, din fontă poroasă)... „Zmeul Gorinîci, schelet, 1/25 măr. nat.” (semăna cu scheletul unui diplodoc[18] cu trei gâturi)... „Schema de funcţionare a glandei aruncătoare de foc a capului din mijloc”... „Cizme gravigene de şapte poşte, model funcţional” (cizme foarte mari, din cauciuc)... „Covor zburător graviprotector, model funcţional” (un covor de

[15] Georges Cuvier (1769-1832), zoolog şi paleontolog francez (n. tr.).

[16] Se face referire la fenomenele de materializare şi dematerializare - fenomene de exteriorizare a unor substanţe sui-generis din corpul unui om aflat în stare mediumnică. Substanţele au fost denumite în mai multe feluri: fluid psihic (Sudre), ectoplasmă (Richet), teleplasmă. Reintrând în corp, ectoplasma depune toate impurităţile atinse (n. tr.).

[17] Vrăjitoarele zburau cu o piuă uriaşă, ca într-o nacelă, şi folosind mătura drept cârmă (n. tr.).

[18] Specie de reptilă dlnozauriană fosilă, jurasicul superior, animal erbivor, lung de circa 26 de metri (n. tr.).

aproximativ unu jumate pe unu jumate, cu un model ce reprezenta un cerkez îmbrăţişând o tânără cerkezoaică pe fondul unor munţi din acelaşi ţinut)...

Ajunsesem la standul „Evoluţia ideii de piatră filozofală”, când în sală apărură iarăşi sergentul Kovaliov şi Modest Matveevici. Judecând după toate, tot nu reuşiseră să iasă din punctul mort. „încetaţi cu asta”, spunea nepăsător Modest. „Am ordin”, îi răspundea la fel de indolent Kovaliov. „Moneda noastră este la locul ei.” „Atunci aşteptaţi să apară bătrâna şi să dea o declaraţie...” „Dar ce suntem noi, după opinia dumneavoastră, falsificatori de monede?...” „Dar eu nu am spus asta...” „Noroi pe întregul colectiv.” „Ne lămurim noi...”. Kovaliov nu mă observă, însă Modest se opri, se uită la mine absent, mă măsură din cap până în picioare, apoi ridică privirile şi spuse cu voce tare, indiferent: „Ho-mun-cu-lus de laborator, înfăţişare generală” şi îşi văzu de drum.

M-am întors după el, cuprins de un sentiment neplăcut. Roman ne aştepta la uşă.

— Ei, cum e? întrebă el.

— Este revoltător, spuse scârbit Modest. Birocraţi.

— Am ordin, repetă cu încăpăţânare sergentul Kovaliov, aflat deja în hol.

— Haide, ieşiţi, Roman Petrovici, ieşiţi, spuse Modest, zornăind cheile.

Roman ieşi. Am vrut să mă strecor şi eu după el, dar Modest mă opri.

— Îmi cer scuze, spuse acesta. Dumneavoastră, unde?

— Cum adică, unde? am şoptit.

— La loc, mergeţi la loc.

— La care loc?

— Păi, unde staţi? Dumneavoastră, îmi cer scuze, sunteţi un... Hham-munculus, nu-i aşa? Atunci staţi unde vă este locul...

Am înţeles că simt pierdut. Şi aş fi fost probabil pierdut, deoarece Roman, după cum vedeam, se fâstâcise şi el, dacă în acest moment Naina Kievna nu ar fi dat buzna în hol, cu tropăituri şi zgomote, trăgând de frânghie un ţap negru, enorm. La vederea sergentului de miliţie, ţapul izbucni într-un behăit urât şi se smuci înapoi. Naina Kievna căzu. Modest se repezi în hol şi se iscă o hărmălaie de neînchipuit. Hârdăul gol se

rostogoli cu zgomot. Roman mă prinse de mână şi, şoptind: „Haide, haide...”, se aruncă în camera mea. Am trântit uşa după noi şi ne-am lăsat cu toată greutatea pe ea, răsuflând din greu. În hol toată lumea ţipa:

— Prezentaţi documentele!

— Tăicuţule, da’ ce-i asta?

— Ce-i cu ţapul?! De ce aveţi în casă un ţap?!

— Me-e-e-e...

— Încetaţi cu asta, aici nu e berărie!

— Nu ştiu nimic despre moneda dumneavoastră şi nici să n-o văd!

— Me-e-e-e...

— Cetăţeanco, luaţi ţapul!

— Încetaţi cu asta, ţapul este înregistrat!

— Cum adică înregistrat?!

— Asta nu-i ţap! Asta-i salariatul nostru!

— Atunci să se legitimeze!...

— Pe fereastră şi în maşină! îmi arătă Roman.

Am înşfăcat scurta şi am sărit pe fereastră. Motanul Vasili sări într-o parte de sub picioarele mele, mieunând. Aplecându-mă, am fugit la maşină, am deschis larg portiera şi am sărit la volan. Roman deja deschidea poarta. Motorul nu pomi însă şi, în timp ce chinuiam starterul, am văzut cum uşa colibei se dă în lături, iar din hol ţâşneşte ţapul cel negru, care dispare apoi în salturi gigantice undeva după colţul casei. Motorul mugi. Am întors maşina şi am ieşit în grabă pe stradă. Poarta de stejar se trânti asurzitor. Roman apăru prin portiţă şi, luându-şi avânt, se trânti lângă mine.

— Hai, dispari! spuse vioi acesta. În centru.

Când am cotit pe Calea Păcii, mă întrebă:

— Ei, cum ţi se pare la noi?

— Îmi place, am spus. Numai că e prea mult zgomot.

— La Naina e întotdeauna zgomot. O bătrână arţăgoasă. Nu te-a jignit?

— Nu. Aproape că nu am avut de-a face cu ea.

— Ia stai, spuse Roman. Încetineşte.

— De ce?

— Uite-l pe Volodea. Îl mai ţii minte pe Volodea?

Am frânat. Bărbosul Volodea se sui în spate şi, zâmbind

bucuros, ne strânse mâinile.

— Ce bine, spuse acesta. Uite, tocmai veneam la voi.

— Numai tu lipseai acolo, spuse Roman.

— Şi cum s-a terminat totul?

— Nicicum, spuse Roman.

— Şi acum unde mergeţi?

— La Institut, răspunse Roman.

— De ce? am întrebat

— Ca să lucrăm, spuse Roman.

— Eu sunt în concediu.

— N-are importanţă, zise Roman. Lunea începe sâmbăta, iar acum, în cazul tău, august începe în iulie!

— Mă aşteaptă băieţii, am spus rugător.

— De asta avem noi grijă, spuse Roman. Băieţii nu vor observa absolut nimic.

— Aţi înnebunit, am spus.

Am trecut printre magazinul nr. 2 şi cantina nr. 11.

— Deja ştie unde trebuie să mergem, observă Volodea.

— Un băiat excelent, spuse Roman. Un gigant!

— Mie din capul locului mi-a plăcut, sublinie Volodea.

— Se pare că vă arde buza după un programator, am spus.

— Nu ne trebuie chiar orice programator, obiectă Roman.

Am frânat lângă clădirea ciudată, ce purta inscripţia „CANCI” între geamuri.

— Ce înseamnă? am întrebat. Pot să ştiu şi eu cel puţin unde sunt constrâns să lucrez?

— Poţi, spuse Roman. Acum poţi totul. Este Centrul de Analiză a Noţiunilor Cabalistice Inexplicabile… Hei, ce ai rămas aşa? Intră cu maşina!

— Unde? am întrebat.

— Nu-mi spune că nu vezi!

Şi atunci am văzut.

Dar asta este deja o cu totul altă istorie.

A doua istorie

Deşertăciunea deşertăciunilor

Capitolul 1

„Dintre eroii povestirii se desprind unul sau doi eroi principali, toţi ceilalţi fiind consideraţi secundari.”

Metodica predării literaturii

Telefonul sună în jurul orei două după-amiaza, când iarăşi se arsese siguranţa dispozitivului de admisie al „Aldanului”. Era directorul adjunct responsabil cu treburile administrativ-gospodăreşti, Modest Matveevici Kamnoedov.

— Privalov, spuse acesta sever, iar nu sunteţi la post?

— Cum adică nu sunt la post? m-am mirat. Avusesem o zi grea şi uitasem de toate.

— Încetaţi cu asta, spuse Modest Matveevici. Au trecut cinci minute de când trebuia să fiţi la mine pentru instructaj.

— Fir-ar să fie, am spus şi am aruncat receptorul în furcă.

Am oprit calculatorul, mi-am scos halatul şi le-am ordonat fetelor să nu uite să întrerupă curentul. Coridorul larg era pustiu. Dincolo de geamurile pe jumătate îngheţate se dezlănţuise viscolul. Am fugit spre biroul Economic, îmbrăcându-mi scurta din mers.

Îmbrăcat în costumul său lucios, Modest Matveevici mă aştepta într-o poziţie solemnă, în camera lui de primire. În spatele lui un gnom micuţ şi trist, cu urechile păroase, îşi plimba sârguincios degetul pe o listă impunătoare.

— Dumneavoastră, Privalov, sunteţi ca acest oarecare... ham-munculus, rosti Modest. Niciodată nu sunteţi la post.

Toată lumea se străduia să întreţină cu Modest Matveevici doar relaţii bune, de vreme ce omul era puternic, ferm şi fantastic de incult. Prin urmare, am răcnit: „Vă ascult!” şi am pocnit din călcâie.

— Toată lumea trebuie să se găsească la post, continuă Modest Matveevici. Întotdeauna. Aveţi studii superioare şi ochelari, v-aţi lăsat şi barbă, dar nu puteţi înţelege o teoremă atât de simplă.

— Nu se va mai repeta, am spus, holbându-mi privirile.

— Încetaţi cu asta, spuse Modest Matveevici, îmblânzindu-se. Scoase din buzunar o foaie de hârtie şi se uită un timp la ea. Deci aşa, Privalov, spuse într-un sfârşit, astăzi intraţi de serviciu. Serviciul efectuat pe întregul Institut în timpul sărbătorilor este o sarcină de răspundere. Asta nu mai înseamnă o simplă apăsare pe butoane. Mai întâi ar fi paza contra incendiilor. Asta-i prima. Să nu permiteţi autoaprinderea. Să urmăriţi întreruperea alimentării cu curent a suprafeţelor de producţie ce v-au fost încredinţate. Şi să supravegheaţi personal, fără scamatoriile dumneavoastră cu dedublări şi triplări. Fără dubeleţii dumneavoastră. În cazul apariţiei factorilor incendiari, sunaţi imediat la telefonul 01 şi începeţi să luaţi măsuri. Pentru această eventualitate primiţi fluierul de avertizare pentru chemarea trupei de şoc... Îmi încredinţă un fluier de platină cu număr de inventar. Şi tot aşa, nu lăsaţi pe nimeni să intre. Iată aici o listă de persoane cărora le este îngăduit să întrebuinţeze laboratoarele pe perioada nopţii, dar nici lor să nu le daţi drumul, pentru că este sărbătoare. În tot Institutul să nu fie nici un suflet viu! Descântaţi demonii de la intrare şi ieşire. E clară situaţia? Sufletele vii nu au voie să intre, iar ceilalţi nu au voie să iasă. Pentru că s-a mai creat un prencendent: a fugit dracul şi-a furat luna. Un prencendent faimos, care a apărut până şi în filme. Se uită grav la mine şi dintr-o dată îmi ceru actele.

M-am supus. Îmi cercetă cu atenţie legitimaţia, mi-o înapoie şi rosti:

— E-n regulă. Aveam o bănuială că totuşi aţi fi un dubelet. Deci aşa. Înseamnă că la cincisprezece zero-zero, în conformitate cu legislaţia muncii, ziua lucrătoare se încheie şi toată lumea vă va preda cheile de la locurile lor de producţie. După care veţi inspecta personal teritoriile. În continuare veţi

efectua rondul, la fiecare trei ore, pentru prevenirea autoaprinderii. În timpul serviciului vizitaţi vivariul de cel puţin două ori. Dacă supraveghetorul bea ceai – să înceteze. Au fost semnale: nu bea nici un fel de ceai acolo. Chiar în acest senz. Postul dumneavoastră se află în anticamera directorului. Puteţi să vă odihniţi pe canapea. Mâine la şaisprezece zero-zero vă va schimba Vladimir Pocikin din laboratorul tovarăşului Oyra-Oyra. Limpede?

— Pe deplin, am spus.

— Am să vă sun la noapte şi în timpul zilei de mâine. Personal. Este posibil un control şi din partea tovarăşului şef de cadre.

— Să trăiţi! am spus şi m-am uitat pe listă.

În capul listei figura directorul Institutului, Ianus Poluektovici Nevstruev, iar alături se găsea o însemnare făcută cu creionul: „două ex.”. Al doilea venea însuşi Modest Matveevici, al treilea – tovarăşul şef de cadre, cetăţeanul Demin Cerber Psoevici. În continuare erau trecute numele unor persoane pe care niciodată şi nicăieri nu le-am întâlnit.

— Ceva nu este limpede? se interesă Modest Matveevici, urmărindu-mă cu gelozie.

— Uitaţi, am spus autoritar, înfigându-mi degetul în listă, aici sunt înscrişi nişte tovarăşi în număr de... m-m-m... douăzeci şi unu, care nu îmi sunt cunoscuţi. Aş fi vrut ca împreună cu dumneavoastră personal să „frunzărim” aceste nume. M-am uitat drept în ochii lui şi am rostit cu fermitate: – Pentru a evita eventualele...

Modest Matveevici luă lista şi se uită la ea de la distanţă, ţinând-o cu mâna întinsă.

— E-n regulă, spuse îngăduitor. Pur şi simplu dumneavoastră, Privalov, nu sunteţi la curent. Persoanele marcate cu numere de la patru la douăzeci şi cinci, inclusiv ultimul, şi trecute pe lista de persoane, sunt admise pentru munca nocturnă post-mortem. În vederea recunoaşterii meritelor din trecut. Acum vă e clar?

Am rămas un pic surprins pentru că, orice s-ar zice, este greu să te obişnuieşti cu toate astea.

— Luaţi-vă în primire postul, spuse impunător Modest Matveevici. Eu din partea mea personală şi în numele administraţiei vă felicit, tovarăşe Privalov, cu ocazia Anului Nou şi vă

doresc în noul an reuşite corespunzătoare atât în muncă ca şi în viaţa personală.

I-am urat şi eu succese corespunzătoare şi am ieşit pe coridor.

Ieri, când am aflat că fusesem numit de serviciu, mă bucurasem: intenţionam să termin un calcul pentru Roman Oyra-Oyra. Acum simţeam că treaba nu mai este chiar atât de simplă. Perspectiva de a petrece noaptea în Institut mi se înfăţişă brusc într-o lumină complet nouă. Şi altă dată mai rămăsesem să lucrez până târziu, până când ofiţerul de serviciu stingea pentru economisire patru lămpi din cinci pe fiecare coridor, fiind astfel pus în situaţia de a mă furişa spre ieşire pe lângă umbre fugare, miţoase. Prima oară acest lucru m-a impresionat foarte puternic, apoi m-am obişnuit, ca după aceea iarăşi să mă dezobişnuiesc, atunci când, străbătând odată coridorul mare, am auzit în spate ţoc-ţoc-ţoc-ul ritmic al unor gheare pe parchet şi, uitându-mă înapoi, am observat o vietate fosforescentă ce fugea în mod evident pe urmele mele. E-adevărat, când m-au dat jos de pe cornişă, am constatat că era vorba despre un căţeluş viu, obişnuit, al unuia dintre angajaţii Institutului. Salariatul respectiv îşi ceru scuze, Oyra-Oyra îmi ţinu o lecţie batjocoritoare despre prejudiciile superstiţiilor, dar în sufletul meu a rămas totuşi o oarecare senzaţie neplăcută. „Primul lucru, să descânt demonii”, m-am gândit.

La intrarea în anticamera directorului m-am întâlnit cu morocănosul Vitka Komeev. Mă salută încruntat şi vru să treacă pe lângă mine, dar l-am prins de mână.

— Ce-i? făcu necioplitul de Korneev, oprindu-se.

— Astăzi sunt de serviciu, i-am comunicat.

— Mă, da’ prost mai eşti, spuse Komeev.

— Eşti totuşi un necioplit, Vitka, am spus. Nu vreau să mai ştiu de tine...

Vitka trase cu un deget de gulerul puloverului şi se uită cu interes la mine.

— Şi ce-ai să faci? întrebă el.

— Găsesc eu ceva să fac, am spus, pierzându-mă puţin. Vitka se însufleţi brusc.

— Ia stai. Ce, eşti pentru prima dată de serviciu?

— Da.

— Aha, spuse Vitka. Şi cum ai de gând să procedezi?

— Să respect instrucţiunile, am răspuns. Descânt demonii şi mă duc la culcare. Pentru prevenirea autoaprinderii. Dar tu ce vei face?

— Eh, o să s-adune acolo o gaşcă, spuse nedefinit Vitka. La Verocika... Da’ aici ce-ai? Îmi luă lista. A, sufletele moarte...

— Nu las pe nimeni, am spus. Nici viii, nici morţii.

— O decizie valabilă, spuse Vitka. Supervalabilă. Numa’ vezi de te uită şi pe la mine în laborator. Acolo, la mine, va lucra un dublet.

— Al cui dublet?

— Al meu, bineînţeles. Cine mi-l dă pe al lui? L-am închis acolo. Ia cheia dacă eşti de serviciu.

Am luat cheia.

— Ascultă, Vitka, îl las să mai lucreze până la ora zece, dar apoi tai curentul peste tot... în conformitate cu legislaţia.

— Bine, mai vedem noi. Nu l-ai văzut pe Edik?

— Nu, am spus. Şi să nu mă prosteşti. La ora zece întrerup totul.

— Şi ce, te-mpiedic eu? Taie curentul, n-ai decât. Şi-n tot oraşul dacă vrei.

Uşa de la anticameră se deschise şi în coridor apăru Ianus Poluektovici.

— Aşa, rosti, văzându-ne.

M-am înclinat respectuos. Pe faţa lui Ianus Poluektovici se vedea că îmi uitase numele.

— Vă rog, spuse el, dându-mi cheia. Doar sunteţi de serviciu, dacă nu mă înşel... Apropo... El ezită. N-am stat ieri de vorbă?

— Ba da, am spus, aţi intrat în sala electronică.

Dădu din cap.

— Da, da, într-adevăr... Am vorbit despre practicieni...

— Nu, am obiectat respectuos. Nici vorbă. A fost în legătură cu scrisoarea noastră către Centrala de Aprovizionare a Academiei. Despre dispozitivul electronic.

— Ah, aşa deci, spuse el. Ei bine, vă doresc un serviciu liniştit... Viktor Pavlovici, vă pot deranja pentru un minut?

Îl luă pe Vitka de braţ şi se îndepărtară pe coridor, iar eu am intrat în anticameră. Aici, al doilea Ianus Poluektovici încuia seiful. Văzându-mă, spuse, Aşa” şi începu din nou să zornăie

cheile. Era A-Ianus. Deja învăţasem să-i deosebesc puţin. A-Ianus arăta ceva mai tânăr, era neprietenos, întotdeauna corect şi taciturn. Se spunea că munceşte mult, iar oamenii care-l cunoşteau mai demult susţineau că acest administrator mediocru se transformă încet, dar sigur, într-un savant excepţional. Dimpotrivă, S-Ianus era întotdeauna blând, foarte atent şi avea ciudatul obicei de a întreba: „Nu am discutat împreună ieri?”. Se vorbea că în ultima vreme se delăsase mult, deşi rămăsese un savant de renume mondial. Şi totuşi A-Ianus şi S-Ianus erau unul şi acelaşi om. Ei, uite, asta nu-mi intră deloc în cap. În toate astea este ceva abstract.

A-Ianus încuie ultimul lacăt, îmi înmână imediat o parte din chei şi, luându-şi un rămas-bun glacial, plecă. M-am aşezat la masa referentului, am pus în faţă lista şi am sunat la mine, la sala electronică. Nu mi-a răspuns nimeni – se pare că fetele plecaseră deja. Era ora paisprezece şi treizeci de minute.

La paisprezece şi treizeci şi unu de minute năvăli în anticameră, gâfâind zgomotos şi făcând să trosnească parchetul, faimosul Fiodor Simeonovici Kivrin, mare mag şi vrăjitor, şeful biroului Fericirea Lineară. Fiodor Simeonovici era renumit pentru optimismul său incorigibil şi încrederea într-un viitor strălucit. Avea un trecut foarte agitat. În timpul lui Ivan Vasilievici – ţarul cel Groaznic –, în urma unui denunţ al diacului vecin, opricinikii lui Maliuta Skuratov îl arseseră într-o baie de lemn, ca pe un vrăjitor, spunând glume şi anecdote; în timpul lui Alexei Mihailovici – ţarul cel Paşnic – fusese bătut crunt cu bâtele şi îi arseseră pe spinarea goală manuscrisele operelor lui complete; în timpul lui Petru Alexeevici – ţarul cel Mare – întâi fusese ridicat la rangul de cunoscător în ale chimiei şi minereurilor, dar nu fusese pe placul cneazului-domnitor Romodanovski şi a fost condamnat la muncă silnică la fabrica de armament din Tuia; fugise de acolo în India, călătorise mult, fusese muşcat de şerpi veninoşi şi crocodili, pe nesimţite excelase în yoga, se întorsese din nou în Rusia, în focul răscoalei lui Pugaciov, fusese învinuit că a vindecat răsculaţii, i se tăiaseră nările şi a fost exilat pe vecie în Soloveţ. Aici iarăşi avusese o mulţime de neplăceri, până când a nimerit la CANCI, unde a ocupat rapid un post de şef de birou.

— Vă sa-salut! rosti el cu o voce de bas, punându-mi înainte

cheia de la laboratoarele lui. Să-săracu', cum de sunteţi aşa? Du-dumnevoastră trebuie să vă distraţi într-o a-astfel de noapte, las' că-l sun eu pe Modest, ce-i cu pro-prostia asta, eu însumi am să fac de se-serviciu...

Se vedea clar că acest gând abia îi trecuse prin minte şi îl înfierbântase tare.

— Ia s-stai, unde-i te-telefonul lui? Ce ble-blestem! Niciodată nu-mi amintesc te-telefoanele... Unu-ci-cinşpe sau ci-cinci-unşpe...

— Vai, se poate, Fiodor Simeonovici, vă mulţumesc! am ţipat. Nu trebuie! Tocmai mi-am făcut ceva de lucru!

— Aha, de lu-lucru! Asta este al-altceva! Asta-i bi-bine, asta-i straşnic, bra-bravo!... Iar eu, fi-fir-ar să fie, nu ştiu electronică ni-nici pe dracu'... Tre-trebuie să o învăţ, pentru că toate aceste cu-cuvinte magice sunt în-învechite, ho-ho- cus-pocusuri cu psi-psihocâmpuri, ce pri-primitiv... Pro-pro- cedee bă-bătrâneşti...

Imediat, fără să se mişte de pe locul unde stătea, creă două „antonovki"[19], unul mi-l dădu mie, iar pe al doilea îl înjumătăţi dintr-o singură muşcătură şi pomi să mestece lacom.

— Ble-blestem, iar le-am făcut vie-viermănoase... Al dumitale cum e, bu-bun? Asta-i bine... Saşa, am să vă vizitez mai tâ-târziu, că nu prea în-înţeleg sistemul de co-comandă... Mai beau o vo-votcă şi mai vi-vin pe aici... A douăzeci şi no-noua co-comandă e la dumneata în ma-maşină... Sau minte ma-maşina, sau eu nu înţeleg... Vă a-aduc o „po-po-liţistă", de Ga-gardner. Doar citiţi în în-in-gleză? Scrie bi-bine, ticălosul, straşnic! Pa-parry Maison e pe-acolo, ştiţi, un avocat bru-brutal!... A-apoi să vă mai dau, *s-science-f-fiction* sau al-altceva... A-asimov sau Bra-bradbury...

Se îndreptă spre fereastră şi spuse încântat:

— Iu-iubesc vi-viscolul, dracu' să-l ia!...

Subţirelul şi elegantul Cristobal Josevici Junta intră şi el în cameră, încotoşmănit într-o şubă de nurcă. Fiodor Şi- meonovici se întoarse.

— A, Cri-cristo! exclamă el. Poftim de ve-vezi, Kamno-edov, tâ-tâmpitul, l-a pus pe tânărul flă-flăcău să facă de serviciu de-de Anul Nou. Ha-hai să-l eliberăm, rămânem amândoi, ne a-amintim de cele vechi, be-bem, ce zici? Ce să se mai chi-chinuiască pe

[19] Soi de măr (n. tr.).

aici?... El trebuie să se joa-joace cu fe-fetele...

Junta puse cheia pe masă şi spuse nepăsător:

— Relaţiile cu domnişoarele îţi creează plăcere doar în cazurile când sunt stabilite după învingerea obstacolelor...

— E-ei, ce-ar mai fi! tună Fiodor Simeonovici. Mu-mult sânge, multe că-cântece în cinstea în-încântătoarelor dame... Cu-cum e asta la voi?... Do-doar acela îşi a-atinge ţelul, cel care nu ştie cu-cuvântul „frică”...

— Chiar aşa, spuse Junta. Şi-apoi eu nu suport binefacerile.

— Nu suportă bi-binefacerile! Dar cine mi l-a ce-cerut pe Odihmantiev? Să-mi înşface, în-înţelegi, aşa un laborant... Acum va trebui să-l răscumperi cu o sti-sticlă de şampanie, nu mai puţin... As-ascultă, nu trebuie şampanie! Amontiliado! Ţi-a ma-mai rămas ceva din pro-proviziile llediene?

— Suntem aşteptaţi, Fiodor, îi aminti Junta.

— Da, în-într-adevăr... Mai trebuie să găsesc o cra-cra-vată... şi pâslari, taxi nu pri-prinzi... Plecăm, Saşa, să nu te pli-plictiseşti aici.

— În noaptea de Anul Nou ofiţerii de serviciu nu se plictisesc în Institut, spuse încetişor Junta. Mai ales ageamiii.

Se îndreptară spre uşă. Junta îl lăsă pe Fiodor Simeonovici înainte şi până să iasă se uită chiorâş la mine şi schiţă rapid cu degetul pe perete steaua lui Solomon. Steaua luă foc şi începu să se stingă uşor, precum dâra unui fascicul de electroni pe ecranul oscilografului. Am scuipat de trei ori peste umărul stâng.

Cristobal Josevici Junta, şeful biroului Sensul Vieţii, era un om admirabil, dar, după cum se vedea, absolut neîndurător. Cândva, în tinereţea lui timpurie, fusese mult timp Mare Inchizitor şi până în ziua de azi îşi păstrase obiceiurile de atunci. Aproape toate experimentele lui greu de înţeles le făcea fie asupra lui însuşi, fie asupra colaboratorilor săi şi despre acest lucru se vorbise cu indignare, chiar în prezenţa mea, în adunarea generală sindicală. Junta se ocupa cu studiul sensului vieţii, dar, deocamdată, nu obţinuse prea multe lucruri, cu toate că avea unele rezultate interesante, demonstrând, de pildă, că teoretic moartea nu reprezintă câtuşi de puţin un atribut obligatoriu al vieţii. În legătură cu această ultimă descoperire se protestase cu aceeaşi indignare la seminarul de filozofie. Nu lăsa aproape pe nimeni să intre în cabinetul său, iar în Institut umbla

vorba că acolo s-ar găsi o mulţime de lucruri interesante. Se spunea că într-un colţ al cabinetului stă o mumie excepţional realizată, a unei cunoştinţe mai vechi de-a lui Cristobal Junta, un *standardführer* SS în uniformă completă, de paradă, cu monoclu, pumnal, crucea de fier, frunzele de stejar şi celelalte accesorii. Junta era un taxidermist uluitor. După spusele lui Cristobal Junta, *standardführer*-ul fusese de asemenea un taxidermist fenomenal, atâta doar că Junta i-o luase înainte. Îi plăcea s-o ia înaintea celorlalţi, totdeauna şi în toate. În plus, nu era străin de un oarecare scepticism. Într-unul din laboratoarele lui atârna o pancartă mare: „Noi ne suntem oare necesari?" Un om foarte neobişnuit.

La trei fix, în conformitate cu legislaţia muncii, doctorul în ştiinţe Amvrosi Ambruazovici Vîbegallo aduse cheia. Purta pâslari cu talpă de piele, un cojoc mirositor de birjar, iar de după gulerul ridicat răsărea o barbă căruntă şi murdară. Părul era tuns „castron", aşa că nimeni, niciodată, nu i-a văzut urechile.

— Asta... făcu el, apropiindu-se. La mine, acolo, poate va ieşi azi careva din găoace. Care vă să zică, în laborator. Ar trebui, asta, supravegheat. I-am lăsat acolo provizii, asta, pâinicuţe, care va să zică cinci bucăţi, ei, şi mai sunt şi tărâţele opărite, şi încă două găleţi cu zer. Şi de cum, asta, mănâncă tot, va începe să se năpustească care va să zică. Aşa că, monşer, să-mi dai şi mie un ţârâit, drăguţă.

Aşeză în faţa mea o legătură de chei ca pentru hambare şi deschise gura cu o oarecare greutate, ţintuindu-mă cu privirea. Avea ochii translucizi, iar în barbă i se zăreau boabe de mei.

— Unde să vă ţârâi? am întrebat.

Individul nu-mi plăcea deloc. Era cinic şi prost. Munca pe care o presta pentru trei sute cincizeci de ruble pe lună putea fi denumită fără şovăială eugenie[20], dar nimeni nu-i spunea aşa – se temeau să se lege de el. Acest Vîbegallo declara că toate nenorocirile, care va să zică, provin din cauza nemulţumirilor şi că dacă, asta, se va da omului de toate – pâinicuţe, care va să zică, tărâţe opărite –, atunci nu va mai fi om, ci înger. Cu această idee puerilă el răzbătu în fel şi chip, agitând tomurile clasicilor, din care, probând o naivitate uimitoare, smulgea cu sânge citate,

[20] Teorie care preconizează ameliorarea populaţiilor umane prin măsuri genetice (alegerea părinţilor, sterilizarea, interdicţia de a procrea etc.) (n. tr.).

dând de o parte şi ştergând tot ce nu îi convenea. La vremea lui, Consiliul Ştiinţific a cedat năvalei acestui impetuos, ba chiar sălbatic, demagog, iar tema lui Vîbegallo a fost inclusă în plan. Acţionând precis conform acestui plan, evaluându-şi sârguincios realizările în procente de îndeplinire, fără să uite niciodată de regimul economiei şi al măririi vitezei de rotaţie a mijloacelor circulante, precum şi de legătura cu viaţa, Vîbegallo a pus bazele a trei modele experimentale: modelul Omului decepţionat total, modelul Omului decepţionat din punct de vedere digestiv şi modelul Omului satisfăcut pe deplin. Primul s-a „copt” antropoidul decepţionat total – s-a născut cu două săptămâni în urmă. Această fiinţă jalnică, acoperită de plăgi precum Iov, mai mult moartă decât vie, chinuită de toate bolile cunoscute şi necunoscute, suferind concomitent de frig şi căldură, s-a tot târât pe coridor, făcând să răsune Institutul de seriile tânguirilor nearticulate. În cele din urmă a crăpat. Vîbegallo triumfa. Acum se puteau lua în considerare probele ce dovedeau că dacă omul nu se hrăneşte, nu bea şi nu se lecuieşte, atunci el, asta, va fi, care va să zică, nefericit şi poate chiar da ortul popii. Aşa cum a crăpat ăsta. Consiliul Ştiinţific s-a îngrozit. Proiectul lui Vîbegallo se metamorfoza, arătând un aspect înspăimântător. A fost constituită o comisie pentru a verifica activitatea lui Vîbegallo. Dar acesta, fără să se piardă cu firea, prezentă două adeverinţe din care rezulta, în primul rând, că trei laboranţi din laboratorul său plecau în fiecare an să muncească la sovhozul subordonat, iar în al doilea rând, că el, Vîbegallo, a fost cândva prizonierul ţarismului, şi că acum predă cu regularitate cursuri de popularizare în sala de conferinţe publice a oraşului şi la periferii. Şi până când comisia buimăcită s-a străduit să priceapă logica celor petrecute, el a cărat uşor-uşor de la uzina de prelucrare a peştelui subordonată (pe baza legăturii strânse cu producţia) patru camioane cu capete de scrumbie pentru maturizarea antropoidului decepţionat din punct de vedere digestiv. Comisia a întocmit raportul, iar Institutul aşteaptă de atunci cu teamă desfăşurarea evenimentelor. Vecinii de palier ai lui Vîbegallo şi-au luat concediu fără plată.

— Unde să vă ţârâi? am întrebat.

— Să mă ţârâi? Păi acasă, unde altundeva dă Anul Nou? Trebuie să existe o morală, măi drăguţă. Noul An trebuie

întâmpinat acasă. C-aşa-i pe la noi, nes pa[21]?

— Ştiu că acasă. Dar la ce număr?

— Iar tu, asta, să te uiţi în cărticică. Ştii carte, nu? Deci uită-te, care va să zică, în cărticică. Noi n-avem secrete, nu ca la unii, alţii. An mass[22].

— Bine, am spus. O să vă ţârâi.

— Să mă ţârâi, monşer, să mă ţârâi. Iar dacă începe să muşte, atunci arde-i una la moacă, nu te sfii. Se la vi[23].

Am prins curaj şi am mormăit:

— Doar nu ne-am tras încă de şireturi.

— Pardon?

— A, nimic, am zis şi eu aşa.

O vreme se uită la mine cu ochii lui translucizi, care nu exprimau absolut nimic, apoi spuse:

— Dacă nu-i nimic, atunci bine că nu-i nimic. Te felicit cu ocazia sărbătorilor. Să fii sănătos. Arivuar[24], care va să zică.

Îşi puse cuşma cu urechi şi ieşi. Am deschis repede fereastra. Intră în zbor Roman Oyra-Oyra, într-un palton verde, cu guler din blană de miel, strâmbând din nasul lui coroiat şi interesându-se:

— A şters-o Vîbegallo?

— A şters-o.

— Mda, făcu el. Asta-i scrumbia. Uite cheia. Ştii unde a deşertat unul dintre camioane? Sub ferestrele lui Gian Giacomo. Chiar sub ferestrele cabinetului. O mică atenţie de Anul Nou. O să fumez şi eu aici, la tine.

Se prăbuşi într-un fotoliu imens din piele, se descheie la palton şi începu să fumeze.

— Ia hai la treabă, spuse el. Se dau: mirosul saramurii de scrumbie, intensitatea de şaisprezece microtopori, cubatura... Se uită prin cameră. Ei, înţelegi şi singur, anul este la răspântie, Saturn în constelaţia Balanţei... Hai!

---

[21] Nu-i aşa? (fr.) Vîbegallo adoră să strecoare în vorbire combinaţii izolate de cuvinte franţuzeşti sau, aşa cum se exprimă el, dialecte. Fără a ne asuma responsabilitatea pronunţiei lui, ne-am luat sarcina de a efectua traducerea (n.a.).

[22] În general (fr.) (n.a.).

[23] Aşa e viaţa (fr.) (n.a.).

[24] *Au revoir* (fr.) (n. tr.).

M-am scărpinat după ureche.

— Saturn... Ce i-o fi venit cu Saturn?... Dar cât este vectorul magistatum?

— Nu, frate, spuse Oyra-Oyra, p-ăsta trebuie să-l afli singur...

M-am scărpinat după cealaltă ureche, calculând în minte vectorul, şi, cu poticneli, am realizat efectul acustic (rostind formulele magice). Oyra-Oyra îşi astupă nasul. Am smuls două fire din sprânceană (mă durea îngrozitor, de mă tâmpea) şi am polarizat vectorul. Mirosul se intensifică din nou.

— Slab, mă dojeni Oyra-Oyra. Ce faci, ucenicule vrăjitor? Nu vezi că este deschisă ferestruica?

— A-a-a, am făcut eu, într-adevăr. Luând în considerare divergenţa şi rotorul, m-am străduit să rezolv în gând ecuaţia lui Stokes şi, încurcându-mă, mi-am mai smuls două fire, respirând iute pe gură. Adulmecând aerul, am mormăit descântecul lui Awers şi intenţionam să îmi mai smulg un fir, când am constatat dintr-o dată că anticamera se aerisise pe cale naturală. Roman mă sfătui să îmi cruţ sprâncenele şi să închid ferestruica.

— Satisfăcător, spuse acesta. Să ne ocupăm de materializări.

Un timp ne-am ocupat de materializări. Am creat nişte pere, iar Roman îmi pretinse să le mănânc. Am refuzat şi atunci mă obligă să le creez din nou. „Vei lucra până când vei obţine ceva comestibil, spuse el. Iar pe astea, dă-i-le lui Modest. El este Kamnoedov[25]-ul nostru!” Într-un sfârşit, am creat o pară autentică – mare, galbenă, moale ca untul şi amară precum chinina. Am mâncat-o, iar Roman îmi îngădui să mă odihnesc.

Şi chiar atunci aduse cheile licenţiatul în magie neagră Magnus Fiodorovici Redkin, gras, ca întotdeauna preocupat şi ofensat. Bacalaureatul îl absolvise acum trei sute de ani pentru inventarea unor nădragi fermecaţi ce te făceau invizibil. De atunci a tot continuat să-i perfecţioneze şi iar să-i perfecţioneze. Nădragii-fermecaţi au fost la început chiloţii fermecaţi, apoi au devenit izmenele fermecate şi într-un trecut deloc îndepărtat începuse să se vorbească despre ele ca despre pantalonii fermecaţi. Şi nu putea nicicum să-i pună la punct La ultima şedinţă a seminarului de magie neagră, când a prezentat obişnuitul referat *Despre unele noi caracteristici ale pantalonilor fermecaţi Redkin*, a avut din nou ghinion. În timpul prezentării

[25] Mâncător-de-pietre (n. tr.).

prototipului modernizat ceva s-a blocat pe undeva, iar pantalonii, cu un pocnet răsunător, în loc să-l facă invizibil pe inventator, au devenit brusc ei înşişi invizibili. Foarte penibil. Mai întâi de toate, trebuie însă spus că Magnus Fiodorovici lucra la o teză de doctorat a cărei temă suna cam aşa: *Materializarea şi naturalizarea liniară a Tezei Albe, ca un argument al funcţiei Σ suficient de arbitrară, reprezentând parţial fericirea omenească*.

Aici obţinuse rezultate importante şi bine cunoscute, din care reieşea că omenirea s-ar fi scăldat efectiv într-o fericire greu imaginabilă doar dacă s-ar fi putut găsi însăşi Teza Albă şi, ce este mai important, dacă s-ar putea înţelege ce reprezintă ea şi unde ar putea fi găsită.

Teza Albă era menţionată doar în jurnalul lui Ben Betzalel. Ben Betzalel ar fi obţinut, chipurile, Teza Albă ca pe un produs secundar al unei reacţii ştiute doar de alchimişti şi, neavând timp să observe un asemenea mărunţiş, îl montase pentru funcţionarea unui element auxiliar la unul din aparatele sale. Într-una din ultimele lui însemnări, scrisă deja în temniţă, Ben Betzalel nota: „Şi vă puteţi închipui? Această Teză Albă nu îndreptăţise deloc speranţele mele, nu le justificase nicicum. Dar când am priceput care poate fi menirea ei – mă refer la fericirea dată tuturor oamenilor, oricâţi ar fi ei –, deja uitasem unde o montasem”. Prin Institut trecuseră şapte aparate care aparţinuseră cândva lui Ben Betzalel. Pe şase dintre ele Redkin le-a examinat până la ultimul şurubel şi nu a găsit nimic deosebit. Al şaptelea aparat era divanul-teleportator. Dar divanul fusese înhăţat de Vitka Korneev şi în sufletul simplu al lui Redkin încolţiseră cele mai negre bănuieli. Începu să-l urmărească pe Vitka, iar acesta deveni pe loc feroce. Se certară şi deveniră duşmani neîmpăcaţi, rămânând aşa până în ziua de azi. Faţă de mine, ca reprezentant ce sunt al ştiinţelor exacte, Magnus Fiodorovici manifesta bunăvoinţă, deşi condamna prietenia mea cu „acest plagiator”. În general, Redkin nu era totuşi un om rău, fiind foarte harnic şi perseverent, cu desăvârşire lipsit de lăcomie. Depusese o muncă impresionantă, strângând o colecţie gigantică de atribute variate ale fericirii. Erau acolo simple atribute negative („Banii n-aduc fericirea”), simple atribute pozitive („Cea mai mare satisfacţie este deplina mulţumire, izbânda şi norocul”), atribute cazuistice („Fericirea

este absenţa nefericirii”) şi paradoxale („Cei mai fericiţi dintre toţi sunt nebunii, proştii, nătărăii autentici şi indolenţii, deoarece ei nu ştiu ce înseamnă mustrările de conştiinţă, nu se înspăimântă de fantome şi alţi strigoi, nu-i chinuie teama de calamităţile viitoare, nu se lasă seduşi de speranţa într-o bunăstare viitoare”).

Magnus Fiodorovici puse pe masă o cutiuţă cu chei şi, uitându-se neîncrezător la noi, pe sub sprâncene, spuse:

— Am mai găsit un atribut.

— Care? am întrebat.

— Ceva în genul unor versuri. Atâta doar că sunt albe. Vreţi?

— Bineînţeles că vrem, spuse Roman.

Magnus Fiodorovici scoase un carneţel şi, încurcându-se, citi:

Mă întrebaţi
Ce consider a fi
Suprema fericire pe pământ?
Două lucruri:
Să-mi schimb starea de suflet, uite, la fel de uşor
Cum aş schimba schillingii pe-un penny
Şi
Să aud cântecul
Tinerei fete
Dar nu pe drumul meu, ci după ce
A învăţat de la mine care-i e propriul drum.

— N-am priceput nimic, recunoscu Roman. Daţi-mi să mă uit şi eu. Redkin îi dădu carneţelul şi explică:

— Este Christopher Logue. Englez.

— Minunate versuri, spuse Roman.

Magnus Fiodorovici suspină.

— Unii zic una, alţii – alta.

— E greu, am spus compătimitor.

— Nu-i aşa? Ei, şi cum să le combini pe toate astea aici? Să auzi cântecul fetei... Şi nu este vorba despre un cântec oarecare, ci doar al unei fete tinere care nu se află pe drumul ei, ba mai mult decât atât, doar după ce a aflat de la el care îi este drumul... Poate fi posibil aşa ceva? Pot fi algoritmate astfel de lucruri?

— Puţin probabil, am spus. Eu nu m-aş angaja.

— Ei, vedeţi! insistă Magnus Fiodorovici. Şi sunteţi chiar şeful centrului de calcul! Cui să mă adresez dacă nu dumneavoastră?

— Poate că însă nu există deloc? întrebă Roman cu o voce de instigator din filme.

— Ce anume?

— Fericirea.

Magnus Fiodorovici se supără imediat:

— Cum să nu existe, răspunse cu semeţie, din moment ce eu însumi am simţit-o de nenumărate ori?

— Schimbând un penny pe un shilling? întrebă Roman.

Magnus Fiodorovici se simţi încă şi mai jignit şi îi smulse carneţelul.

— Sunteţi încă tânăr... începu el.

Tocmai atunci însă ne asurzi un bubuit, izbucni un trăsnet, scăpară o flacără şi începu să miroasă a pucioasă. În anticameră se ivi Merlin. Magnus Fiodorovici, sărind de surprindere tocmai până la fereastră, spuse: „Ptiu, lua-te-ar!” şi fugi afară.

— *Good God*! spuse Oyra-Oyra, frecându-şi ochii orbiţi. *Canst thou not come în by usual ivay as decent people do? Sir*...[26] adăugă el.

— *Beg thy pardon*[27], spuse Merlin plin de sine, uitându-se cu satisfacţie la mine. Probabil că eram palid, pentru că mă speriase foarte tare autoaprinderea.

Potrivindu-şi mantia mâncată de molii, Merlin azvârli pe masă o legătură de chei şi rosti:

— Aţi observat, domniile voastre, cum este timpul?

— Prognozat, spuse Roman.

— Într-adevăr, *Sir* Oyra-Oyra! Chiar prognozat!

— Folositor lucru radioul, spuse Roman.

— Eu nu ascult radioul, spuse Merlin. Am metodele mele.

Îşi scutură poalele mantiei şi se ridică la un metru de podea.

— Lustra, am spus. Fiţi atent!

Merlin se uită la lustră şi începu nitam-nisam:

— Nu pot să nu-mi amintesc, dragii mei siri, cum anul trecut,

---

[26] Nu puteţi intra în mod obişnuit, aşa cum o fac oamenii decenţi? Domnule... (n.a.).

[27] Vă cer iertare (n.a.).

noi cu *Sir* preşedinte al Sovietului Raional, tovarăşul Pereiaslavlski...

Oyra-Oyra căscă sfâşietor, începusem şi eu să mă plictisesc. Într-adevăr, Merlin ar fi fost şi mai rău decât Vîbegallo dacă nu ar fi fost atât de arhaic şi înfumurat. Din neatenţia cuiva, Merlin avu norocul să se autopropulseze ca şef al biroului Prevestiri şi Prorociri, pentru că la toate chestionarele a scris despre lupta lui neîmpăcată împotriva imperialismului yankeu încă din timpul feudalismului timpuriu, anexând la formulare nişte copii bătute la maşină şi legalizate la notar, corespunzătoare unor pagini scrise de Mark Twain.

Ulterior, a fost din nou adus la postul lui, ca şef al biroului Vremea, iar acum, ca şi în urmă cu o mie de ani, se ocupă tot cu prezicerea fenomenelor atmosferice – când cu ajutorul procedeelor magice, când pe baza comportamentului tarantulelor, a intensificării durerilor reumatice şi a tendinţei porcilor din Soloveţ de a se tăvăli prin noroi sau de a ieşi din el. De altfel, principalul furnizor al prognozelor sale era, printr-o interceptare neruşinată a emisiunilor radiofonice, un aparat de recepţie furat, după cum se zvonea, dintr-o expoziţie a tinerilor tehnicieni, încă din anii douăzeci. Merlin era foarte bun prieten cu Naina Kievna Gorinîci şi împreună cu ea colecţiona şi răspândea zvonuri despre apariţia în păduri a unei gigantice femei păroase sau despre studenta luată prizonieră de către omul-zăpezilor din Elbrus. Se spunea de asemenea că participă uneori şi la veghile nocturne de pe Muntele Pleşuv, împreună cu Ce Em Vii, Homa Brut „Bandit”[28] şi alţi derbedei.

Tăceam împreună cu Roman şi aşteptam să dispară. Dar Merlin, înfășurându-se în mantie şi instalându-se comod sub lustră, începu o poveste lungă, de care de mult eram cu toţii sătui până-n gât: cum el, Merlin, şi preşedintele raionului Soloveţ, tovarăşul Pereiaslavlski, făcuseră o inspecţie prin raion. Toată această istorie era o minciună gogonată, o transpunere netalentată şi de conjunctură după textele lui Mark Twain. Vorbea despre sine la persoana a treia, iar pe preşedinte îl numea câteodată, încurcându-se, regele Arthur.

— Şi aşa, preşedintele Sovietului Raional împreună cu Merlin

[28] În textul original, doar Homa Brut. Porecla de „Bandit” a fost impusă de traducerea în limba română (n. tr.).

au pornit la drum şi au ajuns la un prisăcar, Erou al Muncii, *Sir* Otşelnicenko, care fusese un bun cavaler şi un reputat recoltator de miere. Şi *Sir* Otşelnicenko le-a raportat despre succesele lui în muncă şi cu veninul de albine l-a vindecat de radiculită pe *Sir* Arthur şi *Sir* preşedinte a petrecut acolo trei zile, iar radiculita lui s-a liniştit, şi ei au pornit-o din nou la drum, iar pe drum *Sir* Art... preşedinte a spus: „N-am paloş”. „Nu-i nimic, i-a spus Merlin. Eu îţi voi dobândi un paloş.” Şi au ajuns ei la un mare lac şi vede Arthur: din lac se ridica o mână...

În acest moment sună telefonul şi am ridicat bucuros receptorul.

— Alo, am spus. Alo, vă ascult.

În receptor se auzi un mormăit, în timp ce Merlin îşi tărăgăna povestirea, fonfăind: „Iar în apropiere de Lejnev se întâlniră cu *Sir* Pellinor, deşi Merlin făcuse în aşa fel încât Pellinor să nu-l observe pe preşedinte...”

— Cetăţene *Sir* Merlin, am spus. Nu se poate un pic mai încet? Nu aud nimic.

Merlin tăcu, având expresia unui om gata să continue în otice moment.

— Alo, am spus din nou în receptor.

— Cine este la aparat?

— Da’ de cine ai nevoie, domn’e? am întrebat după vechile deprinderi.

— Vă rog să încetaţi cu asta. Nu sunteţi la iarmaroc, Privalov.

— Sunt vinovat, Modest Matveevici. Ofiţerul de serviciu Privalov vă ascultă.

— Aşa da. Raportaţi.

— Ce să raportez?

— Ia ascultă, Privalov. Iar vă comportaţi ca nu mai ştiu cine. Cu cine vorbiţi acolo? De ce sunt străini în post? De ce mai umblă oameni prin Institut după încheierea zilei de muncă?

— Este Merlin, am spus.

— Dă-i un brânci afară.

— Cu plăcere, am spus. (Merlin, auzind fără îndoială toate astea, se aprinse la faţă şi izbucni: „Bădăr-r-ranul!”, apoi dispăru în văzduh.)

— Cu plăcere sau neplăcere, asta nu mă interesează. Şi uite că am mai primit un semnal: cheile ce vi s-au încredinţat au fost

puse grămadă pe masă, în loc să fie încuiate în sertar.

„Vîbegallo m-a turnat”, m-am gândit.

— De ce tăceţi?

— Se va executa.

— Tocmai în acest senz, spuse Modest Matveevici. Vigilenţa trebuie să fie la înălţime, clar?

— E clar.

Modest Matveevici spuse: „Asta-i tot ce am avut de spus” şi închise telefonul.

— Ei, bine, spuse Oyra-Oyra, încheindu-şi paltonul verde. Mă duc să deschid conservele şi să destup sticlele. Hai noroc, Saşa, dau eu o raită pe aici mai târziu.

Capitolul 2

„Mergeam, coborând pe coridoarele întunecoase, apoi iarăşi am urcat. Eram singur: am ţipat, dar nu mi-a răspuns nimeni; eram singur în această casă imensă, întortocheată ca un labirint.”

Guy de Maupassant

Am plecat în prima inspecţie, punând cheile în buzunarul hainei. De pe scara principală, care, din câte îmi aduc aminte, fusese folosită doar o singură dată, în timpul vizitei în Institut a unei persoane auguste din Africa, am coborât în holul imens, ornamentat cu straturi multiseculare de excedente arhitecturale, şi am aruncat o privire pe gemuleţul de la camera portarilor. Acolo, într-un nor fosforescent, se întrezăreau doi macrodemoni ai lui Maxwell. Demonii jucau unul dintre cele mai stocastice jocuri – rişca. Îşi petreceau astfel tot timpul lor liber, imenşi, veştejiţi, neînchipuit de absurzi, îmbrăcaţi în livrele ponosite, semănând mai mult decât orice cu o colonie de viruşi poliomielitici privită la microscopul electronic. Aşa cum de altfel li se cuvenea, demonii lui Maxwell s-au ocupat întreaga lor viaţă cu închisul şi deschisul uşilor. Erau exemplare experimentale, bine dresate, dar unul dintre ei, cel responsabil cu ieşirea, ajunsese la vârsta de pensionare, comparabilă cu vârsta Galaxiei, aşa că uneori mai dădea în mintea copiilor, începând să dea rateuri. În acest caz careva de la serviciul Deservirea Tehnică îşi punea costumul de scafandru, pătrundea în camera portarilor, în atmosfera de argon comprimat, şi-l aducea pe bătrânel în simţiri.

Conformându-mă instrucţiunilor, i-am descântat pe amândoi, închizând canalele informaţionale, şi mi-am conectat mie însumi dispozitivele de intrare-ieşire. Demonii nici că se sinchisiră, nu le ardea de asta. Unul câştiga, iar celălalt, în mod corespunzător, pierdea, iar asta îi neliniştea, deoarece astfel se încălca echilibrul statistic. Am tras panoul peste gemuleţ, apoi am

străbătut holul: umed, întunecos şi plin de ecouri. Clădirea Institutului era în general destul de veche, iar construcţia ei începuse, am impresia, cu holul. În cotloanele mucegăite licăreau oasele albite ale scheletelor prinse în lanţuri, undeva picura ritmic apa, iar din nişele aflate între coloane ieşeau, în poziţii nenaturale, statui îmbrăcate în zale ruginite. La dreapta intrării se îngrămădeau într-un colţ vestigii ale unor idoli străvechi, deasupra acestui morman tronând nişte picioare din ghips, încălţate în cizme. Din portretele afumate, agăţate chiar sub tavan, priveau sever stareţi venerabili, pe feţele lor observându-se trăsăturile binecunoscute ale lui Fiodor Simeonovici, ale tovarăşului Gian Giacomo şi ale altor magiştri. Toate aceste vechituri trebuiau de mult aruncate, se impunea montarea unor tuburi fluorescente şi execuţia unor ferestre în pereţi. Dar totul fusese înregistrat şi inventariat, iar Modest Matveevici interzisese personal risipa.

Pe capitelurile coloanelor şi în labirintul giganticelor lustre suspendate de tavanul înnegrit foşneau lilieci uriaşi şi câini zburători. Se dăduse o luptă crâncenă între ei şi Modest Matveevici. Îi stropise cu terebentină şi creozot, îi pulverizase cu tot felul de prafuri, îi împroşcase cu hexacloran, muriseră cu miile, dar renăscuseră cu zecile de mii. Apăruseră şi mutanţi, printre ei ivindu-se şi germeni cântători şi vorbitori, urmaşii celor mai străvechi generaţii hrănindu-se acum exclusiv cu piretrum amestecat cu clorofosfat, iar Sanea Sturzul, mecanicul de aparatură cinematografică din Institut, se jurase că văzuse odată, chiar aici, cu ochii lui, un liliac uriaş care semăna ca două picături de apă cu tovarăşul şef de cadre.

În nişa adâncă, din care ieşeau duhori glaciale, cineva gemu şi îşi zornăi lanţurile. „încetaţi cu asta, am spus sever. Ce-i misticismul ăsta? Nu vă e un pic ruşine!...”. În nişă se aşternu liniştea. Am îndreptat gospodăreşte covorul deranjat şi am urcat pe scară.

După cum bine se ştie, Institutul arăta din exterior ca o clădire cu un etaj. De fapt, avea cel puţin unsprezece etaje. Nu am ajuns niciodată mai sus de nivelul unsprezece, pentru că liftul era permanent în reparaţii, iar eu încă nu învăţasem să zbor. Faţada cu zeci de geamuri, aşa cum arată majoritatea faţadelor, era tot o iluzie optică. În dreapta şi în stânga

vestibulului, Institutul se întindea pe cel puţin un kilometru şi cu toate acestea absolut toate geamurile dădeau spre aceeaşi străduţă strâmbă şi spre aceeaşi „coşmelie”. Asta m-a uimit profund. Prima dată m-am ţinut scai de Oyra-Oyxa, rugându-l să-mi explice cum pot să privesc această situaţie în spiritul ideilor clasice, sau măcar relativiste, referitoare la proprietăţile spaţiului... Nu am înţeles nimic din ce mi-a explicat, dar treptat m-am obişnuit şi am încetat să mă mai minunez. Eram pe deplin convins că, după zece-cincisprezece ani, orice elev se va descurca în teoria generală a relativităţii mai bine decât un specialist contemporan nouă. Pentru asta nu trebuia deloc să înţelegi cum se produce deformarea spaţio-temporală, era necesar doar ca aceste idei să devină un fapt obişnuit încă din copilărie şi să intre în realitatea cotidiană.

Întreg parterul era ocupat de serviciul Fericirea lineară. Aici era împărăţia lui Fiodor Simeonovici, aici mirosea a mere şi pădure de conifere, aici lucrau cele mai drăguţe fete şi cei mai simpatici băieţi. Aici nu se găseau nici fanatici morocănoşi, nici specialişti sau adepţi ai magiei negre, nimeni nu vomita, nu şuiera, nu se strâmba de durere, nimeni nu îşi smulgea părul din cap, nu mormăia vrăji ce semănau cu o vorbire repezită şi plină de obscenităţi, nimeni nu fierbea de vii broaşte şi corbi la miezul nopţii, pe lună plină, de Sânziene sau la date ghinioniste. Aici se lucra cu optimism. Aici se făcea tot ce era posibil în limitele magiei albe, submoleculare şi infraneuronice, pentru a ridica tonusul spiritual al fiecărui om în parte şi al colectivităţilor umane. Aici era condensat şi răspândit în întreaga lume râsul vesel şi inofensiv, se elaborau, se verificau şi se lansau modele de comportament şi de relaţii interumane care întăreau prietenia şi distrugeau neînţelegerile; erau distilate şi sublimate extracte de alinare a tristeţii, ce nu conţineau nici măcar o moleculă de alcool sau de narcotic. Acum, aici se pregătea pentru cercetările în teren un distrugător de răutăţi portabil, universal, şi erau elaborate noi sortimente din cele mai rare aliaje de raţiune-bunătate.

Am descuiat uşa sălii centrale şi, stând în prag, m-am delectat privind cum funcţiona giganticul distilator Surâsul Copilăriei, un fel de generator Van der Graaf. Spre deosebire de generator, distilatorul funcţiona într-o tăcere deplină, iar în jurul

lui mirosea plăcut. Conform instrucţiunilor, trebuia să deblochez două întrerupătoare, mari şi albe, cu pârghii, de la tabloul de comandă, pentru a stinge nimbul auriu din sală, pentru a învălui totul în întuneric, răcoare şi nemişcare. Pe scurt, instructajul prevedea întreruperea curentului în acest spaţiu de producţie. N-am şovăit însă nici măcar o clipă, m-am înapoiat în coridor şi am încuiat uşa după mine. Mi s-ar fi părut un sacrilegiu să întrerup curentul în oricare din laboratoarele lui Fiodor Simeonovici.

Am mers încet pe coridor, uitându-mă la desenele amuzante de pe uşile laboratoarelor, şi într-un colţ l-am întâlnit pe spiriduşul Tihon, care mereu desena şi schimba aceste tablouri în fiecare noapte. Ne-am dat mâna. Tihon era un spiriduş simpatic, din regiunea Riazan, cam şters la înfăţişare, exilat la Soloveţ de către Vii pentru o vină oarecare: ori nu se salutase cu cineva aşa cum trebuia, ori refuzase să mănânce viperă fiartă... Fiodor Simeonovici îl primise bine, îl spălase şi îl vindecase de alcoolism cronic, şi uite aşa se acomodase aici, la parter. Desena minunat, în stilul lui Bid- strup, şi era celebru printre spiriduşii localnici pentru bunul-simţ şi comportarea lui lucidă.

Mă îndreptam deja spre etajul întâi, când mi-am amintit de vivariu şi atunci m-am întors la subsol. Supraveghetorul vivariului, bătrânul vârcolac reabilitat Alfred, sorbea ceai. Văzându-mă, încercă să ascundă ceainicul sub masă, sparse cana, se înroşi tot şi lăsă capul în jos. Mi se făcu milă de el.

— Un An Nou fericit, am spus, făcându-mă că nu observ nimic.

Tuşi uşor, astupându-şi gura cu palma şi răspunse răguşit:

— Vă mulţumesc. Şi dumneavoastră la fel.

— Totul este în ordine? am întrebat, privind şirurile de cuşti şi grajduri.

— Briareu şi-a rupt un deget, spuse Alfred.

— Cum aşa?

— Pur şi simplu. La a optsprezecea mână dreaptă. S-a scobit în nas, s-a răsucit neîndemânatic – întotdeauna sunt neajutoraţi hecatonchirii ăştia – şi drept urmare şi-a rupt degetul.

— Atunci avem nevoie de un veterinar, am spus.

— Îi trece! Că doar nu-i prima oară, nu?...

— Nu, nu se poate aşa, am spus. Hai să ne uităm.

Ne-am cufundat în adâncurile vivariului, pe lângă volierele cu harpii, ce ne-au însoţit cu privirile lor împăienjenite, încă buimăcite de somn; am trecut pe lângă cuşca Hidrei din Lerna, posomorâtă şi taciturnă în acest anotimp... Hecatonchirii, cei cu o sută de braţe şi cincizeci de capete gemene, primii născuţi ai Cerului şi Pământului, se găseau în marea grotă betonată, închisă cu gratii groase din fier. Hies şi Kott dormeau încolăciţi într-un ghemotoc uriaş, din care se iţeau, prin învălmăşeala de braţe păroase şi lipsite de vigoare, capete albastre şi rase, cu ochii închişi. Briareu se chinuia. Stătea pe vine, lipit de zăbrele, şi îşi scosese pe coridor mâna cu degetul bolnav, ţinând-o cu alte şapte mâini. Celelalte nouăzeci şi două de mâini se prinseseră de gratii sau îşi sprijineau capetele. Câteva capete dormeau.

— Ce este? l-am compătimit. Te doare?

Capetele ce stăteau de veghe bombăniră ceva în elenă şi treziră capul care ştia limba rusă.

— Aoleu ce mă mai doare, spuse acesta, iar restul capetelor amuţiră brusc şi îşi aţintiră privirile asupra mea cu gurile căscate.

Am cercetat degetul: era murdar, inflamat, nici vorbă să fie rupt. Era doar luxat. La noi, în sala de sport, astfel de traume erau vindecate fără ajutorul medicului. Am apucat degetul şi l-am tras brusc, din toate puterile. Briareu urlă din toate cele cincizeci de gâtlejuri şi se prăvăli pe spate.

— Hei-hei-hei, am spus, ştergându-mi palma cu batista. Gata, gata...

Smiorcăindu-se, Briareu începu să-şi cerceteze degetul. Capetele din spate îşi întinseră cu interes gâturile şi muşcară nerăbdătoare urechile celor din faţă, ca acestea să nu le acopere vederea. Alfred zâmbi.

— Cred că l-ar fi ajutat mai mult dacă lăsam să-i curgă puţin sânge, spuse el cu o expresie demult uitată, apoi oftă şi adăugă: – Eh, da’ ce, parcă ăsta are sânge – este doar o nălucă. Într-un cuvânt – strigoi.

Briareu se ridică. Toate cele cincizeci de capete surâdeau blajin. I-am făcut cu mâna în semn de rămas-bun şi ne-am întors. M-am oprit lângă Koşcei Nemuritorul. Marele ticălos locuia singur într-o celulă confortabilă, cu covoare, cu aer condiţionat şi stelaje pentru cărţi. Pe pereţii cuştii erau agăţate portretele

lui Ginghis-Han, Himmler, Ecaterina de Medici şi un tip ori din familia Borgia, ori Goldwater, sau poate chiar McCarthy. Koşcei însuşi, îmbrăcat într-un halat sclipitor, stătea cu picioarele încrucişate, în faţa unui pupitru uriaş, şi citea copia xerografiată a *Ciocanului Vrăjitoarelor*, timp în care făcea mişcări neplăcute cu degetele lui lungi: parcă înşuruba ceva, sau înfigea ceva, sau poate că jupuia ceva. Se găsea într-o detenţie preventivă, continuă, în timp ce se afla în desfăşurare o nesfârşită anchetă penală în legătură cu nenumăratele lui crime. În Institut fusese foarte apreciat, deoarece fusese întrebuinţat concomitent atât în câteva experimente unice, cât şi ca interpret în relaţiile cu Zmeul-Zmeilor. (Zmeul-Zmeilor era închis în sala cazanelor vechi, de unde răsunau sforăitul lui metalic şi răcnetele lui buimace.) Stăteam şi mă gândeam că, dacă într-un anume moment, aflat în viitor la o depărtare infinită faţă de noi, Koşcei va fi condamnat, atunci judecătorii, care or fi ei, se vor afla într-o situaţie foarte ciudată: pedeapsa cu moartea a unui criminal nemuritor nu se putea pune în aplicare, iar detenţia veşnică, dacă o luăm în considerare şi pe cea preventivă, fusese deja executată...

Brusc, cineva mă prinse de cracul pantalonilor şi un glas de beţivan rosti:

— Bă, mangleală, vii al patrulea la pileală?

Am reuşit să scap. Trei vârcolaci mă priveau acum lacomi dintr-o volieră învecinată, cu mutrele vineţii lipite de plasa metalică prin care trecea un curent electric de două sute de volţi.

— Mi-ai strivit laba, prăjină ochelaristă! se plânse unul.

— Iar tu să nu te mai agăţi altă dată de mine, i-am spus. Sau ţi s-a făcut de par?

Se apropie în fugă şi Alfred, pocnind din bici, iar vârcolacii se retraseră în colţul întunecat al cuştii, de unde începură imediat să înjure murdar şi să împartă cărţile de joc confecţionate prin mijloace proprii.

I-am spus lui Alfred:

— Bine. Cred că totul e în regulă. Mă duc mai departe.

— Drum bun, îmi răspunse binevoitor Alfred.

În timp ce urcam scările, am auzit zăngănitul ceainicului şi nişte gâlgâituri.

Am aruncat o privire în sala maşinilor şi m-am uitat cum lucrează energogeneratorul. Institutul nu se cuplase la sursa energetică a oraşului. Astfel, după ce a fost descifrat principiul determinismului, s-a hotărât utilizarea celebrei Roţi a Norocului ca sursă gratuită de energie mecanică. Deasupra podelei de ciment a sălii se ridica doar o mică porţiune din obada şlefuită, sclipitoare, a giganticei roţi, a cărei axă de rotaţie se afla undeva în infinit, din care cauză obada părea efectiv a fi o simplă bandă rulantă, ieşind dintr-un perete şi intrând în altul. Odată fusese la mare modă susţinerea disertaţiilor despre calcularea razei de curbură a Roţii Norocului, dar întrucât toate aceste disertaţii dăduseră rezultate extrem de imprecise, până la zece megaparseci, Consiliul Ştiinţific din Institut luase hotărârea să interzică examinarea lucrărilor de disertaţie pe această temă până în acele vremuri când, o dată cu realizarea mijloacelor de comunicare transgalactice, va putea exista o speranţă într-o creştere substanţială a preciziei calculelor.

Câţiva demoni din personalul de întreţinere se jucau lângă Roată, săreau pe obadă, mergeau până la perete şi coborau, întorcându-se apoi în goană de unde plecaseră. I-am chemat imediat la ordine. „încetaţi cu asta, am spus, nu sunteţi la iarmaroc.” S-au ascuns după carcasele transformatoarelor şi au început de acolo să mă bombardeze cu cocoloaşe de hârtie. M-am hotărât să nu îmi pun mintea cu toţi mucoşii, am mers de-a lungul tablourilor de comandă şi, văzând că totul decurge normal, am urcat la primul etaj.

Aici era linişte, întuneric şi praf. Lângă uşiţa întredeschisă moţăia, rezemat de puşca lungă cu cremene, un soldat bătrân, ramolit, îmbrăcat în uniforma regimentului Preobrajenski şi purtând tricorn. Aici era plasat serviciul Magia Defensivă, iar în rândul colaboratorilor lui deja de mult nu mai exista nici măcar un suflet viu. La vremea lor, toţi babalâcii noştri, cu excepţia, poate, a lui Fiodor Simeonovici, plătiseră tribut pasiunii pentru această secţie a magiei. Ben Betzalel îl întrebuinţase cu succes pe Golem la revoluţiile de palat: un monstru din lut, insensibil la corupţie, invulnerabil la otravă, care îi păzea laboratoarele şi-n acelaşi timp şi tezaurul imperial. Giuseppe Balsamo crease pentru prima dată în istorie un escadron aerian pe mături, afirmându-se pe câmpurile de luptă ale Războiului de o sută de

ani. Escadronul s-a destrămat însă destul de repede: unele vrăjitoare s-au măritat, iar restul au însoţit regimentele de reiterieri[29], în calitate de vivandiere. Regele Solomon vânase şi fermecase o duzină de duzine de ifriţi şi organizase separat cu ei un batalion aruncător de flăcări pentru distrugerea elefanţilor. Tânărul Cristobal Junta adusese pentru detaşamentul lui Carol cel Mare un dragon chinezesc, dresat anume pentru uciderea maurilor, dar Junta s-a înfuriat şi a dezertat, aflând că imperatorul nu se pregăteşte pentru războiul cu maurii, ci pentru acela cu compatrioţii săi basci. În decursul istoriei multimilenare a războiului diferiţi magi propuseseră întrebuinţarea în bătălii a vampirilor (pentru spionajul nocturn al luptei), a vasiliscului (pentru înfrângerea duşmanului, de la îngrozirea lui până la împietrirea lui), a covoarelor zburătoare (pentru aruncarea murdăriilor asupra oraşelor vrăjmaşe), a paloşelor fermecate de diferite calităţi (pentru compensarea numărului restrâns de persoane) şi a multor altora. Totuşi, chiar după primul război mondial, după „Big Bertha”, după tancuri, yperită şi clor, magia defensivă a început să decadă. Din această secţie a început exodul în masă al colaboratorilor. Mai mult decât oricine, s-a menţinut acolo un oarecare Pitirim Schwartz, fost călugăr şi inventatorul proptelei pentru muschetă, muncind fără preget la proiectul bombardierului de djinni. Esenţa proiectului consta în lansarea asupra oraşelor duşmane a unor sticle cu djinni, ţinuţi închişi cel puţin trei mii de ani. Este bine ştiut că djinnii aflaţi în stare liberă nu sunt capabili decât fie să distrugă oraşe, fie să construiască palate. Djinnul ţinut mult timp închis (spunea Pitirim Schwartz) şi apoi eliberat din sticlă în nici un caz nu va construi palate, şi atunci duşmanilor nu le va fi prea uşor. O oarecare dificultate în realizarea acestui proiect consta în insuficienta cantitate de sticle cu djinni, dar Schwartz credea că rezervele pot fi completate prin dragarea la mare adâncime în Marea Roşie şi Marea Mediterană. Se spune că, aflând de apariţia bombei cu hidrogen şi a războiului bacteriologic, bătrânul Pitirim şi-a pierdut echilibrul psihic, a predat la diferite servicii djinnii pe care îi avea în dotare şi a plecat să cerceteze sensul vieţii la Cristobal Junta. De atunci nu l-a mai văzut nimeni, niciodată.

29 În Evul Mediu, cavaleri germani care se aflau pe teritoriul Franţei (n. tr.).

Când m-am oprit în prag, soldatul se uită la mine cu un ochi şi hârâi: „E interzis, circulă mai departe...” şi aţipi din nou. M-am uitat prin camera pustie şi înţesată cu vechituri, cu rămăşiţe ale unor modele stranii şi crâmpeie de desene copilăreşti, şi am mişcat cu vârful pantofului un dosar aruncat în dezordine la intrare şi care avea pe copertă o parafa ştearsă de vreme: „Absolut secret A se arde înainte de citire”. Am pornit mai departe. Aici nu aveam ce să decuplez de la curentul electric, iar în ce priveşte autoaprinderea, tot ce se putea autoaprinde se autoaprinsese cu mulţi ani în urmă.

La acelaşi etaj era situată arhiva. Era o cameră mohorâtă şi prăfuită, asemănătoare vestibulului, dar considerabil mai întinsă. În legătură cu dimensiunile ei, se spunea că la o jumătate de kilometru de intrare se desfăşoară în adâncime, de-a lungul stelajelor, o şosea destul de bună, prevăzută cu stâlpi de marcare a verstelor. Oyra-Oyra ajunsese până la marcajul „19”, iar încăpăţânatul Vitka Komeev, în căutarea documentaţiei tehnice a divanului-teleportator, îşi făcuse rost de nişte cizme de şapte poşte şi ajunsese până la marcajul „124”. Ar fi înaintat şi mai departe, dar drumul i-a fost barat de o brigadă de danaide, îmbrăcate în pufoaice şi dotate cu picamere. Sub supravegherea botosului Cain, spărgeau asfaltul şi instalau nişte conducte. Consiliul Ştiinţific ridicase în repetate rânduri problema construirii unei linii de înaltă tensiune de-a lungul şoselei, pentru deservirea abonaţilor arhivei prin cablu, însă toate propunerile pozitive se izbiseră de problema lipsei de fonduri.

Arhiva era ticsită cu cărţi interesante, în toate limbile lumii şi ale istoriei, de la limba atlanţilor până la *Pidgin English*[30], inclusiv. Mai mult decât orice mă interesa ediţia în mai multe volume a *Cărţii Destinelor*. Aceasta, tipărită cu petit, pe hârtie extrem de subţire din orez, conţinea date în ordine cronologică, mai mult sau mai puţin complete, referitoare la 73.619.024.511 oameni raţionali. Primul volum începea cu pitecantropul Aîuîhh („N. 2 aug. 965543 î. Ch., m. 13 ian. 965522 î. Ch. Părinţi: rama-piteci. Soţia: ramapitec. Copii: masculul Ad-Amm, femela E-Ua. A migrat cu un trib de ramapiteci în văile Araratului. A mâncat, a băut şi s-a culcat după propria satisf. A sfredelit prima gaură în piatră. A fost înful. de un urs de cav. În timpul vânătorii.”)

[30] Pidgin English - jargon anglo-chinez (n. tr.).

Ultimul nume trecut în ultimul volum al ediţiei permanente, volum apărut anul trecut, era Francisco-Caetano-Augustin-Lucia-e-Manuel-e-Josefa-e-Miguel-Luca-Carlos-Pedro-Trinidad. „N. 16 iulie 1491, m. 17 iulie 1491. Părinţi: Pedro-Carlos-Luca-Miguel-e-Josefa-e-Manuel-e-Lucia-Augustin-Caetano-Francisco Trinidad şi Maria Trinidad (v.) Portughez. Anacefal. Cavaler al Ordinului Sfântului Duh, colonel de gardă.”

Din datele publicate rezulta că această *Carte a Destinelor* era scoasă într-un tiraj de 1 (un) exemplar, iar ultimul volum fusese dat bun de tipar încă de pe vremea zborurilor fraţilor Montgolfier. Probabil pentru a satisface dorinţele contemporanilor, editura începuse publicarea urgentă a unor fascicule suplimentare, în care erau trecuţi doar anii naşterii şi ai morţii. Într-unui dintre aceste fascicule am găsit şi numele meu. Totuşi, din cauza grabei, în aceste ediţii se strecuraseră o sumedenie de greşeli de tipar şi am aflat cu surprindere că voi muri în anul 1611. În volumul opt, cel al greşelilor de tipar observate şi explicate, încă nu se ajunsese la numele meu.

Ediţia *Cărţii Destinelor* era consultată de o grupă specială din serviciul Prevestiri şi Prorociri. Serviciul a fost sărăcit, neglijat şi nu reuşi nicicum să se restabilească după scurta domnie a cetăţeanului *Sir* Merlin. Institutul organizase în repetate rânduri concurs pentru ocuparea postului vacant de şef al serviciului şi de fiecare dată depunea cerere pentru concurs una şi aceeaşi persoană – Merlin.

Consiliul Ştiinţific examina cu bună-credinţă cererea şi, din fericire, o respingea de fiecare dată – cu patruzeci şi trei de voturi „contra” şi unul „pentru” (prin tradiţie, Merlin era şi el membru al Consiliului Ştiinţific).

Serviciul Prevestiri şi Prorociri ocupa întreg etajul doi. Am mers de-a lungul uşilor pe care erau fixate plăcuţe de genul „Grupul zaţului de cafea”, „Grupul augurilor[31]”, „Grupul pitiilor[32]”, „Grupa sinoptică”, „Grupul pasienţelor”, „Oracolul soloveţian”. Nu am avut ce curent să întrerup, deoarece serviciul lucra numai cu lumânări. Pe uşile grupei sinoptice apăruse deja o inscripţie proaspătă, scrisă cu creta: „Hai s-o lăsam baltă”. În

---

[31] Augur - preot, la romani, despre care se credea că prevesteşte viitorul prin studierea măruntaielor de pasăre (n. tr.).

[32] Pitia - preoteasa oracolului din Delfi (n. tr.).

fiecare dimineaţă Merlin blestema intrigile invidioşilor şi curăţa cu o cârpă udă această inscripţie şi tot în fiecare noapte ea reapărea. În general, îmi era imposibil să înţeleg cum se menţinea autoritatea serviciului. Din când în când angajaţii serviciului făceau raporturi pe teme ciudate, cum ar fi: *Expresia relativă a privirii augurului* sau *Capacitatea de predicţie a zaţului din cafeaua mocca, recolta anului 1926*. Câteodată grupa pitiilor izbutea câte o prevestire corectă, dar de fiecare dată pitiile arătau o asemenea surprindere şi înfricoşare în faţa succesului lor, încât întregul efect se pierdea. S-Ianus, un om de o delicateţe excepţională, nu putea, aşa cum se remarcase în repetate rânduri, să-şi reţină un zâmbet vag de fiecare dată când lua parte la seminariile pitiilor şi augurilor.

La etajul trei mi-am găsit, în sfârşit, de lucru: am stins lumina în chiliile serviciului Tinereţea Veşnică. În acest serviciu nu mai întâlneai tineri, iar boşorogii de aici, chinuindu-se de mii de ani cu scleroza, uitau cu regularitate să stingă lumina la plecare. Totuşi, presupun că treaba nu constă doar în scleroză. Mulţi dintre ei se tem chiar şi în prezent să nu se curenteze. Ei încă mai numesc trenul electric drum de fier.

Modelul abătut al adolescentului veşnic tânăr bântuia prin laboratorul de sublimări, printre mesele lungi, gură-cască, cu mâinile în buzunare. Barba lui căruntă, de doi metri, se târa pe podea şi se agăţa de picioarele scaunelor. Pentru orice eventualitate am pus în dulap sticla cu vodcă regală ce se găsea pe un taburet şi am plecat la mine, în sala electronică.

Aici se găsea „Aldanul” meu. L-am admirat câteva clipe cât era de compact, de frumos, cu sclipiri tainice. Există diferite atitudini faţă de noi, aici, în Institut. Contabilitatea, de exemplu, m-a întâmpinat cu braţele deschise, iar contabilul-şef, zâmbind cu zgârcenie, m-a împovărat imediat cu calculele chinuitoare ale retribuţiilor şi rentabilităţii. Gian Giacomo, şeful serviciului Metamorfoza Universală, s-a bucurat şi el la început, dar, convingându-se că „Aldan” nu este în stare să calculeze nici măcar transformarea elementară a cubuleţului de plumb într-un cubuleţ de aur, şi-a pierdut interesul faţă de electronica mea şi ne-a onorat arareori cu probleme. În schimb, nu puteam scăpa de subalternul şi ucenicul lui preferat, Vitka Korneev. Şi Oyra-Oyra îmi stătea permanent pe cap cu problemele lui „indigeste”

din domeniul matematicii iraţionale. Cristobal Junta, căruia îi plăcea să fie primul în toate, îşi stabilise drept regulă ca în timpul nopţii să cupleze maşina la sistemul său nervos central, aşa că a doua zi în capul lui se auzea cum bâzâia şi clănţănea ceva distinct, iar,.Aldanul", dezorientat, în loc să calculeze în sistemul binar, funcţiona într-un mod necunoscut mie, în arhaicul hexazecimal, ba încă îşi modificase şi logica, negând cu înverşunare principiul terţului exclus. Până şi Fiodor Simeonovici Kivrin se distra cu maşina, ca un copil cu jucăriile. Putea juca ore în şir par-impar, învăţase maşina să joace şah japonez, şi, pentru ca totul să devină mai interesant, instalase în maşină nu ştiu ce suflet nemuritor – de altfel, destul de bucuros de viaţă şi muncitor. Ianus Poluektovici (nu-mi mai amintesc dacă A sau S) s-a servit doar o singură dată de maşină. Ne-a adus o cutie mică, semitransparentă, pe care a cuplat-o la „Aldan". După aproximativ zece secunde de lucru cu acest dispozitiv, au sărit toate siguranţele maşinii, după care Ianus Poluektovici s-a scuzat, şi-a luat cutioara şi a plecat.

Lăsând la o parte însă toate aceste mici obstacole şi neplăceri, ca şi faptul că acum însufleţitul „Aldan" tipăreşte uneori la ieşire anunţul „Gândesc. Vă rog nu deranjaţi", fără să mai amintim de lipsa blocurilor de schimb şi sentimentul de neajutorare care mă cuprindea atunci când trebuia efectuată analiza logică a „transgresiunii necongruente în câmpul psi al incub-transformării" – ignorând deci toate acestea, munca de aici era neobişnuit de interesantă, iar eu mă mândream cu evidenta mea utilitate. Efectuasem toate calculele în studiul lui Oyra-Oyra referitor la mecanismul ereditar al homunculilor bipolari. Alcătuisem pentru Vitka Komeev tabele cu intensitatea câmpurilor M ale divanului-teleportator în magospaţiul nonadimensional. Răspundeam de efectuarea unor calcule curente pentru fabrica de prelucrare a peştelui, fabrică subordonată nouă. Calculasem schema pentru transportarea cea mai economicoasă a elixirului Surâsul Copilăriei. Evaluasem chiar şi probabilitatea rezolvării pasienţelor „Marele elefant", „Duma de stat" şi „Mormântul lui Napoleon" pentru glumeţii din grupul pasienţelor şi am efectuat toate cvadraturile metodei numerice a lui Cristobal Josevici, drept pentru care acesta m-a învăţat cum să intru în nirvana. Eram mulţumit, nu-mi ajungeau

zilele, iar acum viaţa mea avea cu adevărat un rost.

Era încă devreme – doar şase şi ceva. Am pornit „Aldanul” şi am lucrat un pic. La nouă seara m-am dezmeticit, cu părere de rău am întrerupt curentul în sala electronică şi m-am îndreptat spre etajul patru. Viscolul tot nu încetase. Era un viscol adevărat, de revelion. Vâjâia şi urla prin hornurile străvechi şi părăsite, troienea nămeţi până sub geamuri, zvâcnind sălbatic şi scuturând puţinele felinare de pe stradă.

Am lăsat în urmă teritoriul serviciului administrativ-gospodăresc. Intrarea în anticamera lui Modest Matveevici era blocată cu grinzi de fier, cu secţiunea în dublu T, aşezate în cruciş, iar de o parte şi de alta stăteau doi zdrahoni de ifriţi, cu săbiile scoase din teacă, cu turbane şi în echipament complet de luptă. Nasul fiecăruia dintre ei, roşu şi umflat de guturai, era perforat de un inel masiv din aur, fiecare inel cu număr de inventar din tablă. Împrejur mirosea a sulf, a lână arsă şi a unguent streptocid. M-am oprit o vreme, uitându-mă la ei, pentru că ifriţii simt nişte creaturi rare prin locurile noastre. Cel care stătea în dreapta, nebărbierit şi cu un bandaj negru peste un ochi, începu însă să mă mănânce din priviri. Avea o faimă proastă, cum că ar fi canibal şi atunci mi-am văzut de drum, îndepărtându-mă în grabă. Am auzit cum îşi trage nasul, smiorcăindu-se, şi cum plescăie în spatele meu.

În încăperile serviciului Cunoaşterea Absolută erau deschise toate ferestruicile, pentru că aici se răspândise mirosul capetelor de scrumbie achiziţionate de profesorul Vîbegallo. Pe pervazele viscolite şi sub calorifere se formaseră mici băltoace. Am închis ferestruicile şi m-am strecurat printre mesele curate, imaculate, ale lucrătorilor serviciului. În văzul tuturor, pe mese erau aşezate călimări noi, care nu avuseseră niciodată cerneală şi din care răsăreau chiştoace de ţigară. Ciudat mai era şi serviciul ăsta! Deviza lor era: „Cunoaşterea infinitului necesită un timp infinit”. Cu asta eram perfect de acord, dar de aici ei au tras o concluzie neaşteptată:, Aşa că ori munceşti, ori nu, totuna”. Nu lucrau pentru a nu determina o creştere a entropiei universale. Cel puţin, era valabil pentru majoritatea lor. „An mass”, cum ar fi zis Vîbegallo.

În esenţă, obiectivul lor se reducea la analiza curbei cunoaş-terii relative în regiunea apropierii ei asimptotice de adevărul

absolut. De aceea unii salariaţi se ocupau mai tot timpul cu împărţirea lui zero la zero, cu ajutorul „mercedesurilor” de birou, iar alţii se aranjau la nesfârşit cu delegaţii. Se întorceau din delegaţii plini de viaţă, îmbuibaţi, şi imediat îşi luau concediu pe caz de boală. În intervalul dintre delegaţii rătăceau din serviciu în serviciu, stând la mesele de lucru, trăgând din ţigări şi spunând bancuri despre descoperirea metodei de nedeterminare a lui L'Hospital. Erau uşor de recunoscut după privirile goale şi zgârieturile provocate de neîntreruptul bărbierit al urechilor. Cu o jumătate de an înaintea stabilirii mele la Institut, introduceau în „Aldan” una şi aceeaşi problemă, care se limita la aceeaşi împărţire a zeroului la zero şi care nu conţinea nici un adevăr absolut. Poate că unii dintre ei se ocupau şi de probleme adevărate, dar eu nu ştiam nimic despre asta.

La zece şi jumătate am urcat la etajul lui Amvrosi Ambruazovici Vîbegallo. Înfundându-mi faţa în batistă şi încercând să respir pe gură, m-am îndreptat direct spre laborator, cunoscut printre salariaţi drept „Maternitatea”. Aici, aşa cum pretindea profesorul Vîbegallo, se năşteau în retorte modelele omului ideal. Care va să zică, spărgeau găoacea. Comprene vu?[33]

În laborator era zăpuşeală şi întuneric. Am aprins lumina, iluminând pereţii cenuşii, netezi, împodobiţi cu portretele lui Esculap, Paracelsus şi al lui Amvrosi Ambruazovici însuşi, înfăţişat cu o tichie neagră de sub care răsăreau nişte bucle distinse, în timp ce la pieptul lui strălucea nedesluşit o medalie oarecare.

În mijlocul laboratorului se afla o autoclavă, iar într-un colţ trona alta, mai mare. Lângă autoclava centrală stăteau direct pe podea pâini întregi, găleţi zincate pline cu zer albăstriu şi un cazan mare cu tărâţe opărite. Judecând după miros, pe undeva prin apropiere se găseau şi capetele de scrumbie, dar nu am reuşit defel să înţeleg unde anume. În laborator domnea liniştea, iar din adâncul autoclavei se auzeau pocnituri ritmice.

M-am furişat, nu ştiu de ce, în vârful picioarelor până la autoclava centrală şi m-am uitat prin ferestruica de observare. Şi aşa îmi venea să vomit din cauza mirosului, dar acum mi se făcu rău de-a binelea, deşi nu am văzut nimic deosebit: ceva alb

[33] Aţi înţeles? (n.a.).

şi diform se clătina încetişor într-o semiobscuritate verzuie. Am stins lumina, am ieşit şi am închis uşa cu grijă. Să-i dau una la moacă, mi-am amintit. Mă neliniştea un presentiment confuz. Abia acum am observat că în jurul pragului era trasată o linie groasă, magică, pictată cu semne strâmbe, cabalistice. Privind mai atent, am înţeles că era un descântec contra cârligelor demonului flămând al iadului.

Am părăsit cu o oarecare uşurare proprietatea lui Vîbegallo şi am pornit spre al cincilea etaj, unde Gian Giacomo şi colaboratorii lui se ocupau de teoria şi practica Metamorfozei Universale. Pe palier atârna o pancartă pitorească, în versuri, ce îndemna la crearea bibliotecii publice. Ideea aparţinuse sindicatului, iar versurile, mie:

Răscoliţi-vă subsolurile,
Nici de dulapuri să nu uitaţi,
Să aduceţi toate tomurile,
Şi ziare ce-aruncaţi.

Am roşit şi am pornit mai departe. Urcând la etajul cinci, am văzut imediat că uşa de la laboratorul lui Vitka era întredeschisă şi am auzit un cântec răguşit. M-am furişat până la uşă.

Capitolul 3

„Vreau să te ridic în slăvi,
Pe tine, ce-nfrunţi viforul serii de iarnă.
Răsuflarea ta puternică şi zvâcnirile inimii tale...”

W. Whitman

Deunăzi Vitka îmi spusese că pleacă la o petrecere şi că în laborator va rămâne să lucreze un dublet. Dubletul – iată o chestiune foarte interesantă. De obicei, este o copie destul de fidelă a creatorului său. Să spunem că omului nu-i ajunge timpul – îşi creează un dublet prostănac, supus şi capabil doar să sudeze legături, să care greutăţi sau să scrie la dictare, dar care în schimb ştia să le facă foarte bine. Sau dacă are nevoie de un model al omului antropoid pentru nu ştiu ce experiment – îşi creează un dublet prostănac, supus şi capabil doar să meargă pe tavan şi să primească teme prin telepatie, dar care în schimb ştia să le facă foarte bine. Sau să luăm cel mai simplu caz. Să zicem că se pregăteşte omul să-şi ia salariul, dar nu mai vrea să piardă timpul, şi atunci îşi trimite în loc dubletul, care nu ştie decât să se iscălească în statul de plată şi să numere banii fără să plece de lângă casă. Bineînţeles, nu toţi ştiu să facă dubleţi. Eu, de exemplu, încă nu ştiam. Ceea ce îmi ieşea mie nu ştia deocamdată să facă nimic – nici măcar să meargă. Şi uite că se întâmplă să stai la rând, aici parcă ar fi şi Vitka, şi Roman, şi Volodea Pocikin, dar nu ai cu cine să vorbeşti. Stau ca nişte statui, nu clipesc, nu respiră, nu se mută de pe un picior pe altul şi nu ai cui să ceri o ţigară.

Adevăraţii maeştri pot să facă dubleţi foarte complecşi, multiprogramaţi şi autodidacţi. Un astfel de „super” a fost trimis în locul meu, cu maşina, de către Roman, vara trecută. Şi nici unul dintre băieţii mei nu şi-a dat seama că nu eram eu. Dubletul a condus excepţional Moskviciul meu, înjura când „îl mâncau” ţânţarii şi cânta bucuros în cor, împreună cu ceilalţi. Întorcându-se la Leningrad, i-a dus pe fiecare acasă, a predat

singur automobilul închiriat, a achitat totul şi a dispărut brusc, chiar sub privirile uluite ale directorului centrului de închirieri.

Într-o vreme m-am gândit că A-Ianus şi S-Ianus sunt dublet şi original. Totuşi nu era deloc aşa. Mai întâi, amândoi directorii aveau buletine de identitate, diplome, permise şi alte documente indispensabile. Chiar şi cei mai complecşi dubleţi nu pot avea acte de identitate. E de-ajuns să vadă ştampila statală pe fotografiile lor, că dubleţii se şi înfurie şi rup pe loc documentele în bucăţi. Magnus Redkin s-a ocupat multă vreme de aceste însuşiri misterioase ale dubleţilor, dar, în mod evident, problema s-a dovedit a fi peste puterile lui.

Apoi, Ianuşii erau fiinţe proteice. Nici până astăzi nu a încetat disputa dintre filozofi şi cibemeticieni în legătură cu dubleţii: să îi considere vii sau nu. Majoritatea dubleţilor are structuri organo-silicice, există şi dubleţi pe bază de germaniu, iar în ultima vreme sunt la modă dubleţii din polimeri de aluminiu.

Şi, în sfârşit, ce-i mai important, nimeni nu îi crease vreodată în mod artificial nici pe A-Ianus, nici pe S-Ianus. Nu erau nici original şi copie, nici fraţi gemeni, erau un singur om – Ianus Poluektovici Nevstruev. Nimeni din Institut nu înţelegea chestia asta, dar toţi o ştiau atât de bine încât nici nu se mai căzneau s-o priceapă.

Dubletul lui Vitka stătea cu palmele proptite de masa de laborator şi urmărea cu o privire concentrată cum lucra micuţul homeostat[34] „Ashby”. În acelaşi timp îngâna un cântecel pe un motiv altădată foarte popular:

Nu suntem nici Descartes, nici Newton nu suntem,
Pentru noi ştiinţa-i un codru tenebros,
Un lucru fabulos.
Iar noi ca simpli astronomi
Înhăţăm steluţele din ceruri.

Nu mai auzisem niciodată până acum ca un dublet să cânte. Dar te puteai aştepta la orice de la dubletul lui Vitka. Îmi amintesc de unul din dubleţii lui Vitka care a îndrăznit să se

[34] Sistem cibernetic cu autoorganizare pe principiul căutării statistice a regimului de funcţionare stabilă (n. tr.).

certe cu însuşi Modest Matveevici, în legătură cu consumul excesiv de psihoenergie. Şi când te gândeşti că faţă de Modest Matveevici dubleţii nutreau, probabil din instinct, o spaimă convulsivă, chiar şi momâile create de mine, fără mâini şi fără picioare.

În dreapta dubletului, într-un colţ, sub o husă din prelată, se afla teleportatorul dicirculator TDC-80E, produs nerentabil al fabricii de magotehnică din Kitejgrad. Lângă masa de laborator, în lumina a trei reflectoare, strălucea pielea cârpită a vechii mele cunoştinţe – divanul. Pe divan era pusă o căditţă pentru copii, plină cu apă, unde plutea cu burta în sus un biban mort. În laborator se găseau stelaje ticsite cu aparate şi chiar lângă uşă se afla o damigeană mare, de douăzeci şi cinci, din sticlă verde, prăfuită. În damigeană era un djinn sechestrat, cu ochii scăpărători, se putea vedea foarte bine cum se agită.

Dubletul lui Vitka încetă să se mai uite la homeostat, se aşeză pe divan, lângă băiţă, şi, aţintindu-şi aceeaşi privire fixă asupra peştelui mort, cântă următorul cuplet:

Pentru a îmblânzi natura,
Pentru a spulbera negura
Inculturii,
Luăm harta universului,
Privind tâmp la ale ei simboluri...

Bibanul nu se mişca. Atunci dubletul îşi vârî mâna în adâncimea divanului şi începu, icnind, să învârtă ceva.

Divanul era un teleportator. Realiza în jurul lui un câmp M transformând, ca să o spunem mai simplu, adevărata realitate într-o realitate de basm. Verificasem asta pe propria piele, în acea noapte de neuitat, când fusesem găzduit la Naina Kievna şi scăpasem doar fiindcă divanul lucrase la un sfert din capacitate, altfel m-aş fi trezit vreun Tom Degeţel în cizme. Pentru Magnus Redkin divanul era ipoteticul păstrător al mult căutatei Teze Albe. Pentru Modest Matveevici era exponatul din muzeu cu numărul de inventar 1123, a cărui pierdere era interzisă. Pentru Vitka era instrumentul numărul unu. De aceea, Vitka fura divanul în fiecare noapte, Magnus Fiodorovici raporta gelos tovarăşului şef de cadre, Demin, iar toată activitatea lui Modest

Matveevici se reducea la „încetaţi cu asta”. Vitka a continuat să fure divanul până când l-a deranjat pe Ianus Poluektovici, care, într-o strânsă colaborare cu Fiodor Simeonovici şi cu sprijinul activ al lui Gian Giacomo, bizuindu-se pe o scrisoare oficială a Prezidiului Academiei de Ştiinţe, cu semnăturile personale a patru academicieni, a reuşit totuşi să-l anihileze complet pe Redkin şi să-l silească puţin pe Modest Matveevici să se retragă de pe poziţia ocupată. Modest Matveevici a declarat că el, ca o persoană cu răspundere materială, nu vrea să mai asculte de nimeni şi că tot ceea ce doreşte este ca divanul cu numărul de inventar 1123 să se găsească într-o cameră special destinată lui, divanului. Iar dacă asta nu se va întâmpla totuşi, a spus ameninţător Modest Matveevici, atunci să-şi asume răspunderea toţi, inclusiv academicienii. Ianus Poluektovici acceptă să-şi asume răspunderea, Fiodor Simeonovici procedă la fel, iar Vitka Korneev transportă de urgenţă divanul la el în laborator.

Vitka era un lucrător serios, nu ca haimanalele din serviciul Cunoaşterea Absolută, şi intenţiona să transforme toată apa mărilor şi a oceanelor de pe planeta noastră în apă vie. Deocamdată, e-adevărat, se găsea încă în stadiul de experimentare.

Bibanul din căditţă învie şi se întoarse cu burta în jos. Dubletul îşi scoase mâna din divan. Bibanul dădu apatic din înotătoare, deschise larg gura, căzu într-o rână şi iarăşi se întoarse pe spate.

— D-dobitocul, spuse expresiv dubletul.

Am devenit dintr-o dată atent. Asta fusese spus pe un ton emoţional. Nici un dublet de laborator nu putea să vorbească astfel. Dubletul îşi înfundă mâinile în buzunare, se ridică încet şi mă văzu. Ne-am uitat câteva secunde unul la celălalt. Apoi m-am interesat maliţios:

— Lucrăm, lucrăm?

Dubletul se uită stupid la mine.

— Ei, hai, lasă, lasă, am spus. E clar.

Dubletul tăcea. Stătea stană de piatră şi nu clipea.

— Uite ce e, am spus. Acum este zece jumate. Îţi mai dau zece minute. Strânge tot, aruncă mortăciunea aia şi fugi la dans. Voi întrerupe eu singur curentul.

Dubletul îşi ţuguie buzele şi începu să se retragă. Se dădu

înapoi foarte atent, ocoli divanul şi se opri astfel încât între noi să se afle masa de laborator. M-am uitat demonstrativ la ceas. Dubletul mormăi o vrajă, iar pe masă apărură un „mercedes”, un stilou şi un top de hârtie curată. Îndoindu-şi genunchii, dubletul rămase suspendat în aer şi începu să scrie ceva, uitându-se din când în când la mine circumspect îmi era foarte cunoscută această imagine şi am început chiar să am îndoieli. Cu toate acestea, aveam metode exacte pentru a descoperi adevărul. Dubletul, de regulă, este total insensibil la durere. Scotocindu-mă prin buzunare, am scos un cleştişor tăios şi, clănţănind semnificativ din el, am început să mă apropii de dublet. Dubletul încetă să mai scrie. Uitându-mă fix în ochii lui, am retezat o floare de cui ce ieşea din masă şi am spus:

— Ei-i-i?

— Ce te tot ţii scai de mine? rosti Vitka. Doar vezi că omul lucrează.

— Dar tu eşti un dublet, am spus. Nu-ţi permit să vorbeşti cu mine.

— Lasă cleştele, spuse el.

— Iar tu nu mai fă pe prostul, am spus. Ce să spun, halal dublet!

Vitka se aşeză pe marginea mesei şi îşi frecă obosit urechile.

— Astăzi nu mi-a ieşit nimic, îmi comunică. Astăzi sunt un prost. Am făcut un dublet şi a ieşit unul complet idiot. Totul îi scapă, s-a aşezat pe umclaidet, vita... I-am tras una după ceafă, de mi-am rupt mâna... Iar bibanul o mierleşte întruna.

M-am îndreptat spre divan şi m-am uitat în cădiţă.

— Da’ ce-i cu el?

— Da’ eu de unde să ştiu?

— De unde l-ai luat?

— De la piaţă.

Am ridicat bibanul de coadă.

— Păi, ce-ai vrea? Un peşte obişnuit, mort.

— Tâmpitule, spuse Vitka. E apă vie.

— Aha, am făcut şi am început să mă gândesc ce sfat i-aş putea da. Îmi imaginam extrem de confuz mecanismul de acţionare al apei vii. Cam ca în povestea despre Ivan-fiu-de-crai şi Lupul cenuşiu.

Djinnul din damigeană se mişca şi uneori începea să cureţe

cu palma sticla prăfuită pe dinafară.

— Ar fi trebuit să-i mai ştergi damigeana, am spus fără să pot născoci nimic.

— Cum?

— Scutură praful de pe damigeană. Se plictiseşte acolo.

— Dă-l dracului, lasă-l să se plictisească, spuse cu un aer absent Vitka. Băgă din nou mâna în divan şi începu iar să învârtă ceva acolo. Bibanul învie.

— Ai văzut? spuse Vitka. Când dau tensiune maximă, totul e în regulă.

— Exemplarul nu este... corespunzător, am spus într-o doară.

Vitka îşi scoase mâna din divan şi îşi aţinti privirile asupra mea.

— Exemplar, spuse el. Necorespunzător... Avea ochii ca ai unui dublet. Exemplarul este lup pentru exemplar[35].

— Şi apoi cred că este îngheţat, am prins eu curaj.

Vitka nu mă asculta.

— De unde să iau un peşte? spuse el, uitându-se în jur şi plesnindu-se peste buzunare. Măcar un peştişor...

— De ce? am întrebat.

— Corect, spuse Vitka. De ce? Dacă nu avem un alt peşte, rosti el gânditor, de ce să nu luăm altă apă? Corect?

— A, nu! am exclamat. Aşa nu merge.

— Da' cum? se încordă Vitka.

— Şterge-o de aici, am spus. Părăseşte încăperea.

— Unde?

— Unde vrei.

Sări peste divan şi mă înşfăcă de piept.

— Ascultă-mă, pricepi? spuse ameninţător. În lume nu există nimic la fel. Totul este repartizat după distribuţia gaussiană. O apă nu seamănă cu alta... Uită-te la astă bătrân, n-a priceput că mai există şi dispersia proprietăţilor...

— Of, dragul meu, l-am întrerupt. În curând o să fie Anul Nou! Nu te mai înflăcăra atât.

Mă lăsă în pace şi începu să se agite:

— Da' unde l-oi fi pus?... Bă, ce bou sunt!... Pe unde l-am vârât?... A, uite-l...

---

[35] Parafrază la expresia latinească: homo homini lupus - omul este lup pentru om (n.a.).

Sări spre scaunul unde se găsea în poziţie verticală umclaidetul. Acelaşi. Am sărit înspre uşă şi l-am implorat:

— Vino-ţi în fire! E totuşi douăsprezece fără ceva! Doar eşti aşteptat. Te aşteaptă Verocika!

— Nu, îmi răspunse. Acolo am trimis un dublet. Un dublet reuşit, falnic... Tâmpitul tâmpiţilor. Anecdote, stă şi sluj, dansează ca un dobitoc...

Răsuci umclaidetul în mâini, calculă şi măsură ceva, închizând un ochi pe jumătate.

— Ţi-am spus s-o ştergi! am ţipat disperat.

Vitka se uită scurt la mine, iar eu m-am aşezat. Gata cu glumele.

Vitka se găsea în acea stare când magii, înflăcăraţi de munca lor, transformau totul în jur în păianjeni, rocoţele, şopârle şi alte animale paşnice. M-am aşezat pe vine, lângă djinn, şi am început să mă uit.

Vitka încremenise în clasica poziţie pentru vrăjile materiale (poziţia „martihor"), deasupra mesei începu să se ridice un abur trandafiriu, umbre zvâcneau în sus şi în jos, precum liliecii, dispăru „mercedesul", dispărură hârtiile şi brusc toată suprafaţa mesei se acoperi cu recipienţi conţinând soluţii străvezii. Fără să se uite, Vitka strecură umclaidetul pe scaun, apucă unul dintre recipienţi şi se uită cu atenţie la el. Era clar că acum nu va mai pleca nicăieri de aici. Luă cu însufleţire căditţa de pe divan, ajunse dintr-o singură săritură la stelaje şi trase spre masă un acvaspirometru masiv, din cupru. Tocmai mă aşezam cât mai comod şi îi ştergeam djinnului o ferestruică de observare, când pe coridor se auziră glasuri, tropăituri şi uşi trântite. Am sărit în picioare şi m-am năpustit afară din laborator.

Senzaţia de pustietate nocturnă şi tăcere întunecată a uriaşei clădiri dispăruse fără urmă. Pe coridor ardeau strălucitor becurile. Cineva fugea pe scări de-i scăpărau călcâiele, cineva ţipa: „Valka! A scăzut tensiunea! Fugi la acumulator!", cineva îşi scutura şuba pe palier şi zăpada udă zbura în toate părţile. În întâmpinarea mea venea repede, cu o figură gânditoare şi încovoiat cu distincţie, Gian Giacomo, iar după el păşea la fel de repede, cu paşi mărunţi, un gnom ce îi ţinea bastonul între dinţi şi geanta uriaşă la subsuoară. Ne-am salutat. Dinspre marele prestidigitator veneau o aromă de vin bun şi miresme

franţuzeşti. N-am îndrăznit să-l opresc şi el trecu prin uşa zăvorită în cabinetul său. Gnomul strecură după el geanta şi bastonul şi plonjă în calorifer.

— Ce dracu'? am ţipat şi am fugit pe scară.

Institutul era plin până la refuz cu salariaţi. Parcă erau chiar mai mulţi decât în zilele de lucru. În cabinete şi laboratoare ardeau din plin becurile, uşile erau deschise larg, vraişte. În Institut era larma obişnuită de lucru: trosnetul descărcărilor electrice, glasuri monotone care dictau cifre şi rosteau descântece, ţăcănitul mărunt şi des al „mercedesurilor"[36] şi „reihnmetalelor"[37]. Iar peste toate, răgetul răsunător şi biruitor al lui Fiodor Simeonovici: „Asta-i bine, asta-i bi-i-ne! Bra-bravo, puişor! Da' ci-cine a fost tâmpitul care-a sti-stins ge-generatorul?" Am fost lovit puternic în spinare cu un obiect tare şi colţuros şi m-am agăţat de balustrade. Am turbat. Erau Volodea Pocikin şi Edik Amperian, care cărau la etajul lor maşina de măsurat în coordonate, în greutate de o jumătate de tonă.

— Saşa! făcu prietenos Edik. Salut, Saşa!

— Saşka, dă-te la o parte din drum! ţipă Volodea Pocikin, dându-se îndărăt. Aşa, ocoleşte-l...

L-am înhăţat de guler:

— De ce eşti în Institut? Cum ai nimerit aici?

— Pe uşă, pe uşă, dă-mi drumul... spuse Volodea. Edka, încă puţin mai la dreapta. Nu vezi că tot nu are loc?

L-am lăsat şi m-am năpustit în hol. Eram cuprins de o mânie administrativă. „Las' că v-arăt eu vouă să mai pierdeţi timpul de pomană. Las că v-arăt eu vouă să mai daţi drumul la nimereală!..." Macrodemonii Intrare şi Ieşire, în loc să-şi vadă de serviciu, „făceau" o ruletă, tremurând de patimă şi strălucind fosforescenţi de atâta înfrigurare. Sub ochii mei, Intrarea, uitând de îndatoririle pe care le avea, sparse banca cu aproximativ şaptezeci de miliarde de molecule luate de la Ieşire, care uitase şi el de îndatoriri. Am recunoscut imediat ruleta. Era ruleta mea. O meşterisem singur pentru o petrecere şi o ţineam după dulap, în sala electronică, iar despre asta nu ştia decât Vitka Komeev. Un complot, iată explicaţia. Vă spulber pe toţi. În vestibul intrau

[36] Maşini de calculat (n. tr.).

[37] Maşini de calculat (n. tr.).

continuu salariaţi veseli, plini de zăpadă, rumeni în obraji.

— Mamă-mamă, ce mai viscoleşte. Mi-a astupat urechile...

— Şi tu ai plecat?

— Dă-i încolo, mi-e lehamite... S-au îmbătat cu toţii. Mai bine hai să merg la serviciu, îmi zic. Le-am lăsat un dublet şi am plecat...

— Ştii, am dansat cu ea şi deodată am simţit cum îmi creşte blana. M-am pus pe votcă, dar nu mi-a ajutat...

— Dar dacă este un fascicul de electroni? Masa e mare? Atunci fotonii...

— Alexei, ai laserul liber? Atunci, dă-mi-l măcar pe ăla gazos...

— Galka, cum de ţi-ai lăsat bărbatul?

— Dacă vrei să ştii, încă de acum o oră am plecat. M-am prăbuşit într-un nămete, îţi dai seama, cât pe-aci să mă îngrop...

Am înţeles că n-am fost la înălţimea încrederii acordate. Nu mai avea nici un rost să iau ruleta de la demoni, nu-mi rămânea decât să merg şi să-l înjur până îl fac praf pe instigatorul Vitka, iar după aceea fie ce-o fi. I-am ameninţat cu pumnul pe demoni, apoi am luat-o încet pe scară, încercând să-mi dau seama ce ar putea să iasă dacă Modest Matveevici ar face acum o scurtă vizită în Institut.

În drum spre anticamera directorului m-am oprit în sala standurilor de încercări. Aici era îmblânzit un djinn eliberat din sticlă. Djinnul, uriaş, vânăt de răutate, se zbuciuma în voliera împrejmuită cu scuturile lui Gian ben Gian şi închisă în partea superioară cu un câmp magnetic de mare intensitate. Djinnul era biciuit cu descărcări de înalt voltaj, urla, înjura în câteva limbi moarte, sărea de colo-colo, vărsând limbi de foc şi începând să construiască furios şi să dărâme imediat palatele construite, apoi, în fine, capitulă, se aşeză pe podea şi, tresărind din cauza descărcărilor, zbieră jalnic:

— Gata, vă rog, hai, lăsaţi-mă, că nu mai fac... Aoleu, aoleu... Gata, că m-am liniştit de tot...

La tabloul de comandă al descărcărilor electrice stăteau impasibili nişte tineri, nici unul nu clipea, cu toţii erau dubleţi. În schimb, îngrămădite în jurul standului vibrator, originalele se uitau la ceasuri şi destupau nişte sticle. M-am îndreptat spre ei.

— Ah, Saşka!

— Saşenka, am auzit că eşti de serviciu astăzi... Mai târziu dau o fugă la tine în sală.

— Hei, să-i facă cineva un pahar, eu am mâinile ocupate...

Eram atât de uimit, încât nici nu ştiu cum m-am şi pomenit în mână cu un pahar. Dopurile se izbiră cu zgomot de scuturile lui Gian ben Gian şi şampania frapată începu să curgă sâsâind.

Descărcările electrice încetară, djinnul se opri şi el din tânguit şi începu să adulmece. Chiar în aceeaşi secundă orologiul Kremlinului bătu ora douăsprezece.

— Băieţi! Trăiască lunea!

Se ciocniră paharele. Apoi cineva spuse, uitându-se la sticlă:

— Cine a făcut vinul?

— Eu.

— Să nu uiţi să-l achiţi mâine.

— Ce ziceţi, încă o sticluţă?

— Ajunge, o să răcim.

— S-a nimerit un djinn grozav... Un piculeţ cam nervos.

— Calul de dar...

— Nu-i nimic, o să zboare ca un mieluşel. O să se menţină patruzeci de rotaţii elicoidale şi apoi dă-l dracului cu nervii lui cu tot.

— Băieţi, am început timid, afară e noapte... E şi sărbătoare. Mai bine aţi pleca acasă...

S-au uitat la mine, m-au bătut pe umeri şi mi-au spus: „Nu-i nimic, las' că-ţi trece” şi s-au îndreptat cu toţii spre volieră... Dubleţii rostogoliră unul dintre scuturi, iar originalele înconjurară cu un aer preocupat djinnul, îl înşfăcară strâns de mâini şi de picioare şi îl târâră până la vibrostand. Djinnul se jelea de frică şi făgăduia, uneori indecis, toate comorile regilor de pe Pământ. Stăteam de imul singur într-o parte şi mă uitam cum îl leagă în curele şi cum îi fixează microtraductoare în diferite părţi ale corpului. Apoi am pus mâna pe scut. Era uriaş, greu, brăzdat de adânciturile lăsate de loviturile fulgerelor globulare, pe alocuri carbonizat. Scuturile Gian ben Gian erau făcute din şapte piei de dragon, lipite între ele cu fiere de paricid şi destinate loviturilor în plin ale fulgerelor. Pe fiecare scut erau ţintuite în cuişoare de tapiserie numere de inventar din tablă. Teoretic, pe faţa frontală a scutului trebuia să existe imagini ale tuturor bătăliilor celebre din trecut, iar pe faţa

dorsală cele ale tuturor marilor bătălii din viitor. Practic, însă, pe faţa frontală a scutului din faţa mea se vedea ceva asemănător unui avion cu reacţie, care ataca o coloană motorizată, iar pe partea interioară erau desenate nişte mâzgălituri stranii, totul având înfăţişarea unei picturi abstracte.

Începură să scuture djinnul pe vibrostand. Djinnul chicotea şi schelălăia: „Au, oho-ho, ce mă mai gâdilă!... Aoleu, nu mai pot!...” M-am întors pe coridor. Mirosea a focuri bengale. Sub tavan se învârteau roţi cu focuri de artificii, lovindu-se de pereţi şi lăsând în urma lor jeturi de fumuri colorate. Zburau rachete. Am întâlnit dubletul lui Volodea Pocikin, care abia târa un incunabul gigantic, cu încuietori din cupru; am întâlnit ambii dubleţi ai lui Roman Oyra-Oyra, sfârşiţi de oboseală şi extenuaţi sub greutatea unor profiluri U din oţel, apoi pe însuşi Roman, cu un maldăr de dosare, de un albastru ţipător, luate din arhiva biroului Probleme Inaccesibile şi, în sfârşit, ultimul întâlnit a fost un laborant fioros din serviciul Sensul Vieţii, care escorta pentru un interogatoriu la Junta un cârd de fantome ce se înjurau între ele, îmbrăcate în mantale de cruciaţi. Toţi erau ocupaţi şi preocupaţi.

Codul muncii era încălcat abuziv şi am simţit cum îmi dispare orice dorinţă de a mă mai lupta cu aceste nereguli, pentru că aici, la ora douăsprezece în noaptea de Anul Nou, veniseră oameni care răzbiseră prin viscol, cărora li se părea mult mai interesant să ducă la bun sfârşit sau să reînceapă o activitate utilă decât să bea în neştire, să dea din picioare ca nişte bezmetici, să joace gajuri şi să-şi omoare timpul cu flirturi de diferite grade de frivolitate. Aici veniseră oameni care preferaseră să fie laolaltă decât să fie răzleţi, care nu puteau suferi duminicile, pentru că se plictiseau în astfel de zile. Magii, Oameni cu „O” mare, aveau deviza „Lunea începe sâmbăta”. Da, ştiau să facă farmece, puteau transforma apa în vin şi fiecare dintre ei împărţea cu uşurinţă cinci pâini la o mie de oameni. Dar nu din cauza asta erau magi. Asta era ceva de suprafaţă, o aparenţă. Erau magi pentru că ştiau foarte multe, atât de multe, încât, în sfârşit, cantitatea se transformase la ei în calitate, aveau o altă atitudine faţă de lume decât oamenii obişnuiţi. Lucram într-un Institut care se ocupa mai întâi de toate cu problemele fericirii omeneşti şi sensul vieţii, dar chiar şi printre

angajaţii lui nu era nici unul care să ştie ce înseamnă fericirea şi care este de fapt rostul vieţii. Adoptaseră o ipoteză de lucru, conform căreia atât fericirea, cât şi sensul vieţii constau în cunoaşterea permanentă a necunoscutului. Fiecare om este un mag în adâncurile sufletului său, dar nu poate deveni mag decât atunci când începe să se gândească mai puţin la el şi mai mult la ceilalţi, atunci când i se pare mult mai interesantă munca decât distracţia, în vechiul sens al acestui cuvânt. Şi probabil că ipoteza lor de lucru nu era prea departe de adevăr, deoarece, aşa cum munca a transformat maimuţa în om, la fel şi lipsa muncii transformă omul în maimuţă, într-o perioadă cu mult mai scurtă. Ba chiar mai rău decât într-o maimuţă.

Nu întotdeauna observăm asta în viaţă. Trântorii şi paraziţii, depravaţii şi carieriştii continuă să meargă pe membrele posterioare şi să vorbească răspicat (deşi sfera subiectelor lor de discuţie este extrem de restrânsă). Cât despre cei cu pantalonii strâmţi şi pasiune pentru jazz, se încercase într-o vreme situarea lor la un nivel asemănător cu cel al maimuţelor, dar s-a constatat rapid că aceste pasiuni le au chiar şi cei mai buni dintre magi.

În Institut era imposibil să ascunzi regresul. Institutul prezenta posibilităţi nemărginite pentru transformarea omului în mag, dar era necruţător cu renegaţii şi îi însemna fără greş. Era de ajuns ca un lucrător să se lase pradă, fie şi pentru o oră, unor acţiuni egoiste şi instinctive (câteodată chiar şi numai unor simple gânduri), că observa îngrozit cum pufuşorul de pe urechi îi devine stufos. Era un avertisment, aşa cum fluieratul miliţianului te avertizează asupra unei posibile amenzi, aşa cum durerea te avertizează asupra unui posibil traumatism. Acum totul depindea doar de el. Omul nu este întotdeauna capabil să lupte cu propriile gânduri amare, de aceea şi este om – o treaptă intermediară între neanderthalian şi mag. El poate răzbi în pofida acestor gânduri şi atunci îşi mai păstrează şansele. El poate însă şi ceda, să dea din mâini a lehamite („Trăim o singură viaţă", „Trebuie să luăm totul de la viaţă", „Nimic din ce e omenesc nu îmi este străin") şi în cazul ăsta nu-i mai rămâne decât un singur lucru: să plece cât mai repede din Institut. Acolo, afară, el putea rămâne în fond un mic-burghez cumsecade, cinstit, dar lucrând cu indiferenţă pentru salariul său. Dar cu greu se putea hotărî cineva să plece. În Institut e cald, plăcut,

munca este onestă, stimată, salariul bun, oamenii minunaţi. Şi iată cum neghiobii, pierzându-şi coerenţa limbajului, hoinăresc pe coridoare şi prin laboratoare, însoţiţi de priviri compătimitoare sau dezaprobatoare, cu urechile acoperite de o blăniţă cenuşie, aspră. Dar pe aceştia poţi încă să-i mai compătimeşti, poţi încerca să-i mai ajuţi, poţi să mai speri că le vei reda chipul omenesc...

Sunt alţii. Cu ochii goi. Care ştiu cu certitudine pe care parte a sandvişului este untul. Nu se cred deloc proşti.

Convingerea lor este că sunt destui specialişti în cunoaşterea caracterului uman. Prevăzători şi lipsiţi de principii, cunoscând toată forţa slăbiciunii umane, ştiind să convertească asupra lor orice rău în bine. Îşi bărbieresc cu meticulozitate urechile şi deseori născocesc procedee surprinzătoare pentru distrugerea învelişului pilos. Şi cât se poate de des ating înălţimi considerabile şi succese depline în munca lor de bază – construirea viitorului luminos într-un apartament izolat, pe un teritoriu izolat, împrejmuit şi ferit de alţi oameni printr-o reţea de sârmă ghimpată.

M-am întors la postul meu în anticamera directorului, aruncând scârbit cheile în sertar, şi am început să răsfoiesc câteva pagini din opera clasică a lui I.P. Nevstruev *Ecuaţiile magiei matematice*. Cartea se citea ca un roman de aventuri, pentru că era ticsită cu enunţuri de probleme nerezolvate. Doream foarte mult să lucrez şi deja mă hotărâsem să părăsesc serviciul şi să plec la, „Aldanul” meu, când sună Modest Matveevici.

Cu un şuierat scârţâitor, se interesă supărat:

— Pe unde umblaţi, Privalov? Este a treia oară când sun, ce neobrăzare!

— La mulţi ani, Modest Matveevici! am spus.

O vreme rumegă în tăcere, apoi răspunse cu un ton mai jos:

— În mod corespunzător. Cum merge serviciul?

— Tocmai am inspectat încăperile, am spus. Totul e în regulă.

— Nu au fost autoaprinderi?

— De nici un fel.

— Aţi oprit curentul peste tot?

— Briareu şi-a rupt un deget, am răspuns.

Se alarmă.

— Briareu? Staţi un pic… Aha, numărul de inventar 1489… De ce?

I-am explicat.

— Şi ce aţi întreprins în acest sen2?

I-am povestit.

— Înţeleaptă hotărâre, spuse Modest Matveevici. Continuaţi-vă serviciul. Asta-i tot ce am avut de spus.

Imediat după Modest sună Edik Amperian de la serviciul Fericirea Lineară şi îmi ceru politicos să-i calculez coeficientul optim al indiferenţei lucrătorilor cu funcţii de răspundere. Am fost de acord şi am stabilit să ne întâlnim la sala electronică peste două ore. Apoi intră dubletul lui Oyra-Oyra şi îmi ceru cu un glas monoton cheile de la seiful lui Ianus Poluektovici. L-am refuzat. Continuă să insiste. L-am dat afară.

Peste un minut veni în goana mare însuşi Roman.

— Dă-mi cheia.

Am clătinat din cap.

— Nu ţi-o dau.

— Dă-mi cheia!

— Şterge-o şi tu de aici. Sunt o persoană cu răspundere materială.

— Saşka, iau seiful cu mine!

Am zâmbit şi am spus:

— Te rog.

Roman îşi aţinti privirile asupra seifului şi se încordă din răsputeri, dar seiful ori era descântat, ori era foarte bine ancorat în podea.

— Dar ce-ţi trebuie de acolo? am întrebat.

— Documentaţia de la RU.-16, spuse Roman. Haide, dă-mi odată cheia!

Am zâmbit şi am întins mâna către sertarul cu chei. Şi chiar în acel moment izbucni un urlet strident, de undeva de la etajele superioare. Am sărit în sus.

Capitolul 4

„Văleu! Sunt flăcău şi cam nevolnic;
Mă înghite strigoiul ca pe-un nimic.”

A.S. Puşkin

— A spart găoacea, spuse liniştit Roman, uitându-se la tavan.

— Cine? Nu prea eram în apele mele: ţipătul fusese de femeie.

— Strigoiul lui Vîbegallo, spuse Roman. Mai exact, cadavrul.

— Dar de ce un ţipăt de femeie?

— Stai, că o să vezi, spuse Roman.

Mă luă de mână, sări în sus şi începurăm să străbatem etajele. Penetram tavanele, înfigându-ne în planşee ca un cuţit într-o bucată de unt îngheţat, apoi cu un pocnet ne năpusteam din nou prin aer şi iarăşi ne înşurubam în planşeu. Între planşee era întuneric, gnomi micuţi şi şoricei se fereau din calea noastră, chiţăind speriaţi, iar în laboratoarele şi cabinetele prin care zburam lucrătorii se uitau în sus cu feţe uluite.

La „Maternitate” ne-am croit drum prin mulţimea de curioşi şi la masa de laborator l-am văzut pe profesorul Vîbegallo complet gol. Pielea udă îi strălucea în culori alb-albăstrii, barba udă îi atârna ca un barbişon, iar părul ud i se lipise de fruntea joasă, pe care se înălţa un buboi ca un adevărat vulcan. Ochii translucizi şi goi clipeau rar, cu privirile rotindu-se fără sens prin cameră.

Profesorul Vîbegallo mânca. Pe masă, în faţa lui, fumega o chiuvetă fotografică uriaşă, plină vârf cu tărâţe opărite. Fără să dea nimănui vreo atenţie specială, scotea câte un pumn de tărâţe, le strivea între degete ca pe un pilaf şi, făcând un bulgăre, îl arunca în prăpastia gurii, umplându-şi barba din belşug cu stropi. Totodată ronţăia, grohăia, pleoscăia şi horcăia, dându-şi capul într-o parte şi strângând din ochi, ca şi când ar fi simţit o plăcere imensă. Din când în când, fără a se opri din înghiţit şi hăpăit, era cuprins de o nelinişte bruscă şi, apucând

marginea cazanului cu tărâţe şi găleata cu zer ce se găsea lângă el pe podea, le trăgea de fiecare dată din ce în ce mai aproape de el. La capătul opus al mesei, tânăra vrăjitoare-practicantă Stella, cu urechiuşe curate, rozalii, lividă şi plânsă, cu buzele tremurânde, tăia bucăţi mari de pâine. Întorcând capul, i le dădea lui Vîbegallo, în mâinile lui întinse. Autoclava centrală era deschisă, răsturnată, iar în jurul ei se lăţise o băltoacă verzuie.

Pe neaşteptate, Vîbegallo rosti nedesluşit:

— Hei, fato... asta... dă-mi laptele! Toarnă, care va să zică, chiar aici, peste tărâţe... Sil vu ple, care va să zică...

Stella înşfăcă repede găleata şi răsturnă zerul în chiuvetă.

— Ah! exclamă profesorul Vîbegallo. Care va să zică, e mic vasul! Tu, fată, cum îţi zice, asta, toarnă direct în cazan. Care va să zică, vom mânca direct din cazan...

Stella începu să deşerte în cazan găleţile cu zer, iar profesorul, apucând chiuveta ca pe o lingură, începu să ia tărâţe, revărsându-le în botul ce brusc se căscase incredibil de mult.

— Da’ sunaţi-l odată! ţipă jalnic Stella. Acum o să termine totul!

— L-au sunat deja, spuse cineva din mulţime. Ai face totuşi mai bine să pleci de lângă el. Vino-ncoace!

— Da, dar va veni? Va veni?

— A spus că vine imediat. Îşi va pune, care va să zică, galoşii şi va veni. Pleacă de lângă el, ţi-am mai zis.

În sfârşit, am înţeles despre ce este vorba. Asta nu era profesorul Vîbegallo. Era cadavrul nou-născut, modelul omului nesatisfăcut din punct de vedere digestiv. Şi slavă Domnului, că începusem deja să cred că profesorul fusese lovit de o congestie cerebrală... Din cauza muncii încordate.

Stella se îndepărtă cu grijă. Cineva o luă pe după umeri şi o strecură în mulţime. Stella se ascunse după mine şi se agăţă de cotul meu, iar eu mi-am îndreptat imediat umerii, deşi nu înţelegeam încă despre ce era vorba şi de ce se teme ea atât de mult. Cadavrul înfuleca. În laboratorul plin de lume se aşternu o linişte plină de uimire în care nu se auzeau decât gâfâiturile şi pleoscăiturile profesorului şi râcâitul chiuvetei de pereţii cazanului. Ne uitam. Se dăduse jos de pe scaun şi îşi cufundase capul în cazan. Femeile îşi întoarseră privirile. Lilei Novosmehova i se făcu rău şi o scoaseră în coridor. Apoi se făcu

auzit glasul clar al lui Edik Amperian:

— Bun... Să fim logici. Acum va termina tărâţele, apoi se va sfârşi şi pâinea. Dar după aceea?

În rândurile din faţă se iscă agitaţie. Mulţimea se îndreptă spre uşă. Începeam să înţeleg. Stella rosti cu glas stins:

— Mai sunt şi capetele de scrumbie.

— Mult?

— Două tone.

— Mda, făcu Edik. Şi unde sunt?

— Trebuiau luate cu conveierul, spuse Stella. Am încercat, dar conveierul s-a stricat...

— În treacăt fie spus, rosti cu voce tare Roman, am încercat timp de aproape două minute să-l pasivizez şi absolut nici un rezultat.

— Şi eu la fel, spuse Edik.

— Tocmai de aceea ar fi fost foarte bine, spuse Roman, dacă vreuna din persoanele cărora le este silă aici s-ar putea ocupa cu reparatul conveierului. Ca un paleativ. Care dintre magicieni mai sunt pe aici? Îl văd aici pe Edik. Mai este şi altcineva? Komeev? Viktor Pavlovici, eşti aici?

— Nu e. Poate dăm o fugă după Fiodor Simeonovici?

— Cred că încă nu este cazul să-l deranjăm. Ne-om descurca într-un fel. Edik, hai să ne concentrăm împreună.

— În ce regim?

— În regim de frânare. Până la tetanos. Băieţi, cine poate să ne dea o mână de ajutor?

— Un moment, îl întrerupse Edik. Şi dacă îl vătămăm?

— Da, da, da, am spus. Mai bine nu. Mai bine să mă halească pe mine.

— Fii calm, stai liniştit! O să fim atenţi. Edik, hai să facem atingerile. Într-un singur contact

— Începem, spuse Edik.

Liniştea se adânci. Cadavrul se învârtea prin cazan, iar dincolo de pereţii camerei bocăneau voluntarii ce se ocupau de conveier. Trecu un minut. Cadavrul ieşi din cazan, îşi şterse barba, se uită somnoros la noi şi brusc, cu o mişcare sprintenă, întinse mâna incredibil de departe şi înhăţă ultima pâine. Apoi râgâi puternic şi se lăsă pe spătarul scaunului, aşezându-şi mâinile pe uriaşa burtă balonată. Pe faţa lui se aşternu

mulţumirea. Porni să sforăie uşor şi zâmbi prosteşte. Fără-ndoială era fericit, aşa cum poate fi fericit un om peste măsură de obosit, care ajunge în sfârşit la multdoritul pat.

— Se pare că şi-a făcut efectul, spuse cineva din mulţime, răsuflând uşurat.

Roman strânse din buze cu îndoială.

— Nu sunt de aceeaşi părere, spuse Edik politicos.

— Poate că i s-au slăbit resorturile? am întrebat plin de speranţă.

Stella ne informă cu un glas jalnic:

— Asta este doar o relaxare... Paroxismul satisfacţiei. În curând iarăşi se va trezi.

— Neputincioşi mai sunteţi, magiştrilor, spuse o voce de bărbat Lăsaţi pe mine, mă duc să-l aduc pe Fiodor Simeonovici.

Toţi îşi aruncară priviri, zâmbind şovăitor. Roman se juca gânditor cu umclaidetul, rostogolindu-l în palmă. Stella tremura, şoptind „Ce o să se întâmple? Saşa, mi-e frică!”. În ceea ce mă priveşte, mi-am scos pieptul în afară şi, încruntându-mi sprâncenele, mă luptam cu dorinţa arzătoare de a-l suna pe Modest Matveevici. Doream nespus de mult să-mi declin răspunderea. Dădeam dovadă de slăbiciune şi eram lipsit de puteri în faţa ei. Modest Matveevici mi se înfăţişa acum într-o lumină cu totul deosebită. Eram convins că dacă ar fi apărut aici şi ar fi urlat la strigoi: „Încetaţi cu asta, tovarăşe Vîbegallol”, vampirul s-ar fi potolit imediat.

— Roman, am spus nepăsător, mă gândesc că la o adică ai fi în stare să-l dematerializezi?

Roman râse şi mă bătu pe umăr.

— Nu te teme, mă încurajă. Toate astea nu sunt decât nişte fleacuri. Atâta doar că nu aş vrea să am de-a face cu Vîbegallo... Dar nu de asta să te temi, uite de cine să-ţi fie frică! Îmi atrase atenţia asupra celei de a doua autoclave, care ticăia uşurel într-un colţ al camerei.

Între timp, cadavrul se mişcă dintr-o dată neliniştit. Stella scoase un ţipăt uşor şi se lipi de mine. Ochii cadavrului se deschiseră. Mai întâi acesta se aplecă şi se uită în cazan. Apoi zdrăngăni găleţile goale. Se opri şi stătu nemişcat un timp. Pe faţa lui, expresia de mulţumire se transformă fulgerător într-una de supărare extremă. Se ridică, adulmecă repede masa,

umflându-şi nările, şi, scoţând limba roşie şi lungă, linse firimiturile.

— Băieţi, acum să vă ţineţi, se auziră şoapte în mulţime.

Cadavrul îşi băgă mâna în cazan şi scoase chiuveta, o cercetă pe toate părţile şi muşcă uşurel o bucată din ea. Sprâncenele lui se ridicară, schiţând mina unui om chinuit. Mai muşcă o bucată şi o mestecă, trosnind din măsele. Faţa îi deveni vânătă, ca în urma unei iritări puternice, ochii i se umeziră, dar continuă să muşte, până când mâncă toată chiuveta. Timp de un minut rămase gânditor, pipăindu-şi dinţii cu degetele, apoi privi încet toată mulţimea încremenită. Avea o privire dubioasă – parcă alegea pe cineva. Volodea Pocikin rosti instinctiv: „Hei, hei, uşurel...” Şi brusc ochii transparenţi şi goi se aţintiră asupra Stellei, care scoase un ţipăt, acelaşi ţipăt sfâşietor care se transforma în ultrasunet şi pe care eu şi Roman îl mai auzisem în anticamera directorului, cu patru etaje mai jos. M-am cutremurat. Şi cadavrul se intimida: îşi cobori privirile şi începu să bată nervos darabana pe masă.

În uşă se auzi un zgomot, toţi începură să se foiască şi prin mulţime trecu Amvrosi Ambruazovici Vîbegallo, făcându-şi loc cu coatele prin mulţimea de gură-cască şi smulgându-şi ţurţuri din barbă. Era cel adevărat. Mirosea a votcă, şubă şi ger.

— Dragole! ţipă el. Ce-i asta? Chel setuasien![38] Stella, unde, asta, te uiţi?... Unde sunt scrumbiile? Nu vezi că are nevoi?... Nu vezi că ele e în creştere?... Citiţi-mi lucrările!

Se apropie de cadavru şi acesta începu imediat să-l miroasă, cu lăcomie. Vîbegallo îi dădu şuba.

— Trebuie să-i satisfaci dorinţele! spunea acesta, apăsând în grabă întrerupătoarele de pe panoul benzii rulante. Dă ce nu i-ai dat imediat? Of, aceste le fam, le fam[39]... Cine a spus că este stricat? Nu este deloc stricat, este doar vrăjit. Asta pentru ca, care va să zică, să nu-l poată folosi oricine, pentru că, asta, nevoi e la toţi, dar scrumbiile sunt numai pentru model...

În perete se deschise o ferestruică, banda rulantă începu să zdrăngăne şi capetele mirositoare de scrumbie se revărsară direct pe podea. Ochii cadavrului sclipiră. Căzu în patru labe şi o porni într-un trap mărunt spre ferestruică. Se puse pe treabă.

[38] Ce situaţie! (n.a.).

[39] Femeile, femeile! (n.a.).

Stând alături, Vîbegallo bătea din palme, striga ceva, bucurându-se, şi din când în când, copleşit de sentimente, scărpina după urechi cadavrul.

Mulţimea se puse în mişcare, suspinând uşurată. Se descoperi că Vîbegallo adusese cu el doi corespondenţi de la ziarul regional. Pe corespondenţi îi ştia toată lumea: G. Proniţatelnîi şi B. Pitomnik. Şi ei miroseau a votcă. Blitzurile lor începură să fulgere. Fotografiau din toate unghiurile, notau de zor în carneţele. G. Proniţatelnîi şi B. Pitomnik erau specialişti în probleme ştiinţifice. G. Proniţatelnîi era creatorul frazei: „Oort a fost cel dintâi care a privit cerul înstelat şi a observat că Galaxia se învârte”. Tot lui îi aparţineau descrierea literară a povestirii lui Merlin referitoare la călătoria cu preşedintele Sovietului Raional şi interviul luat (datorită ignoranţei) unui dublet al lui Oyra-Oyra. Interviul purta ridul *Omul cu literă mare* şi începea cu următoarea propoziţie: „Ca un adevărat savant, nu era vorbăreţ...” B. Pitomnik parazita pe Vîbegallo. Schiţele lui militante despre încălţămintea autoîncălţătoare, despre morcovii care ieşeau singuri din pământ şi se depozitau în camioane erau bine cunoscute în regiune, iar articolul *Vrăjitorul din Soloveţ* apăruse chiar într-una din revistele centrale.

Când mulţumirea cadavrului atinse a doua fază de paroxism şi acesta începu să picotească, laboranţii lui Vîbegallo, smulşi cu tot cu rădăcini de la mesele festive de revelion şi din această cauză foarte mohorâţi, îmbrăcară urgent cadavrul într-un costum negru şi îi puseră un scaun sub el. Corespondenţii de presă îl puseră alături pe Vîbegallo, îi aşezară mâinile pe umerii cadavrului şi, fixându-şi obiectivele, îl rugară să continue.

— Principalul, care este? rosti hotărât Vîbegallo. Principalul este ca omul să fie fericit. Subliniez aceasta în paranteză: fericirea este o noţiune omenească. Şi ce este omul din punct de vedere filozofic? Omul, tovarăşi, este *homo sapiens,* care poate şi vrea. Poate, asta, tot ce vrea şi vrea tot ce poate. Nes pa, tovarăşi? Iar dacă el, adică omul, poate tot ce vrea şi vrea tot ce poate, atunci el este şi fericit. Aşa îl şi definim. Ce avem aici, tovarăşi, în faţa noastră? Avem un model. Dar acest model, tovarăşi, vrea şi asta deja este bine. Cum s-ar zice, ecselent, ecsui, şarmant[40]. Şi încă, tovarăşi, vedeţi şi singuri că poate. Şi

[40] Excelent, distins, încântător (n.a.).

asta este şi mai bine, pentru că dacă este aşa, atunci ea... el, care va să zică, este fericit. Este o trecere metafizică dă la nefericire la fericire şi aceasta nu trebuie să ne mire, pentru că fericiţii nu se nasc, fericiţii, asta, sunt în devenire. Iată-l, acum se va trezi... Vrea. Şi de aceea este deocamdată nefericit. Dar poate, şi prin acest „poate” se face saltul dialectic. Iaca, iaca!... Uitaţi-vă! Aţi văzut cum poate? Of, tu, dragul meu, of, tu, bucurosul meu!... Iaca, iaca! Uite-l cum mai poate! Mai poate vreo zece-cincisprezece minute... Dumneata, tovarăşe Pitomnik, mai dă-l încolo de aparat de fotografiat şi ia aparatul de filmat, pentru că aici avem un proces... Aici la noi totul este în mişcare! La noi liniştea, aşa cum şi trebuie să fie, este relativă, iar mişcarea este absolută. Uite aşa. Acum a putut şi trece dialectic spre fericire. Adică spre satisfacţie. Vedeţi, a închis ochii. Se desfată. Îi este bine. Vă confirm ştiinţific că sunt gata să îi iau locul. În acest, desigur, moment... Dumneavoastră, tovarăşe Proniţatelnîi, scrieţi tot ce spun, apoi să-mi daţi mie însăşi totul. O să-l mai pieptăn, mai pun şi nişte trimiteri... Iată-l cum moţăie acum, dar asta încă nu este tot. Necesităţile trebuie să meargă la noi atât în adâncime, cât şi în lărgime. Acesta, care va să zică, va fi singurul proces posibil. On di che[41] Vîbegallo ar fi, chipurile, contra lumii spirituale. Asta, tovarăşi, este o etichetă. Tovarăşi, demult trebuia să abandonăm asemenea maniere în discuţiile ştiinţifice. Ştim cu toţii că materialul merge înainte, iar spiritualul se ţine după el. *Satur ventur*, aşa cum se ştie, *non studit libentur*[42], ceea ce, în cazul dă faţă, vom traduce astfel: vrabia mălai visează...

— Din contră, spuse Oyra-Oyra.

Un timp, Vîbegallo îl privi cu ochii goi, apoi spuse:

— Tovarăşi, acuşica vom mătura cu indignare această replică din sală. Aşa cum se cuvine unei replici neorganizate. Să nu ne abatem de la principal – de la practică. Am să continui şi voi trece la următoarea etapă a experimentului. Explic pentru presă. Pornind dă la ideea materialistă că satisfacerea temporară a necesităţilor materiale s-a produs, se poate trece la satisfacerea necesităţilor spirituale. Adică să vizionezi un film, să te uiţi la televizor, să asculţi muzică populară sau să cânţi de unul singur,

[41] Se zice că... (fr.) (n. a.)

[42] Burta sătulă este surdă la învăţătură (lat.) (n. tr.).

ba chiar să citeşti o carte oarecare, să zicem *Crocodilul*[43], sau un ziar, ceva acolo... Tovarăşi, să nu uităm că pentru toate astea trebuie să dăm dovadă dă aptitudini, în timp ce pentru satisfacerea necesităţilor materiale nu e necesare aptitudini deosebite, ele există dintotdeauna, pentru că natura urmează materialismul. În ceea ce priveşte aptitudinile spirituale ale modelului de faţă, deocamdată nu putem spune nimic, pentru că sâmburele lui raţional este nesatisfacerea stomacală. Dar vom determina numaidecât aceste aptitudini.

Posomorâţi, laboranţii aşezară pe masă un magnetofon, un radio, un aparat de proiecţie şi o minibibliotecă. Cadavrul privi nepăsător instrumentele culturii, apoi gustă din banda de magnetofon. Un lucru era evident: aptitudinile spirituale ale modelului nu apăreau spontan. Atunci Vîbegallo porunci să se înceapă, după spusele lui, introducerea forţată a deprinderilor culturale. Magnetofonul începu să cânte dulce: „Mă despărţeam de dragul meu şi dragoste-i juram...” Radioul începu să fluiere şi să chiuie. Proiectorul fixă pe perete un film de animaţie, *Lupul şi cei şapte iezi*. Ridicându-se în picioare de-o parte şi de alta a cadavrului, ţinând înaintea lor nişte reviste, doi laboranţi începură să citească din ele cu voce tare...

Aşa cum era de aşteptat, modelul stomacal reacţionă cu o indiferenţă totală la toate aceste zgomote. Până în acest moment nu dorise decât să se îndoape, îl duruse în cot de lumea lui spirituală, pentru că nu-l interesa decât înfulecatul – şi de fapt doar asta şi făcuse. După ce se săturase, aţipise şi o vreme nu a mai vrut nimic, ignorându-şi lumea spirituală. Vîbegallo reuşi însă să observe, datorită vigilenţei, o legătură evidentă între bubuiturile tobei (de la radio) şi tresăririle reflexe ale membrelor inferioare ale modelului. Aceste tresăriri îl aduseră într-o stare de extaz.

— Piciorul! urlă el, prinzându-l de mânecă pe B. Pitomnik. Fotografiaţi piciorul! În prim-plan! La vibrasion sa mole goş etium grand sin![44] Acest picior pune capăt tuturor intrigilor şi rupe toate etichetele ce mi s-au pus! Ui san dot[45], cine nu este

[43] Revistă de satiră şi umor editată la Moscova (n. tr.).

[44] Vibraţia gambei lui stângi este un mare semn (fr.) (n. a.)

[45] Bineînţeles (fr.) (n. a.)

specialist va fi, poate, chiar uimit dă atitudinea mea faţă de acest picior. Dar, tovarăşi, tot ce este măreţ a apărut din mărunţişuri, iar eu trebuie să vă reamintesc că modelul acesta este modelul cerinţelor limitate, la drept vorbind, este cel al unei singure dorinţe şi, ca să spunem lucrurilor pe nume, direct, ca pe la noi, fără toate aceste voaluri, el este modelul cerinţelor stomacale. Tocmai de aceea nevoile lui spirituale sunt atât dă limitate. Noi afirmăm că numai o diversificare a cerinţelor materiale poate asigura o diversitate a cerinţelor spirituale. Explic presei, dând tot un exemplu pe înţelesul ei. Dacă el ar fi avut, să zicem, o nevoie clar conturată pentru respectivul magnetofon „Astra-7”, de-o sută patruzeci de ruble, care nevoie trebuie înţeleasă dă noi ca materială, şi el ar fi avut acest magnetofon, atunci el ar fi „învârtit” respectivul magnetofon, pentru că, înţelegeţi şi singuri, ce altceva poţi face cu magnetofonul? Iar dacă l-ar fi învârtit, atunci, cu muzică, iar dacă-i muzică, atunci trebuie s-o asculţi sau să dansezi, acolo... Şi ce înseamnă, tovarăşi, să asculţi muzica cu sau fără dansuri? Asta înseamnă o satisfacere a nevoilor spirituale. Comprane vu?

Observasem de ceva vreme că în comportarea cadavrului se schimbase ceva esenţial: sau se dereglase ceva în el, sau aşa trebuia să fie totul, dar durata relaxării se micşora din ce în ce mai mult, astfel că la sfârşitul cuvântării lui Vîbegallo cadavrul nu mai pleca de lângă banda rulantă. De altfel, probabil că îi era şi greu să se mişte.

— Permiteţi-mi o întrebare, spuse politicos Edik. Cum vă explicaţi încetarea paroxismului mulţumirii?

Vîbegallo tăcu şi se uită la cadavru. Cadavrul înfuleca. Vîbegallo îl privi pe Edik.

— Răspund, spuse Vîbegallo cu îngâmfare. Întrebarea, tovarăşi, este îndreptăţită. Ba chiar aş spune, tovarăşi, că este o întrebare deşteaptă. Avem în faţa noastră un model concret cu nevoi materiale ce cresc în mod continuu. Numai un observator superficial poate crede că paroxismul mulţumirii a încetat. De fapt, nevoile au trecut dialectic într-o nouă calitate. Ele, tovarăşi, au generat însuşi procesul satisfacerii cerinţelor. Acum nu se mai mulţumeşte să fie doar sătul. Acum nevoile lui a crescut, vrea să mănânce tot timpul şi ştie, singur a învăţat, că este la fel dă minunat să şi mesteci. Este clar, tovarăşe Amperian?

L-am privit pe Edik. Zâmbea politicos. Alături de el stăteau mână în mână dublurile lui Fiodor Simeonovici şi Cristobal Josevici. Capetele lor, cu urechile clăpăuge, se roteau încet în jurul axei lor, precum radarele la aeroport.

— Se mai poate o întrebare? încercă Roman.

— Vă rog, spuse Vîbegallo cu o mină îngăduitor-obosită.

— Amvrosi Ambruazovici, spuse Roman, ce se va întâmpla când va consuma tot?

Privirea lui Vîbegallo deveni mânioasă.

— Rog întreaga asistenţă să consemneze această întrebare tendenţioasă, care miroase dă la o poştă a malthusianism[46], neomalthusianism, pragmatism, existenţio... oa... nalism şi a neîncredere, tovarăşi, în puterea nemărginită a omenirii. Ce vreţi să spuneţi cu această întrebare, tovarăşe Oyra-Oyra? Că în activitatea instituţiei noastre ştiinţifice poate apărea un moment, o criză, un regres, când alimentele de consum nu vor mai ajunge pentru consumatorii noştri? Nu este frumos, tovarăşe Oyra-Oyra! Nu aţi chibzuit cum trebuie! Iar noi nu putem admite, sub nici o formă, să se lipească etichete pe munca noastră şi să se arunce cu noroi în ea. Şi asta, noi, tovarăşi, nu putem admite.

Îşi scoase batista în care de obicei îşi sufla nasul şi îşi şterse barba. G. Proniţatelnîi, cu faţa schimonosită de atâta încordare mentală, puse următoarea întrebare:

— Eu, desigur, nu sunt specialist. Care va fi însă viitorul acestui model? Din câte am înţeles, experimentul se desfăşoară cu succes. Totuşi modelul mi se pare prea activ în consum.

Vîbegallo zâmbi amar.

— Vedeţi, tovarăşe Oyra-Oyra. Iaca aşa apar senzaţiile nesănătoase. Dumneavoastră, fără să vă gândiţi, aţi pus o întrebare. Şi iată că un tovarăş dă rând este orientat în mod greşit. Priveşte spre un alt ideal. Tovarăşe Proniţatelnîi, dumneata priveşti către un ideal greşit’ se adresă Vîbegallo direct corespondentului. Acest model reprezintă o etapă deja depăşită! Iată idealul spre care trebuie să privim! Se apropie de a doua autoclavă şi îşi aşeză mâna păroasă, roşcată, pe peretele ei lăcuit. Barba lui Vîbegallo se zburli. Iată idealul nostru! declamă el. Sau, exprimându-mă mai exact, iată modelul idealului nostru!

---

[46] Teorie ce susţine că, în timp ce mijloacele de existenţă nu pot spori decât în progresie aritmetică, populaţia creşte în progresie geometrică (n. tr.).

Avem aici un consumator universal care vrea tot şi, în mod corespunzător, poate tot. Toate dorinţele de pe lumea asta sunt cuprinse în el. Şi poate să-şi satisfacă toate aceste nevoi. Bineînţeles, cu ajutorul ştiinţei noastre. Explic pentru presă. Modelul consumatorului universal, închis în această autoclavă sau, cum îi spunem noi, autoîncuietoare, vrea în mod nelimitat. Noi toţi, tovarăşi, cu tot respectul nostru pentru sine, suntem pur şi simplu un zero în comparaţie cu el, pentru că ăsta vrea lucruri despre care noi nici măcar nu avem habar. Iar el nu va mai aştepta pomana naturii. Va lua dă la natură tot ceea ce are nevoie pentru realizarea fericirii depline, adică pentru propria satisfacţie. Forţele lui magico-materiale scot ele înşile tot ce le trebuie din mediul înconjurător. Fericirea acestui model va fi de nedescris. El nu va cunoaşte nici foamea, nici setea, nici durerea dă dinţi, nici neplăcerile personale. Toate nevoile lui vor fi satisfăcute instantaneu pe măsură ce apar.

— Iertaţi-mă, îl întrerupse politicos Edik. Toate nevoile lui vor fi materiale?

— Bineînţeles! exclamă Vîbegallo. Nevoile spirituale se vor dezvolta corespunzător! Am remarcat deja că nevoile spirituale sunt cu atât mai diversificate, cu cât nevoile materiale sunt mai mari. Va fi un titan al spiritului, un corifeu!

I-am privit pe cei din jur. Mulţi erau ameţiţi, îmbătaţi de aceste cuvinte. Corespondenţii scriau ca disperaţii. Alţii însă, după cum am observat, îşi mutau privirea, cu o expresie stranie, când de la autoclavă la cadavrul ce înghiţea continuu, când invers. Sprijinindu-şi fruntea de umărul meu, Stella suspina şi şoptea: „Plec de aici, nu mai pot, plec...”. Cred că începusem să înţeleg şi eu de ce se temea atâta Oyra-Oyra. Mi-am imaginat un bot căscat, de proporţii inimaginabile, în care cădeau, constrânse de o putere magică, animale, oraşe, oameni, continente, planete şi sori...

B. Pitomnik se adresă din nou lui Vîbegallo.

— Când şi unde va fi experimentat modelul universal, Amvrosi Ambruazovici?

— Răspund! spuse Vîbegallo. Demonstraţia va avea loc aici, în laboratorul meu. Despre acest moment, presa va primi ştiri suplimentare.

— Dar asta se va întâmpla în zilele imediat următoare?

— Există opinia că se va petrece în orele imediat următoare! Aşa că, tovarăşi, presa ar face mai bine să rămână aici şi să aştepte.

În acest moment dublurile lui Fiodor Simeonovici şi Cristobal Josevici se întoarseră şi ieşiră ca la comandă. Oyra-Oyra spuse:

— Amvrosi Ambruazovici, nu vi se pare periculoasă o asemenea demonstraţie, făcută într-o încăpere şi încă în centrul oraşului?

— Nu avem de ce ne teme, spuse cu gravitate Vîbegallo. Duşmanilor noştri, asta, să le fie teamă.

— Amintiţi-vă ce v-am spus, că ar fi posibil...

— Dumneavoastră, tovarăşe Oyra-Oyra, nu sunteţi, care va să zică, destul dă potcovit. Trebuie să faceţi distincţie, tovarăşe Oyra-Oyra, între posibilitate şi realitate, probabilitate şi necesitate, teorie şi practică şi în general...

— Poate totuşi la poligon...

— Eu nu cercetez o bombă, spuse îngâmfat Vîbegallo. Eu cercetez un model al omului ideal. Mai sunt întrebări?

Se găsi şi un deştept din secţia Ştiinţa Absolută care să întrebe despre regimul de lucru al autoclavei. Vîbegallo începu să explice cu poftă. Laboranţii posomorâţi începură să-şi strângă tehnica de satisfacere a cerinţelor spirituale. Cadavrul continua să se îndoape. Costumul lui negru pârâia, începând să se desfacă pe la cusături. Oyra-Oyra îl privi bănuitor. Apoi spuse brusc cu voce tare:

— Am o propunere. Toţi cei care nu sunt interesaţi în mod personal de problemă să părăsească imediat încăperea.

Toţi îşi întoarseră privirile spre el.

— În curând aici va fi o mizerie de nedescris, explică el. O mizerie inimaginabilă.

— Este o provocare, protestă impozant Vîbegallo.

Roman mă prinse de mânecă şi mă târî spre uşă. Am tras-o după mine şi pe Stella. După noi au fugit şi restul spectatorilor. Roman avea un cuvânt greu de spus în Institut, Vîbegallo, nu. Dintre străini nu mai rămăseseră decât corespondenţii, iar noi ne-am îngrămădit pe coridor.

— Care-i treaba? îl întrebau pe Roman. Ce se va întâmpla? De ce mizerie?

— Acum o să explodeze, răspunse Roman, fără a-şi dezlipi

privirile de la uşă.

— Cine să explodeze? Vîbegallo?

— M-e milă de corespondenţi, spuse Edik. Auzi, Saşa, astăzi funcţionează duşul?

Uşa laboratorului se deschise şi de acolo ieşiră doi laboranţi, trăgând cazanul cu găleţile goale. Un al treilea laborant, uitându-se temător în jur, se tot agita şi mormăia: „Hai, băieţi, hai să vă ajut şi eu, că e greu...”

— Închideţi uşa, îi sfătui Roman.

Cel de-al treilea laborant trânti în grabă uşa şi se apropie de noi, scoţându-şi ţigările. Ochii îi erau rotunzi şi jucăuşi.

— Ei, acum va fi, spuse acesta. Mare prostovan şi Proniţatelnîi ăsta, doar i-am făcut cu ochiul... Ce mai înfulecai... Să înnebuneşti, ce înfuleca...

— E două şi douăzeci şi cinci... începu Roman.

Şi atunci se auzi un bubuit răsunător. Se auzi zdrăngănit de geamuri sparte. Uşa laboratorului trosni şi sări din ţâţâni. Prin deschizătură zburară un aparat de fotografiat şi o cravată. Ne-am ferit, şi Stella ţipă din nou.

— Staţi liniştiţi, spuse Roman. Totul s-a terminat. Pe Pământ există un consumator mai puţin.

Alb precum halatul lui, laborantul trăgea tot timpul din ţigară. Din laborator se auzeau plescăituri, tusete, înjurături nedesluşite. Ne izbi un miros greu. Am propus şovăielnic:

— Poate ar trebui să mergem să vedem.

Nu-mi răspunse nimeni. Toţi mă priveau compătimitor. Stella plângea uşor şi mă ţinea de geacă. Cineva explica în şoaptă altcuiva: „El e ofiţerul de serviciu, înţelegi? Cineva trebuie să scoată mizeria...”

Am făcut câţiva paşi ezitanţi spre uşă, dar tocmai atunci ieşiră din laborator, agăţându-se unul de celălalt, corespondenţii de presă împreună cu Vîbegal! O Dumnezeule! Cum arătau!...

Venindu-mi în fire, am scos din buzunar fluierul de platină şi am tras un ţignal.

Făcându-şi loc printre colegi, comandoul special al spiriduşilor vidanjori se îndreptă grabnic către mine.

Capitolul 5

„Credeţi-mă, a fost cea mai
îngrozitoare privelişte din lume."

F. Rabelais

Cel mai mult m-a uimit faptul că Vîbegallo nu era câtuşi de puţin descurajat de cele petrecute. În timp ce spiriduşii îl curăţau, turnând pe el absorbanţi şi ungându-l cu parfumuri, acesta rostea în falset:

— Iată, voi, tovarăşi Oyra-Oyra şi Amperian, şi voi v-aţi temut. Adică, asta, ce va fi, adică, care va să zică, cum îl vom opri... Există, există în voi, tovarăşi, care va să zică, un scepticism nesănătos. Ba aş zice chiar o neîncredere în forţele naturii, în posibilităţile umane. Şi unde este ea acum, neîncrederea voastră? A plesnit! A plesnit, tovarăşi, sub ochii opiniei largi, m-a stropit şi pe mine şi pe tovarăşii dă la presă...

Presa tăcea pierdută, stând resemnată sub jeturile spumoase de absorbanţi.

A. Proniţatelnîi tremura din tot corpul.

B. Pitomnik îşi scutura capul şi îşi lingea buzele în mod involuntar.

După ce spiriduşii au făcut cât de cât curăţenie în laborator, am aruncat o privire înăuntru. Cei din comando puneau preocupaţi geamuri la ferestre şi ardeau în cuptorul din material refractar resturile modelului stomacal. Nu erau prea multe rămăşiţe: o grămăjoară de nasturi cu inscripţia *„for gentleman*", o mânecă de la sacou, nişte bretele incredibil de întinse şi o placă dentară care semăna izbitor cu maxilarul unei fosile de pitecantrop gigantic. Probabil că restul se făcuse praf. Vîbegallo cercetă a doua autoclavă, adică autoîncuietoarea, şi anunţă că totul este în regulă. „Rog presa să vină la mine", spuse acesta. „Propun ca ceilalţi să se întoarcă la obligaţiile lor profesionale." Presa îşi scoase carneţelele şi toţi trei se aşezară la masă şi începură să precizeze detaliile studiului *Naşterea unei descoperiri* şi ale unei notiţe informative, intitulate *Profesorul*

Vîbegallo relatează.

Cei care asistaseră la spectacol se împrăştiară. Plecă şi Oyra-Oyra, luând de la mine cheile seifului lui Ianus Poluektovici. Plecă şi Stella, disperată din cauza lui Vîbegallo, care nu o lăsa să se mute la altă secţie. Plecară şi laboranţii, vizibil mai bine dispuşi. O întinse şi Edik, înconjurat de mulţimea teoreticienilor, calculând din mers presiunea maxim posibilă din stomacul cadavrului ce explodase. M-am îndreptat şi eu spre postul meu, asigurându-mă că experimentul cu cel de-al doilea cadavru nu va avea loc mai devreme de ora opt dimineaţa.

Experimentul îmi lăsase o impresie copleşitoare şi, scufundându-mă în fotoliul imens din anticameră, am încercat un timp să înţeleg ce este de fapt Vîbegallo: un prostănac sau un demagog şiret şi cârpaci. În mod evident, valoarea ştiinţifică a tuturor cadavrelor lui era egală cu zero. Modele bazate pe dubleţii proprii puteau fi create de orice lucrător care susţinuse o disertaţie de magistru şi care urmase un curs special, cu durata de doi ani, având ca temă transgresiunea nelineară. Nu era dificil nici să atribui acestor modele calităţi magice, pentru că existau îndrumare, tabele şi manuale pentru magicienii aspiranţi. Prin firea lor, aceste modele nu dovedeau niciodată nimic şi nu prezentau din punct de vedere ştiinţific un interes mai mare decât scamatoriile cu cărţile de joc sau înghiţirea săbiilor. Desigur, toţi aceşti sărmani scriitoraşi puteau fi înţeleşi atunci când se lipeau de Vîbegallo ca muştele de rahat, pentru că din punctul de vedere al unui nespecialist toate acestea erau neobişnuit de spectaculoase, îl făceau să tremure respectuos, cu senzaţia vagă a existenţei unor posibilităţi colosale, încă nevalorificate. Mai greu era de înţeles Vîbegallo, cu atracţia lui bolnăvicioasă pentru reprezentaţiile de circ şi exploziile în public destinate celor curioşi, lipsiţi de posibilitatea (chiar şi de dorinţa) de a înţelege esenţa problemei. Fără a-i lua în considerare pe cei câţiva absolutişti, extrem de obosiţi din cauza frecventelor deplasări în interes de serviciu şi care erau ahtiaţi după interviuri referitoare la starea lucrurilor în infinit, nimeni din Institut nu făcea, ca să ne exprimăm delicat, abuz de contacte cu presa: era socotit un lucru de prost gust şi exista o profundă motivaţie interioară în acest sens.

Problema este că întotdeauna cele mai interesante şi rafinate

rezultate ştiinţifice au calitatea de a părea profanilor absurde, de neînţeles şi plictisitoare. În zilele noastre, oamenii care n-au de-a face cu ştiinţa aşteaptă de la ea minuni şi numai minuni, şi sunt practic incapabili să deosebească adevărata minune ştiinţifică de o scamatorie sau de un *salto mortale* intelectual. Ştiinţa magiei şi vrăjitoriei nu face excepţie. Mulţi pot să organizeze în studioul TV o conferinţă a stafiilor celebre sau să sfredelească doar cu privirea o gaură într-un perete din beton de jumătate de metru grosime, dar asta nu foloseşte nimănui, deşi ar provoca entuziasmul respectabilului public, incapabil totuşi să înţeleagă şi să-şi imagineze în ce măsură ştiinţa a împletit şi a amestecat noţiunile specifice basmului cu realitatea. Ia încercaţi să găsiţi legătura internă, de esenţă, între forţa de penetrare a privirii şi caracteristicile filologice ale cuvântului „beton”, încercaţi să rezolvaţi această micuţă problemă particulară, cunoscută sub denumirea de „Marea problemă Awers”. A rezolvat-o Oyra-Oyra, creând teoria comunităţii fantastice şi punând bazele unui capitol complet nou în domeniul magiei matematice, dar aproape nimeni nu a auzit de Oyra-Oyra, în timp ce toţi îl cunosc foarte bine pe profesorul Vîbegallo (Cum, lucraţi la CANCI? Ce mai face Vîbegallo? Ce a mai creat nou?). Aceasta se întâmplă pentru că ideile lui Oyra-Oyra pot fi înţelese doar de două-trei sute de oameni pe tot globul pământesc, iar dintre aceşti două-trei sute mulţi sunt membri corespondenţi, şi din păcate nici unul nu e corespondent de presă. Iar lucrarea clasică a lui Vîbegallo, *Bazele tehnologei de fabricare a bocancilor autoîncălţători*, o lucrare plină de trăncăneli demagogice, a creat la timpul ei mare zarvă datorită lui B. Pitomnik. (Mai târziu s-a aflat că bocancii autoîncălţători costau mai mult decât o motocicletă şi nu suportau praful şi umezeala.)

Era târziu. Eram tare obosit şi am adormit pe nesimţite. Am visat numai spurcăciuni: ţânţari gigantici miriapozi, cu bărbi *à la* Vîbegallo, găleţi vorbitoare pline cu zer, un cazan ce alerga pe scări cu piciorușele lui scurte. Uneori un spiriduş indiscret îşi mai arunca o privire în visul meu, dar, văzând asemenea orori, fugea înfricoşat. M-am trezit din cauza unei dureri şi am văzut alături un ţânţar bărbos şi posomorât, care încerca să-şi înfigă în gamba mea trompa groasă cât un stilou.

„Zât”, am ţipat la el şi l-am lovit cu pumnul peste ochiul

holbat.

Ţânţarul hârâi supărat şi fugi într-o parte. Era cu pete roşcate, mare cât un câine. Probabil că în timp ce visasem rostisem involuntar formula materializării şi fără să-mi dau seama scosesem din neant acest animal posomorât. N-am reuşit să-l trimit înapoi de unde a venit. M-am înarmat atunci cu volumul *Ecuaţiile magiei matematice*, am deschis ferestruica şi am gonit ţânţarul afară, în ger. Viscolul îl prinse imediat în vârtejul lui şi-l făcu numaidecât invizibil în întuneric. Uite aşa apar senzaţiile nesănătoase, m-am gândit.

Era şase dimineaţa. Am ciulit urechile. În Institut era linişte. Ori munceau cu toţii sârguincioşi, ori plecaseră deja acasă. Ar fi trebuit să mai dau o raită, dar nu mai aveam chef să merg nicăieri şi mi-era foame, pentru că nu mai mâncasem de aproape optsprezece ore. M-am hotărât să trimit în locul meu un dublet.

În general, deocamdată sunt un magician foarte prost, lipsit de experienţă. Dacă ar fi fost cineva alături n-aş fi riscat niciodată să-mi demonstrez ignoranţa, dar eram singur şi m-am încumetat să risc şi să fac totuşi niţică practică. Am găsit o formulă generală în *Ecuaţiile magiei matematice*, am introdus în ea parametrii mei, am făcut toate demersurile necesare şi am rostit toate expresiile indispensabile, în caldeeana veche. Şi iată că învăţătura şi munca mută munţii din loc. Pentru prima dată în viaţă am reuşit să fac un dublet bun. Totul era la locul lui, ba el chiar semăna puţin cu mine, atâta doar că ochiul stâng nu ştiu de ce nu se deschidea, iar la mâini avea câte şase degete. I-am explicat sarcinile, el a dat din cap, a făcut o reverenţă şi s-a îndepărtat, clătinându-se. De atunci nu l-am mai văzut niciodată. Poate a nimerit din întâmplare în buncărul în care stătea Zmeul-Zmeilor sau poate a plecat într-o călătorie nesfârşită pe obada Roţii Norocului – nu ştiu, zău nu ştiu. Oricum, am uitat repede de el, pentru că mă hotărâsem să-mi pregătesc micul dejun.

Nu sunt un om pretenţios. Nu vream decât un sandviş cu parizer şi o ceaşcă plină cu cafea neagră. Nu înţeleg cum s-a întâmplat, dar mai întâi a apărut pe masă un halat de doctor[47], bine uns cu unt. Când dispăru primul şoc datorită uimirii, am cercetat cu atenţie halatul. Untul nu era nici din grăsime

[47] S-a avut în vedere, probabil, o legătură între cuvintele parizer (*doktorskaia kolbasa*) şi halat (*doktorskaia halat*). (n.tr.)

animală, nici vegetală. Ar fi trebuit acum să distrug halatul şi să iau totul de la început, dar, cu o îngâmfare dezgustătoare, m-am închipuit un Dumnezeu-creator şi am mers pe calea transformărilor succesive. Alături de halat apăru o sticlă cu un lichid negru înăuntru, iar halatul, după o scurtă perioadă de timp, începu să se carbonizeze pe la margini. Fără să pierd vremea, mi-am conturat mai precis imaginile, insistând asupra formei cănii şi a cărnii de vită. Sticla se transformă în cană, lichidul nu se modifică, o mânecă a halatului se contractă şi prinse consistenţă, se întinse, deveni roşcată şi începu să tresară. M-au trecut toate sudorile de frică, până m-am convins că era o coadă de vacă. M-am ridicat din fotoliu şi m-am retras într-un colţ. Coada nu s-a mai transformat în nimic, dar şi aşa priveliştea era sinistră. Am mai încercat o dată şi coada s-a prefăcut într-un spic. M-am concentrat, am închis ochii şi am început să-mi imaginez cu toată claritatea posibilă o bucată de pâine obişnuită, de secară – cum o tai în felii, cum o ung cu unt, făcut din caimac, cum iau untul dintr-o untieră de cristal, cum pun pe felie un rotocol de salam de vară, semiafumat, de Poltava[48], mai dă-l încolo de parizer. În ceea ce priveşte cafeaua, m-am hotărât să mai aştept. Când am deschis precaut ochii, pe halatul de doctor se găsea o bucată mare de cristal de munte, înăuntrul căruia se zărea ceva întunecos. Am ridicat cristalul, iar după cristal se târî şi halatul, inexplicabil lipit de el. În interiorul cristalului am desluşit multdoritul sandviş, foarte asemănător cu unul adevărat. Am gemut şi am încercat în gând să sparg cristalul. Pe cristal apăru o reţea densă de crăpături, aşa că sandvişul aproape dispăru din vedere. „Tâmpitule! mi-am zis. Ai mâncat mii de sandvişuri şi nu eşti capabil să-ţi imaginezi unul cât de cât clar. Nu te agita, nu este nimeni pe aici, n-are cine să te vadă. Nu este nici lucrare de control, nici examen, nu îţi pune nimeni notă. Mai încearcă o dată.” Şi am încercat. Mai bine n-aş fi încercat. Nu ştiu de ce, imaginaţia mi se aprinse, în creier îmi licăreau şi se stingeau cele mai neaşteptate asociaţii şi, pe măsură ce încercam, anticamera se umplea de lucruri stranii. Multe dintre ele ieşiseră probabil din subconştient, din jungla deasă a memoriei ereditare, din frica primitivă, înăbuşită de învăţământul superior. Aveau picioare şi se mişcau continuu,

[48] Salam foarte ieftin, de calitate inferioară (n. tr.).

scoţând sunete odioase, erau indecente, agresive şi tot timpul se luptau între ele. Priveam în jur, terorizat. Totul îmi amintea izbitor de gravurile străvechi ce ilustrau scene din ispitele sfântului Anton. Cel mai neplăcut era un platou oval, cu „labe” de păianjen, acoperit pe margini cu păr aspru şi rar. Nu ştiu ce voia de la mine, dar pleca mereu într-un colţ îndepărtat al camerei şi de acolo, luându-şi avânt, fugea repede spre mine şi mă izbea cu toată forţa sub genunchi, până când nu l-am lipit de perete cu fotoliul, într-un sfârşit, am reuşit să distrug o parte din lucruri, celelalte risipindu-se şi ascunzându-se prin colţuri. Au rămas platoul, halatul cu cristalul, cana cu lichidul negru, care ajunsese în cele din urmă la dimensiunile unei carafe. Am luat-o cu ambele mâini şi am mirosit-o. Cred că era cerneală neagră. Platoul se tot foia dincolo de fotoliu, zgâriind cu labele linoleumul colorat şi scoţând mârâituri abjecte. Mă simţeam foarte stânjenit.

Pe coridor se auziră nişte paşi şi voci, uşa se deschise larg şi în prag apăru Ianus Poluektovici, care spuse după cum îi era obiceiul: „Aşa”. Am început să mă agit. Ianus Poluektovici trecu în cabinetul său şi, dintr-o singură mişcare universală a sprâncenei, lichidă în treacăt toată *kunst-camera*[49] creată de mine. Îl urmară Fiodor Simeonovici, Cristobal Junta, care ţinea în colţul gurii un trabuc gros, negru, Vîbegallo, bosumflat, şi Roman Oyra-Oyra, foarte decis. Toţi erau îngrijoraţi, foarte grăbiţi şi nu mă băgară în seamă. Uşa de la cabinet rămase deschisă. M-am aşezat la locul meu cu un suspin de uşurare şi aici am descoperit că mă aşteaptă o cană mare din porţelan, plină cu cafea aburindă, şi o farfurie cu sandvişuri. Unul dintre titani avusese totuşi grijă de mine, dar nu ştiam care dintre ei. Am început să mănânc, trăgând cu urechea la discuţia din cabinet.

— Vom începe prin a spune, se auzi glasul lui Cristobal Josevici, dispreţuitor şi rece, că, iertaţi-mi expresia, „Maternitatea” dumneavoastră se află exact sub laboratoarele mele. Aţi provocat deja o explozie şi drept urmare am fost nevoit să aştept zece minute până când mi-au fost înlocuite în laborator toate geamurile plesnite. Tare mă tem că nu veţi ţine seama de argumentele cu caracter general şi tocmai de aceea voi porni de

[49] Cameră de depozitare a diferitelor rarităţi şi minunăţii (n. tr.).

la considerente pur egoiste...

— Asta, măi drăguţă, este treaba mea cu ce mă ocup la mine în cabinet, răspunse Vîbegallo în falset. Nu mă priveşte etajul vostru, deşi în ultimul timp dă la voi curge încontinuu apă vie. Mi s-a udat tot tavanul şi din cauza asta apar ploşniţe. Deci nu mă priveşte etajul vostru şi nici pe voi să nu vă intereseze etajul meu.

— Pu-puişorule, murmură Fiodor Simeonovici, Amvrosi Ambruazovici! Ar tre-trebui să ţinem sea-seamă de po-posi-bilele complicaţii... Do-doar nu se ocupă ni-nimeni de, să zicem, dra-dragonul din clădire, de-deşi există şi materiale re-refractare, şi...

— Nu am nici un dragon, io-l am pe Omul fericit! Un gigant al spiritului! Ce ciudat discutaţi, tovarăşe Kivrin, ce ciudate analogii, cât dă străine sunt ele! Modelul omului ideal şi un dragon oarecare, neclasificat, care aruncă foc!...

— Pu-puişorule, problema nu co-constă în faptul că este ne-neclasificat, ci în fa-faptul că el poate de-declanşa un incendiu.

— Poftim, iarăşi! Omul ideal poate provoca un incendiu! Nu gândiţi deloc, tovarăşe Fiodor Simeonovici!

— Eu vo-vorbesc despre dra-dragon...

— Iar eu vorbesc despre orientarea dumneavoastră greşită! Dumneavoastră ştergeţi, Fiodor Simeonovici! Dumneavoastră treceţi sub tăcere totul în fel şi chip! Desigur, ştergem contradicţiile... între intelectual şi fizic... între oraş şi sat... între bărbat şi femeie, în sfârşit... Dar nu vă vom permite să acoperiţi prăpastia, Fiodor Simeonovici!

— Care pră-prăpastie? Ce-i dră-drăcovenia asta, Ro-ro-man, la urma urmei?... Du-dumneavoastră deja i-aţi e-ex-plicat în faţa mea! Eu vă spun, Am-amvrosi Ambruazovici, că experimentul du-dumneavoastră este pe-periculos, înţelegeţi?... Se pot a-aduce daune oraşului, înţelegeţi?

— Las’ că înţeleg io totu’. Eu nu permit ca omul ideal să iasă din găoace în vânt, pe câmpul gol!

— Amvrosi Ambruazovici, spuse Roman, pot să vă repet argumentele mele. Experimentul este periculos, fiindcă...

— Uite ce, Roman Petrovici, mă tot uit la dumneata şi nu reuşesc să pricep cum poţi folosi asemenea expresii la adresa

omului ideal. Omul ideal, care va să zică, i se pare lui periculos!

Aici Roman, probabil din cauza tinereţii, îşi pierdu răbdarea.

— Nu este omul ideal! urlă el. Nu e decât un geniu consumator!

Se aşternu o tăcere sinistră.

— Cum aţi spus? tună înfricoşător Vîbegallo. Repetaţi. Cum i-aţi spus omului ideal?

— Ia-ianus Poluektovici, interveni Fiodor Simeonovici, prietene, totuşi nu se poa-poate aşa...

— Nu se poate! exclamă Vîbegallo. Corect, tovarăşe Kivrin, nu se poate! Avem un experiment ştiinţific dă răsunet mondial! Gigantul spiritului trebuie să apară aici, între pereţii Institutului nostru! Este simbolic! Tovarăşul Oyra-Oyra, cu orientarea lui pragmatică, tovarăşi, abordează problema de pe o poziţie utilitaristă! Şi tovarăşul Junta priveşte la fel de îngust’ Nu vă uitaţi la mine, tovarăşe Junta, nu m-au speriat jandarmii ţarului, n-o să mă sperii eu nici dă dumneata! Este oare, tovarăşi, în spiritul nostru să ne temem de experiment? Desigur, tovarăşul Junta, ca fost cetăţean străin şi angajat al bisericii, poate să mai aibă câte un moment de rătăcire, dar dumneavoastră, tovarăşe Oyra-Oyra, şi dumneavoastră, Fiodor Simeonovici, sunteţi doar nişte simpli oameni din popor!

— Te-terminaţi cu de-demagogia! explodă în fine şi Fiodor Simeonovici. Cu-cum nu vă e ru-ruşine să îndrugaţi asemenea ab-absurdităţi? Ce fel de om şi-simplu sunt eu pentru du-dumneavoastră? Şi ce fel de cu-cuvânt mai e şi ăsta: şi-simplu? Doar du-dubleţii sunt simpli la noi!...

— Eu pot să vă spun un singur lucru, spuse cu indiferenţă Cristobal Josevici. Sunt fostul simplu Mare Inchizitor şi vă voi interzice accesul la autoclava dumneavoastră până când voi avea garanţii că experimentul se va desfăşura pe poligon.

— N-nu mai aproape de cinci ki-kilometri de oraş, adăugă Fiodor Simeonovici. Ba chiar ze-zece.

Se părea că Vîbegallo n-avea nici un chef să-şi care aparatura din laborator şi să se târască până la poligon, în plin viscol, într-un loc unde nu era suficientă lumină pentru reportajele filmate.

— Deci aşa, spuse el, e clar. Separaţi ştiinţa noastră de popor. Atunci poate că nu la zece, ci direct la zece mii de

kilometri, Fiodor Simeonovici? Undeva dă partea cealaltă? Undeva în Alaska, Cristobal Josevici, sau de unde oţi fi? Aşa să şi spuneţi, direct. Iar noi o să notăm.

Se aşternu iarăşi tăcerea şi se auzea doar cum sâsâie groaznic Fiodor Simeonovici, incapabil să-şi recapete graiul.

— Acum vreo trei sute de ani, rosti glacial Junta, pentru asemenea cuvinte v-aş fi invitat la o plimbare în afara oraşului, unde v-aş fi scuturat praful de pe urechi şi v-aş fi spintecat de la un capăt la celălalt.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, spuse Vîbegallo. Aici nu sunteţi în Portugalia. Nu vă place critica. Acum vreo trei sute de ani nici eu nu prea m-aş fi sinchisit dă tine, catolic neisprăvit.

Mă potopi un sentiment de ură. De ce tace Ianus? Oare cât se mai poate îndura? Nişte paşi tulburară liniştea, în anticameră intră Roman, palid şi cu dinţii încleştaţi, şi făcu dubletul lui Vîbegallo doar pocnind din degete. Apoi luă cu voluptate dubletul de piept, începu să-l scuture, îl înşfacă de barbă, trase de câteva ori cu satisfacţie, se linişti, distruse dubletul şi se întoarse în cabinet.

— De fapt, ar trebui să v-vă gonim, Vî-vîbegallo, spuse deodată Fiodor Simeonovici, cu o voce liniştită. Du-dumneavoastră, după cum se vede, su-sunteţi o figură ne-neplă-cută.

— Critica, critica nu vă place, răspunse Vîbegallo, gâfâind.

Şi iată că, în sfârşit, Ianus Poluektovici începu pe neaşteptate să vorbească. Vocea lui era puternică, egală, ca a căpitanilor jack-londonieni.

— Conform rugăminţii lui Amvrosi Ambruazovici, experimentul va avea loc astăzi la orele zece zero-zero. Având în vedere faptul că experimentul va duce la distrugeri considerabile, putând provoca chiar jertfe omeneşti, stabilesc locul experimentului în sectorul îndepărtat al poligonului, la cincisprezece kilometri de marginea oraşului. Cu acest prilej, îi mulţumesc anticipat lui Roman Petrovici pentru curajul şi prezenţa lui de spirit

Un timp cred că toţi am rumegat această hotărâre. În orice caz, eu am rumegat-o. Ianus Poluektovici îşi exprimase gândurile într-o manieră, fără-ndoială, stranie. De altfel, toţi recunoşteau faptul că el oricum vede problemele cel mai bine. De fapt, mai fuseseră precedente.

— Mă duc să chem maşina, spuse brusc Roman şi trecu, probabil, prin perete, pentru că nu a mai apărut în anticameră.

Fiodor Simeonovici şi Junta, probabil, dădură aprobator din cap, iar Vîbegallo, venindu-şi în fire, exclamă:

— Justă hotărâre, Ianus Poluektovici! Ne-aţi amintit la timp de vigilenţa pierdută. Cât mai departe, cât mai departe dă priviri străine. Numai că aş avea nevoie de nişte încărcători-descărcători. Autoclava e grea la mine, care va să zică, e totuşi dă vreo cinci tone...

— Desigur, spuse Ianus. Luaţi.

În cabinet se auzi cum sunt mişcate fotoliile şi atunci mi-am băut în grabă cafeaua.

În cursul orei următoare am stat numai la intrare şi, împreună cu cei care mai rămăseseră în Institut, am privit cum au încărcat autoclava şi cum, pentru orice eventualitate, au mai adăugat stereotuburi, paravane blindate şi şube. Viscolul încetase, dimineaţa era geroasă şi senină.

Roman aduse camionul cu şenile. Vârcolacul Alfred a adus încărcătorii hecatonchiri. Kott şi Hies se bucurară din toată inima, provocând o larmă voioasă din sute de gâturi şi suflecându-şi din mers sutele de mâneci. Doar Briareu se târa în urma lor, cu degetul vătămat scos la vedere, văitându-se că nu mai poate de durere şi că are câteva capete ameţite; normal, nu dormise toată noaptea. Kott luă autoclava, Hies restul. Atunci Briareu, văzând că nu-i mai rămâne nimic de făcut, începu să dea dispoziţii şi să ajute cu sfaturi. Fugi înainte, deschise şi ţinu uşile, se lăsă pe vine şi, uitându-se de jos, ţipă de câteva ori: „Merge! Merge!” sau „Ţine dreapta! S-a agăţat!”. În cele din urmă a fost călcat pe mână şi atunci l-au înghesuit între autoclavă şi perete, începu să plângă cu suspinuri şi sughiţuri, aşa că Alfred îl duse înapoi în vivariu.

În camion se înghesuise destul de multă lume. Vîbegallo s-a urcat în cabina şoferului. Era foarte supărat şi îi întreba pe toţi cât e ceasul. Camionul plecă, dar se întoarse după cinci minute, pentru că se descoperise lipsa corespondenţilor de presă. Până i-au căutat, Kott şi Hies au început să arunce cu bulgări de zăpadă, ca să se mai încălzească, şi au spart două geamuri. Apoi Hies se legă de un beţiv cam matinal care ţipa întruna: „Bă, toţi pe unul, da?” L-au înhăţat pe Hies şi l-au vârât înapoi în camion.

Îşi dădea ochii peste cap şi înjura înfiorător în limba elenă. Au apărut G. Proniţatelnîi şi B. Pitomnik, buimaci de somn.

Institutul deveni pustiu. Era opt şi jumătate. Tot oraşul dormea. Tare mult aş fi vrut să merg cu ceilalţi la poligon, dar nu am avut de ales şi, oftând, am pornit să fac al doilea rond.

Căscam şi străbăteam coridoarele, stingând luminile peste tot, până am ajuns la laboratoarele lui Vitka Komeev. Pe Vitka nu îl interesau experimentele lui Vîbegallo. Spunea că pe ăştia de-alde Vîbegallo trebuie să-i predai fără milă lui Junta, ca pe nişte cobai, pentru a se clarifica odată dacă sunt sau nu mutanţi zburători. Tocmai de aceea Vitka nu plecase nicăieri, ci stătea pe divanul-teleportator, fuma şi conversa liniştit cu Edik Amperian. Edik stătea lungit alături şi, privind gânditor spre tavan, sugea o caramelă. Pe masă, în căditţa plină cu apă, înota vioi bibanul.

— La mulţi ani! am spus.

— La mulţi ani! răspunse prietenos Edik.

— Uite, să spună şi Saşka, propuse Korneev. Saşa, există viaţă neproteică?

— Nu ştiu, am spus. Nu am văzut. De ce?

— Ce-i aia, nu am văzut? Câmpul M de asemenea nu l-ai văzut niciodată, dar îi calculezi intensitatea.

— Şi ce dacă? am spus. Mă uitam la bibanul din căditţă. Bibanul înota voiniceşte în cercuri, înclinându-se la viraje, şi atunci se observa că avea măruntaiele scoase. – Vitka, totuşi ai reuşit?

— Saşa nu vrea să vorbească despre viaţa neproteică, spuse Edik. Şi pe bună dreptate.

— Se poate trăi fără albumină, am spus, dar cum trăieşte el fără măruntaie?

— Iar tovarăşul Amperian spune că fără albumină nu se poate trăi, spuse Vitka, făcând ca fumul de la ţigară să se transforme într-un vârtej, care începu să se deplaseze prin cameră, ocolind lucrurile.

— Eu am spus că viaţa înseamnă albumină, îl contrazise Edik.

— Nu simt diferenţa, spuse Vitka. Tu spui că dacă nu există albumină, atunci nu există nici viaţă.

— Da.

— Atunci, ăsta ce e? întrebă Vitka, fluturând slab din mână. Alături de căditţă apăru pe masă o fiinţă dezgustătoare, care

semăna în acelaşi timp cu un arici şi cu un păianjen. Edik se ridică puţin şi se uită pe masă.

— A, spuse el şi se culcă din nou. Asta nu e viaţă. Este un strigoi. Ce, Koşcei Nemuritorul e o fiinţă neproteică?

— Nu ştiu ce mai vrei, spuse Komeev. Se mişcă? Se mişcă. Se hrăneşte? Se hrăneşte. Poate să se şi înmulţească. Vrei să se înmulţească chiar acum?

Edik se ridică din nou şi se uită pe masă. Ariciul-păianjen se învârtea pe loc, neîndemânatic. Părea că ar fi vrut să meargă concomitent în toate cele patru zări ale lumii.

— Strigoiul nu are viaţă, spuse Edik. Strigoiul există atâta timp cât există şi viaţa raţională. Pot să fiu şi mai exact: atâta timp cât există magi. Strigoiul este rebutul activităţii magicienilor.

— Bine, spuse Vitka.

Ariciul-păianjen dispăru. În locul lui apăru pe masă un mic Vitka Komeev, o copie exactă a adevăratului Vitka, doar că de dimensiunile unei mâini. Copia pocni din degetele ei micuţe şi creă un microdublet de dimensiuni şi mai mici. Acesta pocni şi el din degete. Apăru un dublet de mărimea unui stilou, apoi unul de mărimea unei cutii de chibrituri. În cele din urmă apăru unul cât un degetar.

— Ajunge? întrebă Vitka. Fiecare dintre ei este un magician şi în nici unul dintre ei nu există nici măcar o moleculă de albumină.

— Este un exemplu prost, spuse cu regret Edik. În primul rând, ei nu diferă cu nimic, în principiu, de o maşină-unealtă cu program. În al doilea rând, ei nu sunt un produs al evoluţiei, ci un produs al măiestriei tale proteice. Nu cred că merită să discutăm dacă evoluţia este în stare să dea naştere unor maşini-unelte cu program capabile să se autoreproducă.

— Multe mai ştii tu despre evoluţie, spuse brutal Korneev. Ce să spun, s-a găsit noul Darvvin! Ce importanţă are dacă e un proces chimic sau o activitate raţională? Nici strămoşii tăi nu sunt toţi proteici. Stră-stră-străbunica ta era, sunt gata să recunosc, destul de complexă, dar nu avea nici măcar o moleculă de albumină. Poate că şi aşa-zisa noastră activitate raţională este la fel o varietate a evoluţiei. De tinde ştim noi că ţelul naturii este crearea tovarăşului Amperian? Poate că ţelul naturii

este crearea strigoilor prin intermediul tovarăşului Amperian. Este posibil.

— E clar, e clar. La început protovirusul, apoi albumina, apoi tovarăşul Amperian şi în final întreaga planetă va fi populată cu strigoi.

— Întocmai, spuse Vitka.

— Iar noi toţi vom dispărea din cauza inutilităţii.

— Şi de ce nu? întrebă Vitka.

— Am un amic, spuse Edik, care susţine că omul nu este decât o verigă intermediară, necesară naturii pentru a atinge apogeul creaţiei: un păhărel cu coniac şi o felioară de lămâie.

— La urma urmei, de ce nu?

— Păi, fiindcă nu vreau eu, spuse Edik. Natura are ţelurile ei, eu pe ale mele.

— Antropocentrist, spuse dispreţuitor Vitka.

— Da, spuse mândru Edik.

— N-am ce discuta cu antropocentriştii, spuse grosolan Vitka.

— Atunci, hai să spunem bancuri, propuse Edik şi mai băgă în gură o caramelă.

Pe masă, dubleţii lui Vitka îşi continuau activitatea. Cel mai mic dublet era deja cât o furnică. În timp ce ascultam disputa antropocentristului cu cosmocentristul îmi veni o idee.

— Măi băieţi, am spus, prefăcându-mă brusc înviorat. De ce n-aţi plecat la poligon?

— De ce să plecăm? întrebă Edik.

— Totuşi este interesant...

— Eu nu mă duc niciodată la circ, spuse Edik. Şi în afară de asta: *Ubi nil vales, ubi nil velis*[50].

— Asta o spui despre tine însuţi? întrebă Vitka.

— Nu. Despre Vîbegallo.

— Măi băieţi, am spus, mie îmi place tare mult la circ. Nu vă e totuna unde spuneţi bancurile?

— Adică? întrebă Vitka.

— Staţi de gardă în locul meu, iar eu dau o fugă până la poligon.

— E frig, îmi aminti Vitka. Ger. Vîbegallo.

— Tare mult îmi doresc, am spus. Totul pare atât de enigmatic.

---

[50] Unde nu eşti capabil de nimic, acolo nu trebuie să vrei nimic. (lat.) (n.a.).

— Ce zici, lăsăm copilul? întrebă Vitka, uitându-se la Edik.

Edik aprobă cu o mişcare a capului.

— Du-te, măi Privalov, spuse Vitka. Dar asta o să te coste patru ore din timpul de lucru al maşinii.

— Două, am spus repede, prevăzând o astfel de alternativă.

— Cinci, spuse impertinent Vitka.

— Bine. Fie trei. Şi aşa lucrez tot timpul pentru tine.

— Şase, spuse imperturbabil Vitka.

— Vitea, interveni Edik, o să-ţi crească păr pe urechi.

— Şi-ncă roşcat, am spus cu răutate. Poate chiar cu nişte fire verzui.

— Bine, cedă Vitka. Du-te pe gratis. Mă mulţumesc şi cu două ore.

Ne-am îndreptat spre anticameră. Pe drum magiştrii începură o discuţie neclară, în contradictoriu, despre o oarecare ciclotaţie, iar eu am fost nevoit să-i întrerup, ca să mă teleporteze pe poligon. Deja îi plictisisem, iar ei, pentru a scăpa cât mai grabnic de mine, făcură teleportarea cu atâta energie, încât n-am mai avut timp să mă îmbrac şi am zburat cu spatele înainte în mulţimea de spectatori.

Pe poligon totul era pregătit. Publicul se ascunsese în spatele panourilor blindate. Vîbegallo se zărea în tranşeea proaspăt săpată cum privea încrezător printr-un stereotub mare. Fiodor Simeonovici şi Cristobal Junta, care ţinea în mâini un binoclu cu factorul de mărire patruzeci, discutau încetişor în latină. Îmbrăcat într-o şubă uriaşă, Ianus Poluektovici stătea indiferent de o parte şi scormonea zăpada cu bastonul. B. Pitomnik stătea pe vine, lângă tranşee, cu agenda deschisă şi cu stiloul pregătit, iar G. Proniţatelnîi, cu foto şi cineaparatele atârnate pe el, îşi freca obrajii îngheţaţi şi-şi bătea picioarele unul de celălalt, jucând pe loc în spatele lui B. Pitomkim.

Cerul era senin, luna plină cobora spre apus. Săgeţile ceţoase ale aurorei boreale apăreau tremurând printre stele şi dispăreau iarăşi. Zăpada strălucea în vale şi cilindrul mare, oval, al autoclavei se profila extrem de clar la o sută de metri distanţă de noi. Vîbegallo dădu la o parte stereotubul, îşi drese vocea şi spuse:

— Tovarăşi! To-va-răşi! Ce vedem noi în acest stereotub? În acest stereotub, tovarăşi, noi observăm, cuprinşi de simţăminte

complicate, cu respiraţia tăiată de emoţie, cum capacul dă protecţie începe să se deşurubeze automat... Scrieţi, scrieţi, se adresă el lui B. Pitomnik. Şi scrieţi cât mai exact… Deci, care va să zică, se deşurubează automat. Peste câteva minute vom asista la apariţia printre noi a omului ideal – şevalie, care va să zică, san pior e san reproş[51]...

Vedeam şi cu ochiul liber cum se deşuruba capacul autoclavei şi cum căzu apoi, fără zgomot, în zăpadă. Din autoclavă izbucni prelung, până la stele, un jet de abur.

— Dau explicaţii presei... abia începu Vîbegallo, dar chiar atunci îl întrerupse un urlet înfiorător.

Pământul se clătină şi începu să fugă de sub picioare. Se ridică un nor imens de zăpadă. Toţi căzură unii peste alţii, am fost şi eu aruncat cât colo şi rostogolit prin zăpadă. Urletul crescu în intensitate şi când, agăţându-mă de şenila camionului, m-am ridicat cu mare greutate în picioare, am văzut în lumina moartă a lunii cum marginea orizontului se târăşte sinistru, înfăşurându-se în interior, semănând acum cu o ceaşcă gigantică, am văzut cum se clatină ameninţător panourile blindate, cum spectatorii fug care încotro, cum se prăbuşesc şi cum iarăşi se ridică plini de zăpadă. Am văzut cum Fiodor Semionovici şi Cristobal Junta, acoperiţi de cupolele multicolore ale propriilor câmpuri protectoare, se dau îndărăt sub presiunea vijeliei şi cum, ridicând mâinile, încearcă să extindă protecţia asupra tuturor, am văzut cum vârtejul sfâşie protecţia în bucăţi ce prind să zboare deasupra văii asemenea unor baloane imense de săpun care plesnesc atunci când ating cerul înstelat. L-am văzut pe Ianus Poluektovici, cu gulerul ridicat, cum se întoarce cu spatele la vânt şi se propteşte bine în bastonul înfipt în pământul deszăpezit, cum se uită la ceas. Acolo unde era autoclava se învârtea un nor compact de abur, iluminat din interior de o lumină roşie; orizontul se unduia violent şi, în general, părea că ne aflăm cu toţii pe fundul unui ulcior uriaş. Apoi, foarte aproape de epicentrul acestei monstruozităţi cosmice, apăru pe neaşteptate Roman, în paltonul său verde, care imediat începu a i se rupe în fâşii pe umeri. Roman îşi luă avânt şi aruncă din toate puterile în aburul urlător ceva mare, cu sclipiri de sticlă, apoi se trânti imediat cu faţa la pământ,

[51] Cavaler fără frică şi prihană (fr.) (n.a.).

acoperindu-şi capul cu mâinile. Din nor ţâşni fizionomia hidoasă, schimonosită de turbare, a unui djinn, cu ochii bulbucaţi de furie. Deschizându-şi botul într-un hohot neauzit, djinnul îşi flutură urechile imense şi păroase şi imediat ne izbi mirosul de ars, în timp ce deasupra viscolului se înălţară zidurile iluzorii ale unui castel minunat, care imediat se scuturară şi se prăbuşiră, iar djinnul, transformându-se într-o limbă prelungă de foc portocaliu, dispăru în înaltul cerului.

Timp de câteva secunde se aşternu liniştea. Apoi, cu un vuiet greu, orizontul cobori la locul lui. Am fost proiectat undeva sus de tot, iar când mi-am venit în fire am observat că stau în patru labe, aproape de camion. Zăpada dispăruse. Tot câmpul era negru. Acolo unde în urmă cu un minut se aflase autoclava acum se căsca o groapă mare, în formă de pâlnie. Din adâncurile ei se ridica un firicel de fum alb şi mirosea a ars.

Cei prezenţi începură să se ridice de jos. Toţi aveau feţele murdare şi crispate. Mulţi îşi pierduseră vocea, tuşeau, scuipau şi gemeau încetişor. Au început să se cureţe şi atunci s-a văzut că unii rămăseseră doar în lenjeria de corp. Întâi se auzi un murmur, apoi urmară ţipetele: „Unde îmi sunt pantalonii? De ce sunt fără pantaloni? Doar am avut pantalonii pe mine”, „Tovarăşi! Nu a văzut nimeni ceasul meu?”, „Şi al meu!”, „Şi al meu a dispărut!”, „Nu mai am dintele de platină! Astă-vară mi l-am pus...”,,Aoleu, iar mie mi-a dispărut inelul... Şi brăţara”, „Unde e Vîbegallo? Este revoltător! Ce înseamnă asta?”, „Să le ia dracu de ceasuri şi de dinţi! Sunt teferi toţi oamenii? Câţi am fost?...”, „Dar de fapt ce s-a întâmplat? Ce explozie!... Djinnul... Unde este gigantul spiritului?”, „Unde e consumatorul?”, „Dar unde e totuşi Vîbegallo?”,,Ai văzut orizontul? Ştii cu ce seamănă asta?”, „Cu restrângerea spaţiului, ştiu eu chestiile astea...”, „Este frig numai în maiou, daţi-mi ceva să pun pe mine...”, „U-unde e acest Vî-vîbegallo? Unde e pro-prostul ăla?”

Pământul începu să se mişte şi din tranşee apăru Vîbegallo. Era fără pâslari.

— Explic presei, spuse acesta răguşit.

Nu fu lăsat să explice. Magnus Fiodorovici Redkin, care venise în mod special pentru a afla, în sfârşit, ce înseamnă adevărata fericire, sări la Vîbegallo şi, agitându-şi pumnii în-cleştaţi, începu să urle:

— Asta este o şarlatanie! O să răspundeţi pentru asta! Ce bâlci! Unde mi-e căciula? Unde mi-e şuba? Am să vă reclam! Mai întreb o dată, unde mi-e căciula?

— În deplină concordanţă cu programul... mormăi Vîbegallo, uitându-se împrejur. Scumpul nostru gigant...

Fiodor Simeonovici se apropie de el.

— Dumneata, dra-dragule, îţi i-iroseşti talentul. A-ar trebui să întărim se-secţia Magia Defensivă cu du-dumneata. Pe oamenii du-dumitale ideali ar trebui să-i a-aruncăm asupra bazelor inamice. Pe-pentru înfricoşarea a-agresorului.

Vîbegallo bătu în retragere, ţinând pavăză mâneca şubei. Se apropie de el şi Cristobal Junta, care-l măsură din priviri şi îi aruncă mănuşile murdare la picioare, fără să scoată o vorbă, după care plecă. Gian Giacomo strigă din depărtare, nu înainte de a-şi crea în grabă iluzia unui costum elegant:

— Asta-i fenomenal, seniori. Întotdeauna am nutrit pentru acest individ o oarecare antipatie, dar pentru nimic în lume nu mi-aş fi putut imagina aşa ceva...

În acel moment, în sfârşit, înţeleseră situaţia şi G. Pronitşatelnîi şi B. Pitomnik. Până atunci, zâmbind şovăitori, ei se uitaseră în gura fiecăruia, sperând să înţeleagă ceva. Apoi realizară că evenimentele nu decurg într-o deplină concordanţă. G. Pronitşatelnîi se apropie cu paşi fermi de Vîbegallo şi, apucându-l de umăr, spuse pe un ton extrem de categoric:

— Tovarăşe profesor, cum aş putea să-mi recuperez aparatele? Trei aparate foto şi unul de filmare.

— Şi verigheta mea, adăugă B. Pitomnik.

— Pardon, spuse demn Vîbegallo. On vu demandera cand on ura bezuan de vu[52]. Aşteptaţi explicaţii.

Corespondenţii se fâstâciră. Vîbegallo le întoarse spatele şi se îndreptă spre groapa în formă de pâlnie. Acolo se găsea deja Roman.

— Câte nu sunt aici... spuse el încă din depărtare.

Gigantul consumator nu mai era în groapă. În schimb erau toate celelalte şi încă foarte multe altele. Acolo erau fotoaparatele şi camerele de filmat, portofelele, şubele, inelele, colierele, pantalonii şi dintele de platină. Acolo erau pâslarii lui Vîbegallo şi căciula lui Magnus Fiodorovici. Acolo era şi fluierul

---

[52] Când va fi nevoie, veţi fi chemaţi (fr.) (n.a.).

meu de platină pentru chemarea comandoului special. În plus, s-au mai găsit acolo două Moskvici-uri, trei automobile Volga, un seif metalic cu sigiliile CEC-ului local, o bucată mare de came prăjită, două lăzi de votcă, o ladă de bere „Jiguli” şi un pat de fier cu bile nichelate.

Vîbegallo îşi încălţă pâslarii şi, zâmbind cu condescendenţă, anunţă că acum discuţia poate începe. „Puneţi întrebări”, spuse el. Nu mai avu loc însă nici o discuţie. Înfuriat, Magnus Fiodorovici chemă miliţia. Iute ca vântul, sosi într- un jeep tânărul sergent Kovaliov. Am fost obligaţi să ne înscriem cu toţii ca martori. Sergentul Kovaliov umbla în jurul gropii, încercând să descopere urmele criminalului. Găsi o placă dentară uriaşă şi căzu pe gânduri, uitându-se la ea. Recuperându-şi aparatele, corespondenţii vedeau totul într-o nouă lumină şi-l ascultau acum cu cea mai mare atenţie pe Vîbegallo, a cărui galimatie demagogică readucea în discuţie diverse şi nenumărate necesităţi. Devenise plictisitor şi începuse să mă pătrundă frigul.

— Hai acasă, spuse Roman.

— Hai, am spus. De unde ai luat djinnul?

— L- am luat ieri din depozit. Pentru cu totul alte scopuri.

— Ce s-a întâmplat totuşi? Iar s-a îndopat?

— Nu, doar că Vîbegallo este un prost, spuse Roman.

— Asta-i clar, l-am aprobat pe Roman. Dar de unde acest cataclism?

— Tot de acolo, spuse Roman. I-am spus de o mie de ori: „Dumneavoastră programaţi standardul superegocentricului. Va capta toate valorile materiale la care va putea ajunge, apoi va înfăşură spaţiul, se va transforma într-o crisalidă şi va opri timpul”. Iar Vîbegallo nu pricepe cu nici un chip că adevăratul gigant al spiritului nu atât consumă, cât gândeşte şi simte.

— Toate astea sunt acum cenuşă, continuă el, pe când ne apropiam în zbor de Institut. Asta este clar pentru toată lumea. Mai bine spune-mi de unde ştia S-Ianus că totul se va petrece aşa şi nu altfel? A prevăzut totul. Atât distrugerile considerabile, cât şi faptul că eu voi înţelege cum trebuie distrus gigantul, aflat încă în stare embrionară.

— Într-adevăr, m-am mirat eu. Ba chiar ţi-a mulţumit. Anticipat.

— Straniu, nu-i aşa? spuse Roman. Ar trebui să ne gândim cu

foarte mare atenţie la toate astea.

Iar noi am început să ne gândim cu foarte mare atenţie. Ne-a luat mult timp. Am reuşit să ne dumirim pe deplin doar în primăvară şi cu totul întâmplător. Dar asta este deja o cu totul altă istorie.

A treia istorie

Tot felul de deşertăciuni

Capitolul 1

„Când Dumnezeu a creat timpul, spun irlandezii, el l-a creat îndeajuns.”

H. Böll

Optzeci şi trei la sută dintre toate zilele anului încep în felul următor: sună deşteptătorul. Acest sunet intră în ultimele visuri precum cârâitul spasmodic al perforatorului la afişarea rezultatelor, sau ca bubuiturile mânioase ale vocii de bas a lui Fiodor Simeonovici, sau ca scrâşnetul ghearelor de vasilisc când acesta se joacă în termostat.

În acea dimineaţă îl visasem pe Modest Matveevici Kamnoedov. Se făcea că devenise şeful centrului de calcul şi mă învăţa să lucrez cu „Aldanul”. „Modest Matveevici, îi spuneam eu, toate sfaturile dumneavoastră nu sunt decât nişte halucinaţii bolnăvicioase.” Iar el urla: „Vă r-r-rog, încetaţi cu asta! La voi totul este o pr-r-rostie! Ba-li-ver-r-r- ne!” Atunci mi-am dat seama că nu este Modest Matveevici, ci deşteptătorul meu „Drujba”, de unşpe pietre, având reprezentat pe cadran un elefănţel cu trompa ridicată. Am lovit cu palma în masă, în jurul ceasului deşteptător, în timp ce mormăiam: „Am auzit, am auzit”.

Fereastra era larg deschisă, zăream cerul albastru intens de primăvară şi simţeam răcoarea pătrunzătoare a primăverii. Pe cornişă se auzeau ţopăiturile porumbeilor. În jurul abajurului de sticlă, atârnat de tavan, zburau lipsite de puteri trei muşte,

probabil primele pe anul acesta. Din când în când se repezeau brusc, parcă exasperate, dintr-o parte în alta, şi cum eram buimăcit de somn, îmi veni o idee genială, şi anume că muştele încercau probabil să evadeze din planul bidimensional în care erau silite să zboare, şi atunci le-am compătimit, erau încercări lipsite de orice speranţă. Două muşte se aşezară pe abajur, a treia dispăru, iar eu m-am trezit definitiv.

Înainte de toate am aruncat pătura de pe mine şi am încercat să planez deasupra patului, dar, ca întotdeauna când o făceam fără gimnastică, fără duş şi micul dejun, încercarea mea nu a făcut decât ca momentul reactiv să mă arunce cu putere în pat. Undeva sub mine, arcurile au săriră de la locul lor şi răsunară jalnic. Apoi mi-am amintit de cele petrecute în seara de dinainte şi mi-a părut rău că astăzi nu voi putea munci întreaga zi. Ieri, pe la unsprezece noaptea, Cristobal Josevici apăruse în sala electronică şi, cum îi era obiceiul, se conectase la,Aldan”, pentru a rezolva împreună problema sensului vieţii. Cinci minute mai târziu, „Aldanul” luă foc. Nu-mi dau seama cam ce s-ar fi putut arde în el, cert că, Aldanul” a ieşit din circuit pentru multă vreme şi iată că astăzi, în loc să lucrez, voi fi nevoit să umblu haihui din secţie în secţie, la fel ca toţi trântorii cu urechile năpădite de păr, ca să-mi plâng soarta şi să spun bancuri.

M-am schimonosit, m-am aşezat pe pat şi pentru început mi-am umplut plămânii cu prana amestecată cu aerul rece de dimineaţă. Am aşteptat până când prana s-a asimilat şi, conform recomandărilor, m-am gândit la ceva luminos, aducător de bucurii. Apoi am expirat aerul rece al dimineţii şi am început complexul de exerciţii ale gimnasticii matinale. Mi s-a povestit că vechea şcoală prevăzuse obligativitatea gimnasticii yoga, dar complexul-yoga, la fel ca şi aproape uitatul azi complex-maia, îţi lua pentru execuţie cincisprezece-douăzeci de ore zilnic, astfel că, o dată cu instalarea în post a noului preşedinte al Academiei de Ştiinţe a URSS, vechea şcoală a trebuit să se retragă. Tinerii CANCI-ului au distrus cu voluptate vechile tradiţii.

În timp ce executam a o sută cincisprezecea săritură, în cameră intră în zbor vecinul meu Vitka Komeev. Ca întotdeauna dimineaţa, era vioi, energic, ba chiar binevoitor. Mă plesni peste spatele gol cu un prosop ud şi începu să zboare prin cameră, dând din mâini şi din picioare, de parcă înota în stilul bras. Îmi

povesti în acest timp visurile lui, pe care le tălmăcea imediat după Freud, Merlin şi domnişoara Lenorman. M-am spălat, ne-am îmbrăcat şi ne-am dus la cantină.

La cantină am ocupat măsuţa noastră preferată, sub un panou mare, deja decolorat: „Cu mai mult curaj, tovarăşi! Trosniţi din fălci! G. Flaubert”, am destupat sticlele cu kefir şi am început să mâncăm, ascultând noutăţile locale şi bârfele.

Pe Muntele Pleşuv a avut loc noaptea trecută congresul tradiţional de primăvară. Participanţii s-au comportat mizerabil. Vii şi Homa Brut „Bandit”, beţi, au bătut străzile oraşului în toiul nopţii, umblând braţ la braţ, s-au legat de trecători, au înjurat, până când Vii şi-a călcat pleoapa stângă şi a devenit o fiară. S-a bătut cu Homa, au dărâmat un chioşc de ziare şi s-au trezit la miliţie, unde fiecare a primit cincisprezece zile arest pentru huliganism.

Motanul Vasili şi-a luat concediul de primăvară în vederea căsătoriei. În curând vor apărea din nou în Soloveţ pisoiaşi vorbitori, cu memorie sclerozată pe fond congenital. Louis Sedlovoi, din secţia Cunoaşterea Absolută, a inventat o maşină a timpului şi azi va prezenta la seminar un referat despre ea.

Vîbegallo a apărut iarăşi în Institut. Umblă peste tot şi se laudă că are o idee titanică. Vorbirea multor maimuţe, vedeţi dumneavoastră, s-ar asemăna cu cea a oamenilor, înregistrată, care va să zică, pe bandă de magnetofon şi redată invers la viteză mică. Aşa că el, asta, a înregistrat discuţiile pavianilor în rezervaţiile din Suhumi şi le-a ascultat, derulându-le înapoi cu viteză mică. A obţinut, după cum zice el, ceva colosal, dar ce anume – asta nu mai spune.

La centrul de calcul s-a ars din nou „Aldanul”, dar Saşka Privalov nu este cu nimic vinovat, ci Junta, care în ultimul timp se interesează numai de acele probleme pentru care se dovedise inexistenţa rezolvării.

Bătrânul vrăjitor Perun Marcovici Neunîvai-Dubino[53], din secţia Ateism, şi-a luat concediu pentru următoarea lui reîncarnare.

În secţia Tinereţea Veşnică a murit după o lungă boală modelul omului nemuritor.

Academia de Ştiinţe a acordat Institutului o sumă de bani

[53] Perun Marcovici Nufiisupărat - Cap Pătrat (n. tr.).

pentru amenajarea teritoriului său. Cu această sumă Modest Matveevici intenţionează să înconjoare Institutul cu un gard din fier forjat, reprezentând imagini alegorice şi având pe fiecare stâlp ghivece cu flori, iar în curtea din spatele Institutului, între punctul trafo şi depozitul de benzină, plănuieşte construirea unei fântâni arteziene cu un jet de apă de nouă metri înălţime. Secţia sportivă a cerut bani pentru terenul de tenis, dar a primit un refuz categoric, pentru că fântâna este necesară gândirii ştiinţifice, iar tenisul nu este decât datul din mâini şi din picioare...

După micul dejun toată lumea a plecat în laboratoare. Am intrat la mine în sală şi am ocolit abătut „Aldanul”, care zăcea cu măruntaiele scoase şi în care cotrobăiau ingineri morocănoşi din secţia Deservirea Tehnică. N-au vrut să stea de vorbă cu mine şi m-au sfătuit posomorâţi să plec de acolo unde îmi doreşte inima şi să-mi văd de treburi. Am plecat pe la cunoştinţe.

Vitka Komeev m-a dat afară, deoarece îl împiedicam să se concentreze. Roman preda o lecţie practicanţilor. Volodea Pocikin discuta cu un corespondent de presă. Văzându-mă, se bucură exagerat de tare şi ţipă:, A-a, iată-l! Faceţi cunoştinţă, el este şeful centrului de calcul, vă va povesti el cum...”. M-am prefăcut însă foarte bine că aş fi propriul meu dublet şi, speriindu-l serios pe corespondent, am fugit. La Edik Amperian am fost tratat cu castraveţi proaspeţi şi abia începuse să se lege o discuţie animată despre avantajele viziunii gastronomice asupra vieţii, când tocmai a bubuit alambicul şi am fost imediat abandonat.

În disperare totală, am ieşit în coridor, unde m-am ciocnit de S-Ianus, care imediat spuse:,Aşa” şi, ezitând, mă întrebă dacă nu cumva am discutat ieri. „Nu, am spus, din păcate nu am discutat.” El îşi continuă drumul, iar eu am auzit cum la capătul coridorului îi pune aceeaşi întrebare standard lui Gian Giacomo.

În cele din urmă am nimerit la absolutişti. Am ajuns chiar la începutul seminarului. Căscând gurile şi mângâindu-şi grijulii urechile, colaboratorii s-au instalat în sala mică de conferinţe. Pe postul de preşedinte trona şeful secţiei, magistrul-academician al tuturor magiilor Albe, Negre şi Cenuşii, atotştiutorul Maurice-Johann-Laurentis Pupkov-Zadni, care, împletindu-şi liniştit degetele, se uita binevoitor la referentul cuprins de agitaţie.

Acesta, ajutat de doi dubleţi prost executaţi, cu urechile păroase, instala pe podium un fel de maşinărie cu şa şi pedale, semănând izbitor cu o bicicletă ergonomică pentru antrenamentul obezilor. M-am aşezat într-un colţ mai retras, ferit de restul lumii, am scos un blocnotes şi stiloul, şi mi-am luat o mină foarte preocupată.

— Ei! făcu magistrul-academician. Sunteţi gata?

— Da, Maurice Johannovici, răspunse L. Sedlovoi. Suntem gata, Maurice Johannovici.

— Atunci, poate totuşi începem? Nu-l văd însă pe Smoguli...

— E în delegaţie, Johann Laurentievici, se auzi o voce din sală.

— Ah, da, îmi amintesc. Cercetările exponenţiale? Aha, aha... Bine. Astăzi, Louis Ivanovici ne va face o scurtă comunicare referitoare la unele tipuri posibile de maşini ale timpului... Am spus corect, Louis Ivanovici?

— Ă-ă-ă... Practic... Practic, mi-aş fi intitulat expunerea astfel încât...

— A, păi foarte bine. Vă rog intitulaţi-o dumneavoastră.

— Vă mulţumesc. Ăăă... Aş fi intitulat-o aşa: „Posibilitatea realizării unei maşini a timpului pentru deplasarea în spaţiile temporale construite artificial”.

— Foarte interesant, se auzi vocea magistrului-academician. Totuşi, parcă îmi amintesc că a mai existat odată un caz asemănător, când un colaborator de-al nostru...

— Iertaţi-mă, chiar cu asta aş fi vrut să încep.

— Aşa, deci... Atunci, vă rog, vă rog.

La început am fost destul de atent. Expunerea chiar m-a captivat. Se părea că unii dintre aceşti băieţi se ocupau cu lucruri foarte incitante. Se părea că unii dintre ei se luptau chiar şi în zilele noastre cu problema deplasării în timpul fizic, este adevărat însă, fără nici un rezultat. În schimb, cineva, i-am uitat numele, unul dintre bătrâni, dintre cei celebri, dovedi că se poate face deplasarea corpurilor materiale în lumi ideale, adică în lumile create de imaginaţia omului. S-ar părea că, în afară de lumea noastră obişnuită, cu metrica lui Reeman, cu principiul nedeterminării, cu vacuumul fizic şi cu beţivanul Brut „Bandit”, există şi alte lumi, cu o realitate clar individualizată. Aceste lumi au fost realizate de imaginaţia creatoare în decursul întregii istorii a omenirii. De exemplu, există lumea imaginaţiei

cosmologice a omenirii, lumea creată de pictori şi chiar lumea semiabstractă făurită pe nesimţite de generaţiile de compozitori.

Cu câţiva ani în urmă, un ucenic al acelui faimos savant asamblase o maşină cu ajutorul căreia a plecat într-o călătorie prin lumea imaginaţiei cosmologice. O perioadă de timp s-a ţinut cu el o legătură telepatică unilaterală, timp în care a mai putut să transmită că se află la marginea Pământului plat, că vede undeva în adâncuri trompa unduitoare a unuia dintre cei trei elefanţi-atlanţi şi că are de gând să coboare până la broasca ţestoasă. De atunci nu s-a mai primit de la el nici un mesaj.

Probabil că referentul Louis Ivanovici Sedlovoi era un savant şi un magistru destul de bun, dar suferea mult din cauza reminiscenţelor paleolitice din conştiinţa lui, fiind astfel nevoit să-şi bărbierească în mod constant urechile. Construise o maşină de călătorit în timpurile descrise de literatură. După spusele lui, exista cu adevărat şi o lume în care trăiesc şi acţionează Anna Karenina, Don Quijote, Sherlock Holmes, Grigori Melehov, ba chiar şi căpitanul Nemo. Această lume îşi are legile şi proprietăţile ei foarte curioase, iar oamenii care o populează simt cu atât mai reali, mai vii şi mai individualizaţi, cu cât autorii lucrărilor respective i-au descris mai veridic, mai cu talent şi pasiune.

Toate astea m-au atras deoarece Sedlovoi, aprinzându-se, vorbea pitoresc şi cu însufleţire. Apoi, dându-şi seama că totul apare cumva neştiinţific, aduse pe scenă nişte scheme şi grafice şi începu să vorbească într-un limbaj extrem de specializat, plictisitor, despre nişte roţi dinţate conice decrementale, despre angrenaje temporale polideplasabile şi despre un anume volan permeabil. Am pierdut foarte repede firul discuţiei şi m-am apucat să-i studiez pe cei prezenţi.

Magistrul-academician dormea maiestuos şi uneori, din pur reflex, îşi ridica sprânceana dreaptă, de parcă ar fi pus la îndoială cuvintele referentului. În rândurile din spate se juca „vapoare” în spaţiul Banah[54]. Doi laboranţi, studenţi la fără frecvenţă, scriau sârguincioşi fiecare cuvânt, în timp ce pe feţele lor se aşternuseră o disperare chinuitoare şi o supunere totală în faţa destinului. Cineva îşi aprinsese ţigara pe furiş şi sufla acum

[54] Spaţii lineare în analiza funcţională, după numele matematicianului polonez Stepan Banah (n. tr.).

fumul printre genunchi, sub masă. În rândul întâi, magiştrii şi licenţiaţii ascultau expunerea cu atenţia obişnuită, pregătind întrebări şi observaţii. Unii zâmbeau sarcastic, alţii erau doar nedumeriţi. Îndrumătorul ştiinţific al lui Sedlovoi dădea aprobator din cap după fiecare frază rostită de referent. Am început să mă uit pe fereastră, dar acolo nu vedeam decât aceeaşi „coşmelie” urâtă, peisaj însufleţit uneori de băieţi ce treceau în fugă cu undiţe în mâini.

Am devenit atent când referentul a anunţat că a terminat de expus partea introductivă şi că acum ar fi vrut să facă o demonstraţie practică.

— Interesant, interesant, spuse magistrul-academician, trezindu-se. Ei, cum e? Plecaţi chiar dumneavoastră?

— Vedeţi dumneavoastră, spuse Sedlovoi, aş fi vrut să rămân aici pentru a vă da explicaţiile necesare în decursul călătoriei. Poate se oferă cineva dintre cei prezenţi?...

Cei prezenţi au început să ezite. Pesemne toată lumea şi-a amintit de soarta enigmatică a călătorului de la marginea Pământului plat. Unul dintre magiştri propuse trimiterea unui dublet. Sedlovoi răspunse că experimentul va deveni plictisitor, pentru că dubleţii sunt foarte puţin sensibili la stimulii exteriori şi de aceea pot interpreta eronat informaţia captată. Din spate fu lansată întrebarea: ce fel de stimuli exteriori pot exista? Sedlovoi răspunse că aceştia sunt dintre cei obişnuiţi: vizuali, olfactivi, acustici şi tactili. Tot din rândurile din spate fu pusă atunci întrebarea: care dintre stimulii tactili vor prevala? Sedlovoi gesticulă şi afirmă că asta va depinde numai de comportarea călătorului în locurile unde nimereşte. Din fundul sălii se auzi un „Aha...” şi cu aceasta nu s-a mai pus nici o întrebare. Referentul se uita în jur neputincios. Nimeni din sală nu se uita la el, ocolindu-i privirile. Magistrul-academician spuse binevoitor: „Ei? Ei, ce să mai? Tinerii! Ei? Cine?”. Atunci m-am ridicat şi m-am îndreptat în tăcere spre maşinărie. Nu suport agonia unui referent o privelişte ruşinoasă, jalnică şi chinuitoare.

Din fundul sălii se auziră strigăte: „Saşka, unde te duci? Vino-ţi în fire!” Ochii lui Sedlovoi începură să sclipească.

— Daţi-mi voie, am spus.

— Poftiţi, poftiţi, sigur că da! îndrugă Sedlovoi, prinzându-mă

de un deget şi trăgându-mă spre maşină.

— Un moment, am spus, desprinzându-mă cu delicateţe. Durează mult?

— Cum doriţi dumneavoastră! exclamă Sedlovoi. Cum îmi spuneţi, aşa am să fac... Ba chiar puteţi s-o conduceţi şi singur! Totul este foarte simplu. Mă înhăţă din nou şi mă trase spre maşină. Asta-i volanul. Asta este pedala de ambreiaj cu realitatea. Asta-i frâna. Iar asta-i pedala de gaz. Ştiţi să conduceţi un automobil? Minunat! Acest buton... Unde doriţi să mergeţi, în viitor sau în trecut?

— În viitor, am răspuns.

— Aha, făcu el, după cum mi s-a părut, dezamăgit. În viitorul descris literar... Asta înseamnă tot felul de romane fantastice şi utopii. Desigur, şi aici e interesant. Numai să aveţi în vedere că acest viitor este, probabil, de natură discontinuă, că are imense goluri temporale, neumplute de nici un autor. De fapt, n-are importanţă... Deci aşa, apăsaţi de două ori pe acest buton. O dată acum, la start, şi a doua oară când vreţi să vă înapoiaţi. Înţelegeţi?

— Am înţeles, am spus. Şi dacă se strică maşinăria?

— Nu există absolut nici un pericol! Porni să gesticuleze. – Cum apare vreo defecţiune, chiar şi un singur firicel de praf între contacte, în acelaşi moment vă şi întoarceţi aici.

— Curaj, tinere! interveni şi magistrul-academician. O să ne spuneţi şi nouă ce este acolo, în viitor, ha-ha-ha!

Am urcat în şa, încercând să nu mă uit la nimeni şi simţindu-mă extrem de penibil.

— Apăsaţi, apăsaţi... îmi şoptea referentul, aproape implorându-mă.

Am apăsat butonul. După toate aparenţele, era ceva asemănător unui starter. Maşina se smuci, grohăi şi începu să duduie uniform.

— Arborele cotit, şopti cu năduf Sedlovoi. Dar nu-i nimic, nu-i nimic... Băgaţi-o în viteză. Uite aşa. Iar acum daţi-i gaz, gazul...

Am accelerat şi în acelaşi timp am apăsat uşor ambreiajul. Lumea începu să dispară. Am apucat să mai aud în sală întrebarea binevoitoare a magistrului-academician: „Şi cum îl vom urmări?...” Şi sala dispăru.

Capitolul 2

„Singura deosebire între timp şi oricare din cele trei dimensiuni spaţiale constă în deplasarea conştiinţei noastre de-a lungul lui.”

H.G. Wells

În primele momente maşina s-a deplasat în salturi şi singura grijă pe care am avut-o a fost să mă ţin în şa. Îmi încolăcisem picioarele în jurul cadrului şi mă ţineam din toate puterile de volan. În jurul meu zăream vag, cu coada ochiului, nişte construcţii luxoase, fantomatice, câmpii de un verde tulbure şi un astru rece, aflat în ceaţa cenuşie, aproape de zenit. Apoi mi-am dat seama că toate aceste zguduituri şi salturi se produceau pentru că luasem piciorul de pe pedala de acceleraţie şi (la fel ca la automobil) motorul nu avea suficientă putere, astfel că maşina se deplasa neregulat, poticnindu-se mereu de ruinele utopiilor antice şi medievale... Am apăsat pedala de acceleraţie şi imediat mişcarea deveni lină, permiţându-mi, în sfârşit, să mă aşez mai comod şi să privesc în jur.

Mă înconjura o lume fantomatică. Printre căsuţele cu aspect rural se înălţau construcţii grandioase, din marmură multicoloră, împodobite cu colonade. În jur, în lipsa totală a vântului, lanurile unduiau. Turme „grase”, străvezii, păşteau iarba, în timp ce pe coline stăteau tolăniţi ciobani cu părul cărunt şi înfăţişări venerabile. Absolut toţi, fără excepţie, citeau cărţi şi manuscrise străvechi. Apoi apărură lângă mine doi oameni străvezii, luară o atitudine afectată şi începură să vorbească. Erau desculţi, purtau cununi şi stăteau înveşmântaţi în chitoane largi. Unul ţinea în mâna dreaptă o lopată, iar în mâna stângă strângea un pergament făcut sul. Celălalt individ se sprijinea într-o săpăligă şi se juca absent cu o călimară imensă din cupru, agăţată de centură. Vorbeau strict pe rând şi, aşa cum mi s-a părut la început, se adresau unul altuia. Foarte curând am înţeles însă că mi se adresau chiar mie, deşi nici unul dintre ei nu se uita în

direcţia mea. Am devenit mai atent. Cel cu lopata făcea o expunere lungă şi monotonă despre bazele orânduirii politice într-o ţară minunată al cărei cetăţean era. Orânduirea era incredibil de democratică, în nici un fel nu se putea pune problema asupririi cetăţenilor (el sublinie asta de câteva ori cu expresivitate), toţi erau bogaţi şi eliberaţi de griji şi chiar şi cel mai sărăntoc plugar avea cel puţin trei sclavi. Când se oprea să-şi tragă sufletul şi să-şi lingă buzele, se pornea cel cu călimara. Se lăuda că tocmai terminase cele trei ore de muncă pe râu ca luntraş, nu luase nici un bănuţ de la nimeni pentru că nu ştia ce înseamnă banii, iar acum intenţiona să se îndrepte spre un loc umbros, pentru a se ocupa liniştit de versificaţie.

Au vorbit mult timp, judecând după vitezometru câţiva ani, apoi au dispărut pe neaşteptate şi am rămas singur. Printre clădirile fantomatice se întrezărea un soare imobil. Brusc, apărură la mică înălţime, într-un zbor lent, aparate zburătoare grele, cu aripi palmate, ca la pterodactili. În primul moment am avut senzaţia că toate aparatele ard, dar apoi am observat că fumul iese chiar din interiorul lor prin coşuri mari, conice. Dând greoaie din aripi, aparatele trecură chiar pe deasupra mea, cenuşa se aşternu peste tot în jur şi peste mine, iar cineva scăpă de sus un buştean noduros.

Au început să apară schimbări în aspectul clădirilor luxoase din jur. Numărul coloanelor nu s-a micşorat şi arhitectura a rămas la fel de impunătoare şi caraghioasă, în schimb au apărut culori noi, iar marmura, mi se părea a fi înlocuită cu un material mai modem. În locul statuilor oarbe Şi busturilor de pe acoperişuri se zăreau acum instalaţii sclipitoare, asemănătoare unor radioantene telescopice. Pe străzi erau mai mulţi oameni şi o sumedenie de maşini. Dispărură turmele şi ciobanii cititori, dar grânele continuau să unduiască în lipsa vântului. Am frânat şi am oprit.

Privind în jur, am înţeles că mă aflu cu maşina pe banda rulantă a unui trotuar. Împrejur mişunau oameni, o lume pestriţă. În marea lor majoritate, aceşti oameni erau cumva ireali, mult mai puţin reali decât puternicele mecanisme complexe ce se deplasau aproape fără zgomot, astfel că, atunci când un asemenea mecanism călca întâmplător un om, de fapt nu se producea nici o ciocnire. Maşinile mă interesau mai puţin,

probabil pentru că pe fiecare dintre ele stătea pe partea lor frontală blindată câte un inventator, semitransparent de atâta însufleţire, ce explica detaliat configuraţia şi întrebuinţările maşinii. Pe inventatori nu îi asculta nimeni, dar se părea că ei nici nu se adresau cuiva în mod special.

Mult mai interesant era să-i priveşti pe oameni. Am văzut tineri solizi, îmbrăcaţi în salopete, care umblau îmbrăţişaţi, drăcuind şi urlând cântece disonante pe versuri proaste. Întâlneam la tot pasul oameni îmbrăcaţi doar parţial: să zicem, purtând o pălărie verde şi un sacou roşu, îmbrăcat pe corpul gol (altceva nimic), sau cu ghete galbene şi cravată înflorată (nici pantaloni, nici cămaşă, nici măcar lenjerie), sau cu pantofi superbi pe piciorul gol. Cei din jur îi priveau liniştiţi, dar eu m-am simţit jenat, până când mi-am amintit că unii autori aveau obiceiul să scrie în genul: „Uşa se deschise şi în prag apăru un om suplu, musculos, purtând o căciulă miţoasă şi ochelari negri”. Întâlneam şi oameni îmbrăcaţi normal, e drept, în costume cu croială stranie, şi ici-colo se mai strecura prin mulţime şi câte un bărbos bronzat, îmbrăcat într-o hlamidă albă, făr’ de pată, ţinând într-o mână când o sapă, când un jug, iar în cealaltă mână având fie un şevalet, fie un penar. Purtătorii de hlamide arătau dezorientaţi, se aruncau în lături din calea sumedeniilor de mecanisme miriapode, privind speriaţi în jur.

Exceptând mormăitul inventatorilor, totul era destul de liniştit. Cei mai mulţi tăceau. La un colţ de stradă doi tineri meştereau ceva la un dispozitiv mecanic. Unul spunea cu fermitate: „Ideea constructoare nu poate sta inertă. Este o lege a dezvoltării societăţii. O să-l inventăm. Neapărat o să-l inventăm. În ciuda birocraţilor ca Cinuşin şi a conservatorilor ca Merdolobov”. Celălalt tânăr o ţinea pe a lui: „Am descoperit cum putem folosi aici anvelopele permanente din fibre polistructurale cu legături aminice atrofiate şi grupe parţial oxigenate. Deocamdată nu ştiu însă cum să folosesc reactorul de regenerare pe bază de neutroni subtermali. Mişa! Mişka! Ce ne facem cu reactorul?”. Uitându-mă mai atent la dispozitiv, am recunoscut fără greutate bicicleta.

Trotuarul m-a scos într-o piaţă imensă, plină cu oameni şi nave cosmice de cele mai diferite construcţii. Am coborât de pe trotuar şi am tras maşina de-o parte. La început nu am înţeles ce

se întâmplă. Cânta muzica, se declamau discursuri, ici-colo deasupra mulţimii se zăreau tineri îmbujoraţi, care, luptându-se din greu cu părul vâlvoi şi cârlionţat ce le cădea mereu pe frunte, citeau transpuşi poezii. Poeziile erau sau cunoscute, sau execrabile, dar din ochii nenumăraţilor ascultători curgeau şiroaie de lacrimi, mai reţinute la bărbaţi, amare la femei şi luminoase la copii. Bărbaţi severi se îmbrăţişau puternic şi, mişcând din negii de pe pometţi, se băteau pe spate, şi pentru că mulţi dintre ei nu erau îmbrăcaţi, aceste bătăi păreau mai degrabă aplauze. Doi locotenenţi supli, cu privirile blânde şi obosite, târau pe lângă mine un bărbat spilcuit, cu mâinile întoarse la spate. Bărbatul se zbătea şi ţipa ceva într-o engleză stricată. Se părea că individul îi trădase pe toţi, povestea cum pusese bomba în motorul astronavei şi cine-l plătise pentru treaba asta. Câţiva băieţi, cu volume de Shakespeare în mâini, se îndreptau pe furiş spre duza celei mai apropiate astronave. Mulţimea nu-i observa.

Curând am înţeles că jumătate din mulţime îşi lua rămas-bun de la cealaltă jumătate. Era ceva asemănător unei mobilizări totale. Din cuvântări şi discuţii mi-am dat seama că bărbaţii plecau în cosmos – unii spre Venus şi Marte, iar alţii, cu feţe deja absente, urmau să-şi ia zborul spre stele, ba chiar spre centrul Galaxiei. Femeile rămâneau să-i aştepte. Multe dintre ele stăteau la rând pentru a intra într-o clădire uriaşă şi urâtă, pe care unii o numeau Panteonul, iar alţii Refrigeratorul. M-am gândit că am ajuns la timp. Dacă aş fi întârziat măcar o oră, aş fi găsit în oraş numai femei îngheţate pentru mii de ani. Apoi îmi reţinu atenţia un zid înalt, de culoare cenuşie, care îngrădea piaţa în partea vestică. Dincolo de zid se ridicau vălătuci de fum negru.

— Ce este acolo? am întrebat o femeie frumoasă, doar cu un batic pe cap, şi care se îndrepta posomorâtă spre Panteonul-Refrigerator.

— Zidul de Fier, îmi răspunse, fără a se opri.

Pe măsură ce minutele se scurgeau, mă plictiseam din ce în ce mai tare. În jurul meu toţi plângeau, iar oratorii răguşiseră. Alături de mine un tânăr în salopetă bleu îşi lua rămas-bun de la o fată ce purta o rochie roz. Fata înşira monoton: „Aş vrea să fiu praful astral, să îmbrăţişez a ta navă ca un nor cosmic...”

Tânărul era numai ochi şi urechi. Apoi, deasupra mulţimii, tunară orchestrele reunite, îmi cedară nervii, aşa că am sărit în şa şi mi-am luat tălpăşiţa. Am reuşit să observ cum deasupra oraşului vuiau în zbor navele stelare, navele planetare, astronavele, iononavele, fotonavele şi astromatele, apoi peste tot se aşternu o ceaţă fosforescentă, mai puţin peste Zidul de Fier.

După anul două mii apărură faliile. Zburam prin timpul lipsit de materie. În astfel de locuri era întuneric şi doar arareori dincolo de zidul cenuşiu licăreau explozii şi izbucneau vâlvătăi. Uneori oraşul mă împresura din nou şi de fiecare dată clădirile deveneau tot mai înalte, cupolele tot mai transparente, iar în piaţă se găseau din ce în ce mai puţine nave stelare. Dincolo de zid, fumul se ridica încontinuu.

Când dispăru şi ultimul astromat din piaţă, m-am oprit pentru a doua oară. Trotuarele se mişcau. Dispăruseră tinerii gălăgioşi în salopete. Nu mai drăcuia nimeni. Pe stradă se plimbau discret grupuleţe de câte doi-trei indivizi placizi, îmbrăcaţi sau straniu, sau sărăcăcios. Din câte mi-am dat seama, toată lumea vorbea numai despre ştiinţă. Unii aveau de gând să învie pe cineva, iar un profesor în medicină, un intelectual cu alură atletică, cu o înfăţişare foarte pitorească în vesta lui stingheră, explica procedura învierii unui biofizician lungan, pe care îl prezenta tuturor trecătorilor drept autorul, iniţiatorul şi principalul executant al acestui proiect. Unii se strânseseră pentru a sfredeli Pământul până pe partea cealaltă. Proiectul era analizat direct în stradă, în faţa unei numeroase asistenţe, se făceau desene cu creta direct pe pereţi şi trotuare. Am zăbovit o vreme ca să ascult, dar expunerea era atât de plictisitoare, şi, în plus, atât de presărată cu atacuri la adresa unui politician conservator necunoscut mie, încât mi-am pus maşinăria pe umăr şi am părăsit locul. Nu m-a mirat faptul că dezbaterea proiectului a încetat brusc şi că toţi şi-au văzut de treburile lor. În schimb, de cum m-am oprit, s-a pornit să pălăvrăgească un individ de profesie nedefinită. Nitam-nisam, a început o cuvântare despre muzică. Imediat se adunară şi ascultătorii. Căscau ochii în gura lui şi îi puneau întrebări care denotau ignoranţa crasă. Deodată pe stradă apăru în goană un om care ţipa. Îl urmărea un mecanism asemănător unui păianjen. Judecând după ţipetele urmăritului, se părea că este vorba despre un robot cibernetic

autoprogramabil pe cuatori trigonici cu legătură inversă, care se defectase şi...,Aoleu, acu’ mă face arşice!...” Curios, nimeni nici măcar nu clipi. Probabil că nimeni nu credea în revolta maşinilor.

La un colţ de stradă săriră în faţa mea două maşinării metalice, care semănau tot cu nişte păianjeni, dar de dimensiuni mai reduse decât robotul anterior şi nu atât de înfricoşătoare. Nici n-am apucat să oftez, că una dintre ele îmi lustrui rapid ghetele, iar cealaltă îmi spălă şi călcă batista. Apăru şi o cisternă mare, albă, pe şenile şi cu o mulţime de beculeţe pâlpâitoare, care mă stropi cu parfum. Am vrut să plec, când se auzi un trosnet puternic şi în piaţă căzu din cer o rachetă uriaşă, ruginită. Se auziră imediat voci în mulţime:

— Asta e „Steaua Visului”!

— Da, ea e!

— Bineînţeles, ea e! A luat startul acum două sute optsprezece ani, au uitat toţi de ea, dar echipajul a îmbătrânit doar cu doi ani, datorită comprimării einsteiniene a timpului în condiţiile deplasării cu viteze subluminice.

— Datorită cui? Ah, Einstein... Da, da, îmi amintesc... Am învăţat asta la şcoală în clasa a doua.

Din racheta ruginită izbuti cu mare greutate să iasă un individ chior, lipsit de mâna stângă şi de piciorul drept.

— Asta-i Pământul? întrebă iritat individul.

— Pământul! Pământul! se auziră răspunsuri din mulţime. Pe feţele oamenilor începură să înflorească zâmbetele.

— Slavă Domnului! exclamă individul şi toţi îşi aruncară priviri piezişe. Ori nu îl înţeleseseră, ori se prefăcuseră că nu îl înţeleg.

Astropilotul mutilat luă o ţinută impozantă şi începu o cuvântare, prin care chema întreaga omenire să zboare spre planeta Hoş-ni-Hoş din sistemul stelar Eoella, aflat în Norul Mic al lui Magellan, acolo unde era necesară eliberarea fraţilor întru intelect, care se jieleau (chiar aşa s-a exprimat: jieleau) sub oprimarea unui fioros dictator cibernetic. Urletul duzelor îi acoperi cuvintele. În piaţă aterizară încă două rachete, tot ruginite. Din clădirea Panteonului-Refrigerator dădeau fuga femei acoperite de brumă. Se iscă îmbulzeală. Am priceput că nimerisem în epoca întoarcerilor şi atunci am apăsat grăbit pe

pedale.

Oraşul dispăru şi mult timp nu mai apăru. Rămase doar zidul, dincolo de care izbucneau cu o ritmicitate plictisitoare incendii şi fulgere. Priveliştea era cel puţin stranie: un vid total şi doar zidul la vest. Deodată izbucni o lumină orbitoare şi atunci m-am oprit.

De jur împrejur se întindeau ţinuturi înfloritoare, nepopulate. Lanurile unduiau. Turme impozante cutreierau plaiurile, dar nu se mai vedeau ciobanii intelectuali. La orizont străluceau, argintii, bine cunoscutele cupole transparente, viaducte şi serpentine. Ca de obicei, la vest se înălţa zidul.

Am simţit o atingere pe genunchi şi am tresărit. Lângă mine stătea un băieţel cu ochii înflăcăraţi şi adânc cufundaţi în orbite.

— Ce vrei, piciule? am întrebat.

— Ţi s-a defectat aparatul? mă întrebă cu o voce melodioasă.

— Celor mai mari ca tine trebuie să te adresezi cu „dumneavoastră”, l-am dăscălit.

Rămase perplex, apoi faţa i se lumină.

— A, da, mi-aduc aminte. Dacă nu mă înşeală memoria, aşa se proceda în Epoca Politeţii Forţate. Fiindcă adresarea cu „tu” este în discordanţă cu ritmul tău emoţional, sunt gata să mă mulţumesc cu orice adresare adecvată ritmului tău.

N-am ştiut ce să îi răspund şi atunci el se aşeză pe vine lângă maşină, o atinse în diferite locuri şi spuse câteva cuvinte pe care nu le-am înţeles defel. Era un băieţel drăguţ, foarte curăţel, extrem de îngrijit şi sănătos. Mi s-a părut totuşi mult prea serios pentru anii lui.

De după zid se auzi o trosnitură asurzitoare. Am întors capul amândoi. Am văzut cum o labă solzoasă, sinistră, cu opt degete, se încleştează de coama zidului, se încordează, ca apoi să se desprindă şi să dispară.

— Ia ascultă, piciule, am spus, ce-i cu zidul ăsta?

Mă privi serios şi în acelaşi timp timid.

— Asta e aşa-zisul Zid de Fier, răspunse. Din păcate, îmi este necunoscută etimologia acestor cuvinte, dar ştiu că zidul desparte două lumi – Lumea Imaginaţiei Umane şi Lumea Fricii faţă de Viitor. Tăcu puţin, după care adăugă:

Etimologia cuvântului „frică” îmi este de asemenea necunoscută.

— Ce curios, am spus. Aş putea să mă uit şi eu? Ce Lume a Fricii o mai fi şi asta?

— Desigur, se poate. Iată ambrazura de comunicaţie. Satjsfă-ţi curiozitatea.

Ambrazura avea aspectul unei arcade joase, barată de o uşiţă blindată. M-am apropiat şi am pus mâna pe zăvor, cu nehotărâre. Băiatul îmi spuse din spate:

— Nu pot să nu te previn. Dacă ţi se întâmplă ceva acolo, va trebui să te prezinţi în faţa Consiliului Central al Celor O Sută Patruzeci de Lumi.

Am deschis uşiţa. Trosc! Buff! Uauu! Ai-i-i-i! Du-du-du- du-dul Toate cele cinci simţuri mi-au fost agresate concomitent. Am zărit o blondă frumoasă, cu un tatuaj indecent între omoplaţi, goală, cu picioare lungi. Blonda trăgea de zor din două pistoale-automat într-un brunet urât şi, ori de câte ori nimerea, în jur zburau numai stropi roşii. Am auzit tunetul exploziilor şi răcnetele înfiorătoare ale monştrilor. Am simţit putoarea de nedescris a cărnii neproteice arse şi putrezite. Vântul încins, stârnit de o explozie nucleară învecinată, îmi arse faţa, iar pe limbă am simţit gustul detestabil al protoplasmei împrăştiate în văzduh. Am sărit înapoi şi am trântit tremurând uşiţa, cât pe ce să-mi prind capul. Aerul mi se păru dulce, lumea minunată. Băieţaşul dispăruse. Am stat un timp să-mi revin, dar apoi m-am speriat: te pomeneşti că băieţelul ăla parşiv a dat fuga să se plângă la Consiliul său Central. M-am repezit la maşinăria mea.

Amurgul timpului lipsit de spaţiu se închise din nou în jurul meu. Nu mi-am desprins însă privirile de Zidul de Fier, prea mă rodea curiozitatea. Ca să nu pierd timpul de pomană, am sărit în viitor de-a dreptul peste un milion de ani. Dincolo de zid creştea spre înălţimi „o pădurice” de ciuperci atomice şi m-am bucurat când şi în zona mea apăru o lumină. Am frânat şi am scos un geamăt de dezamăgire.

Nu departe se înălţa giganticul Panteon-Refrigerator. Din cer cobora o navă stelară ruginită în formă de sferă. În jur era pustiu, lanurile unduiau. Sfera ateriză şi din ea ieşi acelaşi pilot îmbrăcat într-o salopetă bleu, iar în pragul Panteonului apăru fata în haine de culoare roz, plină de petele roşii ale decubitului. Fugiră unul către celălalt şi se luară de mâini. Mi-am întors privirile ruşinat. Pilotul bleu şi fata rozalie trântiră câte un

discurs.

Ca să-mi mai dezmorţesc picioarele, am coborât de pe maşinărie şi abia atunci am observat că cerul deasupra zidului era neobişnuit de limpede. Nu se mai auzeau nici bubuiturile exploziilor, nici pocnetele împuşcăturilor. Am prins curaj şi m-am îndreptat spre ambrazură.

De cealaltă parte a zidului se întindea un câmp perfect neted, despicat în două, până la orizont, de un şanţ adânc. De partea stângă a şanţului nu se zărea ţipenie de om, câmpul era înţesat de capace metalice plate, asemănătoare celor de la canalizare. În dreapta şanţului, departe spre orizont, se zăreau călăreţi purtându-şi caii în galop. Am observat apoi că pe marginea şanţului stă un om, cu picioarele atârnând în gol, smead, îmbrăcat într-o armură metalică. La piept îi atârna, legat de o curea lungă, ceva asemănător unei mitraliere cu ţeava groasă. Omul mesteca lent, scuipând la fiecare minut şi privindu-mă apatic. Îl priveam şi eu cu mâna pe uşiţă şi nu îndrăzneam să-i vorbesc. Prea arăta straniu. Neobişnuit. Sălbatic. Cine ştie ce fel de om era.

Săturându-se să mă tot privească, scoase de sub armură o sticlă plată, smulse dopul cu dinţii, trase o duşcă bună, scuipă iarăşi în şanţ şi spuse cu o voce răguşită:

— *Hello! You from that side?*[55]

— Da, am răspuns. Adică, *yes*.

— *And how is itgoing on out there?*[56]

— *So-so*, am spus, închizând uşa în urma mea. *And how is it going on here?*[57]

— *It's O.K.*, răspunse flegmatic şi amuţi.

După un timp l-am întrebat ce învârte pe aici. La început răspunse fără chef, dar după aceea deveni vorbăreţ. Se părea că în stânga şanţului omenirea îşi trăia ultimele zile, asuprită de roboţi fioroşi. Acolo roboţii deveniseră mai deştepţi decât oamenii, acaparaseră puterea, bucurându-se de toate darurile vieţii, în timp ce pe oameni îi vârâseră sub pământ şi-i instalaseră lângă benzile rulante, la muncă. În dreapta şanţului,

---

55 Salut! Eşti din partea cealaltă? (n.a.).

56 Şi cum e pe acolo? (n.a.).

57 Aşa şi aşa. Dar pe aici cum este? (n.a.).

pe teritoriul pe care el îl păzea, oamenii fuseseră înrobiţi de nişte extratereştri veniţi din universul învecinat. Aceştia luaseră şi ei puterea, instaurând reguli feudale şi bucurându-se din plin de dreptul primei nopţi. Trăiau aceşti extratereştri – şi deie Domnul –, că şi celor care le erau în graţii tot le mai pica una, alta. Iar la vreo douăzeci de mile de aici, dacă mergeai de-a lungul şanţului, se afla o regiune unde oamenii erau exploataţi de extratereştri de pe Altair, nişte viruşi raţionali care intră în corpul omului şi îl obligă să facă tot ce vor ei. Mai departe, spre vest, se afla o mare colonie a Federaţiei Galactice. Şi acolo oamenii erau asupriţi, dar trăiau destul de bine, pentru că înălţimea Sa Viceregele îi hrănea pentru tăiere şi alegea dintre ei recruţi pentru garda personală a Excelenţei Sale Imperatorul A-u al 3562-lea. Mai existau regiuni cucerite de paraziţi raţionali, plante raţionale şi minerale raţionale. Şi, în sfârşit, dincolo de munţi existau regiuni asuprite de cineva despre care deocamdată doar circulau diferite poveşti şi pe care nici un om serios nu le putea crede...

Aici discuţia noastră fu întreruptă. Pe deasupra câmpului trecură la joasă înălţime aparate zburătoare de forma unor farfurii. Din ele, învârtindu-se şi rostogolindu-se, se risipiră bombe. „Iar începe”, mormăi individul, se culcă, îndreptându-şi picioarele spre locul exploziilor, înşfăcă mitraliera şi deschise focul asupra călăreţilor care îşi cabrau caii la orizont. Am sărit afară, am închis uşiţa şi m-am sprijinit de ea cu spatele. Un timp am ascultat şuieratul, vuietul şi tunetul bombelor ce explodau. Pilotul în bleu şi fata în roz încă nu terminaseră dialogul pe treptele Panteonului. M-am uitat încă o dată, cu precauţie, dincolo de uşiţă: deasupra câmpului se umflau încetişor globurile de foc ale exploziilor. Capacele metalice se deschideau unul după altul, iar din subterane ieşeau oameni palizi şi zdrenţuiţi, cu feţe bărboase, fioroase. Purtau răngi de fier pe umeri. Călăreţii în armuri sosiră în galop şi-l făceau bucăţi pe interlocutorul meu, hăcuindu-l cu paloşe lungi, în timp ce el ţipa şi încerca să-i alunge cu mitraliera...

Am închis uşiţa şi am tras zăvorul cu grijă.

M-am întors la maşinărie şi m-am aşezat în şa. Aş fi vrut să zbor iarăşi spre viitor, peste o perioadă de câteva milioane de ani, să pot vedea Pământul muribund descris de Wells. Dar

pentru prima oară ceva se defectă la ambreiajul maşinăriei. Am apăsat pedala o dată, încă o dată, apoi am lovit-o din toate puterile, ceva s-a frânt, se auzi un sunet, lanurile unduitoare se zbârliră şi atunci mă simţii ca şi cum tocmai m-aş fi trezit din somn. Stăteam pe podiumul de demonstraţii din sala mică de conferinţe a Institutului nostru. Toţi mă priveau cu respect.

— Ce s-a întâmplat cu ambreiajul? am întrebat, uitându-mă împrejur în căutarea maşinăriei. Aceasta dispăruse. Mă întorsesem fără ea.

— N-are importanţă! exclamă Louis Sedlovoi. Vă mulţumesc foarte mult! Pur şi simplu m-aţi salvat... Ce interesant a fost, nu-i aşa?

Sala vuia în sensul că da, fusese interesant.

— Dar eu am citit undeva despre toate astea, se auzi vocea şovăielnică a unuia dintre magiştrii aflaţi în rândul întâi.

— Păi, bineînţeles! Cum să nu! ţipă Louis Sedlovoi. Doar a fost în viitorul descris literar!

— Prea puţine aventuri, comentară din spate jucătorii de „vapoare”. Doar discuţii, discuţii...

— Păi, aici n-am nici o vină, spuse hotărât Sedlovoi.

— Da, n-am ce zice, discuţii, am spus, coborând de pe podium. Mi-am amintit cum era sfârtecat interlocutorul meu negricios şi mi se făcu rău.

— Ei nu, de ce, protestă un licenţiat. Sunt şi lucruri interesante. Uite, maşina aia... Vă amintiţi? Pe cuatori trigonici... Asta, ştiţi, nu-i aşa?...

— Ei? făcu Pupkov-Zadni. Se pare că a şi început dezbaterea. Poate are cineva întrebări pentru referent?

Licenţiatul cel pisălog puse imediat o întrebare referitoare la transmisia temporală policonducătoare (îl interesa, vedeţi dumneavoastră, coeficientul dilatării volumice), iar eu am părăsit în linişte sala.

Aveam un sentiment ciudat. Totul în jur părea atât de material, stabil, plin de substanţă. Treceau oameni şi auzeam cum le scârţâie pantofii, simţeam curentul de aer provocat de trecerea lor. Nimeni nu vorbea mult, toţi munceau şi erau absorbiţi de gânduri, nimeni nu stătea la palavre, nu declama poezii şi nu rostea cu patos cuvântări. Toţi ştiau că laboratorul e una, iar tribuna şedinţei sindicale şi mitingul omagial – alta. Şi

când în întâmpinarea mea a venit Vîbegallo, târşâindu-şi pâslarii cu talpă din piele, am avut chiar un sentiment asemănător simpatiei, pentru că individul avea în barbă resturi de fiertură adevărată de mei, pentru că se scobea printre dinţi cu un cui lung şi subţire, iar atunci când a trecut pe lângă mine nu mi-a dat bună ziua. Era un bădăran viu, vizibil şi material, nu gesticula şi nu lua poze academice.

Am intrat la Roman, pentru că vream nespus de mult să povestesc cuiva aventurile mele. Roman stătea cu bărbia sprijinită în palmă şi privea un papagal mic şi verde, care zăcea într-o ceaşcă Petri, aşezată pe o masă de laborator. Papagalul mic şi verde era mat şi avea ochii acoperiţi cu o pieliţă albicioasă, cadaverică.

— Ce-i cu el? am întrebat.

— Nu ştiu, răspunse Roman. După cum vezi, a murit.

— De unde ai papagalul?

— Şi eu mă-ntreb.

— Poate e artificial? am presupus.

— Nu, e un papagal ca orice papagal.

— Cred că iar s-a aşezat Vitka pe umclaidet.

Ne-am aplecat deasupra papagalului şi am început să-l studiem cu atenţie. Pe lăbuţa neagră, chircită, se găsea un ineluş.

— „Foton”, citi Roman. Şi încă nişte cifre... Nouăsprezece zero cinci şaptezeci şi trei.

— Aşa, se auzi în spate o voce bine cunoscută. Ne-am întors şi am luat poziţia de drepţi.

— Bună ziua, spuse S-Ianus, apropiindu-se de masă. Ieşise pe uşa laboratorului său, aflată în spatele camerei, şi arăta cumva obosit şi foarte trist.

— Bună ziua, Ianus Poluektovici, am răspuns în cor, cu tot respectul posibil.

Ianus observă papagalul şi mai spuse o dată:, Aşa”. Luă pasărea în mână şi îi mângâie cu grijă şi tandreţe moţul roşu-aprins de pe cap. Spuse încet:

— Ce-i cu tine, Fotonaş?

Vru să mai spună ceva, dar se uită la noi şi tăcu. Stăteam şi ne uitam cum păşeşte bătrâneşte în colţul îndepărtat al laboratorului, cum deschide uşiţa cuptorului electric şi cum

pune înăuntru trupşorul verde.

— Roman Petrovici, spuse. Fiţi drăguţ şi aprindeţi cuptorul, vă rog.

Roman se conformă. Avea o figură de parcă i-ar fi venit o idee neobişnuită. S-Ianus îşi plecă fruntea, stătu puţin lângă cuptor, apoi scoase cu grijă cenuşa fierbinte şi, deschizând geamul, o aruncă în vânt.

— Ciudat, spuse Roman, uitându-se în urma lui.

— Ce e ciudat? am întrebat.

— Totul e ciudat, spuse Roman.

Şi mie mi se păru ciudată apariţia acestui papagal verde, mort, probabil foarte cunoscut lui Ianus Poluektovici. Ciudată mi s-a părut şi această mult prea neobişnuită ceremonie funerară, cu arderea în foc şi cu aruncarea cenuşii în vânt, dar eram atât de nerăbdător să povestesc călătoria în viitorul descris de literatură, încât asta am şi făcut. Roman mă ascultă foarte distrat, privind absent şi dând aiurea din cap, apoi se băgă sub masă, spunând: „Continuă, continuă, te aud”, scoase de acolo coşul de gunoi şi începu să răscolească printre ghemotoacele de hârtii şi resturile de bandă magnetică. Când am terminat de povestit, mă întrebă:

— Dar acest Sedlovoi n-a încercat să călătorească în prezentul descris de literatură? Cred că ar fi fost mult mai amuzant.

În timp ce mă gândeam la această propunere şi mă delectam cu ironia lui Roman, acesta răsturnă pe jos întreg conţinutul coşului.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat. Ţi-ai pierdut lucrarea de doctorat?

— Înţelegi, Saşka, spuse, privindu-mă cu nişte ochi absenţi, iată o întâmplare minunată. Ieri am curăţat cuptorul şi am găsit acolo o pană verde, arsă. Am aruncat-o la coş şi astăzi văd că nu mai e aici.

— A cui pană? am întrebat.

— Vezi tu, penele verzi simt foarte rare pe meridianele noastre. Iar papagalul care a fost ars acum era verde.

— Ce prostie. Doar ai găsit pana ieri.

— Tocmai asta-i treaba, spuse Roman, adunând gunoiul şi punându-l la loc în coş.

Capitolul 3

„Poeziile sunt nefireşti, nimeni nu vorbeşte în versuri, în afară de vreun prostănac, sau de vreun *beadle* atunci când vine cu un cadou de Crăciun, sau anunţurile de cremă de ghete. Niciodată să nu te cobori până la poezie, băiatul meu.”

Charles Dickens

„Aldanul” a fost în reparaţii toată noaptea. A doua zi de dimineaţă, când am venit în sala electronică, inginerii, răi de atâta nesomn, stăteau trântiţi pe podea şi-l înjurau apatici pe Cristobal Josevici. Îl numeau scit, barbar şi hun, care se năpustise asupra ciberneticii. Disperarea lor era atât de mare, încât au ascultat un timp până şi sfaturile mele şi au încercat să mi le urmeze, dar între timp a venit şeful lor, Savaof Baalovici Unic, şi atunci m-au izgonit de lângă maşină. M-am retras, m-am aşezat la biroul meu şi am început să privesc cum Savaof Baalovici pătrunde în miezul defecţiunii.

Era foarte în vârstă, dar robust şi vânjos, bronzat, cu o chelie lucitoare, cu obrajii bărbieriţi meticulos, îmbrăcat într-un costum alb, imaculat, de şantung. Toţi îl priveau cu adâncă veneraţie pe acest om. Eu însumi am văzut odată cum îl dojenea cu voce înceată pe Modest Matveevici, iar Modest cel Groaznic, aplecându-şi linguşitor capul, spunea: „Am înţeles, să trăiţi!… E vina mea. Nu se va mai întâmpla...” Savaof Baalovici emana o energie extraordinară. Fusese observat faptul că în prezenţa lui ceasurile încep să meargă mai repede şi că traiectoriile particulelor elementare, curbate din cauza câmpului magnetic, devin rectilinii. Nu a fost niciodată magician, în orice caz nu un magician practicant. Nu trecea prin pereţi, nu teleporta niciodată pe nimeni şi nu îşi crea dubleţi, totuşi lucra extraordinar de mult. Era şeful secţiei Deservirea Tehnică, cunoscător până în cele mai mici amănunte al întregii tehnici a Institutului şi consultantul fabricii tehnomagice din Kitejgrad. În plus, se îndeletnicea cu cele mai neaşteptate treburi, care nu

aveau nici o legătură cu profesia lui.

Povestea vieţii lui Savaof Baalovici am aflat-o nu de mult. În timpuri imemoriale, S.B. Uni fusese cel mai mare magician al globului pământesc. Cristobal Junta şi Gian Giacomo au fost ucenicii ucenicilor lui. Cu numele lui erau descântaţi dracii. Cu numele lui erau sigilate recipientele cu djinni. Regele Solomon îi trimisese scrisori exaltate şi construise temple în cinstea lui. Părea atotputernic. Şi iată că pe la mijlocul secolului al şaisprezecelea devenise într-adevăr atotputernic. Rezolvând numeric ecuaţia diferenţială integrală a Perfecţiunii Supreme, enunţată de un titan încă din perioada glaciară, putea să facă absolut orice minune. Fiecare magician îşi are limitele lui. Unii nu sunt capabili să-şi înlăture părul de pe urechi. Alţii stăpânesc legea generală a lui Lomonosov-Lavoisier, în schimb sunt neputincioşi în faţa celui de-al doilea principiu al termodinamicii. Al treilea grup, extrem de restrâns, poate, să spunem, să oprească timpul, dar numai în spaţiul Reeman şi pe perioade foarte scurte. Savaof Baalovici era atotputernic. Putea totul şi nu putea nimic, întrucât condiţia limită a ecuaţiei Perfecţiunii era obligativitatea ca minunea să nu aducă daune nici unei fiinţe raţionale. Nici pe Pământ, nici în altă parte a Universului. Iar astfel de minuni nu puteau fi imaginate de nimeni, nici chiar de Savaof Baalovici, astfel că S.B. Uni abandonă pentru totdeauna magia şi deveni şeful secţiei Deservirea Tehnică din CANCI...

O dată cu venirea lui, inginerii prinseră spor. Mişcările lor devenită raţionale, iar ironiile răutăcioase dispărură ca prin farmec. Mi-am scos mapa cu sarcinile zilnice şi eram gata să mă apuc de lucru, dar chiar atunci veni la mine Stellocika, o vrăjitoare foarte drăguţă, cu nasul în vânt şi ochii cenuşii, practicantă la Vîbegallo. Mă chemă să facem gazeta de perete.

Amândoi făceam parte din colegiul de redacţie şi scriam poezii satirice, fabule şi texte pentru desene. În afară de asta, eu desenasem artistic o cutie de scrisori pentru reclamaţii, spre care zburau din toate părţile scrisori înaripate. În general, pictorul gazetei de perete era tizul meu, Aleksandr Ivanovici Drozd, mecanic de aparatură cinematografică, individ care într-un fel sau altul reuşise să se strecoare în Institut Dar era specialist în titluri de articole. Redactorul-şef al gazetei era Roman Oyra-Oyra, iar adjunctul lui era Volodea Pocikin.

— Saşa, spuse Stellocika, privindu-mă cu ochii ei cenuşii, sinceri. Să mergem.

— Unde? am întrebat. Ştiam însă unde.

— Să facem gazeta.

— De ce?

— Roman ne roagă insistent, pentru că Cerber a început să latre. Spune că au mai rămas doar două zile şi nu-i gata aproape nimic.

Cerber Psoevici Demin, şef de cadre, era protectorul gazetei noastre, principalul ei cenzor şi animator.

— Ascultă, am spus, hai s-o lăsăm pe mâine.

— Mâine nu pot eu, se împotrivi Stellocika. Mâine zbor spre Suhumi, să-i înregistrez pe paviani. Vîbegallo spune că trebuie să-l înregistrez pe şeful lor, acesta fiind exemplarul cel mai responsabil… Lui Vîbegallo îi e frică să se apropie de şef, pentru că ăla suferă de gelozie. Hai să mergem, Saşa!

Am oftat, mi-am strâns hârtiile şi am urmat-o pe Stellocika, pentru că singur nu sunt în stare să compun poezii. Întotdeauna ea îmi dădea prima strofă şi ideea principală, iar în poezie, după opinia mea, ăsta-i lucrul cel mai important.

— Unde lucrăm? am întrebat-o pe drum. La comitetul sindical?

— La comitetul sindical nu avem loc, acolo îl prelucrează pe Alfred. Din cauza ceaiului. Roman ne dă voie să lucrăm la el.

— Despre ce trebuie să scriem? Iarăşi despre baie?

— Şi despre baie. Despre baie, despre Muntele Pleşuv. Trebuie să îl înfierăm pe Homa Brut „Bandit”.

— Printre noi e Homa Bandit – un borfaş de neîmblânzit, am spus.

— Şi tu, Brutus, spuse Stellocika.

— E doar o idee, am spus. Trebuie s-o dezvoltăm.

În laboratorul lui Roman, pe masă era întinsă gazeta de perete: o coală mare din hârtie semiciocan, curată ca o fecioară. Alături, printre borcănelele cu guaşe, pulverizatoare şi notiţe, zăcea culcat pictorul şi mecanicul de aparatură cinematografică Aleksandr Drozd, cu o ţigară lipită de buze. Cămaşa îi era, ca întotdeauna, desfăcută şi din ea se zărea burta proeminentă şi păroasă.

— Salut, am spus.

— Salut, spuse Sanea.

Urla muzica, iar Sanea învârtea un radio portativ.

— Ce aveţi aici? am întrebat, strângând notiţele.

Nu erau prea multe. Un articol de fond: *În întâmpinarea sărbătorii*. Un articol al lui Cerber Psoevici, *Rezultatele cercetărilor privind stadiul de execuţie a directivelor conducerii privind disciplina în muncă pe perioada dintre sfârşitul primului trimestru şi începutul celui de-al doilea trimestru*. Se mai găsea articolul profesorului Vîbegallo *Datoria noastră este datoria faţă de gospodăriile orăşeneşti şi raionale patronate de noi*, articolul lui Volodea Pocikin *Despre conferinţa unională pe tema magiei electronice*, o notă a unui spiriduş *Când se va remedia încălzirea la etajul trei?* Mai era şi articolul preşedintelui comitetului cantinei, articol intitulat *Nici carne, nici peşte* – şase pagini dactilografiate la un rând. Articolul începea cu următoarele cuvinte: „Fosforul este necesar omului ca aerul”. Se mai găsea şi articolul lui Roman despre activitatea secţiei Probleme Inaccesibile. Pentru rubrica „Veteranii noştri” aveam articolul lui Cristobal Junta *De la Sevilla la Granada. Anul 1547*. Mai erau câteva scurte notiţe în care se criticau: lipsa ordinii necesare la casa de ajutor reciproc, dezordinea în organizarea activităţii brigăzii de pompieri voluntari, admiterea jocurilor de noroc în vivariu. Erau şi câteva caricaturi. Una dintre ele îl înfăţişa pe Homa Brut „Bandit”, decăzut şi cu nasul vineţiu. Într-alta era luată în derâdere situaţia băii: era desenat un om gol, îngheţat, de culoare albastră, stând sub jeturile de apă ca gheaţa ale unui duş.

— Ce plictiseală! am zis. Poate nu mai este nevoie de poezii?

— Este, suspină Stellocika. Am aranjat articolele în fel şi chip, tot mai rămâne loc liber.

— Lasă-l pe Sanea să deseneze ceva pe-acolo. Nişte spice sau nişte panseluţe înflorite. Ce zici, Sanea?

— Munciţi, munciţi, spuse Drozd. Eu trebuie să scriu ridul.

— Ce să spun, am protestat. De scris trei cuvinte acolo.

— Pe fondul nopţii înstelate, declamă impunător Drozd. Şi mai am şi o rachetă. Mai sunt şi titlurile articolelor. Iar eu nu am mâncat încă de prânz. Nici micul dejun nu l-am luat.

— Du-te şi mănâncă, l-am sfătuit.

— Nu am cu ce, spuse iritat. Am cumpărat de la consignaţie

un magnetofon! În loc să vă ţineţi de prostii, mai bine mi-aţi fi făcut câteva sandvişuri. Cu unt şi cu dulceaţă. Sau şi mai bine, mi-aţi fi făcut o bancnotă de zece ruble.

Am scos o rublă şi i-am arătat-o de la distanţă.

— Dacă scrii titlul, o primeşti.

— Fără s-o mai dau înapoi? întrebă, înviorându-se.

— Nu. E cu împrumut.

— Păi, atunci totuna e, spuse. Numai că, să ştiţi, sunt pe moarte. Deja am spasme.

— Minte, spuse Stella. Saşa, hai să ne aşezăm la măsuţa aia şi să scriem acum toate poeziile.

Ne-am aşezat la măsuţă şi-am întins caricaturile. Le-am privit un timp în speranţa că ne va veni vreo idee. Apoi Stella spuse:

— Astfel de oameni ca Bandit, păzea, sunt puşi pe şterpelit.

— Da’ ce-a furat? am întrebat. Ce, a furat ceva?

— Nu, spuse Stella. S-a bătut ca un huligan. Asta am spus-o doar aşa, pentru rimă.

Iarăşi ne-am pus pe aşteptat. În afară de „păzea, sunt puşi pe şterpelit” nu-mi venea nimic în minte.

— Hai să gândim logic, am propus. Îl avem pe Homa Bandit. S-a îmbătat. S-a bătut. Ce-a mai făcut?

— S-a legat de fete, spuse Stella. A spart un geam.

— Bun, am spus. Şi altceva?

— A înjurat...

— Ce ciudat, se auzi vocea lui Sanea Drozd. Am lucrat cu acest Bandit în camera de proiecţie. Un băiat ca toţi băieţii. Unul normal.

— Şi? am întrebat.

— Şi asta-i tot

— Poţi să-mi dai o rimă la Bandit? am întrebat.

— Manglit.

— Asta a mai fost, am spus. Şterpelit.

— Atunci ce zici de-un ciomag cioplit? Un ciomag pentru trosnit.

Stella declamă:

— Aici, tovarăşi, e Bandit. Ia ciomagul de trosnit şi plesneşte-l pe Bandit.

— Nu ţine, comentă Drozd. Propaganda pedepsei corporale.

— Plesnit, am spus. Adică murit.

— Aici, tovarăşi, iată-l pe Bandit, spuse Stella. Plesnit-au muştele când a grăit.

— Cu poeziile ce le-aţi citit, toate muştele-au mierlit, spuse Drozd.

— Ai scris titlul? am întrebat.

— Nţţ, se fandosi Drozd.

— Atunci ocupă-te de el.

— Ruşinea Centrului vestit, spuse Stella, sunt beţivanii ca Bandit.

— Asta merge, am încuviinţat. Asta o să o scriem la sfârşit. Noteaz-o. Va fi o morală proaspătă şi originală.

— Ce-i aşa de originală? întrebă Drozd.

Nu am catadicsit să îi răspund.

— Acum trebuie să arătăm, am continuat eu, cum a vagabondat. Să zicem aşa. Un notoriu beţivan seamănă cu-n pavian, vorba lui nu face-un ban, iată cum un gogoman a ajuns un huligan.

— Îngrozitor, spuse dezgustată Stella.

Mi-am sprijinit capul în palme şi am aruncat o privire caricaturii. Drozd trăgea cu pensula pe coala de hârtie semi-ciocan, concentrat, cu fundul scos în afară. Picioarele îi erau arcuite, încorsetate în blugii extrem de strâmţi. Atunci îmi veni ideea.

— Cu genunchii împleticiţi! am exclamat. Cântecelul.

— „Stătea un greieraş cu genunchii împleticiţi”, spuse Stella.

— Aşa-i, încuviinţă Drozd, fără a-şi întoarce privirile. Şi eu îl ştiu. „Oaspeţii au plecat piliţi, cu genunchii-mpleticiţi”, cântă el.

— Stai aşa, stai, l-am întrerupt. Simţeam cum mă cuprinde inspiraţia. De vă bateţi, drăcuiţi, precum el o s-o sfecliţi: la miliţie dormiţi cu genunchii-mpleticiţi.

— Aşa mai merge, spuse Stella.

— Vezi? am întrebat. Încă două strofe şi peste tot refrenul „cu genunchii-mpleticiţi”. S-a îmbătat crunt… A fugărit gagicile… Sau cam aşa ceva.

— Straşnic s-a mai îmbătat, începu Stella. Nici dracu’ nu-l vrea fârtat. Sparge uşi, oamenii-s pândiţi, cu genunchii-mpleticiţi.

— Minunat! am exclamat. Noteaz-o. Şi chiar le-a spart?

— Le-a spart, le-a spart.

— Excelent! am strigat satisfăcut. Ei, acum încă o strofa.

— Pe fete le-aleargă şovăielnic, cu genunchii-mpleticiţi puternic. Acum ne trebuie şi primul rând.

— Muniţie, am spus. Poliţie. Ambiţie. Justiţie.

— Se cuibăreşte, spuse Stella. Se adăposteşte. Nu se bărbiereşte şi nu se săpuneşte.

— Ăsta-i el, adăugă Drozd. Întocmai aşa. A reieşit un adevăr artistic. De când s-a născut nu l-a interesat nici bărbieritul, nici scăldatul.

— Poate ne mai gândim la al doilea rând? propuse Stella. Puternic. Statornic. Harnic.

— Venetic, am spus. Genetic.

— Potrivnic, interveni Drozd. Cred că am intrat în impas. Ne-am privit mult timp în tăcere, absenţi, mişcând din buze. Drozd bătea cu pensula în marginea ceştii cu apă.

— Când joacă şi dănţuie nevolnic, am spus într-un sfârşit, înjură ca un pirat netrebnic. Pe fete le-aleargă şovăielnic, cu genunchii-mpleticiţi puternic.

— Pirat... parcă e cumva... ezită Stella.

— Atunci: nici dracu’ de-amic nu-i este vrednic.

— Asta a mai fost.

— Unde?... Ah, da, într-adevăr, a mai fost.

— Ca un tigru groaznic, propuse Drozd.

Se auzi un râcâit uşor şi am întors capetele. Uşa laboratorului lui Ianus Poluektovici se deschise încetişor.

— Ia te uită! exclamă Drozd mirat, încremenind cu pensula în mână.

Prin crăpătura uşii apăru un papagal micuţ, verde, cu un ciuf roşu.

— Ce papagal micuţ! exclamă Drozd. Papagal! Pui-pui-pui... Începu să mişte din degete, ca şi cum ar fi fărâmiţat nişte pâine. Papagalul ne privea cu un singur ochi. Apoi deschise ciocul lui negru şi curbat, precum nasul lui Roman, şi strigă cu glas răguşit:

— R-reactor! R-reactor! Tr-rebuie să r-rezistăm!

— Ce dră-ă-ăguţ! exclamă Stella. Sanea, prinde-l!

Drozd se urni spre papagal, dar se opri brusc.

— Probabil că muşcă, se sperie el. Ia uite ce cioc are.

Papagalul se desprinse de podea, bătu din aripi şi zbură

stângaci prin cameră. Îl urmăream cu uimire. Semăna foarte mult cu acela de ieri. Un frate geamăn. Ce mulţi papagali, m-am gândit.

Drozd flutură din pensulă.

— Dacă dă cu ciocul? insinuă el.

Papagalul se aşeză pe braţul balanţei de laborator, se scutură, îşi căută echilibrul şi pronunţă clar:

— Pr-roxima Centaur-ri! R-rubidiu! R-rubidiu!

Se umflă apoi în pene, îşi trase capul între aripi şi închise ochii. Aveam impresia că tremură. Stella creă urgent o bucată de pâine cu gem, rupse o bucăţică şi i-o puse sub cioc. Papagalul nu reacţionă. Tremura în mod evident şi talerele balanţei zdrăngăneau încetişor.

— Cred că e bolnav, spuse Drozd. Luă absent sandvişul din mâna Stellei şi începu să mănânce.

— Băieţi, am remarcat eu, a mai văzut cineva papagali în Institut până acum?

Stella negă, dând din cap. Drozd ridică din umeri.

— Cam mulţi papagali în ultima vreme, am spus. Şi ieri la fel...

— Probabil că Ianus face experienţe cu papagali, presupuse Stella. Antigravitaţie sau ceva asemănător...

Uşa de la coridor se deschise şi intrară Roman Oyra-Oyra, Vitka Komeev, Edik Amperian şi Volodea Pocikin. În cameră zgomotul se înteţi. Komeev, proaspăt odihnit, foarte vioi, începu să răsfoiască notiţele noastre şi să facă observaţii ironice, zgomotoase, asupra stilului. Voinicul Volodea Pocikin, adjunctul redactorului-şef, responsabil în principal cu obligaţiile poliţieneşti, îl înşfăcă pe Drozd de ceafa groasă, îl îndoi pe jumătate şi îl vârî cu nasul în gazetă, întrebând: „Unde-i titlul? Unde-i titlul, Drozdillo?” Roman ceru să vadă poeziile scrise, iar Edik, neavând nimic în comun cu gazetăria, se îndreptă spre dulap şi începu să mute diferite aparate. Pe neaşteptate papagalul izbucni: „Over-rsun! Over-rsun!”, şi toţi încremeniră.

Roman privea fix papagalul. Pe faţa lui apăru o expresie mai veche, de parcă tocmai i-ar fi venit o idee năstruşnică. Volodea Pocikin îl abandonă pe Drozd şi se miră cu voce tare: „Ia te uită, un papagal!” Mitocanul Korneev întinse imediat mâna să înhaţe papagalul de mijlocul corpului, dar pasărea se smuci şi Komeev

abia mai reuşi să-l prindă de coadă.

— Lasă-l, Vitka, ţipă Stella, înfuriată. Ce-s apucăturile astea, să chinuieşti pasărea?

Papagalul ţipa. Toţi se îngrămădiseră în jurul lui. Korneev îl ţinea ca pe un porumbel, Stella îi mângâia ciuful, iar Drozd îi răsfira tandru penele cozii. Roman se uită la mine.

— Curios, spuse el. Nu-i aşa?

— De unde a apărut aici, Saşa? mă întrebă politicos Edik. Am schiţat un gest cu capul, arătând laboratorul lui Ianus.

— Ce nevoie are Ianus de papagal? întrebă Edik.

— Pe mine mă întrebi? am spus.

— Nu, e o întrebare retorică, preciză cu seriozitate Edik.

— Ce nevoie are Ianus de doi papagali? am întrebat.

— Sau trei, adăugă încet Roman.

Komeev se întoarse spre noi.

— Unde mai sunt şi alţii? întrebă el, privind în jur cu interes. Papagalul pe care îl ţinea în mână se zbătea încetişor, încercând să-l ciupească de deget.

— Lasă-l în pace, am spus. Nu vezi că e bolnav?

Komeev îl împinse pe Drozd şi aşeză din nou papagalul pe balanţă. Papagalul se înfoie şi îşi desfăcu aripile.

— Lasă-l în plata Domnului, spuse Roman. Ne-om descurca noi mai târziu. Unde sunt poeziile?

Stella turui tot ce reuşisem să compunem. Roman îşi frecă gânditor bărbia, Volodea Pocikin nechează nenatural, iar Komeev ordonă:

— Împuşcaţi. Cu un automat. De mare calibru. O să învăţaţi vreodată să scrieţi poezii?

— Ia scrie-le singur, am răspuns iritat.

— Nu pot să scriu poezii, protestă Komeev. Eu nu am caracterul lui Puşkin. Eu am caracterul lui Belinski.

— Tu ai caracterul unui cadavru.

— Pardon! sări Vitka. Doresc ca în gazeta de perete să existe o rubrică de critică literară. Vreau să scriu articole de critică literară. Praf vă fac pe toţi! Încă n-am uitat creaţia voastră măiastră despre casele de odihnă.

— Care-i aia? întrebă Edik.

Komeev recită imediat:

— „Vreau să construiesc o vilă. Unde? Ce dilemă! Doar

comitetul de sindicat, n-are încă nici un rezultat.”. A fost, recunoaşteţi?

— Ei, ce să-ţi spun, am zis. Până şi Puşkin a avut poezii proaste. Nici în crestomaţiile şcolare nu le publică în întregime.

— Asta o ştiu şi eu, spuse Drozd.

Roman se întoarse spre el.

— O să avem sau nu un titlu astăzi?

— O să avem, spuse Drozd. Deja am desenat litera „C”.

— Care „C”? Ce legătură are „C”-ul?

— Da’ ce, nu trebuia?

— Ah, îmi vine să mor, spuse Roman. Ziarul se numeşte „Pentru magia avansată”. Arată-mi măcar un „C” aici!

Drozd îşi mişcă buzele, uitându-se în acelaşi timp la perete.

— Cum vine asta? spuse într-un sfârşit. De unde am luat „C”-ul? Că doar era şi o literă „C”!

Roman se înfurie şi îi ordonă lui Pocikin să îi gonească pe toţi la locurile lor. Eu şi Stella am nimerit sub comanda lui Komeev. Drozd începu, tremurând, să modifice „C”-ul într-un „P” stilizat. Edik Amperian încercă să dispară cu un psihoelectrometru, dar a fost prins, legat şi condamnat să repare pulverizatorul necesar desenării cerului înstelat. Apoi veni rândul lui însuşi Pocikin. Roman îi ordonă să transcrie notiţele la maşina de scris şi să corecteze concomitent stilul şi ortografia. Roman însuşi începu iar să umble prin laborator, uitându-se la toţi peste umăr.

Un timp totul a mers strună. Am reuşit să compunem şi să aruncăm la coş o serie de variante pe tema băii: „La noi, şi în cadă, şi-n privată, curge apă îngheţată”, „Cine vrea curat să fie, duşul bocnă nu-l îmbie”, „Zeci de suflete din Institut un duş fierbinte ar fi făcut” şi aşa mai departe. Komeev ne înjura cu neruşinare, ca un adevărat critic literar. „învăţaţi de la Puşkin! ne sfătuia. Sau măcar de la Pocikin. Alături de voi stă un adevărat geniu, iar voi nici măcar nu sunteţi în stare să-l imitaţi... «Uite cum goneşte-un ZIL pe drum, mă voi sfărâma de el acum...». Câtă forţă fizică se ascunde în aceste rânduri! Câtă limpezime a simţurilor!” îi răspundeam şi noi cu înjurături stângace. Sanea Drozd ajunse la litera „t” din cuvântul „avansată”. Edik repară pulverizatorul şi-l probă pe conspectele lui Roman. Volodea Pocikin căuta litera „ţ” la maşina de scris, blestemând întruna. Totul decurgea firesc. Apoi Roman spuse

dintr-o dată:

— Saşa, uită-te aici.

M-am uitat. Papagalul zăcea sub balanţă, cu lăbuţele chircite, ochii îi erau acoperiţi cu o pieliţă albicioasă, iar ciuful i se pleoştise.

— A murit, spuse Drozd cu milă.

Ne-am adunat iarăşi în jurul papagalului. N-aveam în minte nici un gând anume, iar dacă-l aveam, poate doar în subconştient. Cert este că am întins mâna şi am luat papagalul, cercetându-i lăbuţele. Roman mă întrebă imediat:

— Este?

— Este, am răspuns.

Pe lăbuţa neagră, chircită, se găsea un ineluş din metal alb, iar pe el fusese gravat: „Foton” şi cifrele „190573”. M-am uitat pierdut la Roman. Probabil că arătam amândoi cam ciudat, pentru că imediat Komeev ne îndemnă:

— Ia hai, povestiţi-ne tot ce ştiţi.

— Le povestim? întrebă Roman.

— Ce aiureală, am spus. Probabil că sunt nişte scamatorii. Sigur sunt nişte dubleţi.

Roman cercetă încă o dată trupşorul cu multă atenţie.

— Nu, mă contrazise. Tocmai aici este problema. Asta nu e un dublet. Este acelaşi, cel mai adevărat original.

— Ia dă să văd, se băgă Komeev.

Toţi trei, el împreună cu Volodea Pocikin şi Edik, cercetară cât se poate de minuţios papagalul şi anunţară într-un glas că nu este un dublet şi că ei nu înţeleg de ce asta ne miră atât. „Să luăm, de pildă, cazul meu, spuse Komeev. Nici eu nu sunt un dublet. Asta de ce nu vă mai miră?”.

Atunci Roman o privi pe Stella, moartă de curiozitate, îl privi pe Volodea Pocikin cum stătea cu gura căscată, se uită la Vitka, la zâmbetul lui batjocoritor, şi atunci le povesti totul: cum găsise alaltăieri o pană verde în cuptorul electric şi cum o aruncase la coşul de gunoi, cum ieri n-o mai găsise în coş, dar cum în schimb găsise pe masă (pe această masă) un papagal mort, o copie identică a papagalului de faţă. Nici copia nu era un dublet. Povesti cum Ianus recunoscuse papagalul şi, făcându-i-se milă de el, îl arsese în cuptorul electric mai sus menţionat, iar cenuşa, nu se ştie de ce, o aruncase afară pe ferestruică.

Un timp nimeni nu scoase o vorbă. Drozd ridică din umeri, prea puţin interesat de povestirea lui Roman. Pe faţa lui se vedea clar că nu pricepe de ce s-a iscat o asemenea hărmălaie, că doar în această clădire se petrec chestiuni mult mai serioase. Stellocika părea şi ea dezamăgită. Dar cei trei magiştri înţeleseră totul foarte bine, iar pe fizionomiile lor se putea lesne observa protestul. Komeev pomi decis:

— Minţiţi. Şi încă prost.

— Nu poate fi acelaşi papagal, protestă manierat Edik. Probabil că aţi greşit.

— Ba este acelaşi, am spus. Verde şi cu ineluş.

— Foton? întrebă Volodea Pocikin cu o voce de procuror.

— Foton. Ianus îi spunea Fotonaş.

— Dar cifrele? întrebă Volodea.

— Şi cifrele.

— Cifrele-s tot alea? întrebă ameninţător Komeev.

— Cred că sunt aceleaşi, am spus nehotărât, uitându-mă la Roman.

— Da’ nu poţi fi mai precis? insistă Korneev şi acoperi papagalul cu laba lui roşie. Ia zi, ce număr e aici?

— Nouăsprezece... am spus. Aă-ă... zero doi, nu aşa? Şaizeci şi trei.

Komeev se uită sub palmă.

— Minţi, spuse acesta. Da’ tu? se adresă lui Roman.

— Nu mai ţin minte, spuse calm Roman. Am impresia că nu zero trei, ci zero cinci.

— Nu, am spus. Totuşi era zero şase. Îmi amintesc că parcă era o buclă acolo.

— O buclă, spuse dispreţuitor Pocikin. Holmşilor! Pinkertonilor! S-au săturat de legea cauzalităţii...

Komeev îşi vârî mâinile în buzunare.

— În afară de asta, spuse el. Nu mai insist asupra faptului că minţiţi. Le-aţi încurcat, băi. Toţi papagalii-s verzi, mulţi au inele, iar perechea în cauză este din seria „Foton”. Aveţi mintea compostată. De altfel, ca toţi poeţii şi redactorii gazetelor de perete proaste.

— Compostată? întrebă Roman.

— Ca o râzătoare.

— Ca o râzătoare? repetă Roman, zâmbind ciudat.

— O râzătoare dezmembrată, explică Komeev. Ruginită. Şi ca o plasă. Cu găuroaie.

Atunci Roman, zâmbind la fel de straniu, scoase din buzunarul de la piept o agendă şi o răsfoi.

— Deci aşa... spuse el, cu găuroaie şi ruginită. Ia să vedem... Nouăsprezece zero cinci şaptezeci şi trei, citi el.

Magiştrii se năpustiră spre papagal şi se ciocniră cap în cap cu un trosnet uscat.

— Nooşpe zero cinci şapteş'trei, spuse Komeev cu o voce stinsă.

A fost ceva de mare efect. Stella scoase un uşor ţipăt de plăcere.

— E, nu mă-nnebuniţi, se băgă şi Drozd, fără să-şi ia privirile de pe titlul gazetei. S-a întâmplat o dată să-mi iasă şi mie numărul la biletul de loterie şi imediat am dat fuga la CEC să-mi iau automobilul. Dar s-a dovedit apoi că...

— De ce ţi-ai notat numărul? întrebă Komeev, uitându-se cu ochii mijiţi la Roman. Aşa ţi-e obiceiul? Îţi notezi toate numerele? Poate ţi-ai notat şi seria ceasului?

— Minunat! exclamă Pocikin. Bravo, Vitka! Ai nimerit în plin. Ce ruşine, Roman! De ce ai otrăvit papagalul? Câtă cruzime!

— Idioţilor! se înfurie Roman. Ce sunt eu, Vîbegallo?

Komeev sări la el şi îi cercetă urechile.

— Ia mai du-te dracului! îl înjură Roman. Saşa, admiră-i!

— Măi, băieţi, i-am dojenit eu, cine credeţi că face glume de-astea? Drept cine ne luaţi?

— Păi, şi ce să facem? întrebă Komeev. Careva minte. Ori voi, ori legile naturii. Eu cred în legile naturii. Toate celelalte se schimbă.

Totuşi, se descurajă repede, se aşeză într-un colţ şi căzu pe gânduri. Sanea Drozd îşi vedea liniştit de treabă. Stella ne privea pe toţi, la rând, cu ochii speriaţi. Volodea Pocikin scria ceva în ritm alert şi tăia nişte formule. Edik începu primul:

— Chiar dacă nu se încalcă nici un fel de legi, porni el să raţioneze, rămâne la fel de stranie apariţia neaşteptată a acestor papagali, în aceeaşi cameră, şi mortalitatea dubioasă în rândurile lor. Şi de fapt nici nu mă mir prea tare, pentru că aici avem de-a face cu Ianus Poluektovici. Nu aveţi impresia că însuşi Ianus Poluektovici este o persoană foarte ciudată?

— Ba da, am spus.
— Şi eu cred asta, spuse Edik. De fapt, cu ce se ocupă el, Roman?
— Depinde care dintre Ianuşi. S-Ianus se ocupă de relaţia dintre spaţiile paralele.
— Hm, făcu Edik. Asta nu ne ajută cu nimic.
— Din păcate, spuse Roman. Şi eu mă tot gândesc ce legătură poate fi între papagali şi Ianus şi zău că nu-mi trece nimic prin minte.
— Dar e un om ciudat? întrebă Edik.
— Da, fără îndoială. Să ne gândim numai la faptul că sunt doi şi totuşi e unul singur. Ne-am obişnuit atât de mult cu situaţia asta, încât nici nu ne mai gândim la ea…
— Asta am vrut să spun şi eu. Vorbim rar despre Ianus, îl respectăm prea mult. Şi totuşi cu siguranţă fiecare dintre noi a observat la el cel puţin o ciudăţenie.
— Ciudăţenia numărul unu, am spus. Dragostea pentru papagalii muribunzi.
— Fie şi asta, acceptă Edik. Altceva?
— Bârfitorilor, interveni Drozd cu demnitate. Uite, cândva i-am cerut să mă împrumute.
— Da? spuse Edik.
— Şi m-a împrumutat, spuse Drozd. Şi am uitat cu cât m-a împrumutat. Iar acum nu ştiu ce să fac.
Tăcu. Edik aşteptă câteva clipe continuarea, după care spuse:
— Ştiţi că, de fiecare dată când am lucrat cu el noaptea, pleca undeva, exact la miezul nopţii, şi se întorcea după cinci minute, şi de fiecare dată am avut impresia că, într-un anume fel, încearcă să afle de la mine cu ce ne ocupaserăm cât fusese plecat.
— Într-adevăr, aşa este, confirmă Roman. Ştiu asta foarte bine. De mult timp am observat că exact la miezul nopţii îşi pierde complet memoria. Şi el îşi cunoaşte perfect acest defect. De câteva ori şi-a cerut chiar scuze, spunând că este ceva reflex, legat de consecinţele unei contuzii puternice.
— Memoria lui nu-i bună de nimic, spuse Volodea Pocikin. Mototoli foaia plină de calcule şi o aruncă sub masă. Tot timpul mă întreabă dacă ne-am văzut sau nu ieri.
— Şi despre ce am discutat, dacă ne-am mai văzut, am

adăugat.

— Memorie, memorie, mormăi nerăbdător Komeev. Ce are a face aici memoria? Sunt destui gagii cu memoria proastă... Nu, alta-i socoteala. Ce legătură are el cu spaţiile paralele?...

— Întâi să rezumăm faptele, spuse Edik.

— Papagali, papagali, papagali, continuă Vitka. Poate că sunt totuşi dubleţi?

— Nu, spuse Volodea Pocikin. Am făcut toate calculele. Conform tuturor normelor, nu e un dublet

— La fiecare miez de noapte, spuse Roman, merge în acest laborator al său şi se închide acolo pentru câteva minute. Odată a fugit într-acolo atât de grăbit, încât nu a mai avut timp să închidă uşa...

— Şi? întrebă moartă de curiozitate Stella.

— Nimic. S-a aşezat în fotoliu, a stat puţin şi s-a întors înapoi din laborator. Şi imediat m-a întrebat dacă nu discutasem despre ceva important.

— Eu m-am cărat, spuse Korneev, ridicându-se.

— Şi eu, spuse Edik. Acum avem seminar.

— Şi eu, spuse Volodea Pocikin.

— Nu, se împotrivi Roman. Tu ai să rămâi să baţi la maşină. Te numesc şef. Tu, Stellocika, o să scrii poezii împreună cu Saşa. Iar eu plec. Mă întorc diseară, iar până atunci să fie gata gazeta.

Au plecat, iar noi am rămas să terminăm gazeta de perete. La început am încercat să mai născocim câte ceva, dar în scurt timp am obosit şi am înţeles că nu mai suntem în stare de nimic. Atunci am scris un mic poem despre papagalul muribund.

Când se întoarse Roman, gazeta era gata, Drozd zăcea culcat pe masă şi înfuleca sandvişuri, iar Pocikin ne explica, mie şi Stellei, de ce întâmplarea cu papagalul nu putea fi posibilă.

— Bravo, ne lăudă Roman. O gazetă minunată. Şi ce titlu! Ce boltă înstelată nemărginită! Şi cât de puţine greşeli... Dar unde-i papagalul?

Papagalul zăcea culcat într-o ceaşcă Petri, în aceeaşi ceaşcă şi în acelaşi loc unde îl văzuserăm ieri eu şi cu Roman. Chiar mi se tăie respiraţia.

— Cine l-a pus aici? întrebă Roman.

— Eu, spuse Drozd. Şi ce dacă?

— Nu, nimic, spuse Roman. Lasă-l să stea acolo. Nu-i aşa,

Saşa?

Am dat afirmativ din cap.

— Să vedem ce se va mai întâmpla mâine cu el, spuse Roman.

Capitolul 4

„Această biată pasăre, bătrână şi nevinovată, înjură cât o mie de draci, dar nu înţelege ce spune.”

R.L. Stevenson

Cu toate acestea, a doua zi, chiar de dimineaţă, am fost nevoit să mă ocup de îndatoririle mele directe. „Aldanul” era reparat, gata de luptă, iar după ce am dejunat şi am venit în sala electronică, lângă uşă se formase deja un mic şir de dubleţi cu foile pe care erau înscrise problemele de calculat Am început prin a mă răzbuna pe dubletul lui Cristobal Junta, gonindu-l şi scriindu-i pe foaie că nu pot descifra scrisul. (Scrisul lui Cristobal Junta era într-adevăr aproape ilizibil; Junta scria în rusă cu litere gotice.) Dubletul lui Fiodor Simeonovici a adus un program compus de însuşi Fiodor Simeonovici. Era primul program pe care Fiodor Simeonovici îl compunea fără sfaturile, sugestiile şi indicaţiile mele. Am examinat cu atenţie programul şi am constatat cu plăcere că fusese făcut fără greşeli importante, economicos şi nu lipsit de o oarecare fineţe. Am corectat unele greşeli neînsemnate şi l-am trimis fetelor mele. Apoi am observat că la rând se chinuieşte, speriat şi palid, contabilul fabricii de peşte. Îi era fiică, părea stingherit, aşa că l-am primit imediat.

— E cam neplăcut totuşi, mormăi, uitându-se înfricoşat cu coada ochiului spre dubleţi. Uite, tovarăşii aşteaptă şi au venit mai devreme decât mine...

— Nu-i nimic, ăştia nu sunt tovarăşi, l-am liniştit.

— Atunci, cetăţeni...

— Nici cetăţeni

Contabilul se albi tot şi, aplecându-se spre mine, îmi spuse în şoaptă, cu răsuflarea întretăiată:

— Chiar că mă uit şi eu... ăştia nici nu clipesc... Iar ăla în albastru, am impresia că nici nu respiră...

Terminasem jumătate din cei de la rând, când mă sună

Roman.

— Saşa?

— Da.

— A dispărut papagalul.

— Cum adică a dispărut?

— Uite aşa.

— L-a aruncat femeia de serviciu?

— Am întrebat-o. Nu numai că nu l-a aruncat, dar nici nu l-a văzut.

— Poate şi-au făcut de cap spiriduşii?

— În laboratorul directorului? Puţin probabil.

— Mda, am mormăit. Poate că însuşi Ianus?

— Ianus încă nu a venit Şi se pare că încă nu s-a întors de la Moscova.

— Şi-atunci ce să înţelegem din toate astea? am întrebat.

— Nu ştiu. Să vedem.

Am tăcut amândoi

— Mă mai suni? am întrebat. Dacă apare ceva interesant...

— Bineînţeles. Neapărat. Salut, prietene.

Mi-am impus să nu mă mai gândesc la acest papagal, în fond ce treabă am eu cu el. Am dat drumul tuturor dubleţilor, am verificat toate programele şi m-am ocupat de o problemă ticăloasă, care mă chinuia de multă vreme. Îmi fusese dată de absolutişti. Întâi le-am spus că problema nu are nici un sens, ca de altfel majoritatea problemelor lor, ce să mai vorbim de rezolvare. Apoi m-am sfătuit totuşi cu Junta, care descâlceşte cu multă fineţe astfel de chestiuni, iar el mi-a dat câteva sfaturi încurajatoare. De nenumărate ori am început-o şi am abandonat-o, şi iată că astăzi am biruit-o. A ieşit foarte elegant.

Şi numai ce o terminasem şi mă lăsasem fericit pe spătarul scaunului, privind de la distanţă rezolvarea, că intră Junta, negru de mânie. Privindu-mi picioarele, mă întrebă cu o voce seacă şi neplăcută de când am început să nu-i mai înţeleg scrisul. Asta aduce foarte mult a sabotaj, îmi comunică el.

L-am privit îngăduitor.

— Cristobal Josevici, am spus. Până la urmă am rezolvat-o. Aţi avut perfectă dreptate. Spaţiul vrăjitoresc se poate înfăşură, într-adevăr, pe oricare dintre cele patru variabile.

În fine, ridică ochii şi se uită la mine. Probabil că arătam

foarte fericit, pentru că se înmuie şi mormăi:

— Permiteţi-mi şi mie să mă uit.

I-am dat foile, s-a aşezat alături de mine şi am reluat amândoi problema de la cap la cap, savurând încă o dată două transformări extrem de rafinate, una sugerată de el, cealaltă găsită de mine.

— Nu avem capete proaste, Alexandro, spuse în cele din urmă Junta. Avem gândire de artist. Ce ziceţi?

— Bravo nouă, am spus cu sinceritate.

— Şi eu zic la fel, spuse. O vom publica. Nimănui nu îi va fi ruşine să publice asta. Aici nu este vorba nici despre galoşii-autostop, nici despre pantalonii invizibili.

Ne-am binedispus cu totul şi am pornit să rezolvăm noua problemă a lui Junta şi foarte curând acesta spuse că şi în trecut se considerase uneori cam prea sonat, iar de faptul că eu sunt un ignorant în ale matematicii se convinsese încă de la prima întâlnire. Am fost de acord cu el şi am apreciat că ar cam fi timpul să iasă la pensie, iar mie să mi se facă vânt din Institut, la încărcat de buşteni, că de altceva nu sunt capabil. Mă contrazise. Remarcă faptul că nici nu poate fi vorba de vreo pensie, că el trebuia folosit doar la împrăştiat gunoiul de grajd pe câmp, iar eu nu trebuia să fiu lăsat cu nici un chip la mai puţin de un kilometru de exploatarea forestieră, unde este totuşi necesar un oarecare nivel intelectual, mult prea ridicat pentru mine, şi că trebuia să fiu numit ucenic de ajutor de vidanjor în convoaiele de căruţe folosite la asanarea barăcilor de holerici. Stăteam, sprijinindu-ne capetele în mâini, şi ne delectam cu sugestii umilitoare, când în sală intră Fiodor Simeonovici. Din câte am înţeles, ardea de nerăbdare să-mi cunoască părerea despre programul conceput de el.

— Programul! zâmbi amar Junta. Nu ţi-am văzut programul, Fiodor, dar sunt încredinţat că este genial, în comparaţie cu acest... Îi întinse dezgustat lui Fiodor Simeonovici foaia cu propria problemă, ţinând hârtia cu două degete. Poftim şi admiră, uite un exemplu de nulitate şi mediocritate.

— Dra-dragii mei, spuse Fiodor Simeonovici nedumerit, în timp ce descifra scrisul. Da-dar asta-i pro-problema lui Ben Be-betzalel. Ca-cagliostro doar a dovedit că nu are re-re-zolvare.

— Ştim şi noi că nu este rezolvabilă, spuse Junta, zbârlindu-se

imediat. Şi vrem să aflăm cum putem să o rezolvăm.

— Ce ciudat ra-raţionezi, Cri-cristo... Cu-cum să cauţi o re-rezolvare dacă ea n-nu există? E un non-nonsens...

— Scuză-mă, Fiodor, dar cred că tu eşti cel care raţionezi într-un mod foarte ciudat. Nonsens este să cauţi o rezolvare când ea există de fapt. Întrebarea e ce facem cu o problemă care nu are rezolvare. Asta este o chestiune de principiu, esenţială, care, după cum văd, şi asta spre regretul meu, nu îţi este accesibilă, deoarece eşti un practician. Probabil că mi-am bătut gura de pomană cu tine pe tema asta.

Tonul lui Cristobal Junta era extrem de jignitor şi Fiodor Simeonovici se supără.

— U-uite ce e, măi dră-drăguţule, spuse. Eu nu po-pot să discut cu ti-tine pe acest ton în fa-faţa acestui tânăr. M-mă uimeşti. Nu este pe-pedagogic. Dacă vrei să co-continui, binevoieşte să ie-ieşi cu mine pe co-coridor.

— Fie, răspunse Junta, sărind ca un arc şi prinzând în grabă, lângă şold, mânerul unei săbii inexistente.

Au ieşit din sală, afişând atitudini afectate şi ridicându-şi mândri capetele, fără să se privească unul pe celălalt. Fetele începură să chicotească. Nici eu nu prea m-am speriat. M-am aşezat, prinzându-mi capul între mâini şi privind foaia lăsată pe masă, şi un timp am auzit dinspre coridor cum răsună vocea puternică, de bas, a lui Fiodor Simeonovici, întreruptă uneori de exclamaţiile seci, înfuriate, ale lui Cristobal Josevici. Apoi Fiodor Simeonovici urlă: „Binevoiţi să treceţi în ca-cabinetul meu!” „Fie!” scrâşni Junta. Deja se adresau unul altuia cu „dumneavoastră”. Vocile se îndepărtară. „Duel! Duel!” ciripiră fetele. Junta avea faima unui mare *bretailleur* şi bătăuş. Se spunea că îşi aduce adversarul în laboratorul său – şi îi oferă spre alegere săbii, spade sau halebarde, după care începe *à la* Jean Marais să sară pe mese şi să dărâme dulapurile. Nu aveam însă de ce ne teme pentru Fiodor Simeonovici. Era evident că vor tăcea posomorâţi în cabinetul lui, preţ de o jumătate de oră, fiecare la un alt capăt al mesei, apoi Fiodor Simeonovici va ofta din greu, va deschide băruleţul şi va umple două păhărele cu elixirul Beatitudinii. Junta va adulmeca aerul, îşi va răsuci mustaţa şi va bea. Fiodor Simeonovici va umple din nou păhărelele şi va striga în laborator: „Castraveciori proaspeţi!”

Între timp sună Roman şi cu o voce stranie mă rugă să vin de urgenţă sus, la el. Am fugit într-acolo.

În laborator se aflau Roman, Vitka şi Edik. În afară de el în laborator mai era şi papagalul verde. Viu. Ca şi ieri, stătea pe braţul balanţei, privindu-ne pe rând când cu un ochi, când cu celălalt, îşi ciugulea penele şi se simţea, probabil, foarte bine. În schimb, savanţii nu arătau prea bine. Roman stătea abătut, aplecat deasupra papagalului, şi din când în când suspina convulsiv. Edik, palid, îşi masa încet tâmplele, având întipărită pe faţă suferinţa, de parcă l-ar fi chinuit migrenele. Iar Vitka se clătina în vârful scaunului, precum un băieţel care se joacă de-a căluţul, şi mormăia ceva nedesluşit, holbând ochii febril.

— E acelaşi? am întrebat cu o voce stinsă.

— Acelaşi, răspunse Roman.

— Foton? Nici eu nu mă simţeam prea bine.

— Foton.

— Coincide şi numărul?

Roman nu răspunse. Edik spuse cu o voce de om bolnav:

— Dacă am fi ştiut câte pene au papagalii în coadă, am fi putut să i le numărăm, ţinând cont de pana care s-a pierdut alaltăieri.

— Vreţi să dau fuga după Brehm[58]? am propus.

— Unde-i defunctul? întrebă Roman. Iată de unde trebuie să începem! Auziţi, detectivilor, unde-i mortul?

— Mor-rt! ţipă papagalul. Cer-remonie! Mor-rt peste bor-rd! R-ru-bidiu!

— Dracu’ ştie ce vorbeşte, spuse cu patimă Roman.

— Mort peste bord, asta-i o expresie tipic piraterească, explică Edik.

— Dar rubidiu?

— R-rubidiu! R-rezer-rve! Ur-riaşe! spuse papagalul.

— Rezervele de rubidiu sunt uriaşe, traduse Edik. Interesant, unde?

M-am aplecat şi am început să cercetez ineluşul.

— Poate totuşi nu-i acelaşi?

— Şi atunci unde-i ăla? întrebă Roman.

— Asta-i cu totul altă problemă, am spus. E totuşi mai simplu

[58] 1. Brehm, Alfred Edmund (1829-1884), zoolog german. Opera sa cea mai importantă este *Viaţa animalelor* (1863-1869, 6 vol.) (n. tr.).

de explicat.

— Explică!

— Aşteaptă, am spus. Hai mai întâi să rezolvăm problema asta: este acelaşi sau nu este acelaşi?

— Cred că este acelaşi, spuse Edik.

— Iar eu nu cred că este acelaşi, am zis. Uite, aici este o zgârietură pe ineluş, unde e cifra trei...

— Tr-rei! rosti papagalul. Tr-rei!

Vitka tresări brusc.

— Am o idee, spuse.

— Care?

— Interogare asociativă.

— Cum adică?

— Puţintică răbdare. Staţi jos, ţineţi-vă gura şi nu vă amestecaţi. Roman, ai un magnetofon?

— Am un dictafon.

— Dă-l încoa'. Dar mucles! Îl fac eu să ciripească imediat, bestia. O să-mi spună totul.

Vitka îşi trase scaunul, se aşeză cu dictafonul în mână alături de papagal, se bosumflă, se uită cu un ochi la papagal şi urlă:

— R-rubidiu!

Papagalul tresări şi era gata-gata să cadă de pe balanţă. Dând din aripi pentru a-şi menţine echilibrul, pasărea răspunse:

— R-rezer-rve! Cr-raterul R-ricci!

Am schimbat priviri între noi.

— R-rezer-rve! urlă Vitka.

— Ur-riaşe! Mor-rmane! Mor-rmane! R-ricci ar-re dr-reptate! R-ricci ar-re dr-reptate! R-roboţi! R-roboţi!

— Roboţi!

— Cr-rah! Ar-rde! Atmosfer-ra ar-rde! Afar-ră! Dr-ram-ba, afar-ră!

— Dramba!

— R-rubidiu! R-rezerve!

— Rubidiu!

— R-rezer-rve! Cr-raterul R-ricci!

— Închidere, spuse Roman. Cerc.

— Stai, stai, mormăi Vitka. Acum...

— Încearcă ceva din alt domeniu, îl sfătui Edik.

— Ianus! spuse Vitka.

Papagalul deschise ciocul şi strănută.

— Ia-nus, repetă sever Vitka. Papagalul se uita gânditor pe fereastră.

— Lipseşte litera „r”, am spus.

— Poftim, spuse Vitka. Ia să vedem... Nevstr-ruev!

— Tr-rec pe r-recepţie! spuse papagalul. Vr-răjitor! Vr-răjitor! Vor-rbeşte Ar-ripa! Vor-rbeşte Ar-ripa!

— Asta nu mai este un papagal de pirat, spuse Edik.

— Mai întreabă-l de mort, am propus.

— Mort, spuse Vitka fără chef.

— Cer-remonia înmor-rmântării! Gr-raniţă tempor-rală! Cuvântar-re! Cuvântar-re! Palavr-re! Lucr-raţi! Lucr-raţi!

— Ce stăpâni curioşi a avut, se miră Roman. Ce-i de făcut?

— Vitea, spuse Edik. Cred că are o terminologie cosmică. Încearcă ceva mai simplu, obişnuit.

— Bombă cu hidrogen, spuse Vitka.

Papagalul înclină capul şi îşi curăţă lăbuţa cu ciocul.

— Tren! spuse Vitka. Papagalul tăcea.

— Da, nu ţine figura, spuse Roman.

— Ah, diavole, spuse Vitka. Nu reuşesc să-mi aduc aminte nici un cuvânt obişnuit care să aibă litera „r”. Scaun, masă, tavan... Divan... Oho! Telepor-rtatorr!

Papagalul se uită cu un ochi la Vitka.

— Kor-rneev, te r-rog!

— Ce? făcu Vitka. Vedeam pentru prima dată cum Vitka se pierde.

— Kor-rneev bădăr-ran! Bădăr-ran! Muncitor-r gr-rozav! Pr-rost rar-risim! Fr-rumos!

Am început să chicotim. Vitka se uită la noi şi spuse răzbunător:

— Oyr-ra-Oyr-ra!

— Bătr-rân, bătr-rân! răspunse pregătit papagalul. Bucu-r-ros! A tăbăr-rât!

— Ceva nu se potriveşte, spuse Roman.

— De ce nu? spuse Vitka. Ba e chiar foarte... Pr-ri-valov!

— Pr-roiect pr-rimitiv! Pr-rimitiv! Pr-rimitiv! Tr-rudi-torr!

— Fraţilor, ăsta ne ştie pe toţi, spuse Edik.

— Fr-raţi, răspunse papagalul. Gr-răunţe de piper-r! Zer-ro! Zer-ro! Gr-ravitaţie!

— Amperian, se precipită Vitka.

— Cr-remator-riu! Ruper-re tempor-ală! spuse papagalul, se gândi câteva clipe şi adăugă: Amper-rmetr-ru!

— Aici este un nonsens, zise Edik.

— Nu există nonsens, spuse gânditor Roman.

Vitka trase închizătoarea cu un pocnet şi deschise dictafonul.

— Gata banda, spuse el. Păcat.

— Ştiţi ce, am intervenit, cred că mai simplu ar fi să-l întrebăm pe Ianus. Ce fel de papagal este, de unde vine şi în general...

— Şi cine o să-l întrebe? se interesă Roman.

Nimeni nu se oferi. Vitka propuse să ascultăm înregistrarea şi am fost cu toţii de acord. Totul suna foarte ciudat. La primele cuvinte redate de dictafon, papagalul zbură pe umărul lui Vitka şi începu să asculte cu vizibil interes, strecurând uneori replici precum: „Dr-ramba ignor-ră ur-raniul”, „Cor-rect” şi „Kor-rneev bădăr-ran”. Când se termină înregistrarea, Edik spuse:

— În principiu am putea să facem un dicţionar lexical şi să-l analizăm pe calculator. Dar chiar şi aşa, ceva-ceva tot s-a clarificat. În primul rând, ne cunoaşte pe toţi. Asta e deja ceva uimitor. Asta înseamnă că a auzit de multe ori numele noastre. În al doilea rând, ştie ceva şi despre roboţi. Şi despre rubidiu. Apropo, unde se foloseşte rubidiul?

— În orice caz, spuse Roman, nu se foloseşte nicăieri la noi în Institut.

— Asta-i ceva ca natriul, spuse Korneev.

— Mă rog, lasă rubidiul, am spus. Dar de unde ştie despre craterele de pe Lună?

— De ce tocmai de pe Lună?

— Dar ce, pe Pământ munţii se numesc cratere?

— Mai întâi, există craterul Arizona şi apoi craterul nu e un munte, ci mai degrabă o gaură acolo.

— Gaur-ră tempor-rală, comunică papagalul.

— Are o terminologie foarte ciudată, zise Edik. Dacă papagalul se află mereu lângă Ianus, atunci Ianus se ocupă de nişte lucruri foarte stranii.

— Tr-recer-re or-rbitală str-ranie, rosti papagalul.

— Ianus nu se ocupă de cosmos, spuse Roman. Aş fi ştiut.

— Poate s-a ocupat mai înainte?

— Nici înainte nu s-a ocupat de asta.
— Roboţi, spuse trist Vitka. Cratere... Ce caută aici craterele?
— Poate Ianus citeşte literatură ştiinţifico-fantastică? am presupus.
— Cu voce tare? Papagalului?
— M-da...
— Afr-rodita, spuse Vitka, adresându-se papagalului.
— Înflăcăr-ar-re tr-ragică, rosti papagalul. Se mai gândi câteva clipe şi explică: S-a sfărâmat. Zadar-mic.
Roman se ridică şi porni să umble prin laborator. Edik îşi aşeză obrazul pe masă şi închise ochii.
— Cum o fi apărut aici? am întrebat.
— Ca şi ieri, răspunse Roman. Din laboratorul lui Ianus.
— Aţi văzut voi asta?
— Îhî.
— Un singur lucru nu înţeleg, am insistat. A murit sau nu?
— De unde vrei să ştim? se enervă Roman. Doar nu sunt veterinar. Nici Vitka nu e ornitolog. Şi, mai ştii, poate nici nu e un papagal.
— Atunci ce să fie?
— De unde să ştiu?
— S-ar putea să fie o halucinaţie complexă, interveni Edik, fără să deschidă ochii.
— Făcută de cine?
— Păi, la asta mă şi gândesc acum, răspunse Edik.
Am apăsat cu degetul pe un ochi şi am privit papagalul. Papagalul se dublă.
— Se dublează, am spus. Nu este o halucinaţie.
— Am spus: halucinaţie complexă, îmi aminti Edik.
Mi-am apăsat ambii ochi. Am orbit temporar.
— Uite ce-i, se hotărî Komeev. Să n-am parte dacă nu se încalcă legea cauză-efect. Aşa că nu-i decât o singură ieşire: totul nu-i decât o halucinaţie, iar noi trebuie să ne ridicăm, să ne-ncolonăm şi să pornim cu cântec înainte, drept la psihiatru. Ridicarea!
— Eu nu merg, spuse Edik. Mai am o idee.
— Ce idee?
— Nu vreau să spun.
— Adică de ce?

— O să mă bateţi.

— Oricum te spargem.

— Spargeţi-mă.

— N-ai, bă, nici o idee, spuse Vitka. Ţi se pare. Hai la psihiatru.

Uşa scârţâi şi din coridor intră în laborator Ianus Poluektovici.

— Aşa, făcu el. Bună ziua.

Ne-am ridicat. Trecu pe la fiecare şi ne strânse mâna.

— Fotonaş, spuse văzând papagalul. Nu vă deranjează, Roman Petrovici?

— Să mă deranjeze? se miră Roman. Pe mine? De ce să mă deranjeze? Nu mă deranjează. Din contră...

— Ei, totuşi, în fiecare zi... începu Ianus Poluektovici şi se opri brusc. Despre ce am discutat noi ieri? întrebă, frecându-şi fruntea.

— Ieri aţi fost la Moscova, spuse supus Roman.

— Ah... da-da. Ei, bine. Fotonaş! Vino încoace!

Papagalul îşi luă zborul şi se aşeză pe umărul lui Ianus, apoi îi spuse la ureche:

— Gr-răunţe, gr-răunţe! Zăhăr-rel!

Ianus Poluektovici zâmbi duios şi se îndreptă spre laboratorul său. Ne-am uitat unii la alţii, stupefiaţi.

— Hai s-o întindem, propuse Roman.

— La psihiatru! La psihiatra! mormăia ameninţător Komeev, în timp ce străbăteam coridorul, îndreptându-ne cu toţii spre laboratorul lui. – În craterul Ricci! Dr-ramba! Zăhăr-rel!

Capitolul 5

„Întotdeauna fapte sunt destule – fantezia nu este de-ajuns.”

D. Blohinţev

Vitka aşeză pe podea containerele cu apă vie. Ne-am prăbuşit pe divanul-teleportator şi ne-am aprins ţigările. După un timp, Roman întrebă:

— Vitka, tu ai stins divanul?

— Da.

— Îmi trec tot felul de prostii prin cap.

— L-am deconectat şi l-am blocat, spuse Vitka.

— Măi, băieţi, interveni Edik, de ce totuşi nu este o halucinaţie?

— Da’ cine a spus că nu-i halucinaţie? întrebă Vitka. Să nu-mi spuneţi că nu v-am zis: haideţi la psihiatru.

— Când îi făceam curte Maikăi, spuse Edik, îmi ieşeau nişte halucinaţii de mi se făcea şi mie frică.

— Păi de ce? se interesă Vitka.

Edik căzu pe gânduri.

— Nu ştiu. Probabil că de bucurie.

— Eu vă-ntreb: cine are interesul să ne facă halucinaţii? spuse Vitka. Ş-apoi, noi nu suntem Maika. Noi suntem, slavă Domnului, magiştri. Cine ne poate dobori? Păi, Ianus. Kivrin, Junta. Să zicem că şi Giacomo.

— Saşa al nostru este încă tare slăbuţ, spuse Edik pe un ton prin care-şi cerea parcă iertare.

— Şi ce-i cu asta? am sărit. Ce, numai mie mi s-a năzărit?

— De altfel, asta se poate verifica, spuse gânditor Vitka. Dacă pe Saşa... asta... adică...

— Nu-nu, am protestat. Încetaţi cu asta. Nu mai există şi alte metode? Apăsaţi-vă ochii. Sau daţi dictafonul unei persoane străine, să asculte şi să ne spună, este ceva înregistrat acolo sau nu?

Magiştrii zâmbiră compătimitori.

— Eşti un bun programator, Saşa, spuse Edik.

— O plevuşcă, spuse Komeev. O larvă.

— Da, Saşa, suspină Roman. Văd că nu îţi poţi imagina ce înseamnă adevărata, perfecţionată, alambicata halucinaţie complexă.

Pe feţele magiştrilor apăru o expresie visătoare, păreau a fi cuprinşi de dulci amintiri. Îi priveam cu invidie. Zâmbeau. Stăteau cu ochii întredeschişi. Făceau cuiva cu ochiul. Apoi Edik rosti brusc:

— Toată iarna au înflorit orhideele la ea. Răspândeau cel mai minunat parfum pe care am putut să-l născocesc...

Vitka îşi reveni:

— Berkeleyeni[59]! Solipsişti[60] împuţiţi! „Ce groaznică-i reprezentaţia mea!”

— Da, spuse Roman. Halucinaţiile nu sunt un subiect de discuţie. Este mult prea pueril. Nu suntem nici copii, nici babe. Nu vreau să fiu agnostic[61]. Ce idee îţi venise, Edik?

— Mie?... A, da, îmi venise una. De altfel, la fel de primitivă. Matriţaţii.

— Hm, făcu Roman neîncrezător.

— Şi ce-i cu asta? am întrebat.

Edik explică fără chef că, în afara dubleplor cunoscuţi mie, există şi matriţaţii – copii absolut fidele ale lucrurilor şi fiinţelor. Spre deosebire de dubleţi, matriţaţii coincid cu originalul, ajungându-se până la identitatea structurii. Nu se pot constata deosebiri prin metodele obişnuite. Sunt necesare instalaţii speciale şi în general trebuie depusă o muncă foarte grea şi complexă. La timpul său, Balsamo primise titlul de magistru-academician pentru că dovedise natura matriţată a lui Filip Bourbon, cunoscut în popor şi sub porecla „Masca de fier”. Acest matriţat al lui Ludovic al Paisprezecelea fusese creat în laboratoarele secrete ale iezuiţilor, pentru a uzurpa tronul Franţei. În vremurile noastre, matriţaţii se realizează prin

---

[59] Adepţi ai berkeleysmului - sistem filozofic ce susţine că lucrurile şi însuşirile lor sunt doar senzaţii ale omului (senzaţii provocate de Dumnezeu) (n. tr.).

[60] Adepţi ai solipsismului - concepţie filozofică potrivit căreia singura realitate ar fi eul, restul lumii existând doar în conştiinţa eului (n. tr.).

[61] Adept al agnosticismului - neagă posibilitatea cunoaşterii realităţii obiective sau a esenţei fenomenelor (n. tr.).

metoda biostereografică *à la* Richard Segur.

Pe atunci nu ştiam cine este Richard Segur, dar imediat am remarcat că ideea cu matriţaţii poate explica doar neobişnuita asemănare a papagalilor. Şi atât. Rămâne, de exemplu, inexplicabilă dispariţia papagalului mort de ieri.

— Da, îţi dau dreptate, recunoscu Edik. Nici măcar nu insist. Cu atât mai mult cu cât Ianus nu are nici o legătură cu biostereografia.

— Chiar aşa, am căpătat eu curaj. Atunci poate mai bine să presupunem o călătorie în viitorul descris literar. Ştiţi? Ca la Louis Sedlovoi.

— Ei, şi? spuse Komeev fără un interes deosebit.

— Pur şi simplu Ianus zboară într-un roman fantastic oarecare, prinde acolo un papagal şi îl aduce aici. Papagalul moare, Ianus zboară din nou la aceeaşi pagină şi iarăşi... Atunci e clar de ce papagalii sunt asemănători. Este unul şi acelaşi papagal, şi e cât se poate de limpede de ce are un vocabular ştiinţifico-fantastic. Şi în general, am continuat eu, simţind că nu iese chiar atât de prost, se poate încerca o explicaţie până şi a faptului că Ianus pune tot timpul întrebări: îi este teamă că nu s-a întors în ziua necesară... Cred că am explicat totul foarte bine, nu-i aşa?

— Şi există un astfel de roman fantastic? întrebă Edik curios. Cu papagali?...

— Nu ştiu, am răspuns cu sinceritate. Dar la ei acolo, în navele stelare, sunt tot felul de animale. Şi pisici, şi maimuţe, şi copii... Fără să mai punem la socoteală că în Vest apare atât de multă literatură ştiinţifico-fantastică încât nu ai niciodată timp să citeşti totul...

— Păi... mai întâi de toate, papagalul din fantastica apuseană nu cred că poate vorbi ruseşte, spuse Roman. Şi mai ales, e absolut de neînţeles de unde aceşti papagali cosmici îi cunosc pe Komeev, Privalov şi Oyra-Oyra – mă rog, fie şi nişte papagali din fantastica rusească...

— Fără să mai socotim că transferul unui corp material într-o lume ideală e una, iar a unui corp ideal într-o lume materială e altceva, rosti alene Vitka. Mă îndoiesc că s-a găsit încă scriitorul care să imagineze un papagal capabil să existe de sine stătător într-o lume reală.

Mi-am amintit de inventatorii semitransparenţi şi nu am avut cum să-l contrazic.

— De altfel, continuă Vitka binevoitor, Saşa al nostru ne dă speranţe indiscutabile. În ideea lui se simte o oarecare demenţă nobilă.

— Ianus nu ar fi ars un papagal ideal, spuse hotărât Edik. Un papagal ideal nici măcar nu poate intra în putrefacţie.

— De ce? izbucni Roman. De ce suntem atât de inconsecvenţi? De ce Sedlovoi? De ce presupunem că Ianus îl va copia pe Sedlovoi? Ianus are o temă. Ianus are problematica lui. Ianus se ocupă de spaţiile paralele. Hai să pornim de aici.

— Haideţi, am spus.

— Crezi că Ianus a reuşit să realizeze o legătură cu un spaţiu paralel? întrebă Edik.

— Legătura a pus-o la punct mai demult. De ce să nu presupunem că a mers mai departe? De ce să nu presupunem că acum perfecţionează transferul corpurilor materiale? Edik are dreptate, sunt matriţaţi, trebuie să fie matriţaţi, pentru că este necesară garanţia identităţii depline a lucrului transferat. Ianus caută regimul de transferare pornind de la experiment. Primele două transferuri au eşuat: papagalii au murit. Astăzi se pare că experimentul a reuşit...

— De ce vorbesc ruseşte? întrebă Edik. Şi de ce totuşi papagalii au un asemenea vocabular?

— Înseamnă că şi acolo este Rusia, răspunse Roman. Numai că acolo deja ştiu să extragă rubidiul din craterul Ricci.

— Peste tot numai interpretări băşinoase, interveni Vitka. De ce neapărat papagali? De ce nu câini sau porci de mare? În fine, de ce nu pur şi simplu magnetofoane? Şi din nou: de unde ştiu aceşti papagali că Oyra-Oyra este un boşorog, iar Komeev un lucrător minunat?

— Bădăran, i-am suflat.

— Bădăran, dar minunat. Şi unde a dispărut totuşi papagalul mort?

— Uite ce este, spuse Edik. Aşa nu se mai poate. Lucrăm ca nişte diletanţi. Ca ăia de trimit scrisori: „Dragi savanţi. La mine în anul cutare s-a auzit la subsol o lovitură subterană. Explicaţi-mi, vă rog, cum s-a produs?”. Avem nevoie de un sistem. Unde-i hârtia, Vitka? Punem acum totul pe hârtie...

Şi am trecut totul pe hârtie cu scrisul frumos al lui Edik.

Înainte de toate am adoptat un postulat, conform căruia tot ce s-a întâmplat nu a fost o halucinaţie, astfel ar fi fost prea neinteresant. Apoi am formulat întrebări la care ipoteza căutată ar trebui să se dea răspunsuri. Aceste întrebări le-am împărţit în două grupe: grupa „Papagalul” şi grupa „Ianus”. Grupa „Ianus” a fost introdusă la insistenţele lui Roman şi Edik, care au susţinut că simt din toate fibrele corpului o legătură între ciudăţeniile lui Ianus şi ciudăţeniile papagalilor. N-au putut să răspundă la întrebarea lui Korneev, care este sensul fizic al cuvintelor „fibre” şi „a simţi”, dar au subliniat că Ianus însuşi reprezintă o temă extrem de interesantă pentru cercetare şi că aşchia nu sare departe de trunchi. Şi pentru că eu nu am avut o opinie proprie, cei doi au devenit majoritari, iar lista definitivă de întrebări a căpătat următorul aspect.

De ce papagalii numărul unu, doi şi trei, care au apărut în zilele de zece, unsprezece şi doisprezece, se aseamănă atât de mult încât i-am confundat la început şi i-am socotit ca fiind unul şi acelaşi? De ce Ianus l-a ars pe primul papagal, la fel, probabil, şi pe cel anterior (numărul zero), din care mai rămăsese doar o pană? Unde a dispărut pana? Unde a dispărut cel de-al doilea papagal mort? Cum se explică vocabularul ciudat al celui de-al doilea şi celui de-al treilea papagal? Cum se explică faptul că al treilea papagal ne ştia pe toţi, în timp ce noi îl vedeam pentru prima dată? („De ce şi din ce cauză au murit papagalii?” am adăugat, dar Kor neev mormăi: „De ce şi din ce cauză primul semn de otrăvire este albăstrirea corpului?”, şi întrebarea mea nu a mai fost scrisă.) Care este legătura dintre Ianus şi papagali? De ce Ianus nu îşi aminteşte niciodată cu cine şi ce a discutat în ziua anterioară? Ce se întâmplă cu Ianus la miezul nopţii? De ce S-Ianus are maniera ciudată de a vorbi numai la timpul viitor, în timp ce A-Ianus nu procedează astfel? În general, de ce sunt doi şi de unde, practic, provine legenda că Ianus Poluektovici este unul singur în două persoane?

După asta ne-am gândit intens o perioadă de timp, uitându-ne aproape la fiecare minut în hârtia scrisă de pe masă. Am tot tras speranţă că îmi va veni din nou o idee de o demenţă nobilă, dar gândurile mi se împrăştiară şi, cu cât trecea vremea, cu atât mai mult înclinam să-i dau dreptate lui Sanea Drozd: că în Institutul

nostru se petrec lucruri şi mai grozave. Înţelegeam că acest scepticism ieftin este doar o consecinţă a ignoranţei mele şi a lipsei deprinderii de a gândi în conceptele unei lumi schimbate, dar asta deja nu mai depindea de mine. Tot ce se întâmplase, mă gândeam, este într-adevăr uimitor numai în cazul în care considerăm că aceşti trei sau patru papagali sunt unul şi acelaşi. Într-adevăr, semănau atât de mult între ei, încât la început am fost dezorientat. Este normal. Sunt matematician, respect cifrele, iar coincidenţa numerelor, mai ales când sunt din şase cifre, se asociază automat în memoria mea cu coincidenţa lucrurilor numărate. Totuşi este clar că nu poate fi unul şi acelaşi papagal, pentru că în cazul ăsta nu s-ar mai respecta legea cauză-efect, lege la care nu aveam de gând să renunţ din cauza unor papagali parşivi, ba mai mult, şi morţi. Iar dacă nu este unul şi acelaşi papagal, atunci problema devine măruntă. Ei şi, coincid nişte numere acolo. Cineva a aruncat pe neobservate un papagal. Mă rog, ce-ar mai fi? Vocabularul? Ce să spun, vocabularul... Pentru asta există probabil o oarecare explicaţie foarte simplă. Chiar am vrut să rostesc o cuvântare în acest sens, când Vitka spuse pe neaşteptate:

— Băieţi, cred că am ginit-o.

Nimeni n-a rostit nici un cuvânt. Ne-am întors doar cu toţii spre el, brusc şi cu zgomot Vitka se ridică.

— E simplu ca o clătită, spuse. Un spanac. Răsuflat şi plat. Nici măcar nu mă trage aţa să povestesc.

Ne-am ridicat încet. Aveam chiar senzaţia că aş fi citit ultimele pagini ale unui roman poliţist captivant. Tot scepticismul meu se evaporase brusc.

— Contraevoluţie! rosti Vitka.

Edik se aşeză.

— Bine! spuse. Bravo!

— Contraevoluţie? întrebă Roman. Păi... Aha... Începu să-şi învârtă degetele. Aşa... Îhî... Şi dacă-i aşa?... Da, atunci este clar de ce ne cunoaşte pe toţi... Roman făcu un gest larg de invitaţie. Deci vin de acolo...

— Din cauza asta ne tot întreabă despre ce am discutat în ziua precedentă, continuă Vitka. Şi terminologia fantastică...

— Ia staţi un pic! am izbucnit. Ultima pagină a romanului poliţist era scrisă în arabă. Staţi! Ce contraevoluţie?

— Nu, spuse cu regret Roman şi imediat se văzu clar pe faţa lui Vitka că şi el înţelesese situaţia: nu ţinea figura cu contraevoluţia. Nu merge, spuse Roman. E ca un film... Imaginează-ţi un film...

— Care film?! am ţipat. Ajutor!!

— Un film derulat invers, explică Roman. Înţelegi? Contraevoluţie.

— Rahat de câine, se enervă Vitka şi se culcă pe divan, cu faţa îngropată în mâini.

— Mda, nu merge, spuse Edik cu regret. Saşa, nu te mai frământa: tot nu iese nimic. Contraevoluţia este o mişcare în timp din sens invers. Ca neutrino. Toată nenorocirea este că, dacă papagalul ar fi fost contraevolutiv, el ar fi zburat cu spatele înainte şi n-ar fi murit sub ochii noştri, ci ar fi înviat... De altfel, însă, ideea e bună. Un papagal contraevolutiv ar fi putut şti câte ceva despre cosmos. Doar trăieşte din viitor înspre trecut. Iar contraevolutivul Ianus ar fi putut într-adevăr să nu ştie ce s-a întâmplat în „ieri-ul" nostru. Pentru că „ieri-ul" nostru ar fi fost pentru el „mâine".

— Asta-i buba, spuse Vitka. Aşa mă gândeam şi eu: de ce papagalul îi spune lui Oyra-Oyra „bătrân"? Şi de ce Ianus prezice uneori atât de exact şi detaliat ce se va întâmpla mâine? Îţi aminteşti întâmplarea de pe poligon, Roman? Ar fi logic ca ei să fie din viitor...

— Ascultaţi, dar oare este posibilă această contraevoluţie? am spus.

— Teoretic este posibilă, spuse Edik. Că doar jumătate din substanţele aflate în Univers evoluează într-o direcţie opusă timpului. Însă, practic, nimeni nu se ocupă de asta.

— Cui naiba îi trebuie asta şi cine o-nghite? întrebă Vitka posomorât.

— Să presupunem că ar fi fost un experiment minunat, observă Roman.

— Nu experiment, ci jertfire de sine, mormăi Vitka. Luaţi-o cum vreţi, dar aici este ceva dintr-o contraevoluţie... Asta o simt din toate fibrele...

— Ah, cu fibrele!... exclamă Roman şi toţi tăcură.

În timp ce ei tăceau, eu făceam cu febrilitate un bilanţ a ceea ce aveam. În cazul în care contraevoluţia era teoretic posibilă,

însemna că tot teoretic era posibilă şi încălcarea legii cauzalităţii. În fapt, nu chiar încălcare, pentru că legea rămânea valabilă atât pentru lumile normale, cât şi pentru cele contraevolutive. Şi atunci se putea totuşi presupune că nu fuseseră trei sau patru papagali, ci doar unul singur, unul şi acelaşi. Ce avem, deci? Pe data de zece zace mort într-o ceaşcă Petri. Apoi este ars şi cenuşa îi e aruncată în vânt. Cu toate acestea, în dimineaţa zilei de unsprezece el este din nou viu. Nu numai că nu e Scut scrum, dar e viu şi nevătămat. E drept că, spre mijlocul zilei, moare din nou şi apare iar în ceaşca Petri. E al dracului de important! Simţeam că-i al dracului de important – ceaşca Petri... Unitatea de loc!... Pe data de doisprezece papagalul este din nou viu şi cere zăhărel... Asta nu mai e o contraevoluţie, nu mai e un film derulat în sens invers, dar ceva-ceva dintr-o contraevoluţie tot avem... Vitka are dreptate... Pentru un contraevolutiv mersul evenimentelor se prezintă astfel: papagalul trăieşte, papagalul moare, papagalul este ars. Din punctul nostru de vedere, dacă ignorăm unele detalii, iese tocmai invers: papagalul este ars, papagalul moare, papagalul trăieşte... De parcă filmul ar fi fost tăiat în trei bucăţi şi la început am fi văzut a treia bucată, apoi pe cea de-a doua şi la urmă pe prima bucată... Un fel de rupturi ale continuităţii... Momente de ruptură...

— Măi, băieţi, am spus încet... Contraevoluţia trebuie să fie obligatoriu continuă?

Un timp nu au reacţionat defel. Edik fuma, trimiţând fumul spre tavan, Vitka stătea nemişcat pe burtă, iar Roman mă privea absent. Apoi îşi holbă ochii:

— Miezul nopţii! şopti îngrozit.

Au sărit cu toţii.

Era de parcă aş fi marcat golul decisiv într-un meci de cupă. S-au năpustit cu toţii pe mine, şi-au lăsat saliva pe obrajii mei, m-au bătut pe spate, peste ceafa, apoi m-au trântit pe divan şi s-au aruncat peste mine. „Deştept!” urla Edik. „Are cap!” răcnea Roman. „Şi eu care credeam că eşti boul satului!” adăugă bădăranul Komeev. Apoi s-au liniştit, şi mai departe totul a mers strună.

La început Roman a spus, nitam-nisam, că acum ştie secretul meteoritului tungus. A vrut să ni-l destăinuie imediat şi am

acceptat bucuroşi, oricât de paradoxal ar părea. Nu ne-am grăbit să abordăm ceea ce ne interesa mai mult. Nu, nu ne-am grăbit deloc! Ne-am comportat ca nişte gurmanzi. Nu ne-am năpustit la bunătăţi. Adulmecam aromele, dădeam ochii peste cap şi plescăiam de plăcere, ne frecam palmele, umblând în jur, savurând...

— Haideţi, în sfârşit, începu Roman cu o voce insinuantă, să clarificăm problema spinoasă a minunii de la Tunguska. Până la noi, de această problemă s-au ocupat numai oameni lipsiţi de fantezie. Toate aceste comete, meteoriţi alcătuiţi din antimaterie, nave atomice autoexplozibile, toţi norii ăştia cosmici şi generatoarele cuantice, toate sunt mult prea banale şi, deci, sunt departe de adevăr. Pentru mine meteoritul tungus a fost întotdeauna o navă a extratereştrilor şi mereu am considerat că nava nu va putea fi găsită la locul exploziei pentru simplul motiv că ea nu se mai află de mult acolo. Până astăzi am considerat că prăbuşirea meteoritului tungus nu reprezintă aterizarea unei nave cosmice, ci decolarea ei. Şi chiar dacă această ipoteză era doar o fază incipientă, ea totuşi explica multe. Ipoteza contraevoluţiei discontinue oferă posibilitatea rezolvării acestei probleme o dată pentru totdeauna. Deci, ce s-a întâmplat pe data de treizeci iunie o mie nouă sute opt în raionul Podkamennaia Tunguska? Cam pe la jumătatea lui iulie a aceluiaşi an, o navă extraterestră a pătruns în spaţiul din vecinătatea Soarelui. Dar aceştia nu erau extratereştrii simpli, rudimentari, din romanele fantastice. Erau fiinţe contraevolutive! Oameni sosiţi în lumea noastră dintr-un alt univers, unde timpul curge în întâmpinarea timpului nostru. Ca rezultat al interacţiunii fluxurilor temporale diametral opuse, contraevolutivii aceştia obişnuiţi, care interceptau universul nostru ca pe un film derulat în sens invers, s-au transformat în contraevolutivi de tip discontinuu. Deocamdată nu ne interesează natura acestei discontinuităţi. Altceva este important, Şi anume că, în universul nostru, viaţa lor a fost supusă unui ciclu ritmic bine determinat. Dacă presupunem, pentru simplificare, că un ciclu este egal la ei cu o zi calendaristică de 24 de ore pământene, atunci existenţa lor, din punctul nostru de vedere, ar fi arătat cam aşa. Să zicem că în decursul zilei de întâi iulie trăiesc, lucrează şi se hrănesc ca noi. Numai că, exact la miezul nopţii, ei, împreună cu toate

instalaţiile lor, trec nu în ziua de doi iulie, aşa cum o facem noi, simplii muritori, ci la începutul zilei de treizeci iunie, adică nu cu o clipă înainte, ci cu două zile înapoi, din punctul nostru de vedere. Tot aşa, la sfârşitul zilei de treizeci iunie vor trece nu în ziua de 1 iulie, ci exact la începutul zilei de douăzeci şi nouă iunie. Şi aşa mai departe. Ajungând în imediata apropiere a Pământului, contraevolutivii noştri au descoperit cu uimire, dacă nu cumva descoperiseră asta chiar mai devreme, că Pământul descrie pe orbita lui nişte salturi foarte stranii – salturi care îngreunează extrem de mult astronavigaţia. În afară de asta, aflându-se deasupra Pământului în ziua de 1 iulie, după numărătoarea noastră a timpului, ei au descoperit în centrul giganticului continent euroasiatic un puternic incendiu, al cărui fum îl observaseră prin telescoape şi mai devreme – în zilele de doi, trei şi aşa mai departe ale lunii iulie, după numărătoarea noastră a timpului. Cataclismul le-a trezit interesul, dar curiozitatea ştiinţifică le-a fost şi mai puternic stârnită atunci când, în dimineaţa zilei de treizeci iunie (după numărătoarea noastră a timpului), au observat că nu mai există nici un fel de incendiu, iar sub navă se întindea, ca o mare liniştită şi verde, taigaua. Intrigat, căpitanul ordonă aterizarea în locul unde ieri (după numărătoarea lor a timpului) văzuse cu ochii lui epicentrul incendiului catastrofal. În continuare totul s-a întâmplat după cum se şi cuvenea. Se anclanşară întrerupătoarele, licuriră ecranele, începură să urle motoarele planetare în care exploda ka-gamma-plazmoinul...

— Cum-cum? întrebă Vitka.

— Ka-gamma-plazmoin. Sau, să zicem, miu-delta-ionoplast. Nava cuprinsă de flăcări se prăbuşi în taiga şi, evident, declanşă incendiul. Aceasta este imaginea pe care au văzut-o ţăranii din satul Karelinski şi alţi oameni intraţi în istorie pe post de martori oculari. Incendiul a fost îngrozitor. Contraevolutivii ar fi vrut să iasă afară, dar s-au speriat şi au hotărât să mai aştepte între pereţii navei, rezistenţi la temperaturi ridicate, greu fuzibili. Până la miezul nopţii au ascultat terorizaţi trosnetele şi vuietele cumplite ale flăcărilor, iar când se împlini miezul nopţii, totul se linişti pe neaşteptate. Şi nici nu e de mirare. Contraevolutivii intraseră în a noua lor zi – douăzeci şi nouă iunie, după numărătoarea noastră a timpului. Şi când viteazul căpitan se

hotărî în jurul orei două noaptea să scoată cu mari precauţii capul afară, văzu în lumina puternică a proiectoarelor cum se legănau liniştiţi brazii şi imediat îl năpădiră nori de insecte mici hematofage, cunoscute în terminologia noastră sub denumirea de ţânţari sau musculiţe.

Roman îşi trase sufletul şi ne privi. Ne plăcea foarte mult. Savuram totul, ca şi cum am fi disecat taina papagalului.

— Nu trebuie să ne intereseze ce s-a mai întâmplat cu extratereştrii-contraevolutivi, continuă Roman. Poate că în jurul datei de cincisprezece iunie au decolat liniştiţi şi fără zgomot de pe strania planetă şi s-au întors acasă, folosind de această dată antigravitaţia ignifugă alfa-beta-gamma. Poate că au murit cu toţii, otrăviţi de saliva ţânţarilor, iar nava lor cosmică a mai fost văzută încă mult timp pe planeta noastră, scufundându-se în vâltoarea timpului, astfel încât pe fundul mării Silurice trilobiţii se târau pe fuzelajul ei. De asemenea, nu este exclus ca prin anul nouă sute şase sau, să zicem, prin anul nouă sute unu să fi fost văzută în taiga de vreun vânător, care, povestind îndelung despre asta prietenilor lui, să nu fi fost crezut – în mod firesc, am zice. În încheierea expunerii mele, îmi permit să-mi exprim simpatia faţă de glorioşii cercetători care au încercat zadarnic să găsească ceva în raionul Podkamennaia Tunguska. Furaţi de evidenţa faptelor, ei s-au interesat doar de cele petrecute în taiga după explozie şi nici unul n-a încercat să afle ce s-a întâmplat acolo înainte de explozie. Dixi.

Roman tuşi şi bău o cană cu apă vie.

— Cine are întrebări? spuse Edik. Nu sunt întrebări? Excelent. Să revenim la papagalii noştri. Cine ia cuvântul?

Ne-am bulucit cu toţii. Am început să vorbim toţi, chiar şi Roman, care răguşise puţin. Ne smulgeam unul altuia lista de întrebări şi după vreo jumătate de oră imaginea evenimentelor cercetate a apărut complet clară şi detaliată.

În anul o mie opt sute patruzeci şi unu, în familia unui boier sărac, locotenentul de armată în rezervă Poluekt Hrisanfovici Nevstruev, s-a născut un băiat. I-au dat numele de Ianus, în cinstea unei rude îndepărtate, Ianus Poluektovici Nevstruev, care prezisese sexul pruncului, ziua, ba chiar şi ora naşterii. Această rudă, un bătrânel liniştit şi modest, se mutase la moşia locotenentului în rezervă curând după invazia napoleoniană şi se

ocupa de ştiinţă, într-o aripă secundară a casei. Bătrânul era cam sucit, ca orice om de ştiinţă, avea multe ciudăţenii, dar se ataşase cu tot sufletul de finul lui şi nu-l slăbea o clipă, pompând în el, cu insistenţă, cunoştinţe de matematică, chimie şi alte ştiinţe. Se putea spune că în viaţa lui Ianus-junior nu exista o zi fără Ianus-senior şi de aceea, probabil, băiatul nu observa un lucru de care se minuna toată lumea: bătrânelul nu numai că nu devenea cu timpul mai decrepit, ci dimpotrivă, se făcea parcă mai puternic şi vioi. Spre sfârşitul secolului, bătrânul Ianus îl iniţie pe tânăr în tainele definitive ale magiei analitice, relativiste şi generalizate.

Au continuat să trăiască şi să lucreze cot la cot, participând la toate războaiele şi revoluţiile, suportând cu mai mult sau mai puţin curaj toate vicisitudinile istoriei, până când, în sfârşit, au ajuns la Centrul de Analiză a Noţiunilor Cabalistice Inexplicabile...

La drept vorbind, toată această parte introductivă era curată literatură. Un singur lucru era clar în trecutul lui Ianus, şi anume că I.P. Nevstruev se născuse la şapte martie o mie opt sute patruzeci şi unu. Cum şi când ajunsese director nu se ştia deloc. Nu se ştia nici măcar cine a fost primul care a înţeles şi a lansat zvonul că S-Ianus şi A-Ianus erau două persoane într-un singur om. Eu aflasem acest lucru de la Oyra-Oyra şi-l acceptasem pentru că era peste puterea mea de înţelegere. Oyra-Oyra îl aflase de la Giacomo şi, la fel ca şi mine, crezuse acest lucru, pentru că era şi el tânăr şi entuziast. Komeev îl auzise de la femeia de serviciu şi atunci a considerat că faptul este atât de trivial, încât nici nu merită să se gândească la el. Edik îl aflase dintr-o convorbire între Savaof Baalovici şi Fiodor Simeonovici. Era pe atunci un simplu preparator şi, în general, credea în toate, în afară de Dumnezeu.

Cunoşteam deci trecutul Ianuşilor destul de aproximativ. În schimb, ştiam viitorul lor extrem de exact. A-Ianus, care acum se ocupă mai mult de Institut decât de ştiinţă, va prinde în viitorul apropiat pasiune pentru ideea contraevoluţiei aplicată în practică. Îşi va consacra toată viaţa acestei idei. Va avea un prieten – pe micuţul papagal verde, Foton, care îi va fi dăruit de renumiţi cosmonauţi ruşi. Aceasta se va întâmpla în jurul datei de nouăsprezece mai, ori în o mie nouă sute şaptezeci şi trei, ori

în două mii şaptezeci şi trei – în acest fel ingeniosul Edik descifrase enigmaticul număr 190573 de pe ineluş. Probabil la scurt timp după asta A-Ianus va repurta, în fine, un succes remarcabil şi se va preface, împreună cu papagalul Foton, într-un contraevolutiv. În timpul experimentului papagalul Foton va sta, desigur, pe umărul lui şi va cere zăhărel. Exact în acest moment, dacă noi înţelegem câte ceva despre contraevoluţie, viitorul omenirii îl va pierde pe Ianus Poluektovici Nevstruev, în schimb trecutul va căpăta brusc doi Ianuşi, pentru că A-Ianus se va transforma în S-Ianus şi va începe să alunece înapoi pe axa timpului. Cei doi se vor întâlni în fiecare zi, dar A-Ianus nu va avea niciodată nici cea mai mică mică bănuială, deoarece s-a obişnuit încă din leagăn să vadă mereu faţa ridată şi binevoitoare a lui S-Ianus, învăţătorul lui şi ruda sa îndepărtată. Şi la fiecare miez de noapte, exact la ora zero, zero-zero minute, zero-zero secunde, zero-zero terţe, după timpul local, A-Ianus va trece, ca şi noi toţi ceilalţi, din noaptea zilei de astăzi în dimineaţa zilei de mâine, în timp ce S-Ianus şi papagalul lui vor trece, în acelaşi moment (un moment egal cu o microcuantă temporală), din noaptea zilei noastre de astăzi în dimineaţa zilei noastre de ieri.

Iată de ce papagalii numărul unu, doi şi trei, observaţi, respectiv, în zilele de zece, unsprezece şi doisprezece, semănau atât de mult unul cu celălalt: pur şi simplu era unul şi acelaşi papagal. Sărmanul Foton! Poate că l-a doborât bătrâneţea sau poate că l-a tras curentul, cert este că s-a îmbolnăvit şi a venit să moară pe balanţa lui preferată, în laboratorul lui Roman. Până la urmă a murit, iar stăpânul, necăjit, i-a asigurat înmormântarea prin incinerare şi a aruncat cenuşa în vânt – şi a făcut asta pentru că nu ştia ce se întâmplă cu contraevolutivii morţi. Sau poate tocmai pentru că ştia. Evident, noi observasem tot acest proces ca pe un film cu părţile derulate invers. Pe data de nouă, Roman găseşte în cuptor o pană, rămasă nevătămată în urma incinerării lui Foton. Cadavrul lui Foton deja nu mai era, el urma să fie ars a doua zi. În ziua următoare, pe data de zece, Roman găseşte cadavrul în ceaşca Petri. S-Ianus îl găseşte mort pe Foton, tot atunci şi în acelaşi loc, şi îl arde în cuptor. Pana rămasă în cuptor până la sfârşitul zilei va „sări” la miezul nopţii în ziua de nouă. Pe data de unsprezece dimineaţa Foton este viu,

deşi deja bolnav. Moare sub ochii noştri, chiar lângă balanţă (pe care îi va plăcea aşa de mult să stea de acum), naivul Sanea Drozd îl pune în ceaşca Petri, unde trupşorul neînsufleţit va sta până la miezul nopţii, după care va „sări” în dimineaţa zilei de zece, va fi găsit acolo de către S-Ianus, va fi incinerat şi spulberat în vânt, cu excepţia unei singure pene, care va rămâne intactă până la miezul nopţii, când va face saltul în dimineaţa zilei de nouă, când o găseşte Roman. În dimineaţa zilei de doisprezece Foton este viu şi vioi, îi dă un interviu lui Korneev şi cere zăhărel, iar la miezul nopţii trece în dimineaţa zilei de unsprezece, se îmbolnăveşte, moare, va fi pus în ceaşca Petri, la miezul nopţii va trece în dimineaţa zilei de zece, va fi ars şi spulberat în vânt, dar în urma lui va rămâne o pană, care la miezul nopţii va „sări” pe data de nouă dimineaţa, va fi găsită de către Roman şi aruncată la coş. Pe datele de treisprezece, paisprezece, cincisprezece ş.a.m.d., Foton, spre bucuria noastră, a tuturor, va fi vesel, vorbăreţ, o să-l răsfăţăm, o să-l hrănim cu bucăţele de zahăr şi cu bobiţe de piper, iar S-Ianus va veni şi ne va întreba dacă nu ne deranjează. Aplicând metoda chestionării asociative, vom putea afla de la el multe lucruri interesante referitoare la expansiunea cosmică a omenirii şi, evident, câte ceva despre propriul nostru viitor.

Când ajunserăm la acest punct al discuţiei, Edik se posomori pe neaşteptate şi spuse că nu-i plac apropourile lui Foton despre moartea lui prematură. Lipsit de tact, Korneev ţinu să precizeze că moartea fiecărui magician este întotdeauna prematură şi că oricum, odată şi-odată tot vom fi cu toţii acolo. Şi în general, spuse Roman, poate că papagalul te va iubi mai mult decât pe oricare dintre noi şi deci îşi va aminti numai de moartea ta. Edik înţelese de aici că mai are ceva şanse de a muri mai târziu decât noi şi atunci îi mai veni inima la loc.

Discuţia despre moarte ne îndreptă însă gândurile pe o „pantă” melancolică. Am început cu toţii, exceptându-l bineînţeles pe Korneev, să-l compătimim pe S-Ianus. Într-adevăr, dacă stăteai să te gândeşti, situaţia lui era groaznică. În primul rând, el era un extraordinar exemplu de abnegaţie a savantului, pentru că era practic lipsit de posibilitatea de a beneficia de pe urma ideilor sale. În al doilea rând, nu va avea parte de nici un viitor luminos. Noi ne îndreptam către lumea raţiunii şi a

fraternizării, el, pe zi ce trecea, se apropia tot mai mult de Nikolai cel Sângeros, de iobăgie, de împuşcăturile din piaţa Senatului şi, cine ştie, poate de arakcevism[62], bironovism şi opricinici. Şi într-o zi ghinionistă, undeva în negura timpului, pe parchetul lustruit din Saint-Petersbourg de Science Academie, va întâlni un coleg cu perucă pudrată (un coleg care deja de vreo săptămână se uita cam straniu la el). Acesta va scoate un strigăt de uimire, îşi va pocni palmele şi va mormăi, privindu-l îngrozit: „*Herr* Nefstrueff!... Cum aşa?... Toar ieri scris la *Fedomostiah* că tumneafoastră murit tin cauza la infarct...” Şi atunci va fi nevoit să bâiguie ceva despre un frate geamăn sau despre nişte zvonuri false, ştiind şi înţelegând perfect ce înseamnă această discuţie...

— S-o lăsăm moartă, spuse Korneev. V-aţi pierdut busola. El ştie, în schimb, viitorul. A fost deja în locuri până la care noi mai avem mult de mers. Şi, probabil, ştie foarte bine când o s-o mierlim cu toţii.

— Asta e cu totul altceva, spuse Edik trist.

— Îi vine greu bătrânului, spuse Roman. Fiţi buni şi purtaţi-vă cât mai blând şi delicat cu el. Îndeosebi, tu, Vitka. Mereu îi spui numai mitocănii...

— Da’ el ce mă tot pisează? ripostă Vitka. Despre ce am vorbit, unde ne-am întâlnit...

— Acum însă ştii de ce nu te lasă în pace, aşa că poartă-te frumos.

Vitka se îmbufnă şi începu să studieze ostentativ foaia cu întrebări.

— Trebuie să-i explicăm totul cât mai amănunţit, am spus. Tot ce ce ştim. Trebuie să-i prezicem mereu viitorul apropiat.

— Da, fir-ar al naibii, izbucni Roman. În iarna asta şi-a fracturat piciorul. Pe polei.

— Trebuie să-l prevenim, am spus hotărât.

— Ce? întrebă Roman. Tu înţelegi ce vorbeşti? Piciorul i s-a vindecat demult...

— Dar nici nu este fracturat încă, replică Edik.

Câteva minute am încercat să înţelegem totul. Vitka izbucni pe neaşteptate:

— Ia staţi! Ce-o mai fi şi asta? Băi, tolomacilor, aici nu-i tăiată

---

[62] Atitudine despotică, brutală a unui conducător (de la Arakceev, ministru ţarist) (n. tr.).

o întrebare…

— Care?

— Unde a dispărut pana?

— Cum unde? se miră Roman. A „sărit” în ziua de opt. Şi chiar pe data de opt am pus eu însumi în funcţiune cuptorul, am incinerat…

— Şi ce-i cu asta?

— Mda, de fapt o aruncasem la coş… În zilele de opt, şapte şi şase n-am văzut-o… Hm… Atunci unde-o fi?

— O fi aruncat-o femeia de serviciu, am presupus.

— Ar fi interesant să ne gândim la asta, spuse Edik. Să presupunem că n-a ars nimeni pana. Cum trebuie să arate ea peste secole?

— Sunt lucruri mult mai interesante, spuse Vitka. De pildă, ce se va-ntâmpla cu ghetele lui Ianus atunci când va ajunge cu ele până în ziua confecţionării lor la fabrica „Alergătorul”? Şi ce se întâmplă cu mâncarea pe care o înghite la cină? Şi-n general…

Eram însă prea obosiţi. Am mai discutat puţin în contradictoriu, apoi a venit Sanea Drozd, ne-a dat la o parte de pe divan, a dat drumul la „Spidola” lui şi a început să cerşească două ruble. „Hai, daţi-mi”, se tânguia el. „N-avem”, îi răspundeam. „Păi, poate v-a mai rămas… Hai, daţi-mi!…” Continuarea discuţiei deveni imposibilă şi atunci ne-am hotărât să mergem la masă.

— La urma urmei, spuse Edik, ipoteza noastră nu e chiar atât de fantastică. Poate că destinul lui S-Ianus este încă mai uimitor.

Tot ce se poate, am gândit noi şi am plecat la cantină.

Am dat o fugă la sala electronică, doar pentru un minut, ca să las vorbă că mă duc la masă. Pe coridor m-am ciocnit de S-Ianus, care mă privi atent, nu ştiu de ce zâmbi şi mă întrebă dacă nu cumva ne-am văzut ieri.

— Nu, Ianus Poluektovici, am răspuns. Nu ne-am văzut ieri. Nu aţi fost în Institut. Ianus Poluektovici, ieri-dimineaţă aţi plecat cu avionul la Moscova.

— Ah, da, făcu el. Am uitat.

Îmi zâmbea atât de blând, încât m-am hotărât. Eram un pic cam obraznic, desigur, dar ştiam cu siguranţă că în ultimul timp Ianus Poluektovici avea o părere bună despre mine şi, deci, acum nu se prevedea nici un incident. L-am întrebat cu jumătate

de voce, uitându-mă în jur cu precauţie:

— Ianus Poluektovici, îmi permiteţi să vă pun o întrebare?

Un timp mă privi cu atenţie, ridicându-şi sprâncenele, apoi, intuind probabil ceva, spuse:

— Vă rog, cu plăcere. Dar numai una?

Am înţeles că are dreptate. Putea fi totul cuprins într-o singură întrebare? Va fi război? Va ieşi oare ceva din mine? Se va descoperi reţeta fericirii generale? Va muri vreodată şi ultimul prost?... Am întrebat:

— Pot să trec pe la dumneavoastră mâine dimineaţă?

Dădu din cap şi răspunse, după cum mi s-a părut, cu o oarecare răutate:

— Nu. Imposibil. Mâine dimineaţă, Alexandr Ivanovici, veţi fi chemat la uzina din Kitejgrad, iar eu voi fi nevoit să vă aprob plecarea pe teren.

M-am simţit stingherit. Era ceva înjositor în acest determinism, care mă condamna, pe mine, un om independent şi cu voinţa liberă, la acţiuni dinainte stabilite, care nu mai depindeau acum de mine. Şi nu era vorba despre faptul că vreau sau nu vreau să merg la Kitejgrad. Aici era vorba despre inevitabil. Acum nu puteam nici să mor, nici să mă îmbolnăvesc, nici să fac mofturi („până la destituire!"), eram condamnat, şi pentru prima dată am înţeles sensul groaznic al acestui cuvânt. Ştiusem dintotdeauna că nu era bine deloc să fii condamnat, de exemplu, la moarte sau la orbire. Dar să fii condamnat chiar şi la dragostea faţă de cea mai drăguţă fată din lume, să fii condamnat la plecarea în cea mai interesantă călătorie în jurul lumii sau la plecarea spre Kitejgrad (după care, apropo, tânjeam de mai bine de trei luni), iată, se dovedea a fi la fel de neplăcut Cunoaşterea viitorului mi se prezentă într-o cu totul altă lumină...

— Nu e prea plăcut să citeşti o carte bună de la coadă la cap, nu-i aşa? întrebă Ianus Poluektovici, privindu-mă deschis. Iar în privinţa întrebărilor dumneavoastră, Alexandr Ivanovici... încercaţi să înţelegeţi, Alexandr Ivanovici, că nu există un viitor unic pentru toţi. Sunt multe viitoruri şi fiecare din faptele dumneavoastră creează unul din ele. O să înţelegeţi asta, spuse cu convingere. O să înţelegeţi asta, cu siguranţă.

Mai târziu, într-adevăr, am înţeles asta.

Dar asta este deja o cu totul şi cu totul altă istorie.

Postfaţă şi comentarii

O scurtă postfaţă şi comentariile şefului
oficiului de calcul al CANCI,
A.I. Privalov, cercetător ştiinţific secundar

Schiţele din viaţa Centrului de Analiză a Noţiunilor Cabalistice Inexplicabile nu sunt, după opinia mea, realiste, în sensul strict al acestui cuvânt. Dar ele au şi calităţi care le diferenţiază net de opurile pe teme asemănătoare ale lui G. Proniţatelnîi şi B. Pitomnik, şi de aceea îmi permit să le recomand unui cerc larg de cititori.

Înainte de toate trebuie remarcat faptul că autorii au reuşit să facă faţă situaţiei şi să separe tot ce este progresist de conservatorism în munca din Institut. Schiţele nu provoacă iritarea pe care o simţi atunci când citeşti articolele pline de admiraţie faţă de scamatoriile de conjunctură ale lui Vîbegallo sau relatările entuziaste despre prognozele absurde ale salariaţilor din secţia Cunoaşterea Absolută. În continuare, este plăcut să remarci atitudinea justă a autorilor faţă de magician, văzut ca om. Magicianul nu e pentru ei un obiect de veneraţie temătoare sau de admiraţie, dar nu este nici vreun prostănac din filme, persoana ciudată care îşi pierde veşnic ochelarii, care nu este capabilă să-i ardă una peste bot unui huligan şi care îi citeşte fetei îndrăgite pasaje semnificative din *Cursul de calcul integral şi diferenţial*. Toate acestea demonstrează că autorii au adoptat un punct de vedere just. O caracteristică pozitivă a schiţelor poate fi socotit şi faptul că autorii au descris Institutul prin ochii unui novice şi că nu au scăpat din vedere legătura foarte strânsă ce există între legile administrative şi legile magiei.

În privinţa lipsurilor din schiţe, marea lor majoritate este determinată de la bun început de linia umanistă adoptată de autori. Fiind scriitori profesionişti, autorii preferă peste tot aşa-zisul adevăr artistic în locul aşa-zisului adevăr faptic. Şi, ca scriitori profesionişti, autorii, ca majoritatea scriitorilor, sunt

plictisitor de emotivi şi regretabil de ignoranţi în problemele magiei contemporane. Neavând nimic de obiectat împotriva publicării acestor schiţe, socotesc totuşi necesar să indic unele greşeli concrete şi omisiuni.

1. Denumirea schiţelor, mi se pare, nu corespunde în totalitate conţinutului. Folosind acest proverb, într-adevăr destul de răspândit la noi, autorii au vrut, pesemne, să spună că magicienii lucrează neîntrerupt, chiar şi atunci când se odihnesc. Asta, într-adevăr, cam aşa este, dar acest lucru nu se observă în schiţele lor. Autorii au fost prea mult ispitiţi de exotismul activităţii noastre şi nu au rezistat tentaţiei de a relata mai degrabă aventuri palpitante şi episoade spectaculoase. Aventurile spiritului, de fapt esenţa vieţii oricărui magician, aproape că nu sunt descrise. Desigur, nu mă refer la ultimul capitol al celei de-a treia părţi, unde autorii, deşi au încercat să ilustreze eforturile intelectuale, au făcut-o pe un material sărac, cel al unei probleme logice destul de elementare, pentru diletanţi. (Apropo, am expus autorilor punctul meu de vedere în această problemă, dar ei au ridicat din umeri şi mi-au spus oarecum jigniţi că iau schiţele mult prea în serios.)

2. Deja menţionata ignoranţă în problemele magiei ca ştiinţă le joacă autorilor feste urâte pe parcursul întregii cărţi. Aşa, de pildă, în formularea temei lucrării de doctorat a lui M.F. Redkin ei au admis paisprezece (!) greşeli efective. Termenul impunător de „hipercâmp”, pe care ei, neîndoielnic, îl adoră, a fost introdus în text la tot pasul şi aiurea. După cum se vede, nici nu le-a trecut prin cap că divanul-teleportator este un emiţător nu de M-câmp, ci de miu-câmp; că termenul „apă vie” este ieşit din uz încă de acum două secole; că aparatul enigmatic denumit acvavitometru şi maşina electronică denumită „Aldan” nu există în natură; că şeful oficiului de calcul se ocupă extrem de rar cu verificarea programelor – pentru aşa ceva există matematicienii-programatori, care sunt în număr de doi în laboratorul nostru şi cărora autorii le spun cu încăpăţânare fete. Experimentele de materializare sunt descrise complet aiurea în primul capitol al celei de-a doua părţi: autorii au pe conştiinţă barbarisme precum „vector magistatum” şi „descântecul lui Awers”; ecuaţia lui Stokes nu are nici o legătură cu materializările, iar Saturn în momentul descrierii acţiunii nu

putea sub nici o formă să se găsească în constelaţia Balanţei. (Acest ultim lapsus este cu atât mai mult de neiertat cu cât, din câte am înţeles, unul dintre autori este astronom profesionist.) Lista acestui gen de greşeli şi tâmpenii poate fi continuată fără greutate, totuşi mă opresc aici, pentru că autorii au refuzat categoric să mai schimbe ceva. Au refuzat de asemenea să renunţe la o terminologie necunoscută lor, unul dintre ei declarând că terminologia este indispensabilă pentru crearea atmosferei, iar celălalt spunând că dă culoare. Cu toate acestea, am fost silit să recunosc valabilitatea considerentelor lor referitoare la faptul că este puţin probabil ca majoritatea zdrobitoare a cititorilor să poată deosebi terminologia corectă de cea greşită şi că, oricât de incompletă ar fi terminologia, oricum ea nu va fi verificată de nici un cititor rezonabil.

3. Aspiraţia către mai sus menţionatul adevăr artistic (după exprimarea unuia dintre autori) şi către tipizare (după spusele celuilalt) a dus la o gravă denaturare a imaginii participanţilor la acţiune. Autorii sunt în general predispuşi spre nivelarea eroilor şi de aceea mai mult sau mai puţin verosimili au ieşit doar Vîbegallo şi într-o oarecare măsură Cristobal Josevici Junta (nu-l iau în considerare pe vârcolacul Alfred, personaj episodic, care este cel mai reuşit dintre toţi). Astfel, autorii repetă întruna cât de bădăran este Korneev şi îşi închipuie că prin asta cititorul ar putea să-şi facă o imagine corectă despre grosolănia lui. Da, într-adevăr, Korneev este un bădăran. Dar, tocmai din această cauză, Korneev cel descris literar apare ca un „inventator semi-transparent” (este chiar terminologia autorilor) în comparaţie cu Komeev cel real. La fel stau lucrurile şi cu amintita amabilitate a lui E. Amperian. R.P. Oyra-Oyra este în aceste schiţe un individ complet abstract, deşi, chiar în aceea perioadă, el a divorţat de a doua nevastă şi s-a însurat pentru a treia oară. Exemplele enumerate sunt pesemne îndeajuns de suficiente pentru ca cititorii să nu dea prea multă crezare nici măcar propriului meu personaj.

Autorii m-au rugat să explic câţiva termeni neînţeleşi şi nume mai puţin cunoscute, întâlnite în carte. Îndeplinind această rugăminte, m-am lovit de dificultăţi indiscutabile. Evident, nu am de gând să explic terminologia născocită de autori („acvavitometru”, „transmisie temporală” ş.a.m.d.), dar nu cred

că explicarea chiar şi a termenilor care există în realitate ar putea aduce vreun folos deosebit, pentru că înţelegerea lor necesită cunoştinţe temeinice de specialitate. De exemplu, nu se poate explica termenul de „hipercâmp” unui om care se descurcă prost în teoria vidului fizic. Termenul „teleportare” este şi mai vast şi, în afară de asta, diferite şcoli îl folosesc în sensuri diferite. Pe scurt, mi-am rezumat comentariul la câteva nume, noţiuni şi câţiva termeni destul de larg răspândiţi, dar şi destul de specifici muncii noastre. În afară de asta, am mai comentat câteva cuvinte care nu au o legătură directă cu magia, dar care pot provoca, după părerea mea, nedumerirea cititorului.

Auguri – în Roma antică, sacerdoţi care prevesteau viitorul după zborul păsărilor şi comportamentul lor. Majoritatea zdrobitoare era constituită din pungaşi notorii. În mare măsură, acest lucru este valabil şi în privinţa augurilor din Institut, deşi ei lucrează acum cu metode noi.

Anacefal – pocitanie lipsită de creier şi craniu. În mod normal, anacefalii mor chiar la naştere sau după câteva ore.

Betzalel, Lev Ben – celebru mag din Evul Mediu, alchimistul curţii regale în timpul împăratului Rudolf al II-lea.

Cadavru – în general, orice obiect neînsufleţit care prinde viaţă: portret, statuie, idol, fiinţă împăiată. (V., de exemplu, A. N. Tolstoi, *Contele Cagliostro*.) Unul dintre primele cadavre din istorie a fost binecunoscuta Galateea, lucrarea sculptorului Pigmalion. În magia contemporană nu se folosesc cadavre. De obicei, cadavrele sunt de o prostie fenomenală, capricioase, isterice şi aproape că nu se lasă dresate. În Institut sunt numiţi uneori ironic cadavre dubleţii neizbutiţi şi colaboratorii asemănători dubleţilor.

Ciocanul vrăjitoarelor – străvechi manual pentru interogatoriul de gradul trei. Conceput şi întrebuinţat de oamenii bisericii special pentru demascarea vrăjitoarelor. În timpurile mai noi a fost desfiinţat, ca fiind perimat.

Danaide – în mitologia greacă, fetele criminale ale regelui Danai, care la ordinul acestuia şi-au omorât bărbaţii. La început au fost condamnate să umple cu apă un butoi fără fund. Ulterior, la rejudecare, instanţa a luat în considerare faptul că fuseseră

măritate cu forţa. Aceste circumstanţe atenuante au permis transferarea lor la o muncă oarecum mai puţin absurdă: la noi în Institut ele spărgeau asfaltul pe care nu demult tot ele l-au pus.

Demonul lui Maxwell – elementul principal al experimentului închipuit de marele fizician englez Maxwell. Folosit pentru atacarea celui de-al doilea principiu al termodinamicii. În experimentul imaginar al lui Maxwell, demonul este aşezat lângă un orificiu dintr-un perete despărţitor aflat într-un vas compartimentat, plin cu molecule în mişcare. Munca demonului constă în a permite accesul moleculelor rapide dintr-o jumătate a vasului în cealaltă jumătate şi a închide orificiul în faţa celor lente. Demonul ideal este capabil în acest fel să creeze, fără consum de efort, o temperatură foarte ridicată într-o jumătate a vasului şi o temperatură foarte joasă în cealaltă jumătate, realizând astfel un perpetuum mobile de gradul doi. Însă abia relativ recent şi doar în Institutul nostru s-a reuşit găsirea şi întrebuinţarea la muncă a acestor demoni.

Djinn – duh rău în miturile arabe şi persane. Aproape toţi djinnii sunt dubleţi ai regelui Solomon şi ai magilor contemporani lui. Sunt folosiţi în scopuri războinice şi politico-huliganice. Se remarcă prin caractere detestabile, obrăznicie şi lipsa totală a sentimentului de recunoştinţă. Sunt atât de ignoranţi şi agresivi, încât aproape toţi sunt închişi. Sunt folosiţi mult în magia contemporană, în experimente. De exemplu, într-un experiment desfăşurat cu treisprezece djinni, E. Amperian a determinat cantitatea de rău ce poate fi produsă societăţii de către un prost ignorant şi duşmănos.

Dracula, conte – celebru vampir, sec. XVII-XIX. Nu a fost niciodată conte. A comis crime în masă împotriva omenirii. A fost prins de husari şi străpuns cu un ţăruş din lemn de plop, într-un cadru festiv, în faţa unei mari mulţimi de oameni. S-a distins printr-o neobişnuită putere de viaţă: la disecţie s-a descoperit în el un kilogram şi jumătate de gloanţe din argint.

Fantomă – stafie, nălucă. Conform teoriilor contemporane, este un „cheag” de informaţii necrobiotice. Fantomele provoacă groază datorită superstiţiei, deşi sunt absolut inofensive. În Institut sunt folosite pentru clarificarea adevărului istoric, deşi nu pot fi considerate din punct de vedere juridic martori oculari.

Gian Ben Gian – ori un inventator antic, ori un războinic

antic. Numele lui este întotdeauna legat de noţiunea de „scut” şi nu se întâlneşte niciodată separat. (Amintiţi-vă, de exemplu, de *Ispitirea sfântului Antoniu* de G. Flaubert.)

Gnom – în poveştile vest-europene, un pitic hidos, paznicul comorilor subterane. Am stat de vorbă cu câţiva gnomi. Sunt într-adevăr pociţi şi cu adevărat pitici, dar habar n-au de vreo comoară. Majoritatea gnomilor sunt dubleţi uitaţi şi puternic deshidrataţi.

Golem – unul dintre primii roboţi cibernetici, făcut din lut de către Lev Ben Betzalel. (V., de exemplu, comedia cinematografică *Brutarul împăratului*, producţie cehoslovacă. Golemul de acolo este foarte asemănător cu cel real)

Harpii – în mitologia greacă, zeiţele viforului, iar în realitate, un soi de iele, produse secundare ale experimentelor făcute de magii timpurii în domeniul selecţiei. Au înfăţişarea unor păsări uriaşe, roşcate, cu capete de bătrâne, foarte neplăcute la vedere, lacome şi arţăgoase.

Hidra – la grecii antici, şarpe de apă fantastic, cu mai multe capete. La noi în Institut există în realitate o reptilă cu mai multe capete, odrasla Zmeului-Zmeilor şi a pleurozaurului din lacul Loch-Ness.

Homunculus – în viziunea alchimiştilor ignoranţi din Evul Mediu, o fiinţă asemănătoare omului, creată artificial în retortă. În realitate, crearea unei fiinţe artificiale în retortă nu este posibilă. Homunculuşii sunt sintetizaţi în autoclave speciale şi folosiţi pentru modelarea biomecanică.

Ifrit – specie de djinn. De regulă, ifriţii sunt dubleţi bine conservaţi ai comandanţilor de vază din oştirile arabe. Sunt folosiţi în Institut de M.M. Kamnoedov pentru paza înarmată, deoarece se deosebesc de ceilalţi djinni printr-un accentuat spirit de disciplină. Mecanismul aruncării de flăcări de către ifriţi este puţin cunoscut şi e îndoielnic că va fi vreodată cunoscut cu exactitate, pentru că nimănui nu îi este necesar.

Incub – specie de morţi înviaţi, care au obiceiul de a se căsători cu cei vii. Nu există, de fapt. În magia teoretică termenul de „incub” este folosit într-un sens total diferit: ca unitate de măsură a energiei negative a organismului viu.

Incunabul – aşa sunt denumite primele cărţi tipărite. Unele incunabule se remarcă în special prin dimensiunile cu adevărat

gigantice.

Levitaţie – posibilitatea de a zbura fără accesorii tehnice. Este bine cunoscută levitaţia păsărilor, liliecilor şi insectelor.

Oracol – conform reprezentărilor antice, mijloc prin care zeii comunică, într-un fel sau altul, cu oamenii: zborul păsărilor (la auguri), freamătul copacilor, delirul profeţilor ş.a.m.d. Era numit oracol şi locul unde se făceau preziceri. „Oracolul Soloveţian” este o cămăruţă întunecoasă, unde deja de mulţi ani se intenţionează instalarea unui calculator de mare putere pentru realizarea profeţiilor mărunte.

Pitia – preoteasă-prezicătoare în Grecia antică. Profeţea inspirând aburi otrăviţi. La noi în Institut pitiile nu îşi exercită profesia. Fumează foarte mult şi sunt preocupate de teoria generală a profeţiilor.

Pricolici – v. *vampir*

Kamapitec – conform teoriilor contemporane, predecesorul direct al pitecantropului pe scara evoluţiei.

Segur, Richard – eroul nuvelei fantastice Enigma lui Richard Segur, care a descoperit modalitatea de a face fotografii volumetrice.

Strigoi – om capabil de a se transforma în diferite animale: în lup (werwolf), în vulpe (kitzoona) ş.a.m.d. V.P. Korneev, de exemplu, atunci când l-a durut măseaua de minte, s-a transformat într-un cocoş şi imediat s-a simţit mai bine.

Steaua lui Solomon – în literatura lumii, semn magic de forma unei stele în şase colţuri, înzestrat cu proprietăţi miraculoase. În prezent, ca şi aproape toate celelalte senine geometrice magice, şi-a pierdut orice forţă şi serveşte doar la intimidarea celor inculţi.

Spiriduş – în concepţia oamenilor superstiţioşi, fiinţă supranaturală care îşi găseşte adăpost în orice casă locuibilă. Spiriduşii nu au nimic supranatural în ei. Sunt fie magi complet decăzuţi, refractari la reeducare, fie corcituri între gnomi şi anumite animale domestice. În Institut se află sub conducerea lui M.M. Kamnoedov şi sunt folosiţi la diferite munci necalificate.

Taxidermist – cel care împăiază diferite fiinţe. Am recomandat autorilor acest cuvânt mai rar, pentru că C.J. Junta a turbat de mânie când a descoperit că a fost numit pur şi simplu împăietor.

Terţă – a şaizecea parte dintr-o secundă.

Trib – aici în sens de cârd, grup. Nu înţeleg deloc de ce editorii *Cărţii Destinelor* au numit grupul de ramapiteci trib.

Upanişade – comentarii străvechi indiene în patru cărţi sacre.

Vampir – mort care suge sânge, prezent în legendele populare. Nu există, de fapt. În realitate, vampirii (*vârcolacii*, *pricolicii*) sunt magi care au apucat, din diferite motive, pe drumul răului abstract. Metodele tradiţionale uzitate împotriva lor sunt parul din lemn de plop sau gloanţele din argint nativ. În text, cuvântul „vampir” se întrebuinţează peste tot în sens figurativ.

Vasilisc – în poveşti, monstru cu corp de cocoş şi coadă de şarpe, a cărui privire poate fi ucigătoare. În realitate, el este o specie străveche de pangolin acoperit cu pene, actualmente aproape dispărut, precursorul primei păsări, archeopteryx. Poate hipnotiza. În vivariul Institutului se păstrează două exemplare.

Vârcolac – v. *vampir*.

Werewolf – v. strigoi.

A. PRIVALOV